

**PAVILNIŲ REGIONINIO PARKO
PLANAVIMO SCHEMA
ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ**

Gamtos paveldo fondas

Vilnius, 2025

PLANUOJAMA TERITORIJA	Pavilnių regioninis parkas ir su juo besiribojančios teritorijos
PLANAVIMO ORGANIZATORIUS	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos
PLANAVIMO PAGRINDAS	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. liepos 24 d. nutarimas Nr. 621 „Dėl Pavilnių regioninio parko planavimo schemos rengimo pradžios ir planavimo tikslų“
PLANAVIMO LYGMUO IR RŪŠIS	Savivaldybės lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentas, tvirtinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės
PLANAVIMO DOKUMENTAS	Pavilnių regioninio parko planavimo schema (ribų ir tvarkymo planai)

 PAVILNIŲ REGIONINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMA. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ			
UŽSAKOVAS		VYKDYTOJAS	
 VALSTYBINĖ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA PRIE APLINKOS MINISTERIJOS		 GAMTOS PAVELDO FONDAS A. Vivulskio g. 41-113, 03114 Vilnius Tel. +370 5 272 1918, el. p. info@gpf.lt	
2024 m. spalio 23 d. sutartis Nr. F4-78 „Pavilnių regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) parengimas“	Pareigos	Pavardė	Data
	Direktorius	G. Raščius	2025-03-25
	Projekto vadovas	M. Pileckas (TPV 0043)	
	Vykdytojai:	G. Filipavičienė, Z. Gulbinas, V. Janušauskaitė, G. Motiejūnas, G. Raščius, J. Satkūnas, A. Stoškus V. Valskys	

Planavimo vadovas

Marijus Pileckas, atestato Nr. TPV 0043

Ekspertai:

Giedrė Filipavičienė – nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, urbanistika

Dr. Zenonas Gulbinas – kraštotvarkiniai konfliktai

Dr. Viltė Janušauskaitė – nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, urbanistika

Giedrius Motiejūnas – žemėtvarka, GIS

Marijus Pileckas – rekreacija ir GIS

Gediminas Raščius – kraštovaizdis

Dr. Jonas Satkūnas – geologija ir geomorfologija

Argaudas Stoškus – biologinė įvairovė, ekologija

Dr. Vaidotas Valskys – miškai, aplinkotyra ir GIS

TURINYS

SANTRUMPOS	6
ĮVADAS	7
1. Gamtosauginis statusas.....	8
2. Geografinė padėtis ir ribos	13
3. Reljefas	16
4. Klimatas.....	24
5. Hidrografinis tinklas	29
6. Gyvoji gamta	31
6.1. EB svarbos natūralios buveinės.....	31
6.2. Saugomos rūšys	38
6.3. Svetimžemės ir invazinės rūšys.....	50
7. Kraštovaizdis	55
8. Gamtos paveldo objektai	63
9. Kultūros paveldas	70
9.1. Nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių tinklas	70
9.2. Reikšmingiausių nekilnojamųjų kultūros vertybių apžvalga	71
9.3. Kultūros paveldo apskaita	77
10. Socialinė ir ekonominė apžvalga.....	78
11. Ekogeologinės sąlygos	81
12. Žemėnauda ir žemėvalda	85
13. Miškų naudojimas	90
14. Rekreacinis potencialas ir naudojimas	94
15. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai	105
16. Probleminės situacijos ir arealai	114
LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI	123

PRIEDAI	127
1 priedas. Pavilnių RP esantys nekilnojamojo kultūros paveldo objektai	127
2 priedas. Planuojamoje teritorijoje esantys nekilnojamojo kultūros paveldo objektai, nepatenkantys į Pavilnių RP	130
3 priedas. Tuputiškių gyvenvietės vertingosios savybės	131
4 priedas. Tuputiškių gyvenvietės apibrėžtų teritorijos ribų planas	132
5 priedas. Tuputiškių gyvenvietės vertybinė pastatų analizė	133
6 priedas. Pūčkorių palivarko sodybos vertingosios savybės.....	134
7 priedas. Pūčkorių palivarko sodybos apibrėžtų teritorijos ribų planas	135
8 priedas. Potencialių geologinės aplinkos taršos židinių Pavilnių RP sąrašas.....	137
9 priedas. Potencialių geologinės aplinkos taršos židinių planuojamoje teritorijoje už Pavilnių RP ribų sąrašas	138
10 priedas. Valstybinės reikšmės miškai.....	140
11 priedas. Medynų kilmė	141
12 priedas. Miškų grupės.....	142
13 priedas. Miškų augavietės.....	143
14 priedas. Medynai pagal vyraujančias medžių rūšis	144
15 priedas. Medynų brandumo klasės	145

SANTRUMPOS

BAST	– buveinių apsaugai svarbi teritorija
BD	– 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos Direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (Buveinių direktyva)
BĮDB	– Biologinės įvairovės duomenų bazė
BĮST	– Biologinės įvairovės apsaugai skirta saugoma teritorija
EB	– Europos Bendrija
ES	– Europos Sąjunga
FSC	– Darnaus miškų valdymo standartas (<i>angl. Forest Stewardship Council</i>)
GEOLIS	– Valstybinė geologijos informacinė sistema
GRPK	– Georeferencinio pagrindo kadastras
INVA	– Invazinių rūšių informacinė sistema
KMB	– kartinė miško buveinė
KPD	– Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos
KPO	– kultūros paveldo objektas
KVAD	– Kultūros vertybių apsaugos departamentas
KVR	– Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registras
LGT	– Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos
NKPVT	– Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryba
NTR	– Nekilnojamojo turto registras
NŽT	– Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos
PD	– 2009 m. lapkričio 30 d. – Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (Paukščių direktyva)
PKMB	– potenciali kartinė miško buveinė
PTŽ	– potencialus geologinės aplinkos taršos židiny
RP	– regioninis parkas
RP direkcija	– Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcija
SKN	– standartinė klimato norma
SRIS	– Saugomų rūšių informacinė sistema
STĮ	– Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas
SŽNS PG	– natūralių pievų ir ganyklų teritorijų, kurioms taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos (SŽNS), žemėlapis
TPD	– teritorijų planavimo dokumentas
TPDR	– Teritorijų planavimo dokumentų registras
TRP	– teritorijos ribų planas
UAB	– uždaroji akcinė bendrovė
UETK	– Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastras
u. k.	– unikalus objekto kodas Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registre
VĮ	– valstybės įmonė
VMU	– Valstybinių miškų urėdija
VSTT	– Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos

IVADAS

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau – VSTT) užsakyму rengiama Pavilnių regioninio parko (toliau – Pavilnių RP) planavimo schema. Planuojama teritorija – Pavilnių RP su aplinkine teritorija.

Planavimo dokumento rengimo pagrindas – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. liepos 24 d. nutarimas Nr. 621 „Dėl Pavilnių regioninio parko planavimo schemos rengimo pradžios ir planavimo tikslų“.

Planavimo tikslai:

- peržiūrėti Pavilnių RP ir jo funkcinio prioriteto zonų ribas ir, esant teisiniam pagrindui, jas pakeisti;
- peržiūrėti Pavilnių RP buferines apsaugos ribas ir, esant teisiniam pagrindui, jas nustatyti bei numatyti priemones, mažinančias šioje zonoje neigiamą ūkinės veiklos poveikį ir išsaugančias Pavilnių RP aplinką;
- nustatyti Pavilnių RP kraštovaizdžio tvarkymo zonas, jose taikomas gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo teritorinių kompleksų ir objektų apsaugos ir tvarkymo kryptis bei priemones;
- sudaryti sąlygas visuomenei tenkinti pažintinius ir rekreacinius poreikius, kartu sudaryti sąlygas išsaugoti vertingas ekosistemas, gyvūnų, augalų ir grybų rūšis, miško medžių genetinius išteklius;
- nustatyti priemones veiklos pažeistam gamtiniam kraštovaizdžiui, ekosistemoms bei gamtos ir kultūros paveldo objektams atkurti;
- nustatyti priemones, užtikrinančias palankią Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir rūšių būklę;
- nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimus, nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkymo, naudojimo ir atkūrimo priemones.

Planavimo uždaviniai nustatyti VSTT direktoriaus 2024 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. V-108 „Dėl Pavilnių regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) planavimo darbų programos patvirtinimo“ patvirtintoje planavimo darbų programoje.

Su planavimo schemos rengimo darbų programa galima susipažinti Planavimo organizatoriaus svetainėje (<https://vstt.lrv.lt/>) ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentų rengimo ir teritorijų planavimo proceso valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje (<https://www.planuojustatau.lt/>). Teritorijų planavimo dokumento numeris šioje informacinėje sistemoje Nr. S-RJ-13-24-1135.

1. Gamtosauginis statusas

Pavilnių RP įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos-Atkuriamojo Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“, siekiant išsaugoti Pavilnių erozinių raguvynų bei Vilnios slėnio kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes. Tačiau iš esmės ši teritorija saugoma nuo 1984 m. kai Vilniaus miesto savivaldybės iniciatyva buvo įkurtas Pavilnių valstybinis gamtos parkas – regioninio parko prototipas [1], [2].

Pirmieji pasiūlymai steigti Pavilnių kraštovaizdžio parką (taip anksčiau vadinti valstybiniai parkai) suformuluoti 1978 m. Jų autorius prof. P. Kavaliauskas. Tuo pat metu Vilniaus ir jo apylinkių kraštovaizdžio apsaugos idėjas ėmė skleisti ir urbanistai (R. Devindūonis, A. Gučas) bei kraštovaizdžio architektai (R. Pilkauskas) ir kiti [2]. siūlydami skirti dideles „saugomo landšafto“ bei miško parkų zonas, apimančias atskiras dabartinio Pavilnių RP dalis (Sapieginę, Ažuoliją, Belmontą ir kt.).

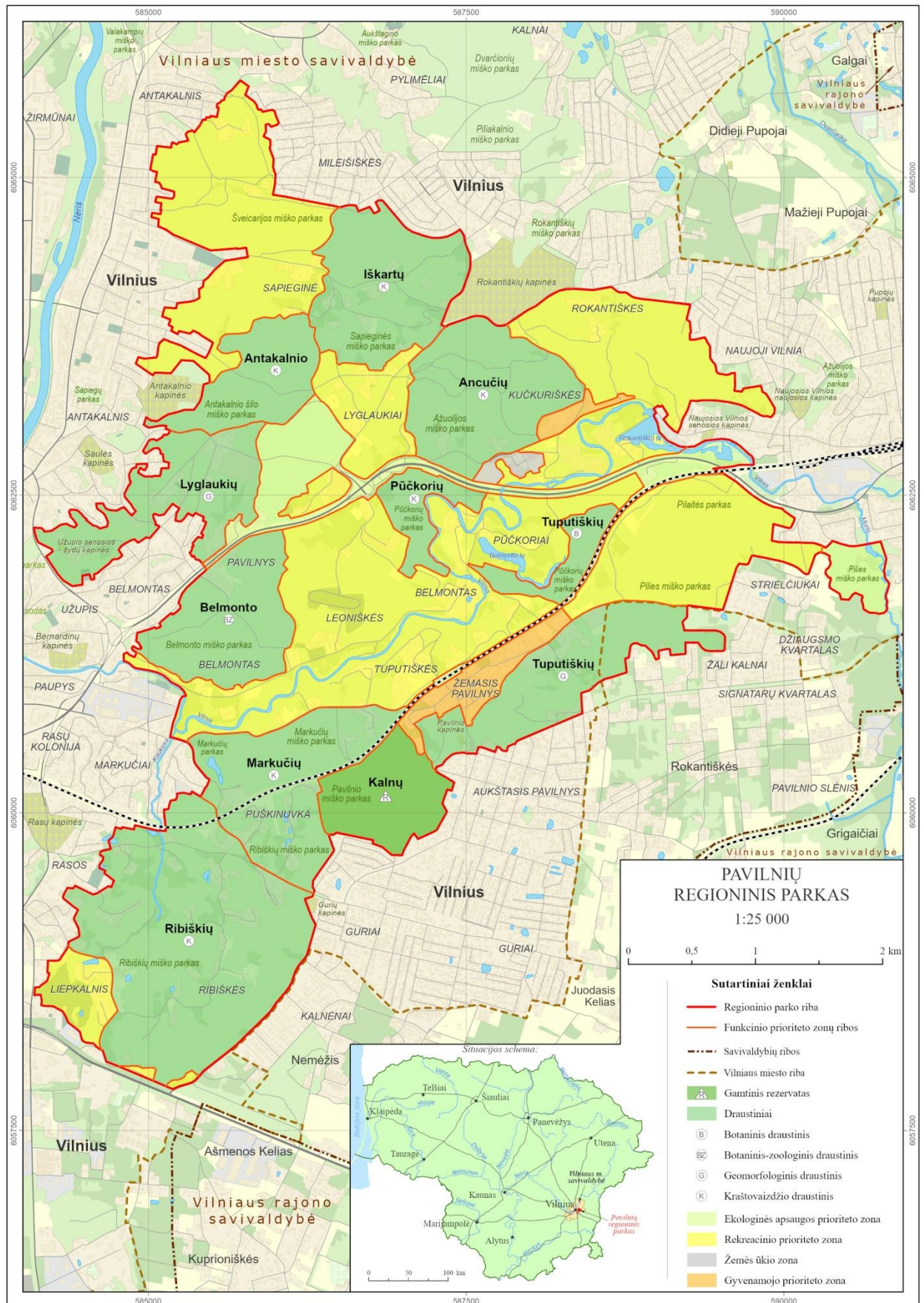
Pavilnių valstybinis gamtos parkas (beje, pirmą šios rūšies saugoma teritoriją šalyje) įsteigtas Lietuvos Ministrų Tarybos 1984 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 84. Parko nuostatai patvirtinti Vilniaus miesto vykdomojo komiteto 1985 m. vasario 15 d. sprendimu.

1987 m. Miestų statybos projektavimo institutas parengė pirmąjį Valstybinio Pavilnių gamtos parko detalaus planavimo projektą (autoriai: R. Pilkauskas, V. Šeibokas), kuris buvo patvirtintas Vilniaus miesto vykdomojo komiteto 1988 m. spalio 14 d. sprendimu Nr. 289. Aplinkos apsaugos departamento (dabar Aplinkos ministerija) užsakymu Vilniaus universiteto Kraštotvarkos grupė, vadovaujama prof. P. Kavaliausko, 1991 m. parengė Pavilnių RP principinio planavimo projektą. Jo pagrindu Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1998 m. gruodžio 10 d. nutarimu Nr. 1416 patvirtino Pavilnių RP ir jo funkcinį zonų ribas.

Pavilnių RP paskirtis, nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. liepos 19 d. nutarimu Nr. 855 „Dėl Pavilnių ir Verkių regioninių parkų nuostatų patvirtinimo“, yra išsaugoti Kalnų, Šveicarijos, Iškartų, Barsukynės, Rokantiškių, Markučių bei Tuputiškių erozinius raguvynus su būdingomis augalų bendrijomis, Ribiškių ir Sapieginės erozinių išnašų vėduoklių kraštovaizdžio struktūrą, Lyglaukių didžiuosius erozinius atragius, Vilnelės slėnį; išsaugoti kultūros paveldo vertybes, iš jų Rokantiškių ir Pūčkorių archeologines, Vilnios slėnio techninės kultūros vertybes bei gynybinių įrenginių liekanas.

Tai būdingiausias paslėnių erozinio kraštovaizdžio RP, pasižymintis išskirtiniu gamtos bei kultūros paveldo objektų savitumu ir gausa, dideliu rekreaciniu ir pažintiniu turistiniu potencialu [1]. Nepaisant intensyvaus teritorijos apgyvendinimo ir naudojimo, išliko didelė natūralių ekosistemų įvairovė su Europos Bendrijos svarbos buveinėmis bei retų augalų ir gyvūnų.

Pavilnių RP užima 2 176,4 ha. Buferinės apsaugos zonos parkas neturi. Pavilnių RP ir jo zonų ribos patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m gegužės 27 d. nutarimu Nr. 518 „Dėl Pavilnių regioninio parko ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“. Pavilnių RP pagal gamtos ir kultūros paveldo apsaugos formas ir panaudojimo galimybę suskirstytas į penkias funkcinio prioriteto zonas (1 pav., 1 lentelė). Konservacinės apsaugos prioriteto zona užima daugiau kaip ½ Pavilnių RP. Joje gamtos ir kultūros vertybių apsaugai išskirtas vienas gamtinis rezervatas, šeši kraštovaizdžio, du geomorfologiniai, po vieną botaninį ir botaninį-zoologinį draustinį (2 lentelė).

1 pav. Pavilnių RP ribos ir zonos.

1 lentelė. Pavilnių RP funkcinio prioriteto zonos.

Funkcinio prioriteto zona	Kiekis	Plotas, ha	Dalis, %
Konservacinė	11	1 118,5	51
Rekreacinė	9	881,6	41
Ekologinės apsaugos	2	124,8	6
Žemės ūkio	1	8,2	0
Gyvenamoji	2	43,3	2
Iš viso	25	2 176,4	100

2 lentelė. Pavilnių RP rezervatai ir draustiniai.

Pavadinimas	Plotas, ha
Kalnų gamtinis rezervatas	64,8
Ancučių kraštovaizdžio draustinis	116,1
Antakalnio kraštovaizdžio draustinis	66,8
Iškartų kraštovaizdžio draustinis	114,5
Markučių kraštovaizdžio draustinis	123,0
Pūčkorių kraštovaizdžio draustinis	30,5
Ribiškių kraštovaizdžio draustinis	274,7
Lyglaukių geomorfologinis draustinis	98,9
Tuputiškių geomorfologinis draustinis	106,6
Tuputiškių botaninis draustinis	26,7
Belmonto botaninis-zoologinis draustinis	95,8
Iš viso	1 118,5

Pavilnių RP – mažiausias Lietuvoje, tačiau be galo įdomus regioninis parkas. Išskirtinis bruožas – itin vaizdingi eroziniai kalvynai (raguvynai) su unikaliomis žemės paviršiaus formomis: erozinėmis išnašų vėduoklėmis, atragiais, gūbriais, ilgomis išsišakojusiomis raguvomis. Ypač reikšmingos parko tapatybei yra unikalios Ribiškių bei Iškartų erozinės išnašų vėduoklės, Lyglaukių erozinis atragis ir unikalus Vilnios slėnis. Svarbus akcentas – Pūčkorių atodanga Vilnios slėnyje. Saugomas itin retas Europoje šikšnosparnis – europinis plačiaausis [1].

Pavilnių RP tvarkymo planas (Valstybinio žemėtvarkos instituto rengtas 2005–2008 m.) patvirtintas aplinkos ministro 2009 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-341. Vienintelis tvarkymo plano pakeitimas atliktas 2016 m. dėl Liepkalnio rekreacinės zonos (slidinėjimo centro). Buvo parengtas Pavilnių RP tvarkymo plano sprendinių Liepkalnio rekreacinėje funkcinio prioriteto zonoje keitimo specialusis planas. Pavilnių RP tvarkymo plano įgyvendinimą organizuoja Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcija, Vilniaus miesto savivaldybės biudžetinė įstaiga (toliau – RP direkcija).

Veiklą Pavilnių RP reglamentuoja Lietuvos Respublikos Saugomų teritorijų, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Aplinkos apsaugos, Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių, Laukinės gyvūnijos, Laukinių augalų ir grybų, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, Miškų, Teritorijų planavimo, Statybos bei kiti įstatymai, taip pat Pavilnių RP ribų ir tvarkymo planai, Pavilnių RP nuostatai. Pavilnių RP tvarkymo apsaugos režimą užtikrina ir parko steigimo tikslų įgyvendinimą koordinuoja RP direkcija.

Saugomų teritorijų specialiųjų planų rengimo taisyklėse nustatyti Kraštovaizdžio tvarkymo zonų apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ir kultūros ministrų 2020 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. D1-330/IV-706

„Dėl Saugomų teritorijų specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“, nustato saugomų teritorijų tvarkymo planuose (planavimo schemose) išskiriamų kraštovaizdžio tvarkymo zonų sistemą, jų indeksus ir kiekvienos kraštovaizdžio tvarkymo zonos apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimus.

Pavilnių RP yra trys buveinių apsaugai svarbios teritorijos (2 pav., 3 lentelė). BAST sąrašas, ribos ir apsaugos tikslai patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. D1-317 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2021 m. rugsėjo 7 d. įsakymo Nr. D1-518 redakcija) „Dėl buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“. Visos BAST užima 112,8 ha plotą. Taip pat parke yra viena BAST atrankos kriterijus atitinkanti vietovė „Pavilnių ir Antakalnio apylinkės“ (LTVIN0048), 2023-03-08 įtraukta į Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. D1-210 „Dėl Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirtą pateikti Europos Komisijai, patvirtinimo“. BAST vietovė „Pavilnių ir Antakalnio apylinkės“ sudaryta iš 10 segmentų, jų bendras plotas 259,8 ha. Šios vietovės ribos ties Antakalnio kapinėmis, Viršupio sodų 5-ąja ir Rokantiškių gatvėmis netiksliai sutampa su RP ribomis. Paukščių apsaugai svarbių teritorijų Pavilnių RP nėra.

3 lentelė. Buveinių apsaugai svarbios teritorijos Pavilnių RP.

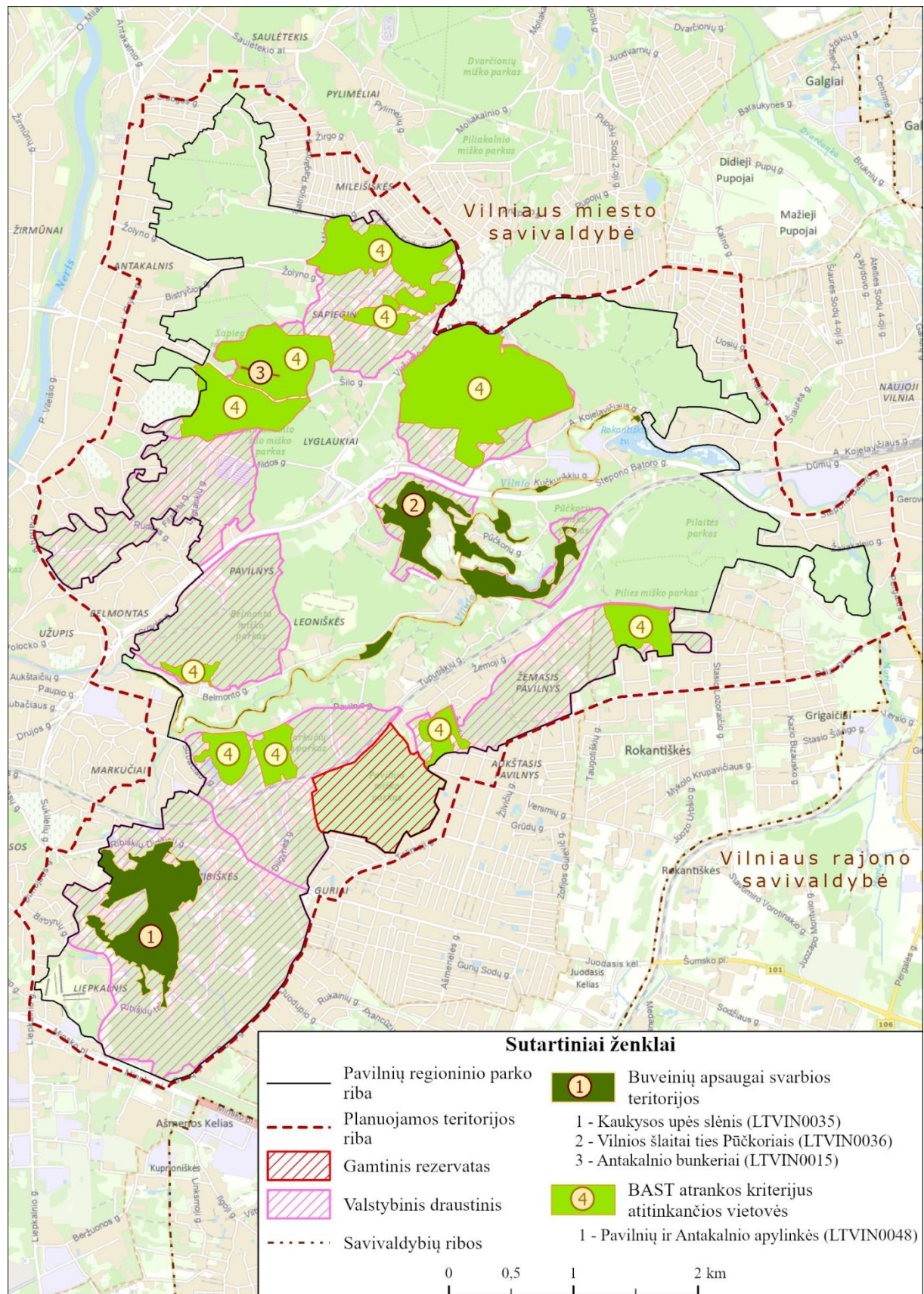
ES kodas	Aplinkos ministro įsakymo data ir Nr.	Pavadinimas	Plotas, ha
LTVIN0015	2020-08-05, Nr. D1-473	Antakalnio bunkeriai	0,8
LTVIN0035	2020-08-05, Nr. D1-473	Kaukysos upės slėnis	53,7
LTVIN0036	2021-01-12, Nr. D1-20	Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais	58,3
		Iš viso	112,8

Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gegužės 25 d. nutarimo Nr. 614 redakcija), patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“, reglamentuoja buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ir būtinų jų apsaugos priemonių nustatymą, taip pat EB svarbos natūralių buveinių ir rūšių buveinių, kurių apsaugai nustatytos buveinių ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos, blogėjimo ir rūšių reikšmingo trikdymo prevenciją. Šių nuostatų 1 priede pateikiamas Bendrųjų buveinių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos ir tvarkymo reikalavimų aprašas, kuriame nustatyti reikalavimai atskirų buveinių apsaugai ir tvarkymui.

Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255. Šis tvarkos aprašas taikomas nustatant, kokią poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms gali daryti būsimų planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas.

Saugomų kultūros paveldo objektų planuojamoje teritorijoje sąrašai pateikiami 1 ir 2 prieduose [3], daugiau informacijos žr. 9 skyriuje. Saugomų gamtos paveldo objektų planuojamoje teritorijoje yra 3 [4], daugiau informacijos žr. 8 skyriuje. Taip pat yra teritorijų, nurodytų Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, kurioms taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos: paviršinių vandens telkinių pakrantės

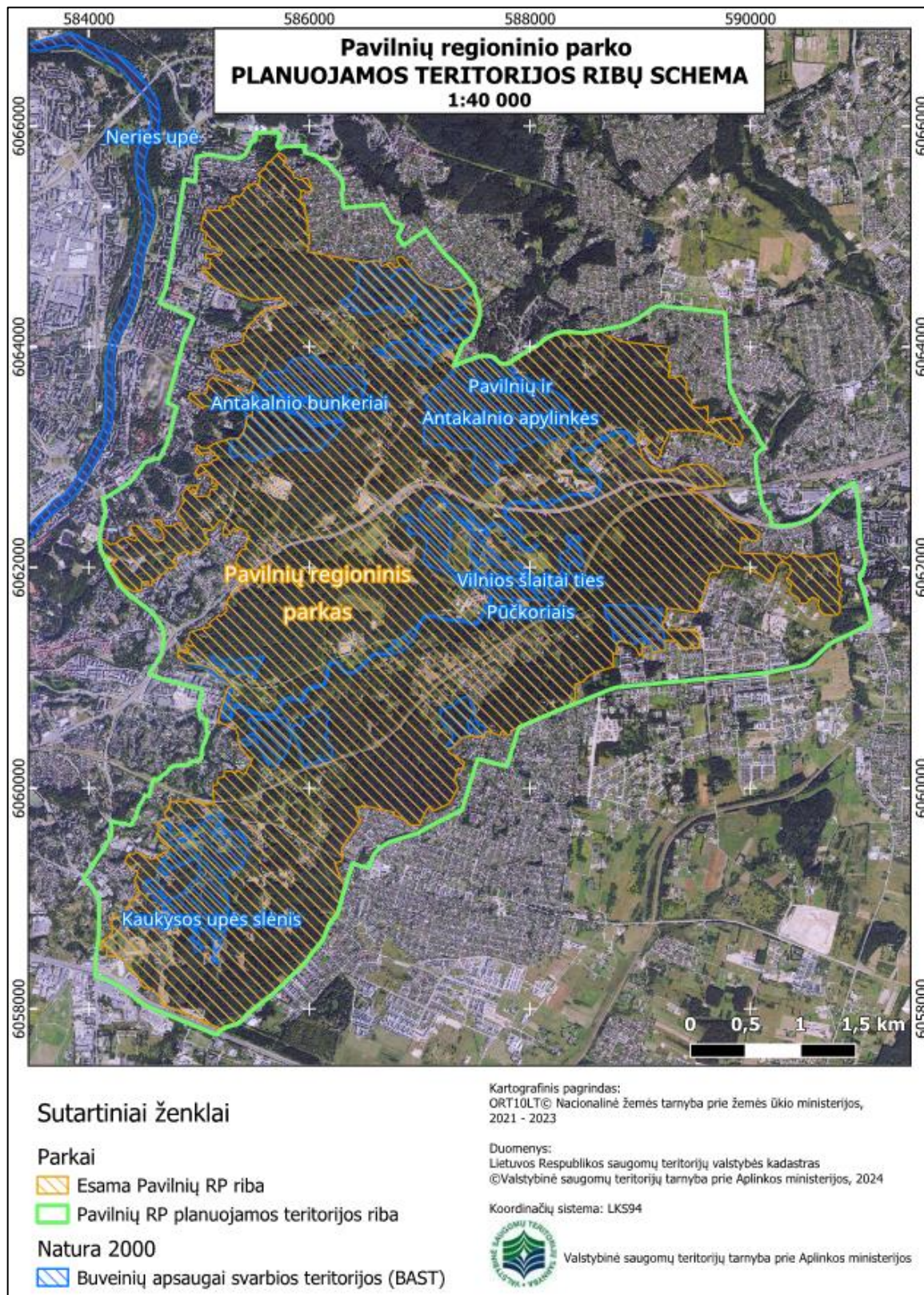
apsaugos juostos, paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos, pelkės ir šaltiniai, požeminio vandens vandenviečių apsaugos zonos, kelių apsaugos zonos, geležinkelio kelių ir jų įrenginių, geležinkelio želdinių apsaugos zonos, žemės gelmių išteklių telkiniai, miško žemė ir kt.

2 pav. Buveinių apsaugai svarbios teritorijos.

2. Geografinė padėtis ir ribos

Pavilnių RP plyti Vilniaus miesto rytinėje pusėje. Jis turi kompaktišką centrinę dalį (3 pav.), nuo kurios nutįsta didesni ar mažesni kyšuliai: Lyglaukių ketera, Šveicarijos erozinis atragis, Rokantiškių piliakalnis, Rokantiškių kalva. Bendras planuojamos teritorijos plotas 2 967,5 ha, iš jų RP užima 2 176,4 ha.

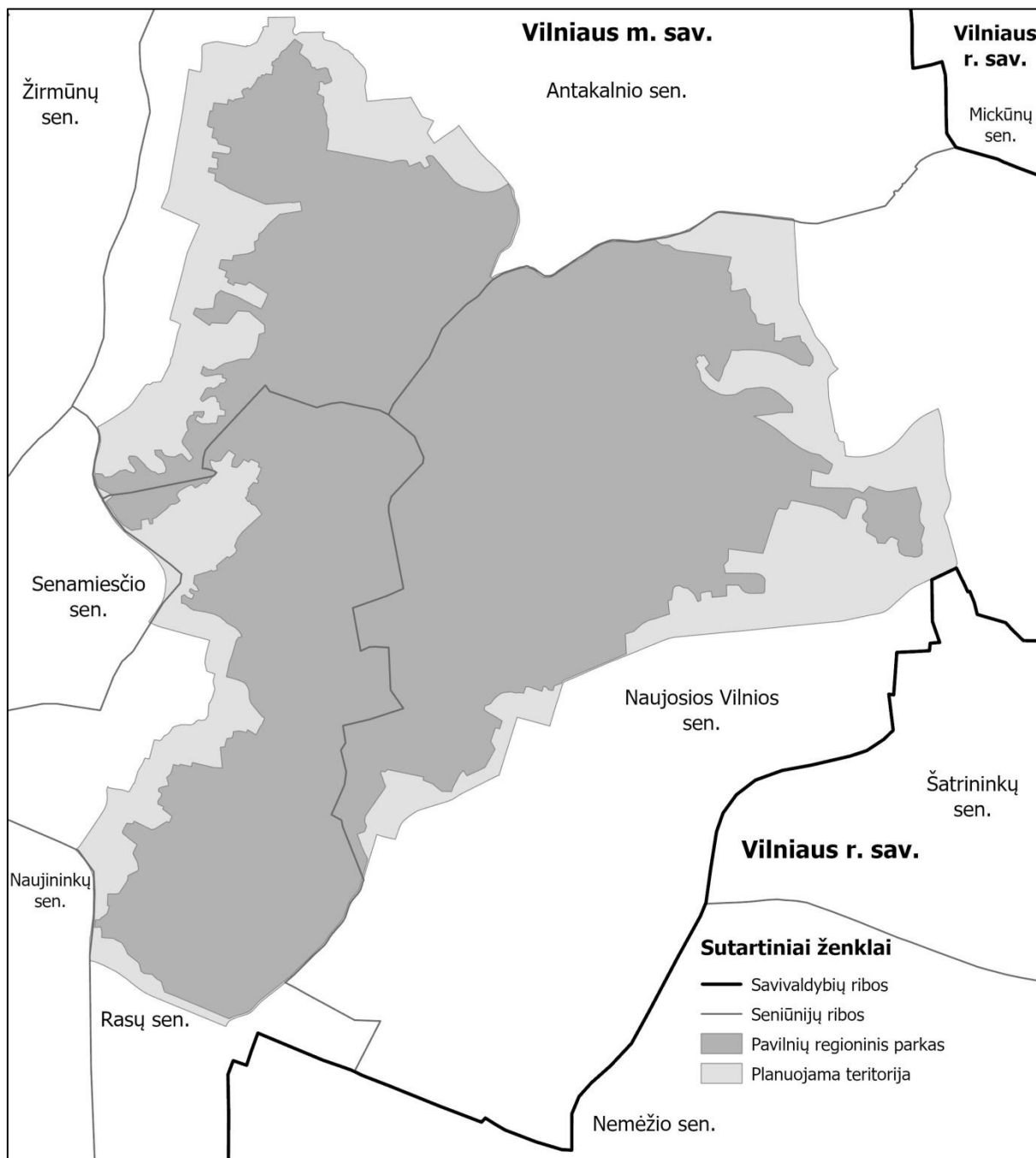

3 pav. Planuojama teritorija.

Administraciniu požiūriu planuojama teritorija yra Vilniaus apskrityje, Vilniaus miesto savivaldybėje. Į Pavilnių RP ir planuojamą teritoriją patenka Antakalnio, Naujosios Vilnios ir Rasų seniūnijų dalys. Nedidelė planuojamos teritorijos dalis ties Olandų g. patenka į Senamiesčio seniūniją (4 pav.).

Kadaise buvęs miesto pakraštys, dabar Pavilnių RP iš visų pusių apsuptas tankiai užstatytomis teritorijomis. Parko ribos dažnu atveju pravestos arba užstatytos teritorijos ribomis arba tiesiog gatvėmis.

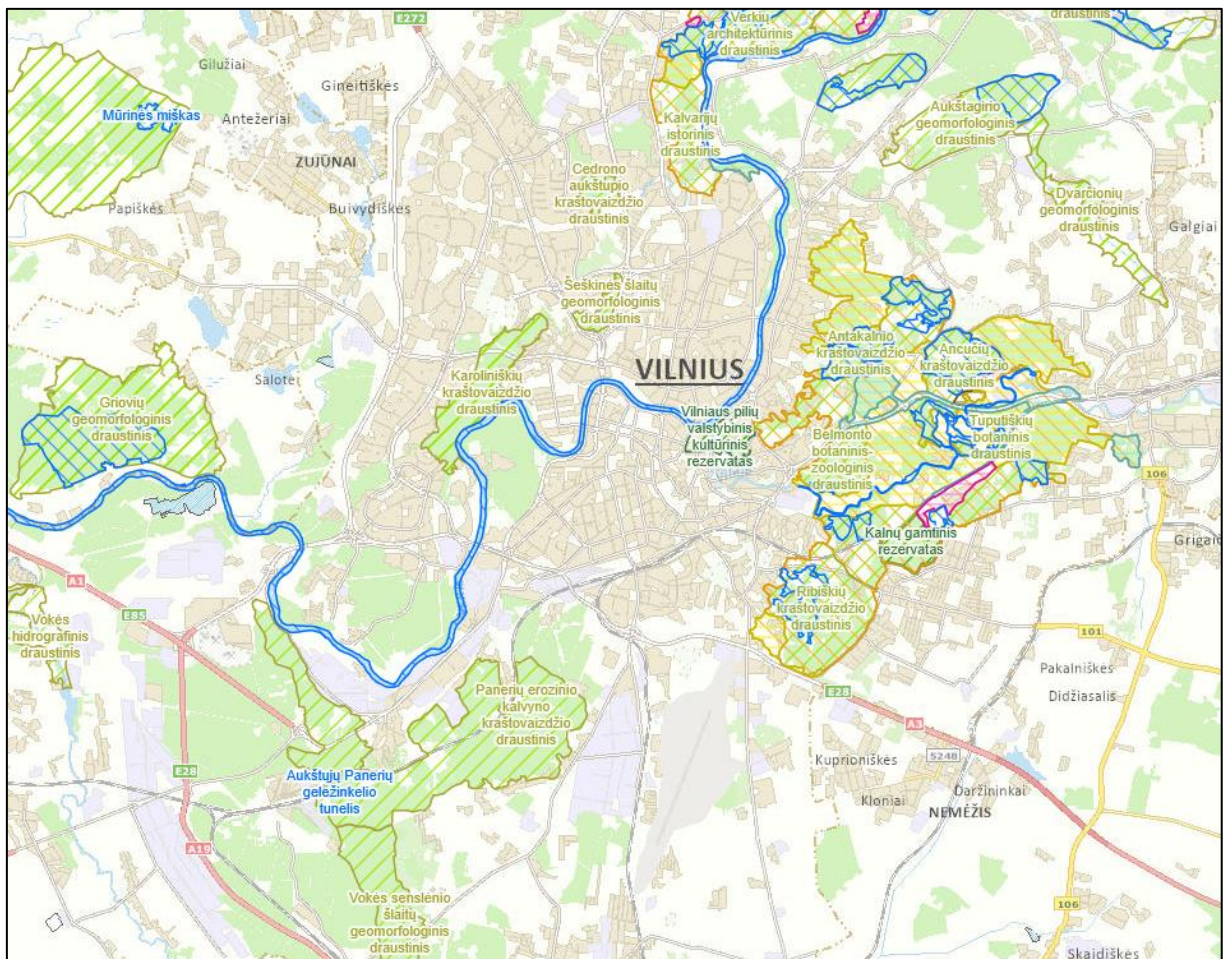
Pavilnių RP iš rytų į vakarus kerta geležinkelis Vilnius–Turmantas ir magistralinė S. Batoro g., jungianti Vilniaus centrą ir Naująją Vilnią.

4 pav. Administracinės ribos.

Pavilnių RP yra vos 1,6 km nutolęs nuo Verkių RP ir turi abiem parkams bendrą direkciją. Artimiausia saugoma teritorija yra Vilniaus pilių valstybinis kultūrinis rezervatas, kurį nuo Pavilnių RP skiria tik Olandų g. Artimiausia BAST už Pavilnių RP ribų – Neries upė – už 0,4 km.

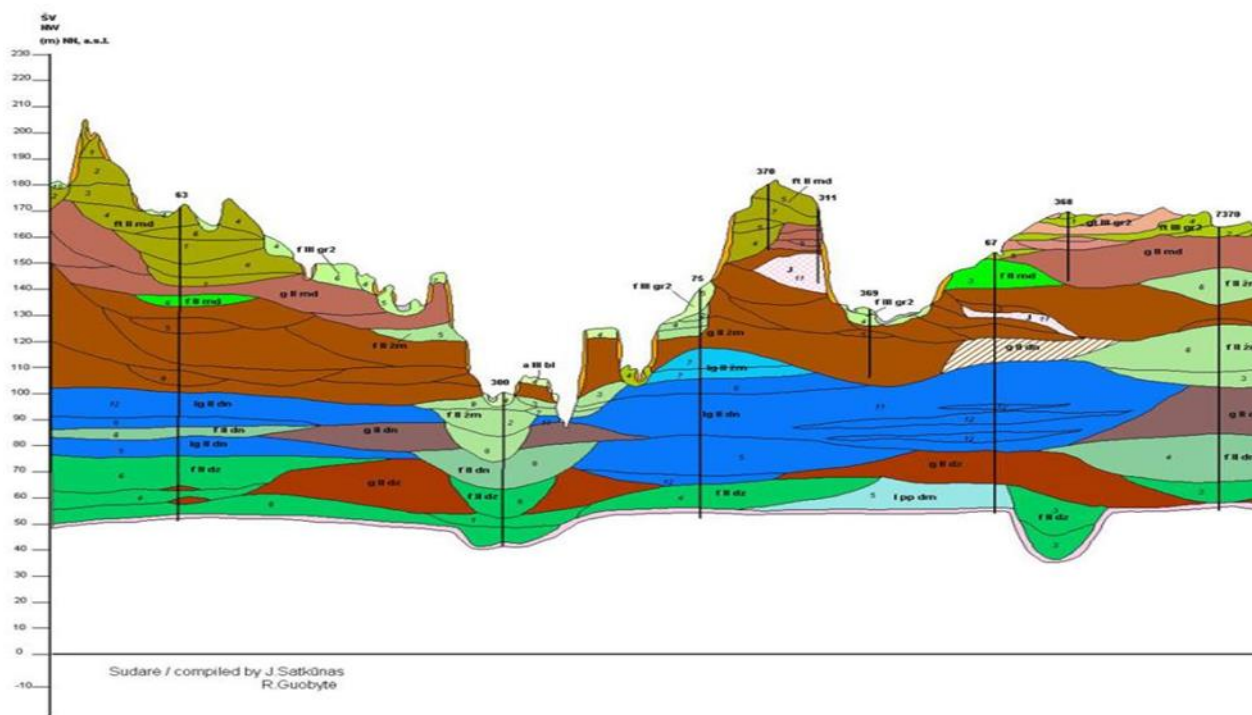
Neries paslėnio arba Vilniaus erozinių kalvynų fragmentai taip pat saugomi valstybiniuose Karoliniškių kraštovaizdžio ir Griovių geomorfologiniuose draustiniuose bei Vilniaus miesto tarybos įsteigtuose Panerių erozinio kalvyno kraštovaizdžio, Vokės senslėnio šlaitų ir Šeškinės šlaitų geomorfologiniuose draustiniuose (5 pav.).

5 pav. *Pavilnių RP ir aplinkinės saugomos teritorijos [4].*

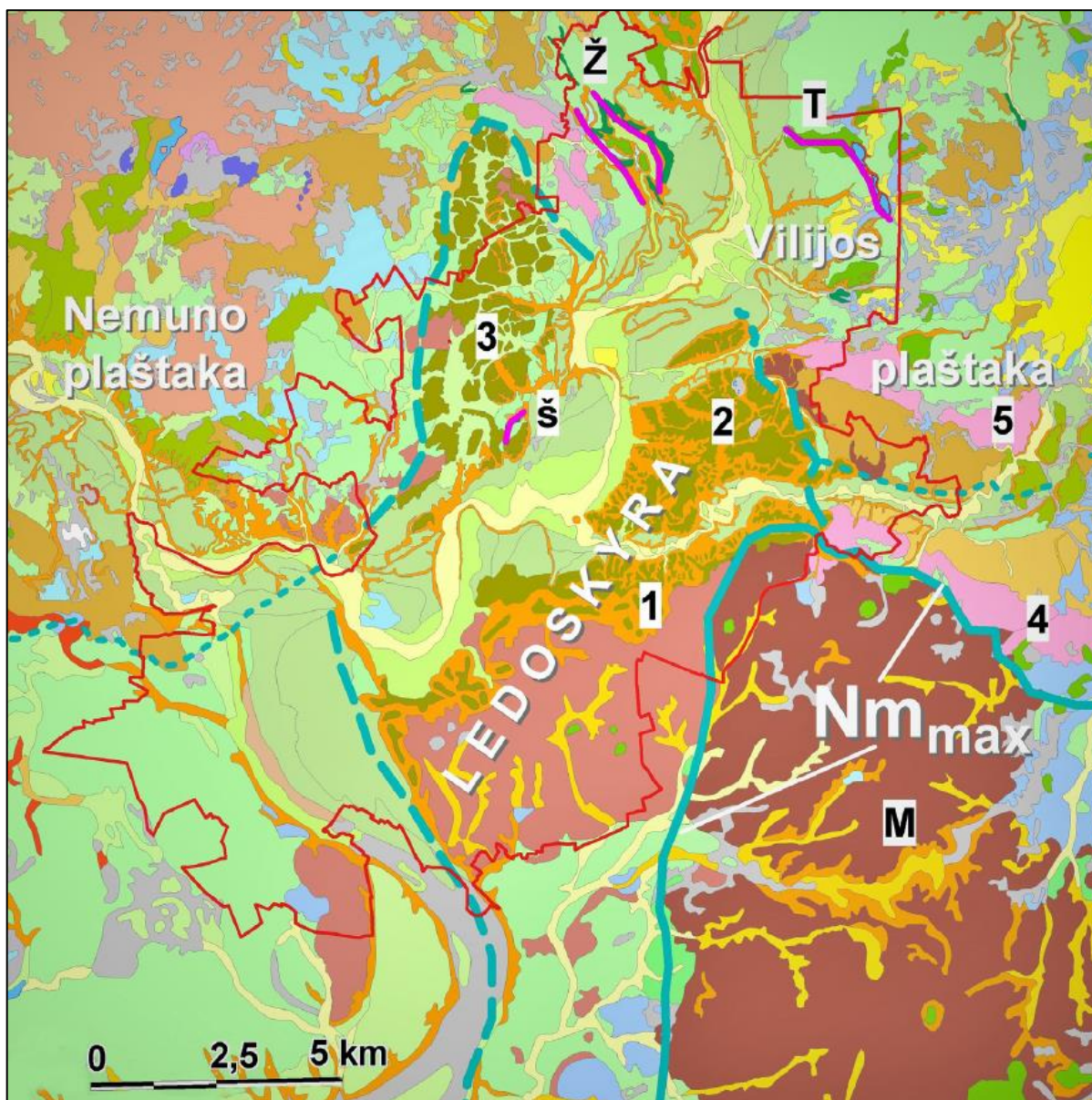
3. Reljefas

Vilnius išsiskiria ne tik raiškiu reljefu (13 pav.), bet ir sudėtinga kvartero storymės sandara, kurią atskleidė geologinio kartografavimo M 1:50 000 duomenys. Kvartero nuogulų storis Vilniaus mieste priklauso nuo paviršiaus absoliutaus aukščio ir, pagal mieste gręžtų įvairios paskirties gręžinių duomenis, kinta nuo 20 iki 200 metrų (6 pav.). Didžiausias nuogulų storis Vilniaus pietinėje dalyje – Medininkų kalvyno pašlaitėse ir tose vietose, kur pokvartero paviršiuje yra gilūs paleojrėžiai, kai kurių jų gylis – 50 ir daugiau metrų [5]. Taigi, visas Vilniaus kalvynas yra „išskobtas“ kvartero darinių masyve, kurio sudėtyje vyrauja viduriniojo pleistoceno glacialinės nuogulos ir nuosėdos. Patys seniausios kvartero sistemos dariniai, kuriuos galima matyti atodangose, priskiriami Dainavos ledynmečiui.

6 pav. Kvartero storymės geologinis pjūvis I–I (Guobytė 2014). Pjūvio vieta pažymėta 12 pav.

Ryški Vilniaus miesto ašis Neris. Jos terasuotas klonis skiria aukštą pietrytinę miesto dalį ir žemesnę šiaurvakarinę, išsidėsčiusią Dzūkų pakraštinės moreninės aukštumos Sudervės moreniniame kalvyne. Šiaurės rytinės miesto dalies paviršių formavo paskutiniojo ledyno Vilijos plaštaka, o vakarinę – Nemuno plaštaka. Tarp šių plaštakų įsiterpusi ledoskyra vienaip ar kitaip patyrė paskutiniojo ledyno įtaką. Joje išplitusios paskutiniojo ledyno glacialinės, fluvioglacialinės ir limnoglacialinės nuogulos, tarp kurių kyšo priešpaskutiniojo ledyno nuogulų „salos“ (7 pav.) [5]. Čia, kampinėje ledoskyros dalyje, yra buvęs sudėtingas makrokompleksas, kuris šiandien „iki pamatų“ suskaidytas poledyninės erozijos slėnių. Dėl to jo fragmentų šlaituose gausu įvairaus aukščio terasų, stačiašlaitių erozinių kalvynų [6]. Planuojama teritorija kaip tik yra ledoskyros rytinėje dalyje prie kurios šliejosi paskutiniojo (vėlyvojo Nemuno) ledyno Vilijos plaštaka. Pavilnių RP vakaruose atsiveria į Neris klonį, o pietryčiuose beveik atsiremia į paskutiniojo ledyno maksimalaus išplitimo ribą.

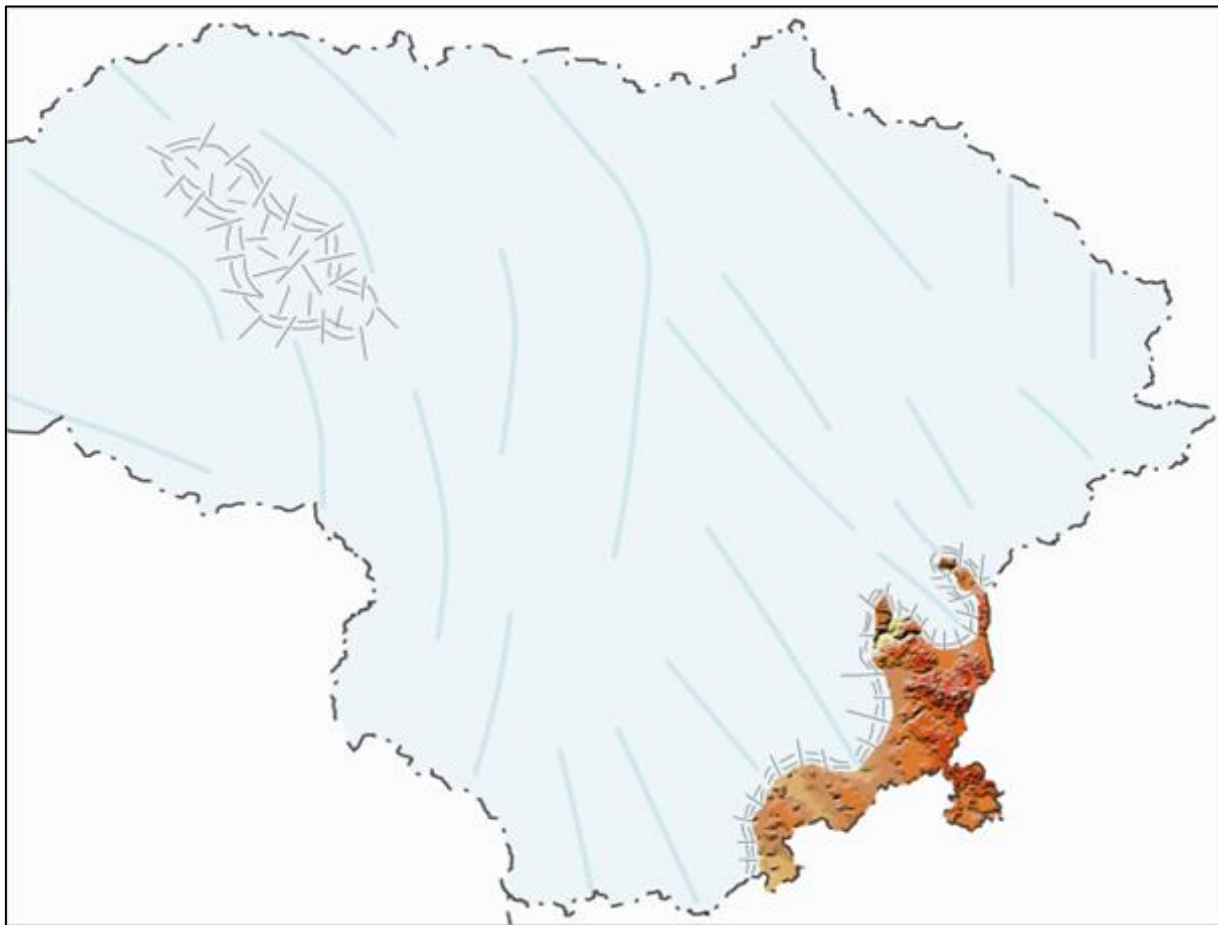
Geomorfologiniame žemėlapyje rudai nuspalvinti plotai – moreninis reljefas, įvairiais žalios spalvos atspalviais – smėlingas kalvotas ledyno pakraščio reljefas, zandrai, deltos, fluvioglacialinės ir aliuvinės terasos, mėlynai – prieledyninių marių suklotos lygumos, pilkai – pelkės, geltonai – eolinis (kopos) reljefas. M – Medininkų kalvynas; Š – Šeškinės ozas; Ž, T – Žaliųjų ežerų ir Tapelių rinos (dubakloniai); 1, 2 – Ribiškių-Pavilnių ir Sapieginės-Rokantiškių eroziniai kalvynai; 3 – Bajorų kampinis masyvas; 4 – Kenos marginaliniai gūbriai; 5 – Mickūnų marginaliniai gūbriai; Nm_{max} – Nemuno ledyno maksimalaus išplitimo riba.

7 pav. Paskutiniojo ledyno maksimalus išplitimas Vilniaus apylinkėse [7].

Vilniaus erozinis kalvynas – tai priešpaskutiniojo apledėjimo Medininkų aukštumos tęsinys, jos šiaurinė dalis (8 pav.). Paskutiniojo ledyno maksimalaus išplitimo metu (maždaug prieš 22 tūkst. metų) visa Lietuva buvo po ledo skydu ir tik Medininkų aukštuma ir Vilniaus kalvynas liko neįveikti ledyno. Tai buvo žemė sukaustyta daugiamečio išąlo. Buvusį paskutiniojo apledėjimo pakraštį ties Naująja Vilnia ir Kairėnais rodo sujaukti ir sustumdyti Medininkų kalvyno pašlaitės segmentai. Tuo tarpu Pavilnių RP paviršiuje nėra aptikta jokių paskutiniojo ledyno akumuliacinių formų, taip pat čia nėra aptikta ir deformacijų, sietinų su paskutiniojo ledyno stūmimu ar deformacine galia, nes pastaroji maksimalaus pasistūmėjimo fazės metu jau buvo išsekusi. Taigi, Pavilnių RP kalvyno stuomuo yra viduriniojo pleistoceno dariniai.

Vilniaus kalvynas dažniausiai vadinamas eroziniu t. y. suformuotu ne akumuliacinių procesų dėka bet išskobtu erozijos jėgų, kurios daugiausiai sietinos su paviršinio vandens srautais. Neabejotinai, Vilniaus kalvyno tapsmui svarbias sąlygas padiktavo Vilnios ir Neries upių slėnių ir jų santakos raida.

Kokie vandens srautai – ledyno tirpsmo, upių, kritulių – galėjo išgraužti lomas bei griovas ir tokiu būdu išskobti Pavilnių ir bendrai Vilniaus kalvynus? Paprastai erozija vyksta vandens srautui (pastoviams ar laikinam) išplaunant ir išnešant grunto, nuosėdų ar uolienu daleles. Termoerozija yra erozininių procesų atmaina susijusi su amžinojo įšalo reiškiniais ir vyksta atšylant įšalui. Atšilusio grunto masė, prisotinta drėgmės tampa takia, labai nestabilia ir dėl gravitacijos juda bei deformuojasi esant net nežymiam ($2-5^\circ$) slaito polinkiui.

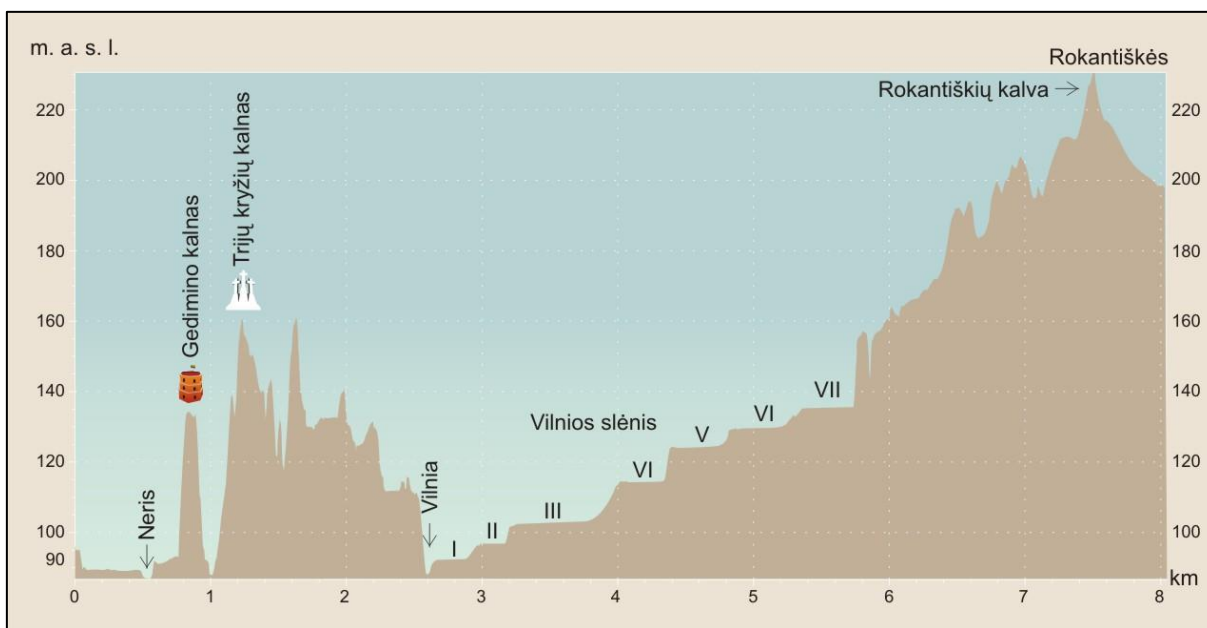

8 pav. Paskutiniojo ledyno maksimalaus išplitimo riba (žemėlapi sudarė R. Guobytė).

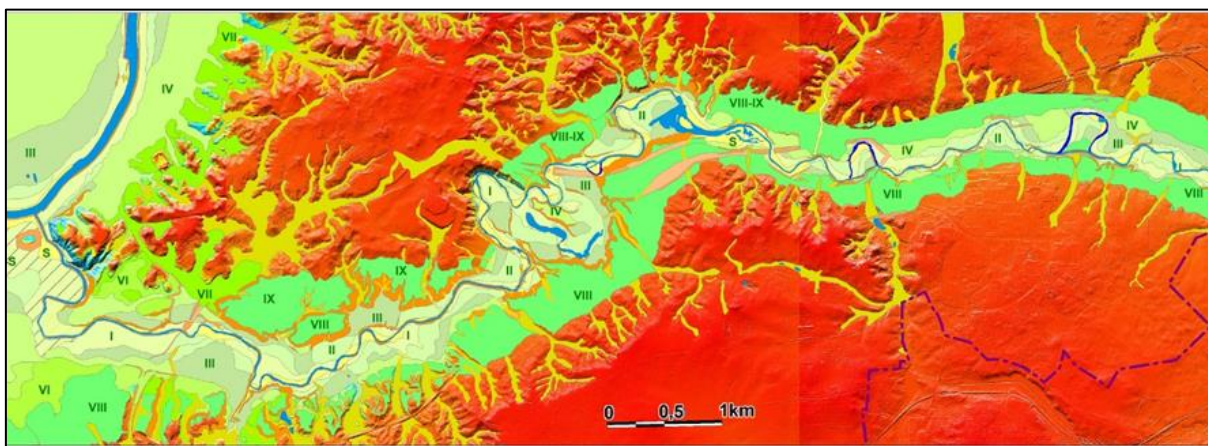
Poledynmetyje staigiai atšilus klimatui termoerozija vyko periglacialinėje ledo skydu nepadengtoje teritorijoje. Tokios periglacialinės sąlygos su amžinu įšalu¹ buvo susidariusios Medininkų aukštumoje ir jos šiauriniame tęsinyje – Vilniaus kalvyno masyve, įskaitant ir Pavilnių RP. Apie pusę Medininkų aukštumos slaitų slėnių yra susidarę linijiskai slystant skystam gruntui į pažemėjimus [6] – t. y. vykstant termoerozijos procesui. Galima manyti, paleogeografinės sąlygos buvo palankios vykti termoerozijai ir Vilniaus kalvyno masyve. Kritulių kiekis dėl klimato aridizacijos paskutiniojo ledlaikio maksimumo metu ir jo pabaigoje turėjo būti labai mažas. Todėl kritulių vandens erozija buvo nežymi.

¹ Mokslinėse publikacijose yra nurodoma, kad šiaurės ir centrinėje Europoje paskutiniojo ledlaikio (Weichselio, Nemuno) maksimumo metu įšalo gylis galėjo siekti 120–140 metrų.

Ledo tirpsmo vanduo drenavosi ledyno pakraščiu, o vėliau Neries ir Vilnios slėniais. Kaip rodo reljefo profilis (9 pav.) Vilniaus kalvynas buvo iškilęs virš fliuvioglacialinio srauto, kurio suformuotos terasos yra hipsometriškai išsidėsčiusios žemiau, t. y. – 130–140 m absoliutiniame aukštyje. Tokiu būdu fliuvioglacialinė erozija negalėjo suformuoti pačių aukščiausių kalvyno griovų, nes tirpsmo vanduo tekėjo žemesniame lygyje. Blieka daryti prielaidą, kad raguvas besileidžiančios į VII–VI terasas arba „pakibusios“ šių terasų šlaituose yra termoerozinės kilmės (10 pav.). Jų išilginiai profiliai skiriasi nuo dabartinių griovų. Tipiška termoerozinė raguva yra Saulės slėnis.

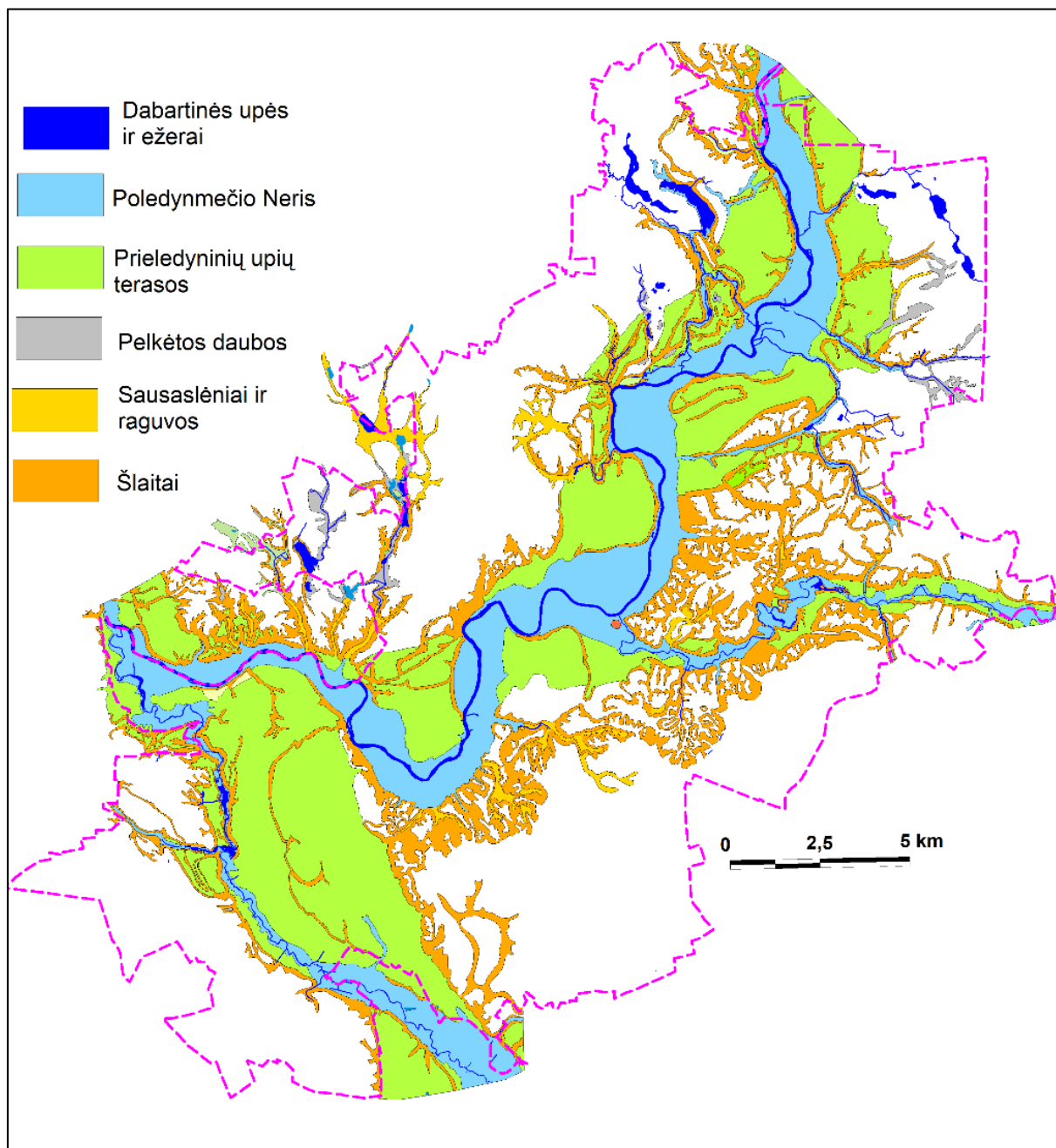
9 pav. Apibendrintas reljefo profilis nuo Gedimino kalno iki Rokantiškių kalvos. Romėniškais skaičiais parodytos Vilnios slėnio viršsalpinės terasos (Satkūnas 2015).

10 pav. Vilnios ir Neries upių santakos terasų žemėlapis (sudarė R. Guobytė, 2012). Termoerozinės kilmės formos – tai raguvas besileidžiančios į VII–VI terasas arba „pakibusios“ šių terasų šlaituose (nuspalvintos oranžine spalva).

Klimato atšilimas prieš 16 tūkstantmečių įgijo pagreitį, prasidėjo poledynmetis. Ledynas tiek atitirpo, kad tarp Vilniaus kalvų masyvo ir išilgai ledo krašto atsivėrė plyšys ir juo plūdo tirpsmo vandenys (11 pav.).

Nepaneigiant kritulių vandens erozijos reikšmės, galima tvirtai teigti, kad Vilniaus kalvyno pirminius bruožus suformavo termoerozija – grunto masės slinkimas į beatsilaisvinančią nuo ledo erdvę. Palankios sąlygos termoerozijai buvo nes Vilniaus kalvyno masyvas dar prieš tapdamas kalvynu paskutiniojo ledlaikio maksimumo metu buvo periglacialinėje teritorijoje sukaustytoje daugiamečio įšalo (8 pav.). Kitas esminis veiksnys yra Vilnios ir Neries slėniai drenavę paskutiniojo ledyno tirpsmo vandenį ir veikę kaip termoerozijos bazė bei erdvė erozijos produktams išnešti.

11 pav. Vilnius III-jų Neries ir Vilnios terasų formavimosi metu (prieš 13–14 tūkst. m.) (sudarė R. Guobytė).

Vėliau vyko fliuvioglacialinė erozija ir akumuliacija, suformavusi viršsalpines terasas. Fliuvialinė erozija ir akumuliacija lėmė Neries ir Vilnios dabarties slėnių (II–I viršsalpinių terasų ir salpos) atsiradimą, o gravitaciniai šlaitų procesai ir kritulių vandens erozija modifikavo pirminį, anksčiau termoerozijos sukurtą reljefą. Šie eroziniai procesai tebevyksta ir dabar, formuodami jaunas griovas.

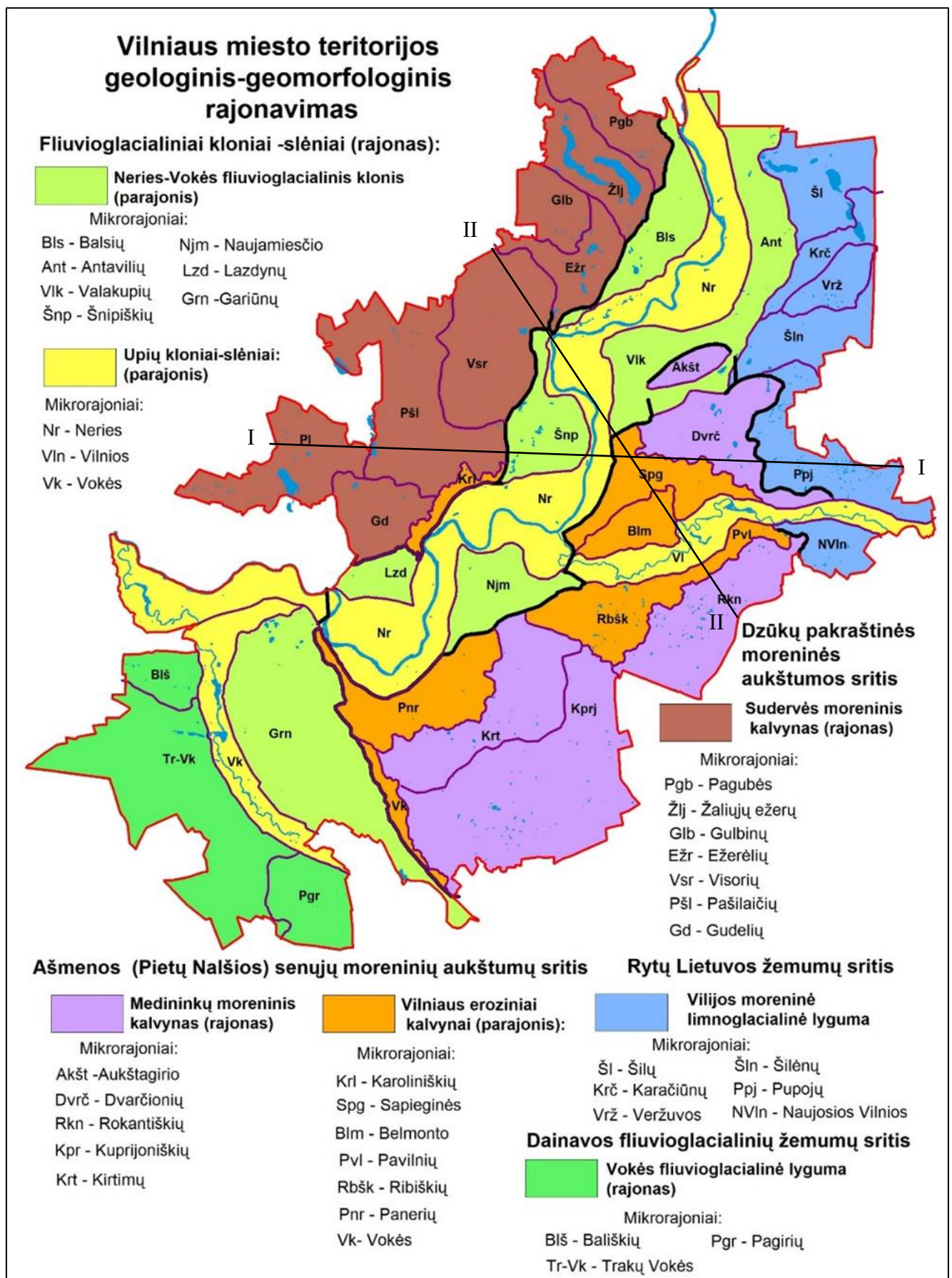
Pagal Vilniaus miesto geologinį-geomorfologinį rajonavimą planuojama teritorija patenka į Ašmenos (Pietų Nalšios) senųjų moreninių aukštumų srities Vilniaus erozinius kalvynus (Belmonto, Sapieginės, Ribiškių) skrodžiamus Vilnios upės slėnio (12 pav.) [5].

Didžiausias pažemėjimas, Vilnios slėnis, atskiria Pavilnių RP aukštesnes šiaurinę ir pietinę dalis (13 pav.). Pavilnių RP reljefo absoliutinis aukštis kinta nuo 87 m Vilnios žemupyje iki 230 m Rokantiškių aukštumoje. Rokantiškių kalva yra aukščiausias taškas Vilniaus mieste, jos abs. aukštis 230,7 m. Liepkalnis su dirbtinai paaukštintu Laimio kalnu iškyla dar aukščiau (235 m virš jūros lygio). Bendras reljefo peraukštėjimas planuojamoje teritorijoje yra virš 140 metrų. Reljefo peraukštėjimas vieno kilometro atstumu vietomis siekia net 100 metrų. Kalvų šlaitai statūs – vyrauja 30–45°.

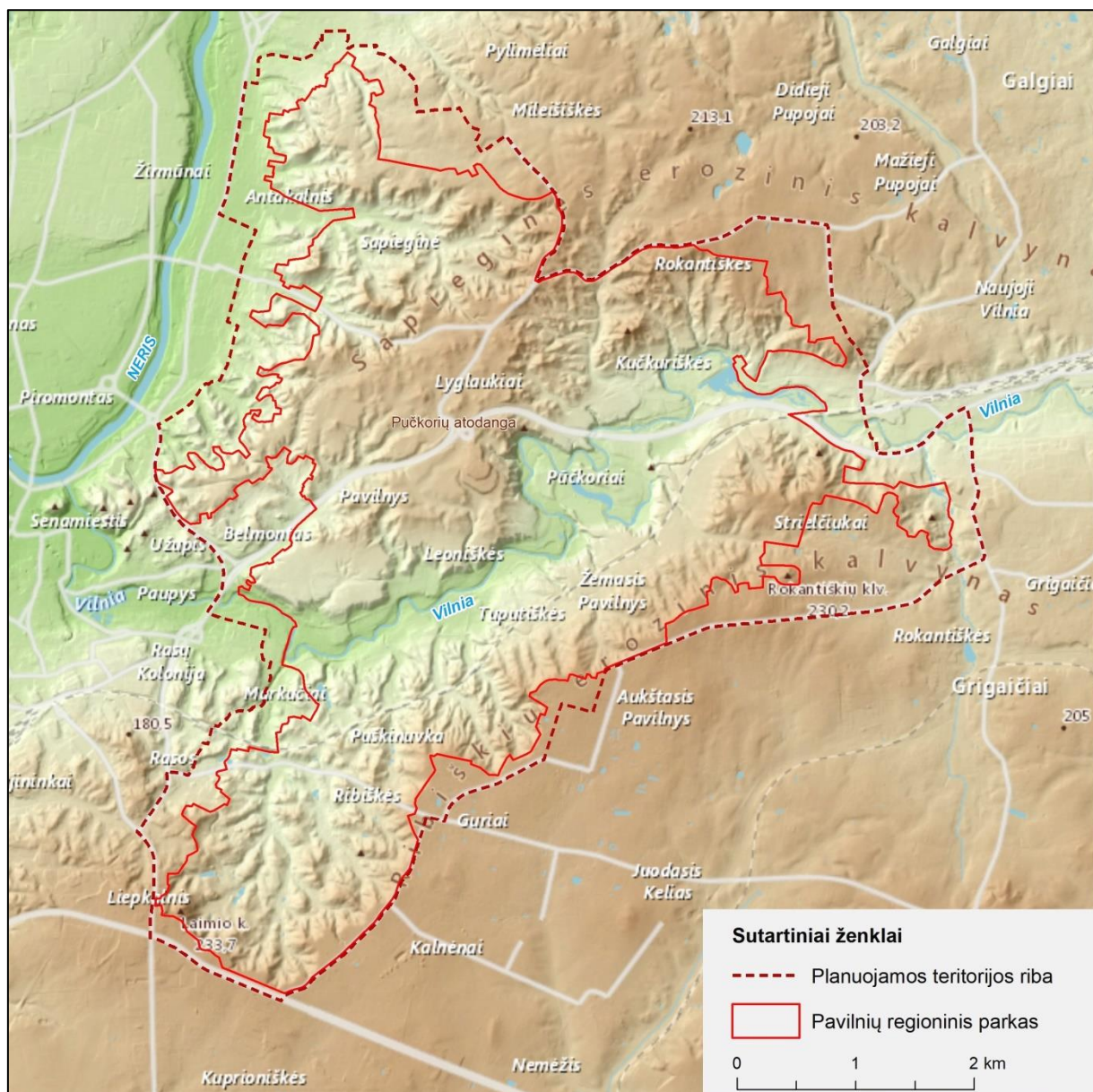
Pavilnių RP reljefas (13 pav.) yra termoerozinės ir erozinės kilmės kalvynas, sudėtinga raguvų ir atragių sistema, susiformavusi poledynmetyje atitirpstant daugiamečiam įšalui. Sapieginės ir Belmonto kalvynus-raguvynus skiria Vilnios fliuvioglacialinės ir fliuvialinės kilmės slėnis nuo Pavilnių ir Ribiškių kalvynų-raguvynų. Pagal reljefo formų sudėtį, Pavilnių RP vyrauja glacialiniai ledyno pakraščio dariniai (kraštinė morena). Tai priešpaskutiniojo (Medininkų) apledėjimo dariniai – ledyno pakraštyje dislokuotos ir deformuotos glacialinės, fliuvioglacialinės ir limnoglacialinės nuogulos. Pietuose Pavilnių RP juosia Medininkų moreninio kalvyno Rokantiškių mikrorajonui būdingi lėkštašlaičių moreninių ir fliuvioglacialinių kalvų ruožai.

Kai kur žemės paviršius žmogaus suardytas tiesiant kelius ar vykdant statybas, nors dėl raižyto reljefo erozinius raguvynus buvo sunkiau urbanizuoti ir tai viena priežasčių kodėl gamta pasiekia patį sostinės centrą.

Pavilnių RP termoerozinis kalvynas yra unikalus savo kilme ne tik Lietuvoje bet visoje Europoje. Todėl Lietuvos geologai jį teikia kaip kandidatą į pasaulio geologinio paveldo sąrašą, kurį rengia Tarptautinė geologijos mokslų sąjunga (IUGS) kartu su UNESCO.

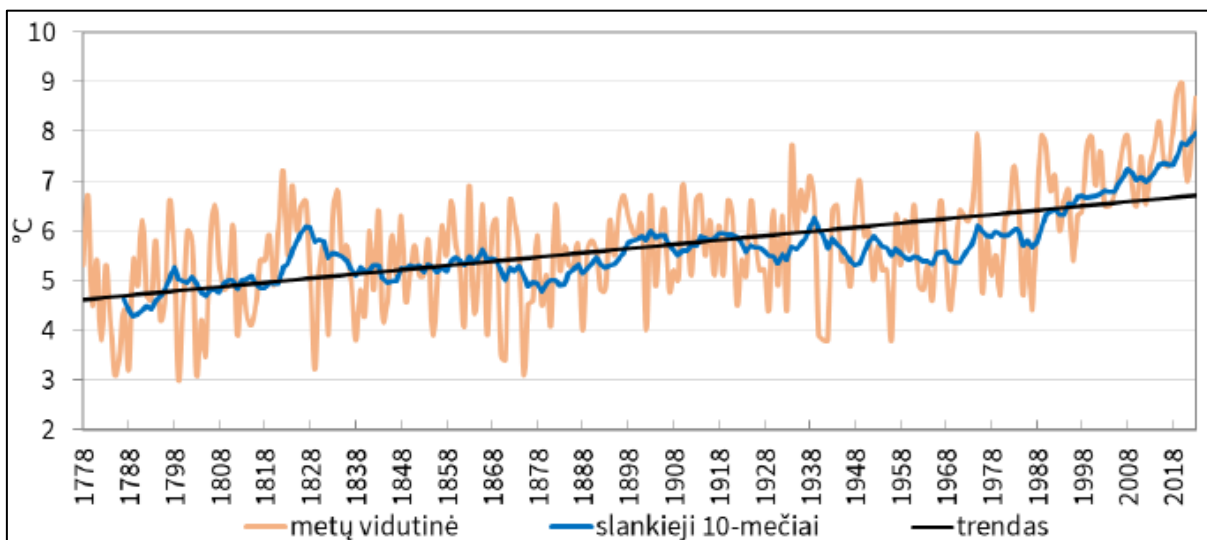
12 pav. Vilniaus miesto geologinis-geomorfoliginis rajonavimas [5] ir geologinių pjūvių linijos. Geologinius pjūvius žr. 6 pav. ir 31 pav.

13 pav. Pavilnių apylinkių reljefas. Planuojamos teritorijos ribą žymi rudas kontūras, Pavilnių RP ribą – raudona linija.

4. Klimatas

Pagal Lietuvos klimatinį rajonavimą planuojama teritorija yra Pietryčių Lietuvos aukštųjų klimatinio rajono Aukštaičių parajonyje [8]. Vilniuje yra meteorologinė stotis, kurioje renkami ilgalaikiai meteorologiniai duomenys (nuo 1778 m.). Ir nors Vilniaus meteorologijos stotis kelis kartus keitė savo vietą, žymesnių nelogiškų nukrypimų vidutinės metų oro temperatūros kreivė neturi (14 pav.). Per stebėjimų laiką buvo ir šiltų, ir labai šaltų laikotarpių. Tačiau nuo praėjusio XX a. devinto dešimtmečio (1988 m.) pastebimas nuolatinis vidutinės metų oro temperatūros augimas, atspindintis klimato šiltėjimo tendenciją visame pasaulyje [9].

14 pav. Vilniaus meteorologijos stoties 1778–2023 m. vidutinė metų oro temperatūra [9].

Metinis planuojamos teritorijos radiacinis balansas viršija $1\,700\text{ MJ/m}^2$ [8]. Vilniuje Saulės spindėjimo trukmė per metus siekia $1\,769,4$ val. Ši trukmė įvairuoja nuo $24,6$ val. gruodį iki $263,3$ val. birželį [10]. Vertinant saulės energetinius išteklius vidutinės daugiametės spindulinės saulės energijos, gaunamos horizontalioje plokštumoje pasiskirstymas balandžio–spalio laikotarpiu nesiekia 825 kWh/m^2 [8].

Pagal standartinę klimato normą² 1991–2020 m. laikotarpiui (toliau – SKN) Vilniaus vidutinė oro temperatūra siekia $7,2\text{ }^{\circ}\text{C}$. Šilčiausio mėnesio (liepos) vidutinė temperatūra yra $18,5\text{ }^{\circ}\text{C}$. Šalčiausias mėnuo Vilniuje yra sausis, vidutinė jo temperatūra $-3,7\text{ }^{\circ}\text{C}$ [10]. Vilniaus mieste temperatūra beveik visada būna vidutiniškai $2\text{ }^{\circ}\text{C}$ šiltesnė nei užmiestyje.

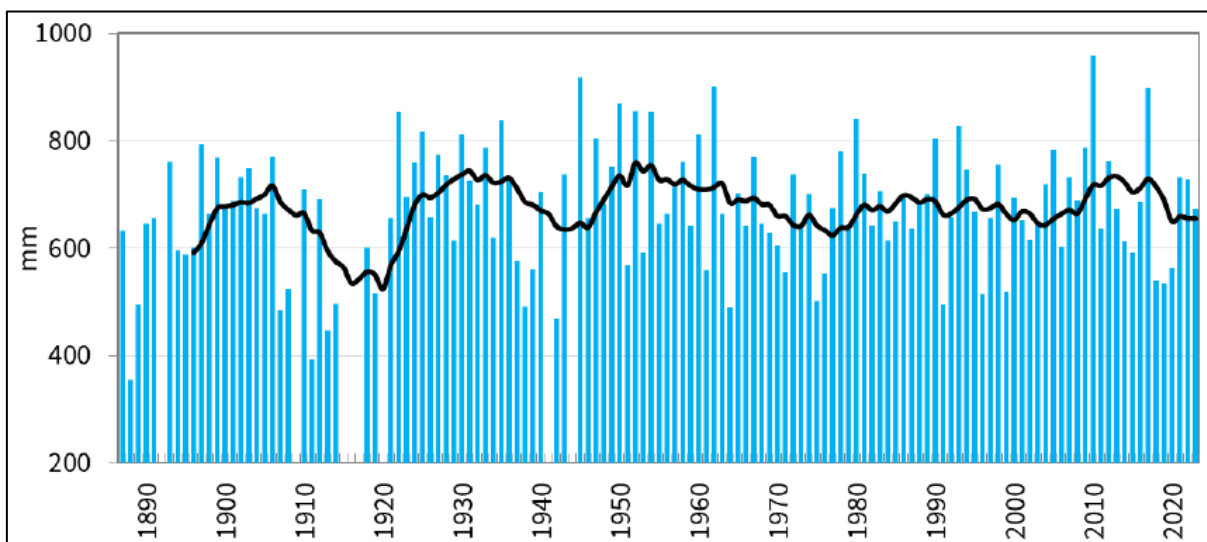
Klimatiniai sezonai nustatomi pagal paros vidutinės oro temperatūros pereigos per 0 , 5 , 10 ir $15\text{ }^{\circ}\text{C}$ datas. Šios datos yra svarbūs klimato rodikliai, nurodantys ne tik sezonų ribas, bet ir pašalo išėjimą, augalų vegetacijos sąlygas, lauko darbų pradžią ir pabaigą. Atsižvelgiant į šiuos rodiklius (4 lentelė) pavasaris Vilniuje trunka 86 , vasara – 92 , ruduo – 100 ir žiema – 87 dienas [9].

² Standartinė klimato norma – tai sąlygos, kuriomis apibūdinamas tam tikros vietovės įprastinės klimato sąlygos. Tai klimatologinių duomenų vidurkiai, apskaičiuoti šiems iš eilės einantiems 30 metų laikotarpiams: nuo 1901 m. sausio 1 d. iki 1930 m. gruodžio 31 d., nuo 1931 m. sausio 1 d. iki 1960 m. gruodžio 31 d., nuo 1961 m. sausio 1 d. iki 1990 m. gruodžio 31 d., ir t. t.

4 lentelė. Vidutinės temperatūros perėjimų per 0, 5, 10 ir 15 °C datos Vilniuje [9].

	Pavasario			
Temperatūra	>0 °C	>5 °C	>10 °C	>15 °C
Data	03-12	04-04	04-28	05-29
	Rudens			
Temperatūra	<15 °C	<10 °C	<5 °C	<0 °C
Data	09-04	10-01	10-22	12-11

Vilniaus meteorologijos stotyje, kur krituliai stebimi nuo 1887 m. (15 pav.), didžiausias metų kritulių kiekis buvo 958 mm (2010 m.), o mažiausias 355 mm (1888 m.) [9]. Pagal SKN vidutinis kritulių kiekis per metus Vilniuje siekia 678 mm. Daugiausiai kritulių iškrinta liepos mėnesį (92 mm) [10]. Kritulių kiekis dėl atmosferos cirkuliacijos ypatumų konkrečiais metais gali skirtis nuo vidutinių reikšmių daugiau kaip 1,5 karto [8]. Vilniuje per metus yra beveik 170 dienų su krituliais (kritulių kiekis $\geq 0,1$ mm). Dažniausi krituliai gruodį ir sausį (>18 dienų), rečiausi – balandį (10,8 dienų). Ypač lietingų dienų, kai kritulių kiekis siekia ≥ 10 mm, daugiau pasitaiko vasarą – birželio, liepos ir rugpjūčio mėnesiais, atitinkamai 1,8, 2,6 ir 2,2 dienos per mėnesį [10].

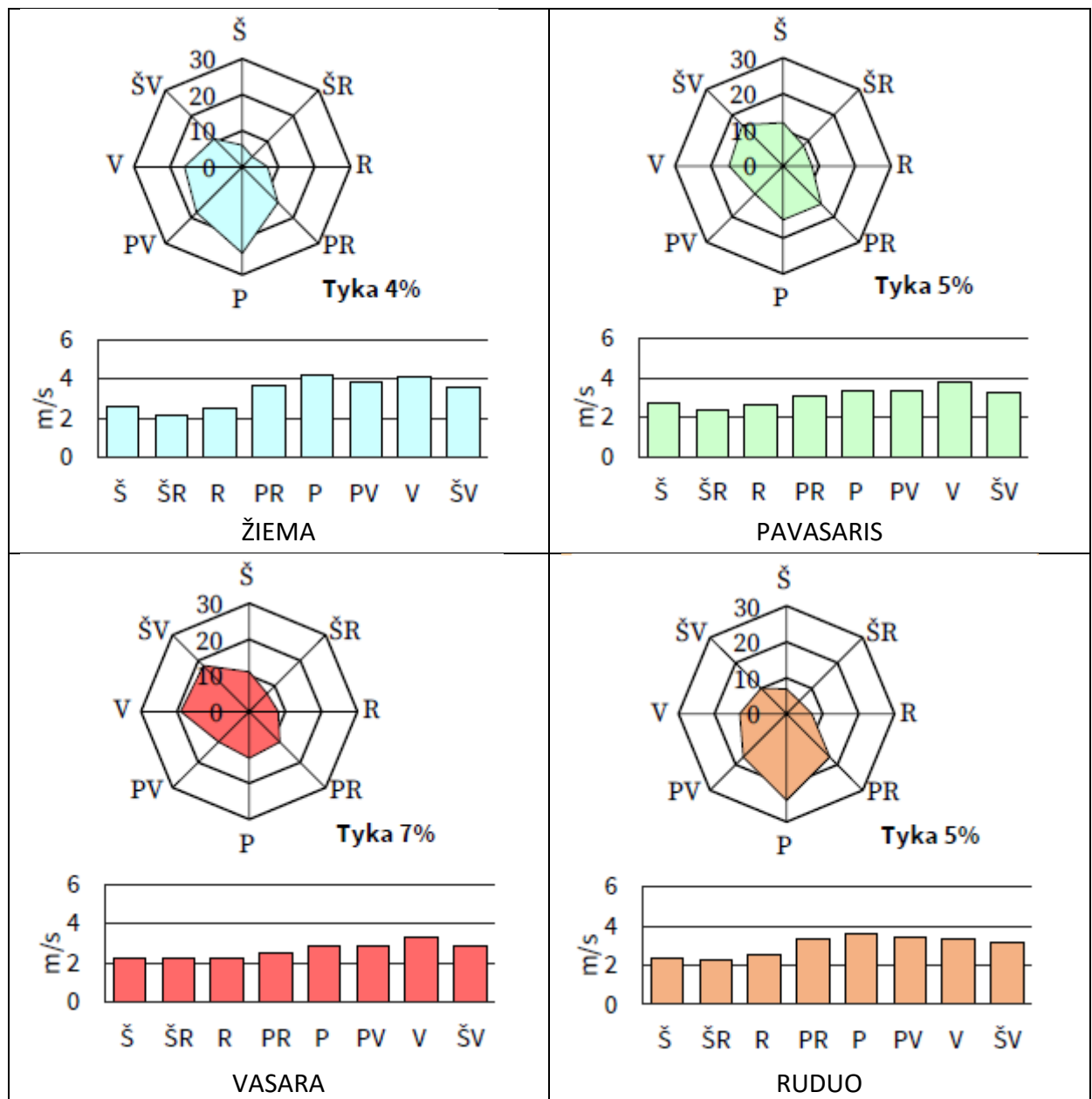
15 pav. Metų kritulių kiekis ir slankieji 10-mečiai Vilniuje [9].

Vis intensyvesni klimato pokyčiai ir jų sukelti reiškiniai neaplenkia ir Lietuvos. Trumpa, bet intensyvi liūtis labiau pavojinga miestuose: nelaidžiais vandeniui betono ir asfalto paviršiais lietaus vanduo suteka į žemesnes vietas, nuotėkų vamzdynai persipildo. Smarki ir intensyvi liūtis gali sukelti nuošliaužas, ardyti šlaitus, gilinti griovus. Papildoma informacija apie kritulių intensyvumą (5 lentelė) leidžia numatyti galimus poplūdžius ir įvertinti potencialią kritulių sukeltą eroziją. Nors ne visos liūtys registruojamos meteorologijos stotyse, nes kritulių apimami plotai nedideli, ypač vidumasinių (nefrontinių) liūčių metu [9].

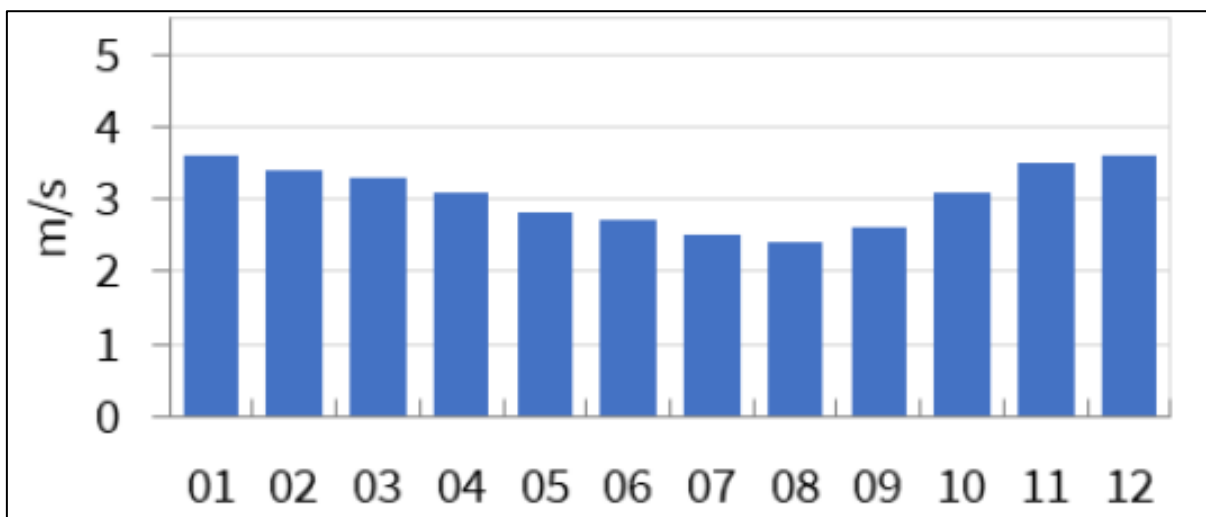
5 lentelė. Maksimalus kritulių intensyvumas (mm/min) įvairiais laiko intervalais (SKN, 1991–2020 m.) Vilniuje [9].

	Laiko intervalai minutėmis						
min	1	2	5	10	20	30	60
mm/min	5,50	5,27	4,10	2,20	1,34	0,9	0,63
Data	1999-07-07	2010-08-18	1995-05-25	2010-07-14	2010-07-14	2009-07-08	1997-07-24

Vilniui būdingi vyraujantys pietų, vakarų ir pietvakarių krypties vėjai (16 pav.), kurių vidutinis metinis greitis siekia 3 m/s. Gana gerai išreikšta vėjo greičio metinė eiga (17 pav.). Žiemą dėl aktyvesnės cikloninės veiklos vėjo greitis 1 m/s didesnis negu vasarą. Sausį dažniausiai pasitaiko dienų (2,7 dienos), kai maksimalus vėjo greitis ≥ 15 m/s [10].

16 pav. Sezonų vėjo krypčių kartojimasis (%) ir vidutinis vėjo greitis pagal kryptis (m/s) Vilniuje [9].

17 pav. Vidutinė metinė vėjo greičio eiga Vilniuje [9].

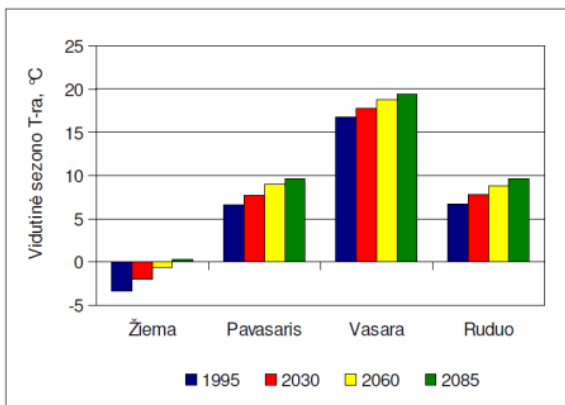
Vidutinis maksimalus dirvos įšalo gylis viršija 55 cm, sniego dangos storis apie 25 cm [8]. Laikotarpis su sniego danga vidutiniškai trunka daugiau nei 80 dienų [9] ir prasideda gruodžio antroje pusėje. Dažnos žiemos, kai pastovioji sniego danga iš viso nesusidaro.

Svarbiausi veiksniai, lemiantys vietinius klimato ypatumus planuojamoje teritorijoje, yra reljefas ir želdiniai. Saulės radiacija labai skiriasi priklausomai nuo šlaitų krypties ir polinkio. Pietinės ekspozicijos šlaitai gauna daugiau radiacijos, o šiaurinės – mažiau, negu horizontalūs paviršiai. Atskirose kalvotojo reljefo vietose drėgmė taip pat pasiskirsto nevienodai. Viršutinės šlaitų dalys gauna mažiau iškritusių kritulių kiekio, nes dalis jo paviršiniu nuotėkiu nuteka žemyn. Todėl papėdės ir apatinės pašlaitės yra drėgnesnės. Dėl kalvoto reljefo keičiasi ir vėjo greitis. Virš aukštumų keterų jis padidėja, o pavėjiniuose šlaituose vėjai apimsta. Mikroklimatiniu požiūriu reljefo ir žemės dangos įvairovė leidžia susidaryti gana nemažiams meteorologinių rodiklių skirtumams.

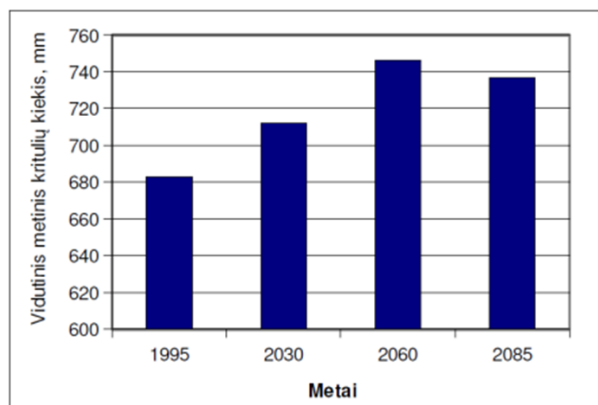
Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos duomenimis prognozuojama, kad vidutinė metinė, vidutinė minimali ir maksimali temperatūra Vilniuje³ augs ir XXI a. pab. bus 3,0–3,2 °C aukštesnė nei 1981–2010 m. vidurkis [11].

Ryškiausi temperatūros pokyčiai įvyks šaltuoju metų laiku, ir tikėtina, kad amžiaus pabaigoje vidutinė žiemos temperatūra taps teigiama (18 pav.). Augant temperatūrai keisis ir ekstremalių kaitrų ir šalčių pasikartojimas. Amžiaus pabaigoje Vilniuje nebebus fiksuojama didelių šalčių (kai temperatūra žemesnė nei –25 °C). Stichinių kaitrų (kai maksimali temperatūra 3 ir daugiau dienų iš eilės yra aukštesnė nei 30 °C) pasikartojimo tikimybė išaugs 31 %. XXI a. pab. stichinės kaitros Vilniaus mieste gali pasikartoti vidutiniškai kas 2,5 metų (1981–2010 m. laikotarpiu pasikartodavo maždaug kas 7,5 metų). Tropinių naktų (kai minimali temperatūra nenukrenta žemiau 20 °C) atvejų skaičius gali padidėti 13 kartų, ir XXI a. pabaigoje vidutiniškai per metus gali būti 7 tokie atvejai. Šiuo metu tropinių naktų Vilniuje pasitaiko ne kasmet [11].

³ Temperatūros ir kritulių kiekio prognozės Vilniui sudarytos remiantis A1B šiltnamio dujų emisijos scenarijumi ir trijų klimato modelių (BCM-RCA, ECHAM5-REMO, HadCM3-HadRM) išvesties duomenų vidurkiu.

18 pav. Vidutinė sezonų temperatūra (°C) Vilniuje skirtingais laikotarpiais ateityje.

19 pav. Vidutinis metinis kritulių kiekis (mm) Vilniuje skirtingais laikotarpiais ateityje.

Kritulių pokyčius prognozuoti sunkiau (19 pav.), tačiau, tikėtina, kad iki XXI a. pab. vidutinis metinis kritulių kiekis Vilniaus mieste išaugs 50 mm. Prognozuojama, kad dienų skaičius su krituliais nesikeis, tačiau didės kritulių intensyvumas. Maksimalus paros kritulių kiekis gali padidėti 15 %. Labiausiai kritulių kiekis išaugs žiemą (24 %) ir dėl kylančios vidutinės temperatūros vis didesnę dalį žiemos kritulių sudarys šlapdriba ir lietus [11].

Šios prognozės atspindi vieną iš galimų klimato kaitos scenarijų ir priklausomai nuo šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos ateityje, pokyčiai gali būti didesni arba mažesni. Dėl padidėjusios karščio bangų ir tropinių naktų tikimybės gali padidėti žmonių, sergančių širdies ir kvėpavimo ligomis, mirtingumas, dėl ekstremalių orų reiškinių (lietaus, karščio, sniego) gali dažniau sutrikti transporto sistema, gali būti apsunkinamas elektros ir vandens tiekimas. Žiemos metu dėl dažno temperatūros svyravimo apie 0 °C, intensyvės šalčio dūlėjimas ir korozija. Kylant temperatūrai energijos sąnaudos sumažės žiemos metu, tačiau jos didės vasaros metu, nes reikės papildomo vėsinimo.

5. Hidrografinis tinklas

Planuojamai teritorijai būdingas metinis vandens išgaravimas siekia apie 450 mm. Toks mažas suminis garavimas, o Lietuvoje jis svyruoja nuo 420 iki 625 mm, nes lengvos mechaninės sudėties grunta akumuliuoja daug kritulių ir pastarieji papildo giliau slūgsančius gruntinius vandenį. Garavimas iš vandens paviršiaus per balandžio–lapkričio mėnesius yra apie 700 mm. Didžioji likusio kritulių vandens dalis tenka nuotėkiui. Nuotėkio koeficientas (nuotėkio ir kritulių dydžio santykis) ~0,5. Metinio nuotėkio norma (hidromodulis) siekia 9 l/s km² [12]. Hidrografinio tinklo tankis planuojamoje teritorijoje yra 0,61 km/km².

J. Jablonskis ir R. Janukėnienė (1978) Lietuvoje išskyrė 4 hidrologines sritis. Planuojamoji teritorija patenka į Pietryčių Lietuvos hidrologinę sritį, kuri išsiskiria nedidele nuotėkio kaita. Vandeningiausias yra pavasaris, jam tenka apie 40 % metų nuotėkio, o vasaros–rudens ir žiemos sezonams – atitinkamai 38 % ir 22 %. Upių minimalų nuotėkį baseine lemia požeminio vandens ištekliai, kurie neblogai koreliuojami su lengvos mechaninės sudėties gruntais [12].

GRPK 2025 m. duomenimis (21 lentelė), paviršiniai vandens telkiniai (tvenkiniai ir kūdros) planuojamoje teritorijoje užima 18 ha arba 0,6 % viso ploto, vandentėkmės (upės ir grioviai) – 19,7 ha (0,7 %), pelkės – 4,3 ha (0,1 %).

Upės. Planuojamos teritorijos vandentėkmės priklauso Nemuno baseino Neries mažųjų intakų pabaseiniui. Iš UETK registruotų upių (6 lentelė) Pavilnių RP turime tik Vilnia ir jos kairįjį intaką Murlę.

6 lentelė. Planuojamos teritorijos upės, įrašytos į UETK.

UETK Nr. [13]	Upės vardas [13]	Upės ilgis, km		Įteka į
		planuojamoje teritorijoje	šalyje [13]	
12010420	Vilnia	11,1	77,6	Neries up.
12010455	Murlė	1,4	4,6	Vilnios up.

Vilnia yra kairysis Neries intakas. Upės ilgis apie 80 km, baseino plotas 624 km² [14], bet į Pavilnių RP patenka tik jos žemupyje. Vilnia išteka Medininkų aukštumoje, Vindžiūnų kaimo apylinkėse, ties Lietuvos ir Baltarusijos siena. Nusileidusi nuo senųjų aukštumų Vilnia teka per smėlėtą miškingą Lavoriškių lygumą, o žemupyje, Vilniaus mieste, vėl kerta Medininkų moreninį kalvyną ir baigia kelionę Gedimino kalno papėdėje. Upė gausiai maitinama požeminių vandenių, todėl išlieka vandeninga visus metus.

Vilnia Pavilnių RP teka 0,5–1,3 km pločio R–V krypties terasuotu senslėniu, kuris skrodžia Medininkų moreninį kalvyną. Vilnios žemupio slėnis yra gilus ir vaizdingas, įsirižęs net 60 m. Jame skiriamos 7 viršsalpinės terasos (9 pav.). Vilnios slėnį supa vaizdingi Sapieginės, Belmonto (dešiniajame krante) ir Ribiškių, Pavilnių (kairiajame krante) eroziniai kalvynai.

Žemupyje Vilnia itin vingiuota, srauni ir akmenuota, primena kalnų upę. 10 km ruože nuo Pavilnio iki Žiočių Vilnios nuolydis siekia net 4 m/km. Krantai čia statūs, vaizdingi. Ypač išsiskiria aukščiausia Lietuvoje Pūckorių atodanga. Vagoje daug akmenų, rėvų ir slenksčių. Būdingas upės vagos plotis 15–20 m. Daugelyje vietų upė nesunkiai perbrendama, nes tėra tik 0,4–0,7 m gylio, tačiau kai kur pasitaiko ir gilesnių sietuvų. Į Vilnią Pavilnių RP įteka keli nedideli upeliai – kairieji intakai: Murlė, Kaukysa (1,9 km), Belmonto tv. ištaka (0,9 km).

Sraunioji Vilnia – Vilniaus pramonės lopšys. Prie Vilnios nuo seno kūrėsi Vilniaus priemiesčiai ir tolimesnės gyvenvietės su malūnais ir dirbtuvėmis, fabrikais. Tai Sereikiškės, Užupis, Paplauja, Markučiai, Belmontas, Pūčkoriai, Kučkuriškės, Rokantiškės, Naujoji Vilnia. Čia nuo seno buvo daug užtvankų, tvenkinių ir kanalų. Iki šių dienų išliko Kučkuriškių (Rokantiškių) ir Belmonto (įrengtas Vilnios senovagėje) tvenkiniai, Belmonto malūno užtvanka ir kanalas.

Diskusijos dėl Belmonto malūno užtvankos likimo prasidėjo 2016 m., kai užtvanka pirmą kartą įgriuvo ir pro ją ėmė veržtis vanduo. Aplinkos ministerija laikėsi pozicijos užtvanką griauti, atkurti natūralią upės vagą, mat užtvanka esanti kliūtis žuvų migracijai. Šiems planams priešinosi Vilniaus miesto savivaldybės administracija kartu su Kultūros paveldo departamentu. Galiausiai Leoniškių Prancūziškojo vandens malūno, vadinamojo Belmonto, statinių kompleksas įtrauktas į Kultūros vertybių registrą. Tai reiškia, kad turi būti išsaugos vertingosios objekto savybės, tad griauti užtvankos negalima [15].

Vilnia formuoja svarbią Pavilnių RP ir Vilniaus miesto geoeologinę ašį. Vilnios atkarpa planuojamoje teritorijoje nereguluota, tačiau įrengiant malūnus bei dirbtuves jos vaga daug kur pakeista. Beveik visas Vilnios slėnis Pavilnių RP patenka į rekreacinio prioriteto zoną. Upės slėnio atkarpa dešiniajame krante prie Pūčkorių turi kraštovaizdžio draustinio statusą.

Dirbtiniai vandens telkiniai. Jiems priskiriami tvenkiniai ir kūdros. UETK duomenimis, planuojamoje teritorijoje yra 2 tvenkiniai, kurie užima 10,67 ha (7 lentelė). GRPK duomenimis planuojamoje teritorijoje yra dar 5 bevardžiai tvenkiniai, kurie užima 3,1 ha (21 lentelė).

7 lentelė. Planuojamos teritorijos tvenkiniai, įrašyti į UETK.

UETK Nr.	Pavadinimas	Plotas, ha
12050091	Rokantiškių tvenkinys	7,87
12050092	Belmonto tvenkinys	2,80
Iš viso		10,67

Didžiausias tvenkinys įrengtas prieš 200 metų (1823 m.) užtvėnkus Vilnios upę Kučkuriškėse, kur buvę dvaro pastatai buvo performuoti į popieriaus fabriko gamybinius pastatus. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų kompleksas dabar įtrauktas į Kultūros vertybių sąrašą (u. k. 30522).

Belmonto tvenkinys Pūčkoriuose susidaręs užtvėnkus bevardį upelį (Vilnios intakas) 0,1 km nuo jo žiočių. Tvenkinys yra Pūčkorių palivarko sodybos (u. k. 27071) komplekso teritorijoje. Šiaurinėje pakrantėje yra buvusio Pūčkorių palivarko sodybos ponų namas. Tvenkinio krantai žemi, vietomis užpelkėję.

Planuojamoje teritorijoje iškastos 63 kūdros, kurių bendras užimamas plotas sudaro 4,2 ha.

Pelkės. Pagal Lietuvos pelkių ir durpynų erdvinių duomenų rinkinį [16], plotai su durpžemiais bei pelkinėmis miškų augavietėmis planuojamoje teritorijoje užima tik 2,4 ha. Visą šį plotą užima žemapelkės, kurių 57 % apaugę mišku.

6. Gyvoji gamta

6.1. EB svarbos natūralios buveinės

EB svarbos natūralios buveinės buvo inventorizuotos ir kartografuotos 2011–2014 m., įgyvendinant projektą „EB svarbos natūralių buveinių inventorizavimas, palankios apsaugos būklės kriterijų nustatymas ir monitoringo sistemos sukūrimas“. Remiantis ta pačia metodika, RP direkcijos užsakymu, buveinės parko teritorijoje buvo pakartotinai tyrinėtos 2020–2021 m. [17]. Buveinių plotas taip pat buvo tikslintas išskiriant BAST steigimo kriterijus atitinkančias vietas (toliau – BAST vietovės) ir steigiant BAST. Tolimesnėje analizėje pateikiamas buveinių plotas, kuris nurodytas BAST vietovių steigimo ir BAST apsaugos tiksluose. Likusioje planuojamoje teritorijoje pateikiami buveinių plotai, kurie nustatyti jau minėtų pakartotinių tyrimų 2020–2021 m. metu.

Planuojamoje teritorijoje iš viso inventorizuota 10 tipų EB svarbos natūralių buveinių, kurios užima 381 ha (8 lentelė, 20 pav.). Didžiąją šio ploto dalį (360 ha) sudaro miškų buveinės, 13,4 ha – vandenų, 6,5 ha – pievų ir 1 ha – pelkių buveinės. Didžioji inventorizuotų buveinių ploto dalis (65 %) yra už BAST ir BAST vietovių ribų. Tai išimtinai miškų buveinės. BAST yra apie 17 %, o BAST vietovėse – apie 18 % EB svarbos natūralių buveinių.

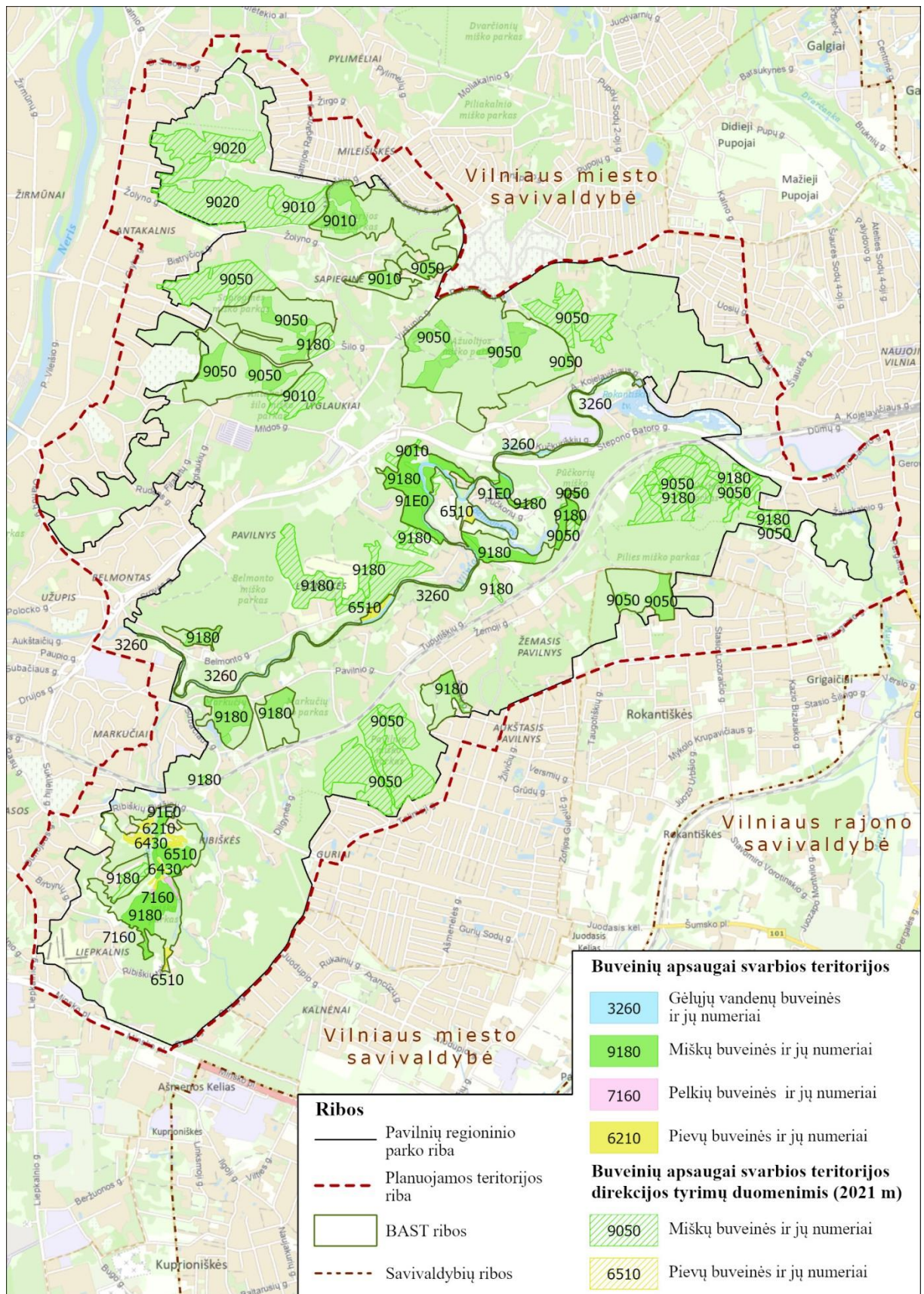
8 lentelė. EB svarbos buveinių tipų pasiskirstymas planuojamoje teritorijoje.

Buveinės kodas ir pavadinimas	Plotas, ha ⁴			
	Planuojamoje teritorijoje	BAST	BAST vietovėse	Už BAST ir BAST vietovių ribų
3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis	13,4	13,4	–	–
6210 Stepinės pievos	1,9	1,9	–	–
6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai	0,9	0,9	–	–
6510 Šienaujamos mezofitų pievos	3,7	3,7	–	–
7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės	1,0	1,0	–	–
9010 *Vakarų taiga	30,3	0,1	12,1	18,1
9020 *Plačialapių ir mišrūs miškai	46,3			46,3
9050 Žolių turtingi eglynai	132,3	0,3	36,5	95,5
9180 *Griovų ir šlaitų miškai	140,8	37,9	20,3	82,5
91E0 *Aliuviniai miškai	10,7	6,2	–	4,5
Iš viso	381,2	65,4	69	246,9

* – prioritetiniai buveinių tipai.

EB svarbos natūralios buveinės yra saugomos dviejose BAST: „Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais“ ir „Kaukysos upės slėnis“. Šiose teritorijose yra nustatyta EB svarbos natūralių buveinių būklė (9 lentelė) ir suformuluoti konkretūs apsaugos tikslai. Į šias BAST patenka visas vandenų, pievų ir pelkių buveinių plotas, taip pat 14 % miško buveinių ploto. EB svarbos natūralių buveinių plotas sudaro net 85 % šių BAST ploto.

⁴ apskaičiuojant buveinių plotą neatsižvelgta į buveinių plotą prarastą dėl sanitarinių kirtimų.

20 pav. EB svarbos natūralios buveinės planuojamoje teritorijoje.

Pagal buveinių būklės vertinimo rezultatus visų vandenų ir pelkių buveinių būklė yra gera. Taip pat gera būklė visų 9180 *Griovių ir šlaitų miškų buveinių. Didžioji dalis pievų buveinių ploto yra blogos arba patenkinamos būklės. 91E0 *Aliuvinių miškų buveinių didžioji dalis yra geros būklės, tačiau inventorizuoti 9010 *Vakarų taigos ir 9050 Žolių turtingų eglynų buveinių plotai yra išimtinai blogos būklės. Šių buveinių bendras plotas nesiekia 0,5 ha.

Pagal buveinių būklės vertinimo rezultatus visų vandenų ir pelkių buveinių būklė yra gera. Taip pat gera būklė visų 9180 *Griovių ir šlaitų miškų buveinių. Didžioji dalis pievų buveinių ploto yra blogos arba patenkinamos būklės. 91E0 *Aliuvinių miškų buveinių didžioji dalis yra geros būklės, tačiau inventorizuoti 9010 *Vakarų taigos ir 9050 Žolių turtingų eglynų buveinių plotai yra išimtinai blogos būklės. Šių buveinių bendras plotas nesiekia 0,5 ha.

9 lentelė. Buveinių apsaugos būklės įvertinimas Pavilnių RP išskirtose BAST pagal BĮDB.

BAST ir jose saugomos buveinės	Buveinės plotas, ha	Geros būklės, %	Patenkinamos ir blogos būklės, %	Potencialių buveinių plotas, ha
Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais (LTVIN0036, 58,28 ha)				
3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis	13,4	100	–	–
6510 Šienaujamos mezofitų pievos	1,6	53	–	27
9010 *Vakarų taiga	0,1	–	100	–
9050 Žolių turtingi eglynai	0,3	–	100	–
9180 *Griovių ir šlaitų miškai	22,2	77	–	23
91E0 *Aliuviniai miškai	4	100	–	–
Kaukysos upės slėnis (LTVIN0035, 53,68 ha)				
6210 Stepinės pievos	1,9	26	74	–
6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai	0,9	32	68	–
6510 Šienaujamos mezofitų pievos	2,1	–	100	–
7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės	1,0	100	–	–
9180 *Griovių ir šlaitų miškai	15,7	100	–	–
91E0 *Aliuviniai miškai	2,2	38	62	–

Planuojamoje teritorijoje taip pat yra viena EB svarbos natūralių buveinių apsaugai įsteigta BAST vietovė – „Pavilnių ir Antakalnio apylinkės“. Jos steigimo tiksluose įvardinti siekiami išsaugoti EB svarbos miško buveinių tipai ir plotai. BAST vietovėje, taip pat likusioje planuojamos teritorijos dalyje inventorizuotų buveinių būklė nežinoma.

Vandens buveinės

3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis. Šio tipo buveinėse paprastai gausu augalų, kurie prisitaikę augti srovėje. Buveinės formuojasi natūraliose upių atkarpose, akmenuotame, gargždingame ir žvyringame grunte.

Šio tipo buveinė yra susiformavusi beveik visame į Pavilnių RP patenkančiame ir dirbtinių patvankų neįtakojamame Vilnios upės ruože ir užima 13,4 ha. Buveinės būklė laikoma gera, nors ekspertų vertinimu patiria neigiamą rekreacinio naudojimo (plaukiojimo baidarėmis esant žemam vandens lygiui) poveikį [17].

Pievy buveinės

6210 Stepinės pievos. Sausų, bazinių, labai karbonatingų dirvožemių, šlaitų ir atvirų augaviečių pievos, priklausančios *Festuco-Brometea* ir *Trifolio-Geranietea* klasėms. Buveinės susidaro sausų kalvų šlaituose, upių slėnių sausose terasose ir šlaituose, sausose pamiškėse.

Šio tipo buveinės planuojamoje teritorijoje aptinkamos tik Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje BAST „Kaukysos upės slėnis“ ir užima 1,9 ha. Dėl tradicinio pievų naudojimo nutraukimo didžiąją ploto dalį sudaro blogos ir patenkinamos būklės buveinės (1,4 ha). Geros būklės buveinės užima tik apie 0,5 ha.

Keliuose buveinių plotuose yra aptinkama invazinių kanadinių ar didžiųjų rykštenių, kurios sudaro tankius sąžalynus, sparčiai plinta ir kelia grėsmę vietinėms rūšims. Viename buveinių plote taip pat rasta mažiau probleminė invazinė rūšis – vienametė šiušelė. Greta buveinių, pievų pakraščiuose taip pat gausu invazinių uosialapių klevų.

Buveinių būklė ir išlikimas priklauso nuo naudojimo (šienavimo, ganymo). Planuojamoje teritorijoje nėra deklaruota buveinių naudojimo, bet pagal 2025 m. parengtą BAST „Kaukysos upės slėnis“ gamtotvarkos planą numatoma buveines šienauti. Beveik visas buveinių plotas yra įtrauktas į SŽNS PG.

6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai. Nitrofilinės vandens telkinių pakraščių bendrijos, kurias sudaro aukštos ir vijoklinės žolės, taip pat nedideli krūmai. Prie šio tipo buveinių taip pat priskiriamos natūralios ar beveik natūralios pamiškių bendrijos, besiformuojančios azoto turtingose, drėgno ir puraus dirvožemio augavietėse. Bendrijas paprastai sudaro aukštaūgiai daugiamečiai augalai, prisitaikę augti pavėsyje.

Šio tipo buveinės teritorijoje aptinkamos tik Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje BAST „Kaukysos upės slėnis“ ir užima 0,9 ha. Didžioji buveinių ploto dalis (0,6 ha) yra blogos būklės. Greta buveinių pievų pakraščiuose plinta invaziniai uosialapiai klevai, Kanadinės ar didžiosios rykštenės, vienametės šiušėlės.

Buveinių būklė ir išlikimas priklauso nuo naudojimo (periodiško šienavimo). Planuojamoje teritorijoje nėra deklaruota buveinių naudojimo, bet pagal 2025 m. parengtą BAST „Kaukysos upės slėnis“ gamtotvarkos planą numatoma buveines šienauti. Apie 10 % buveinių ploto yra įtraukta į SŽNS PG.

6510 Šienaujamos mezofitų pievos. Šio tipo buveinėms priklauso žemyninės vidutinio drėgnumo trąšios pievos. Pagal edafines ir drėgmės sąlygas susiformuoja skirtingi šio tipo pievų variantai – drėgnesniuose ir trąšiuose dirvožemiuose susidaro tankus, gana aukštas žolynas, o skurdesniuose sausuose dirvožemiuose – retesnis ir žemesnis žolynas.

Šio tipo buveinės teritorijoje užima 3,7 ha. Dalis jų (2,1 ha) yra Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje BAST „Kaukysos upės slėnis“. Likusi dalis – BAST „Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais“. Daugiau kaip pusė šių buveinių ploto (2,1 ha) yra blogos būklės, 1 ha – geros būklės ir apie 0,5 ha – potencialios buveinės. Buveinėse ir greta jų aptikti įvairūs invaziniai augalai: vienametės šiušėlės, Sosnovskio barščiai, tankiažiedės rūgštynės, uosialapiai klevai.

Buveinių būklė ir išlikimas priklauso nuo naudojimo (šienavimo). Planuojamoje teritorijoje nėra deklaruota buveinių naudojimo, bet pagal 2025 m. parengtą BAST „Kaukysos upės slėnis“ gamtotvarkos planą numatoma mezofitų pievas šienauti. Beveik visas buveinių plotas yra įtraukta į SŽNS PG.

Pelkių buveinės

7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės. Buveinės formuojasi nekalkingų arba mažai kalkingų, rūgščių arba neutralios reakcijos šaltinių vėsaus vandens įtakoje. Pelkėjimo

procesui palankios neigiamos reljefo formos ir nelaidžių dirvožemių sluoksniai. Šaltinio versmė, vandens tėkmės vieta ir šaltinio vandens maitinama žemapelkė labai skiriasi fizionomiškai, tačiau sudaro vieną buveinę. Buveinėse aplink versmę ir vandens tėkmės vietoje gausiai auga lapsamanės ir kerpsamanės su žiediniais augalais. Miško šaltinių ištakose šalia palyginti aukštų miglinių ir viksvuolinių šeimų atstovų pažeme driekiasi žemaūgiai žoliniai augalai.

Šio tipo buveinės Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje BAST „Kaukysos upės slėnis“ užima 1 ha ir jų būklės yra gera. Buveinėse aptinkamos invazinės rūšys: uosialapiai klevai, smulkiažiedės sprigės. Pagal 2025 m. parengtą BAST „Kaukysos upės slėnis“ gamtotvarkos planą [18] buveinės numatoma periodiškai šienauti.

Miškų buveinės

9010 *Vakarų taiga. Šio tipo miškai dažniausiai įsikuria maisto medžiagų nedaug turinčiuose sausuose ir vidutinio drėgnumo jauriniuose smėlio dirvožemiuose. Sausesniuose ir mažiau trąšiuose dirvožemiuose vyrauja pušų medynai, o trąšesniuose ir drėgnesniuose – eglynai. Buveinė išsiskiria negausia žoline augalija ir tankia, dažniausiai beveik ištisine samanų danga.

Šio tipo buveinės yra inventorizuotos 30,3 ha plote šiaurinėje planuojamos teritorijos dalyje. BAST saugoma tik 0,1 ha ploto buveinė, kurios būklė yra bloga. BAST vietovėse šio tipo buveinių plotas sudaro 12,1 ha, o už BAST ribų – 18,1 ha. Šių buveinių būklė yra nežinoma. Buveinėse vyrauja daugiau kaip 100 m. amžiaus pušynai (išskyrus apie 9 ha buveinės plotą prie Lyglaukių, kuriame pirmo ardo medžių amžius daugelyje sklypų nurodomas 43–78 m., kas kelia abejonių dėl šios buveinės atitikimo buveinių išskyrimo kriterijams). Didžioji dalis vakarų taigos buveinių yra susiformavusios šlaitų nederlingose arba derlingose lengvo dirvožemio (Šbl, Šcl) augavietėse. Nedidelė dalis – normalaus drėgnumo derlingose lengvo dirvožemio augavietėse (Ncl), kur yra plotų (~1 ha), kuriuose pirmame arde vyrauja eglės, dėl klimatinų pokyčių vis labiau pažeidžiamos tipografo (*Ips typographus*) invazijų. Kituose buveinių plotuose pirmame arde elgės sudaro nedidelę dalį, jos vyrauja arba sudaro nedidelę dalį antrame arde. Pušynų potipio geros būklės užtikrinimui ir medynų atsikūrimui yra svarbūs žemutiniai gaisrai. Be jų poveikio ar aikštelių su pažeista žolinės augalijos danga ir paklote dirbtinio formavimo, pušynų atsikūrimas sunkiai įmanomas, tikėtina palaipsnė medynų kaita į tipografų protrūkiams jautrius antrame arde dažnai dominuojančius eglynus, mišrius miškus su egle ar lapuotynus.

Pagal invazinių rūšių duomenų bazės duomenis, vienoje vakarų taigos buveinėje inventorizuota invazinė smulkiažiedė sprigė, kurios kontrolė dėl didelio išplitimo regioniniame parke, taip pat didelio sėklas pernešančių žmonių ir jų augintinių srauto, yra sudėtinga.

9020 *Plačialapių ir mišrūs miškai. Dažniausiai šio tipo miškai aptinkami vidutinio drėgnumo ar laikinai perteklinio drėkinimo, bet neužmirkusiose augavietėse. Dirvožemiai derlingi, trąšūs. Medynų struktūra netolygi, paprastai išsiskiria du medžių ardai. Krūmų ardas dažniausiai nėra tankus. Žolių ardas tankus, o samanų paprastai labai negausu.

Pirminės buveinių inventorizacijos metu šio tipo buveinės buvo inventorizuotos net 69,3 ha plote, tačiau 2021 m. ataskaitoje pateikiamais patikslintas buveinių plotas sudaro 46,3 ha. Buveinės nepatenka į BAST ar BAST vietoves ir išsidėsčiusios pačioje šiaurinėje teritorijos dalyje visai greta urbanizuotų plotų, todėl patiria itin didelę lankymo apkrovą. Tai nėra tipiškos plačialapių ir mišrių miškų buveinės, nes jos susiformavusios mažiau derlingose

nei įprasta augavietėse (dominuoja Šcl, Šbl, Šcp, Nbl augavietės, kurios labiau būdingos vakarų taigos ar rūšių turtingų eglynų buveinėms) ir medynų pirmame arde dominuoja daugiau kaip 110 m. pušys, tačiau žemesniame arde dominuoja lapuočiai, kurie palaipsniui įsivyras medyne, nes pušynai esamomis sąlygomis neturi galimybių atsikurti.

Pagal turimus duomenis buveinėse nėra inventorizuota invazinių rūšių, tačiau didelė tikimybė, kad jos yra, nes buveinės veikiamos intensyvios rekreacinės veiklos, o artimoje aplinkoje yra inventorizuota smulkiažiedžių sprigių, vienamečių šiušelių.

9050 Rūšių turtingi eglynai. Šio tipo miškai dažniausiai įsikuria derlinguose pakankamai karbonatinguose, vidutinio drėgnumo ar gana šlapiuose, kartais šaltiniuose dirvožemiuose. Medynai įvairiaamžiai, dažniausiai išsiskiria du medžių ardai. Medyne vyrauja eglės, nors gausu lapuočių medžių. Krūmų ir žolių ardai paprastai vešlūs. Samanų danga dažniausiai mozaikiška.

Iš viso planuojamoje teritorijoje inventorizuota 132,3 ha šio tipo buveinių. Iš jų tik 0,3 ha buveinė patenka į BAST „Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais“. Jos būklė yra bloga. Didesnis plotas (36,5 ha) yra numatytas apsaugoti BAST kriterijus atitinkančioje vietovėje „Pavilnių ir Antakalnio apylinkės“, bet didžioji dalis (95,5 ha) nepatenka į įsteigtas BAST ar BAST vietoves. Planuojamoje teritorijoje mažai būdingų drėgnų augaviečių, todėl tinkamiausios šiam buveinės tipui yra Šcp, Ncp, Šcs augavietės, kuriose paviršiuje ar po lengvais gruntais yra sunkesni drėgmę sulaikantys sluoksniai. Tokiose augavietėse išskirta trys ketvirtadaliai rūšių turtingų eglynų. Tačiau beveik ketvirtadalis buveinių yra išskirta lengvų dirvožemių (Šcl, Ncl ar net Šbl) augavietėse, kuriose dėl drėgnės stygiaus eglynai yra labiau pažeidžiami tipografų invazijų. Pažeidžiamumą didina klimato kaita. Pastaraisiais metais planuojamoje teritorijoje tenka vykdyti vis daugiau sanitarinių kirtimų, nes tipografų plitimas yra itin intensyvus. Didžioji dalis sanitarinių kirtimų vykdyta lengvo dirvožemio (Šcl, Ncl) augavietėse eglių dominuojamuose 80 metų ir brandesniuose medynuose iš kurių tipografai sparčiai plinta ir į Šcp, Ncp augavietėse augančius eglynus. Pažaidas galima nustatyti analizuojant ortofoto žemėlapius pagal nudžiūvusių medžių grupes. Pažeisti medynai ir atitinkamai sanitariniai kirtimai koncentruojasi šiaurinėje Pavilnių RP dalyje kur yra BAST ir BAST vietovėse saugomos rūšių turtingų eglynų buveinės. Tačiau pažeistų medynų grupės matomos ir Kalnų rezervato eglynuose. Pagal turimus paskutinių metų duomenis tik nedidelė dalis sanitarinių kirtimų atlikta išskirtose rūšių turtingų eglynų buveinėse. Iki šiol labiausiai plynų sanitarinių kirtimų paveiktas BAST vietovės „Pavilnių ir Antakalnio apylinkės“ buveinės plotas į rytus nuo Žemojo Pavilnio. Pažeistų medynų mastas rodo, kad sanitarinių kirtimų teks taikyti gerokai daugiau ir eglynų buveinių apsauga teritorijoje susiduria su rimtais iššūkiais. Sanitarinių kirtimų metu paprastai pašalinami pažeisti medžiai, dažnai tenka vykdyti plynus sanitarinius kirtimus, kas gali lemti šio tipo buveinių būklės blogėjimą ir ploto mažėjimą.

Rūšių turtingų eglynų buveinėse taip pat aptinkami invaziniai augalai. Dažniausios smulkiažiedės sprigės, bet kai kuriose buveinėse taip pat aptiktos vienmetės šiušelės, bitinės sprigės, Sosnovskio barščiai.

9180 *Griovų ir šlaitų miškai. Šio tipo miškai įsikuria vidutinio drėgnumo trąšiose ir vidutiniškai derlingose augavietėse ant karbonatingų, drėgmei laidžių priemolio ar molio, kartais žvyro dirvožemių. Dažniausiai užima nedidelius plotus giliuose upių ir upelių slėniuose, stačiuose ežerų šlaituose, griovose. Medynai dažniausiai dviardžiai, vyrauja lapuočiai medžiai. Krūmų ir žolių ardai paprastai vešlūs, o samanų danga dažniausiai neišsivysčiusi.

Planuojamoje teritorijoje šio tipo buveinė užima 140,8 ha. Buveinės išsidėsčiusios didelėje planuojamos teritorijos dalyje Kaukysos ir Vilnios slėnių šlaituose. 37,9 ha šių buveinių yra BAST, 20,3 ha – BAST vietovėse, o didžioji dalis (82,5 ha) už jų ribų. Daugiau kaip pusė BAST išskirtų buveinių yra palankiausiose labai derlingose šlaitų augavietėse (Šds, Šdp). Apie ketvirtį buveinių – mažiau palankiose Šcs, Šcp augavietėse, kur tikėtinas didesnis poreikis mažinti eglių dalį medyje ir likusi dalis – nepalankiausiose lengvo dirvožemio augavietėse (Šcl, Ncl). BAST vietovėse mažiau palankiose augavietėse yra apie 70 % buveinių, nepalankiausiose – apie ketvirtį. Likusioje teritorijoje palankiose augavietėse – kiek mažiau kaip 10 %, mažiau palankiose – apie 60 %, nepalankiausiose – apie ketvirtį buveinių. BAST didžiosios dalies griovių ir šlaitų miškų buveinių būklė yra gera.

Griovių ir šlaitų miškuose aptinkami invaziniai augalai, iš kurių labiausiai paplitusi smulkiažiedė spriгė, kuri randama daugelyje buveinių. Detaliau ištyrinėjame BAST “Kaukysos upės slėnis” šiose buveinėse aptikta uosialapių klevų, bitinių sprigių, kanadinių ar didžiųjų rykštenių.

91E0 *Aliuviniai miškai. Tipiškos buveinės įsikuria upių slėniuose, kurie užliejami kasmetinių pavasario potvynių, tačiau nėra nuolat užmirkę. Dirvožemiai labai trąšūs, laidūs, geros aeracijos. Drėgnesnėse, nuolat užliejamose vietose, medyje vyrauja gluosniai, o sausesnėse vietose kiti įvairių rūšių lapuočiai medžiai. Žolių arde vyrauja plačialapių miškams būdingos rūšys, tačiau gausu nitrofilinių augalų. Samanų danga paprastai negausi, ryškesnė drėgnesnėse vietose.

Šio tipo buveinės regioniniame parke užima 10,7 ha. Iš jų 6,2 ha yra saugoma BAST, kur didžiosios dalies būklė yra gera. Su BAST saugomomis buveinėmis ribojasi inventorizuoti buveinių plotai nepatenkantys į BAST, kurių bendras plotas 4,5 ha. Jų būklė nežinoma.

Vienoje aliuvinių miškų buveinėje aptikta invazinių uosialapių klevų. Kitos pakraštyje – nemaža invazinių bitinių sprigių augavietė.

6.2. Saugomos rūšys

Planuojamoje teritorijoje, remiantis SRIS duomenimis, registruotos 7 grybų, 10 augalų ir 18 gyvūnų rūšių (10 lentelė, 11 lentelė, 12 lentelė, 21 pav.), įrašytų į Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 504 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. birželio 9 d. įsakymo Nr. D1-340 redakcija) „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašo patvirtinimo“ (toliau – Lietuvos saugomų rūšių sąrašas). Dalis šių rūšių taip pat įrašytos į Buveinių direktyvos 2 priedo ar Paukščių direktyvos 1 priedo sąrašus. Taip pat aptinkamos 1 augalų ir 6 gyvūnų rūšys kurių nėra Lietuvos saugomų rūšių sąrašė, bet jos įrašytos į buveinių direktyvos 2 priedo sąrašą. Planuojamoje teritorijoje įsteigtų BAST apsaugos tiksluose yra numatyta išsaugoti 8 EB svarbos rūšis (1 augalų, 5 vabzdžių, 2 žuvų ir 2 žinduolių) numatytose teritorijose atkuriant ir palaikant jų buveinių būklę.

Rūšys, kurių radavietės yra pateiktos SRIS, tačiau jų stebėjimo data yra ankstesnė kaip 2000 m. sausio 1 d., neįtrauktos į lenteles ir žemėlapius. Jos ir joms aktualios buveinės glaustai aptiriamos tekste.

SAUGOMOS GRYBŲ RŪŠYS

Remiantis SRIS duomenimis, planuojamoje teritorijoje yra registruotos 7 grybų rūšys (10 lentelė, 21 pav.), įrašytos į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą.

10 lentelė. Saugomos grybų rūšys Pavilnių RP ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija [19]	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Papėdgrybūnai				
Ažuolinė kepena	<i>Fistulina hepatica</i> (Schaeff.) With.	VU	Viena radavietė	Nežinoma
Korališkasis trapiadyglis	<i>Hericium coralloides</i> (Scop.) Pers.	VU	Dvi radavietės	Nežinoma
Kurapkinis storplutis	<i>Xylobolus frustulatus</i> (Pers.) Boidin	EN	Viena radavietė	Nežinoma
Obelinis minkštadyglis	<i>Sarcodontia crocea</i> (Schwein.) Kotl.	CR	Viena radavietė	Nežinoma
Plunksninis raukšliagybis	<i>Phlebia centrifuga</i> P. Karst.	EN	Kelios radavietės	Nežinoma
Rausvoji pintainė	<i>Fomitopsis rosea</i> (Alb. & Schwein.) P. Karst.	EN	Kelios radavietės	Nežinoma
Tamsiarudė kempinė	<i>Phellinus nigrolimitatus</i> (Romell) Bourdot & Galzin	EN	Kelios radavietės	Nežinoma

Kritiškai grėsmingos būklės (CR) kategorijai priskirta viena teritorijoje aptikta grybų rūšis – obelinis minkštadyglis. Ši itin reta ir pažeidžiama rūšis auga ant gyvų obelių (*Malus* spp.) medienos, atvirų žaizdų, nudžiūvusių šakų. Pažeidžia senus apsilupsius medžius.

Žinoma viena rūšies radavietė šiaurinėje planuojamos teritorijos dalyje urbanizuotoje teritorijoje už Pavilnių RP ribų. Grybas rastas ant nupjautos obels stuobrio. Rūšies išlikimas teritorijoje sunkiai prognozuojamas, nes senų obelių aplink radavietę ir visoje planuojamoje teritorijoje sparčiai mažėja.

Grėsmingos būklės (EN) kategorijai priskirtos keturios teritorijoje aptinkamos saugomų grybų rūšys: kurapkinis storplutis, plunksninis raukšliagrybis, rausvoji pintainė, tamsiarudė kempinė.

Kurapkinis storplutis – saprotrofinis grybas, kurio daugiamečiai vaisiakūniai išauga ant senų stambių ąžuolų bežievių kamienų, šakų stuobrių ir virtuolių. Aptinkamas plačialapių ir mišriuosiuose su ąžuolais miškuose ar ant pavienių ąžuolų.

Pavilnių RP žinoma viena radavietė Markučiuose Vilnios upės slėnio šlaite. Rūšies perspektyvos yra geros, nes greta yra keli miško sklypai, kuriuose vyrauja daugiau kaip 200 m. ąžuolai. Mažiau ir jaunesnių ąžuolų yra ir kituose netoli esančiuose miško sklypuose.

Plunksninis raukšliagrybis, rausvoji pintainė ir tamsiarudė kempinė – medienos puvinį sukeliantys saprotrofiniai grybai, prieraišūs seniems ilgaamžiams eglynams su gausiu negyvos medienos kiekiu.

Šių rūšių radavietės yra į rytus nuo Puškinuvkos esančiame virš 80 m. eglyne. Pastarasis dabar kenčia nuo tipografų invazijos. Vykdamas sanitarinius kirtimus svarbu atsižvelgti į šių rūšių poreikius.

Pažeidžiamų (VU) kategorijai priskirtos dvi teritorijoje aptinkamos saugomų grybų rūšys: ąžuolinė kepena ir korališkas trapiadyglis.

Ąžuolinė kepena yra silpnas parazitinis grybas ir saprotrofas. Auga ant senų ąžuolų kamienų, stuobrių, kelmų ar virtuolių. Randamas plačialapių ar mišriuosiuose miškuose, parkuose, miškapievėse ant pavienių ąžuolų. Vaisiakūniai dažniausiai išauga kamieno apatinėje dalyje, jo pašaknėje.

Pavilnių RP šios rūšies vienintelė radavietė yra šiauriau Puškinuvkos. Rūšies perspektyvos yra neblogos, nes gretimuose miškų sklypuose nemažai brandžių ąžuolų.

Korališkas trapiadyglis – saprotrofas, augantis ant stambių yrančių lapuočių medžių drėgnų stuobrių ar virtuolių senuose lapuočių ar mišriuosiuose miškuose. Substratas, prieš įsikuriant ant jo grybui, turi būti paardytas tikrosios pinties (*Fomes fomentarius*) ar įžulniojo skylenio (*Inonotus obliquus*). Lietuvoje dažniausiai randamas ant stambių papuvusių beržų, drebulių, klevų, kartais guobų ar juodalksnių.

Pavilnių RP šios rūšies radavietės yra Markučių parke ant kelių negyvų klevų kamienų. Šios rūšies išsaugojimui svarbu išsaugoti džiūstančius ir nudžiūvusius senus lapuočių medžius, jų stuobrius.

SRIS duomenų bazėje taip pat įtraukta dar viena saugoma grybų rūšis – kvapnioji kempė (*Trametes suaveolens*) – rasta prieš daugiau kaip 60 metų Pavilnyje. Tačiau vėlesnių šios rūšies registracijų nėra.

SAUGOMOS AUGALŲ RŪŠYS

Planuojamoje teritorijoje, remiantis SRIS ir RP direkcijos pateiktais duomenimis, registruotos 7 augalų rūšys, įrašytos į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą. Dar 1 augalų rūšis – stačioji dirvuolė – įrašyta į Buveinių direktyvos 2 priedo sąrašą, o BAST „Kaukysos upės slėnis“ ir „Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais“ apsaugos tiksluose yra numatyta užtikrinti šios rūšies gerą būklę atkuriant ir palaikant tinkamas buveines (11 lentelė, 21 pav.).

Grėsmingos būklės (EN) kategorijai priskirtos dvi teritorijoje aptinkamos saugomų augalų rūšys: kardalapis garbenis ir žirniapolis pelėžirnis.

Kardalapis garbenis pagal ekologinius poreikius pusiau ūksminis, vidutiniškai šilumamėgis augalas. Aptinkamas vidutiniškai drėgnuose, laidžiuose vandeniui ir orui, vidutinio derlingumo, nuo silpnai rūgščių iki silpnai šarminių dirvožemiuose. Jam palankiausios sąlygos – miško aikštelės, retmės, miško pakraščiai su menka žolių danga, kadangi nepakantus kitų žolinių augalų konkurencijai. Esant nepalankioms sąlygoms, pereina į antrinę ramybės būseną ir gali net kelerius metus neišleisti ūglių. Medžių arduose vyrauja paprastosios pušys, paprastosios eglės, karpotieji beržai, pasitaiko plačialapių medžių.

Planuojamoje teritorijoje rūšies radavietės yra Tuputiškių geomorfologiniame draustinyje išlikusioje krūmais ir medžiais pamažu užaugančios pievos pakraščiuose. Rūšies išsaugojimui svarbu užtikrinti, kad augavietėje nesutankėtų tiek žolių, tiek medžių ar krūmų arдай. Tam reikalingas ekstensyvus pievos naudojimas ir, pagal poreikį, medyno retinimas.

Žirniapilapis pelėžirniui būdingos augavietės yra sausi, karbonatų turtingi dirvožemiai, pamiškės, miško aikštelės, šlaitai. Kaimyninėse šalyse aptinkamas antropogeninėse buveinėse: pakelėse, po elektros perdavimo linijomis. Apšviestumui nėra reiklus, auga tiek atvirose vietose, tiek nedideliame pavėsyje, tačiau visiškai ūksmingose augavietėse žūsta.

11 lentelė. Saugomos augalų rūšys Pavilnių RP ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija [19], BD priedas	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Žiediniai augalai				
Balandinė gegūnė	<i>Scabiosa columbaria</i> L.	NT	Viena radavietė, pavieniai ind.	Nežinoma
Dėmėtoji gegūnė	<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó	VU	Dvi radavietės, pavieniai ind.	Nežinoma, potencialiai bloga
Geltonžiedis pelėžirnis	<i>Lathyrus laevigatus</i> (Waldst. & Kit.) Gren.	NT	Žinoma viena radavietė, kurioje vėliau rūšis neaptikta	Nežinoma
Stačioji dirvuolė	<i>Agrimonia pilosa</i> Ledeb.	BD ^{AT}	Apyretė, gana gausi	Patenkinama
Stačioji vaisgina	<i>Ajuga pyramidalis</i> L.	NT	Reta, pavieniai ind.	Nežinoma, potencialiai bloga
Kardalapis garbenis	<i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) R. M. Fritsch	EN	Retas, pavieniai ind.	Nežinoma
Melsvasis gencijonas	<i>Gentiana cruciata</i> L.	LC	Apyretis, gana gausus	Patenkinama
Mėlynasis palemonas	<i>Polemonium caeruleum</i> L.	VU	Viena radavietė, pavieniai ind.	Nežinoma
Retažiedė miglė	<i>Poa remota</i> Forselles	NT	Retas, negausus	Nežinoma
Žirniapilapis pelėžirnis	<i>Lathyrus pisiformis</i> L.	EN	Retas, negausus	Nežinoma, potencialiai patenkinama

^T – BAST apsaugos tiksluose įrašyta rūšis.

Planuojamoje teritorijoje rūšies radavietės yra Pavilnių RP šiaurinėje dalyje. Joje kelios radavietės jau buvo žinomos prieš 40–60 m. Sąlygos rūšiai išlikti yra susijusios su paklotės pažaidomis, eroduojančiais šlaitais. Pavilnių RP reljefas sudaro prielaidas formuotis pakankamo apšviestumo ir atviro grunto ploteliams, kuriuose ši rūšis gali išlikti.

Pažeidžiamų (VU) kategorijai priskirtos dvi teritorijoje aptinkamos saugomų augalų rūšys: dėmėtoji gegūnė ir mėlynasis palemonas.

Dėmėtoji gegūnė dažniausiai auga tarpinėse pelkėse, aukštapelkių pakraščiuose, pelkiniuose spygliuočių miškuose, rečiau žemapelkėse, briedgauryuose, rūgščiame ar neutralios reakcijos dirvožemyje. Tai šviesamėgis, silpnai konkurencingas, bet pakantus nestipriam pavėsiui augalas.

Planuojamoje teritorijoje rastas trijose vietose Ribiškių kraštovaizdžio draustinio šiaurinėje dalyje. Keliose radavietėse buveinės baigia užaugti mišku. Išsaugojimui reikalingas atvirų aikštelių palaikymas, šienavimas.

Mėlynasis palemonas mėgsta rūgščius durpingus dirvožemius, auga drėgnose pievose, krūmynuose, upių ir ežerų pakrančių aukštažolynuose ar aliuvinėse pievose, kartais aptinkamas lapuočių miškuose, taip pat įsikuria antrinės kilmės augavietėse – pagrioviuose ir drėgnose pakelėse.

Planuojamoje teritorijoje žinoma viena radavietė Ribiškių kraštovaizdžio draustinio šiaurinėje dalyje pakelės užaugančioje mišku pievoje netoli urbanizuotos teritorijos. Gali būti tiek natūraliai, tiek iš gėlyno patekusi rūšis.

Arti grėsmės esančių (NT) kategorijai priskirtos 4 planuojamoje teritorijoje aptiktos rūšys.

Balandinė žvaigždūnė auga sausuose, šviesiuose, išretėjusiuose miškuose, dažniausiai pušynuose ar beržynuose, pamiškėse, miško aikštelėse, palei miško keliukus, ant miško kvartalinių linijų, termofiliniuose šlaituose, sausose pievose. Palankiausios sąlygos susidaro sausose šlaitų pievose, kuriose ji sudaro gausesnes populiacijas.

Planuojamoje teritorijoje yra žinoma tik viena radavietė už Pavilnio RP ribų geležinkelio pylimo šlaite.

Geltonžiedis pelėžirnis aptinkamas lapuočių ir mišriuosiuose miškuose, upių slėnių šlaituose priemolio ar priesmėlio dirvožemiuose, kuriuose gausu karbonatų ir maisto medžiagų.

Teritorijoje geltonžiedžiai pelėžirniai aptikti 2002 m. BAST „Kaukysos upės slėnis“ Kaukysos upelio slėnio šlaite griovų ir šlaitų miškų buveinėje. Su šiuo buveinių tipu ši rūšis dažnai yra susijusi, tačiau 2017 m vykdant šios BAST retų rūšių tyrimus jie nebuvo aptikti.

Retažiedė miglė auga aliuviniuose miškuose, šaltiniuotuose miškuose, juodalksnynuose, derlingame, trąšiamame, drėgname, bet ne šlapiamame dirvožemyje. Pasitaiko kirtavietėse. Pusiau pavėsio augalas jautrus hidrologinio režimo pokyčiams.

Teritorijoje rūšis aptikta Vilnios slėnyje Belmonto tvenkinio apylinkėse esančiuose juodalksnynuose. Didelė rekreacinė apkrova gali turėti įtakos šios rūšies būklei.

Stačioji vaisgina įsikuria šviesiuose miškuose, dažniausiai pušynuose, jų pakraščiuose, ten, kur nėra gausios kitų žolinių augalų dangos. Dažniausiai įsikuria ekotoninio pobūdžio buveinėse, todėl rūšies populiacijos gali nykti dėl buveinių sukcesijos. Augavietėse sutankėjus medyno ardui ir susidarius ūksminėms sąlygoms, augalai dažniausiai nežydi.

Planuojamoje teritorijoje vienintelė rūšies radavietė yra į šiaurės rytus nuo Belmonto tvenkinio apie 40 m. baltalksnių dominuojamame miško sklype. Rūšies išsaugojimui potencialiai reikalingi medyno šviesinimo darbai. Prieš keturis dešimtmečius rūšis buvo rasta pušyne Sapieginėje, kur vėliau neaptikta.

Nekeliančių susirūpinimo (LC) kategorijai priskirta viena planuojamoje teritorijoje aptikta saugoma augalų rūšis – melsvasis gencionas. Tai šviesamėgis, šiltų buveinių augalas, prierašus karbonatų prisotintiems dirvožemiams, kuriuose nėra daug maisto medžiagų. Auga sausose pievose, kalvų ar ežerų ir upių slėnių sausuose šlaituose, miškų aikštelėse.

Planuojamoje teritorijoje šios rūšies radavietės koncentruojasi Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje, tačiau taip pat aptiktas ir Lyglaukių geomorfologiniame draustinyje. Didžioji dalis radaviečių patenka į SŽNS PG plotus ir stepinių pievų bei šienaujamų mezofitų pievų buveines. BAST „Kaukysos upės slėnis“ gamtotvarkos plane numatytos priemonės (ekstensyvus ganymas, vėlyvas šienavimas, sumedėjusios augalijos kirtimai) reikalingos šios rūšies ir minėtų pievų buveinių išsaugojimui.

Planuojamoje teritorijoje esančių BAST „Kaukysos upės slėnis“ ir „Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais“ apsaugos tiksluose taip pat yra numatyta išsaugoti į Buveinių direktyvos 2 priedą įrašytos rūšies – stačiosios dirvuolės 1,5 ha buveinių. Ši rūšis yra pusiau pavėsinė pusiau šviesamėgė, įsikurianti vidutinio derlingumo ir drėgmės neutraliose ar šarmingose augavietėse.

Didžioji išskirto buveinių ploto dalis (1,4 ha) koncentruojasi Kaukysos upės slėnyje ir iš dalies persidengia su stepinių bei šienaujamų mezofitų pievų buveinių bei SŽNS PG plotais. Vilnios šlaite esanti buveinė iš dalies persidengia su griovų ir šlaitų miškais, kur svarbu užtikrinti, kad medynas per daug nesutankėtų. Didžiojoje dalyje (1 ha) rūšies būklė yra patenkinama, 0,4 ha – bloga, likusiame plote (0,1 ha) – gera.

SRIS duomenų bazėje taip pat yra net 14 saugomų augalų rūšių, kurios buvo aptinkamos planuojamoje teritorijoje 20 a. antroje pusėje, bet šiuo metu apie jas duomenų nėra. Iš jų dvi rūšys (dirvinė raugė (*Agrostemma githago*) ir žalioji gegūnė (*Dactylorhiza viridis*) priskiriamos kritiškai grėsmingos būklės kategorijai (CR). Penkios rūšys (Rusvasis vikšrenis (*Schoenus ferrugineus*), plikažiedis linlapis (*Thesium ebracteatum*), daugiaskiltis varpenis (*Botrychium multifidum*), siauralapė smiltė (*Arenaria procera*), žalsvoji naktižiedė (*Silene chlorantha*) – grėsmingos būklės (EN) kategorijai, dvi rūšys (plačialapis begalis (*Laserpitium latifolium*) ir tamsialapis skiautalūpis (*Epipactis atrorubens*) – arti grėsmės esančių (NT) kategorijai, keturios rūšys (dygioji slyva (*Prunus spinosa*), vėjalandė šilagėlė (*Pulsatilla patens*), pievinis plauretis (*Gymnadenia conopsea*) ir juosvavarpis pašiaušėlis (*Alopecurus arundinaceus*) – pažeidžiamų (VU) kategorijai ir viena rūšis – smiltyninis gvazdikas (*Dianthus arenarius*) – susirūpinimo nekeliančių kategorijai.

Absoliuti dauguma šių galbūt išnykusių rūšių yra susijusios su miško aikštelių, pamiškių ar retmiškių buveinėmis, kurių per paskutinius 50–60 metų labai sumažėjo dėl tradicinio naudojimo (ganymo, šienavimo) sunykimo, miškų sutankėjimo ir (ar) plėtros, efektyvios žemutinių gaisrų prevencijos ir suvaldymo, taip pat mažų dirbamos žemės sklypų išnykimo. Bendras teritorijos mozaikiškumo sumažėjimas yra rūšių, įskaitant saugomas, įvairovės mažėjimo kritinis veiksnys.

SAUGOMOS GYVŪNŲ RŪŠYS

Planuojamoje teritorijoje, remiantis SRIS duomenimis, registruota 1 moliuskų, 11 vabzdžių, 5 paukščių ir 1 žinduolių rūšis, įrašyta į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą. Iš jų 6 vabzdžių rūšys ir 1 žinduolių rūšis taip pat įrašytos į Buveinių direktyvos 2 priedo sąrašą ir 4 paukščių rūšys į Paukščių direktyvos 1 priedo sąrašą. Dar 1 vabzdžių, 3 žuvų ir 2 žinduolių rūšys – įrašytos tik į Buveinių direktyvos 2 priedo sąrašą. Planuojamoje teritorijoje esančių BAST „Kaukysos upės slėnis“ ir „Vilnios šlaitai ties Pūckoriais“ apsaugos tiksluose yra numatyta užtikrinti 5 vabzdžių ir 2 žinduolių rūšių populiacijų gerą būklę palaikant jų buveines (12 lentelė, 21 pav.).

12 lentelė. Planuojamoje teritorijoje registruotos saugomos gyvūnų rūšys ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija [19], BD priedas	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Moliuskai				
Didysis arionas	<i>Arion ater</i> (Linnaeus, 1758)	EN	Labai reta, pavieniai individai	Nežinoma
Vabzdžiai				
Akiuotasis satyras	<i>Lopinga achine</i> Scopoli	LC, BD	Apyretė, negausi	Nežinoma
Ažuolinis skaptukas	<i>Xestobium rufovillosum</i> De Gee	NT	Reta, kelios radavietės	Nežinoma
Baltajuostis melsvys	<i>Eumedonia eumedon</i> (Esper, 1780)	NT	Apyretė, negausi	Nežinoma
Didysis auksinukas	<i>Lycaena dispar</i> (Haworth, 1802)	NT, BD ^T	Apyretė, negausi	Patenkinama
Grakščioji skėtė	<i>Leucorrhinia caudalis</i> Charpentier	NT	Reta, pavieniai individai	Nežinoma
Machaonas	<i>Papilio machaon</i> L.	LC	Reta, negausi	Nežinoma
Purpurinis plokščiavabalis	<i>Cucujus cinnaberinus</i> Scopoli	EN, BD ^T	Reta, negausi	Patenkinama
Niūriaspalvis auksavabalis	<i>Osmoderma eremita</i> (Scopoli, 1763)	VU, BD ^T	Reta, pavieniai individai	Patenkinama
Marmurinis auksavabalis	<i>Protaetia lugubris</i> (Herbst, 1786)	NT	Reta, negausi	Nežinoma
Pleištinis žirgelis	<i>Ophiogomphus cecilia</i> (Geoffroy in Fourcroy, 1785)	NT, BD ^T	Reta, negausi	Gera
*Salpinis pelėdgalvis	<i>Xylomoia strik</i>	BD	Reta, pavieniai individai	Nežinoma
Šarvuotoji skėtė	<i>Leucorrhinia pectoralis</i> Charpentier	LC, BD ^T	Reta, negausi	Gera
Žuvys				
Atlantinė lašiša	<i>Salmo salar</i> L.	BD ^T	Nereta, negausi	Gera
Paprastasis kūjagalvis	<i>Cottus Gobio</i>	BD ^T	Nereta, negausi	Gera

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija [19], BD priedas	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Paprastasis kirtiklis	<i>Cobitis tania</i>	BD	Nereta, negausi	Gera
<i>Paukščiai</i>				
Baltanugaris genys	<i>Dendrocopos leucotos</i> (Bechstein, 1803)	VU, PD	Reta, pavieniai individai	Nežinoma
Paprastasis tulžys	<i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758)	DD, PD	Nereta, negausi	Nežinoma
Paprastasis vištvanagis	<i>Accipiter gentilis</i> L.	NT	Reta, negausi	Nežinoma
Paprastoji griežlė	<i>Crex crex</i> (Linnaeus, 1758)	NT, PD	Reta, pavieniai individai	Nežinoma
Žvirblinė pelėda	<i>Glaucidium passerinum</i> L.	LC, PD	Reta, pavieniai individai	Nežinoma
<i>Žinduoliai</i>				
Europinis plačiaausis	<i>Barbastella barbastellus</i> (Schreber, 1774)	VU, BD ^T	Nereta, negausi	Patenkinama
Vandeninis pelėausis	<i>Myotis daubentonii</i> Kuhl	BD	Nereta, negausi	Patenkinama
Ūdra	<i>Lutra lutra</i> L.	BD ^T	Nereta, negausi	Gera

* – prioritetinė Buveinių direktyvos rūšis.

^T – BAST apsaugos tiksluose įrašyta rūšis.

Moliuskai

Grėsmingos būklės (EN) kategorijai priskiriama vienintelė planuojamoje teritorijoje inventorizuota saugoma moliuskų rūšis – didysis arionas. Didieji arionai gyvena miškinguose drėgnuose šaltiniuose upių šlaituose ir šalia esančiose šaltiniuose pievose.

Planuojamoje teritorijoje šios rūšies keli atstovai aptikti šiaurinėje dalyje normalaus drėgnumo Sapieginės miške esančiame reljefo pažemėjime atokiai nuo būdingų drėgnų šaltinių buveinių.

Vabzdžiai

Planuojamoje teritorijoje esančių BAST „Kaukysos upės slėnis“ ir „Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais“ **apsaugos tiksluose yra numatyta 5 vabzdžių rūšių** (purpurinio plokščiavabalio, niūriaspalvio auksavabalio, didžiojo auksinuko, pleištinės ir šarvuotosios skėčių), **įrašytų į Buveinių direktyvos 2 priedą, buveinių apsauga.**

Purpurinis plokščiavabalys – vienintelė teritorijoje aptinkama **grėsmingos būklės (EN)** vabzdžių rūšis. Suaugėliai ir lervos gyvena po įvairių džiūstančių ar nudžiūvusių >20 cm skersmens lapuočių žieve, dažniausiai drebulės, gluosnio, guobos, klevo, ąžuolo ar uosio. Maitinasi yrančia mediena, grybų miceliu, taip pat medžioja smulkias kitų vabzdžių lervas, erkutes. Mediena tinkama vystymuisi tik pradinėse irimo stadijose (kelis pirmus metus), todėl reikalingas nuolatinis stambios negyvos medienos papildymas.

Rūšis aptikta ir saugoma trijose buveinėse. Dvi iš jų patenka į 9180* Griovų ir šlaitų bei 91E0 *Aliuvinių miškų buveines Kaukysos ir Vilnios upių pakrantėse, kur rūšies buveinė yra atitinkamai potenciali ir patenkinama. Trečiojoje (geros būklės) miškas neatitinka natūralios

miško buveinės kriterijų, bet yra gana derlingoje augavietėje (Ndp), kur nevykdant ūkinės veiklos turėtų formuotis plačialapių ir mišrūs miškai. Abiejų BAST apsaugos tiksluose yra numatyta išsaugoti 4,2 ha šios rūšies buveinių.

Niūraspalviai auksavabaliai – **pažeidžiamų (VU)** kategorijai priskirta saproksilinių (su negyva, pūvančia mediena susijusių) vabzdžių rūšis. Vabalų gyvenimo ciklas susijęs su senais lapuočiais medžiais. Lervos dvejus–trejus metus vystosi raudonojo puvinio paveiktoje gyvų drevėtų medžių, dažniausiai ažuolų, medienoje. Mūsų klimato sąlygomis toks medžio kamienas dar turi būti įšildomas saulės. Sėslūs – tik nedidelė dalis vabalų skrenda toliau nei 500 m nuo gimtojo medžio.

Niūraspalvių auksavabalių populiaciją BAST „Kaukysos upės slėnis“ palaiko teritorijoje aptinkami stambūs drevėti ažuolai. Tai atviroje vietovėje užaugę medžiai, kurie dabar yra stelbiami aplinkui suaugusių beržų, klevų ir liepų. Tai blogina šių ažuolų ir susijusių rūšių išlikimo sąlygas. Šios rūšies išsaugojimui yra išskirtas 0,2 ha plotas (būklė patenkinama), kuriame svarbu išsaugoti medžius-buveines atkuriant jiems palankias apšviestumo sąlygas. Atsižvelgiant į rūšies sėslumą ir mažą apsaugos tiksluose saugomos buveinės plotą, siekiant šios ir daugelio kitų su senais medžiais susijusių rūšių išlikimo, svarbu išsaugoti brandžius drevėtus medžius bei sudaryti prielaidas pakaitinių medžių-buveinių formavimuisi visoje planuojamoje teritorijoje. Svarbu tokius medžius inventorizuoti ir sekti jų būklę.

Didysis auksinukas – **arti grėsmės esančių (NT)** kategorijai priskiriama drugių rūšis. Didžiųjų auksinukų vikšrų mitybiniai augalai yra stambialapės rūgštynės (vandeninės rūgštynės, rūgštynės gudažolės ir kt.). Drugių aptinkama drėgnose pievose, paežerėse, paupiuose, pamiškėse, prie melioracijos kanalų, eutrofinių aukštųjų žolynų, melvenynų, aliuvinių pievų, žemapelkinių aukštųjų viksvų buveinėse. Suaugėliai plačiai pasklinda ir nutolsta nuo savo veisimosi vietų.

Planuojamoje teritorijoje rūšies apsaugai yra išskirtas 1,5 ha buveinių plotas, kuris sutampa su 6430 Eutrofinių aukštųjų žolynų ir 6510 Šienaujamų mezofitų pievų buveinėmis. Pusės rūšies buveinių būklė yra laikoma patenkinama, o pusės – potencialia. Buveinės yra išsidėsčiusios abiejose BAST teritorijose, tačiau rūšies radaviečių yra ir už apsaugos tiksluose įrašytų buveinių ribų esančiose pievutėse, miško aikštelėse, kurias taip pat svarbu išsaugoti.

Pleištinis žirgelis – rūšis, priskiriama **arti grėsmės esančių (NT)** kategorijai. Tai su srauniomis ar lėtesnės tėkmės, žvirgždo ar smėlio grunto upėmis ir vidutinio dydžio upeliais susijusi rūšis. Lervoms tinkami medžių neužpavėsinti tokių upių ruožai. Suaugėliai migruoja toli nuo veisimosi vietų, todėl aptinkami įvairiose atvirose buveinėse.

Planuojamoje teritorijoje pleištinis žirgelis potencialiai veisiasi visame patenkančiame Vilnios upės ruože, išskyrus patvenktas atkarpas. Rūšies buveinių, kurios teritorijoje iš esmės sutampa su natūraliomis buveinėmis 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, būklė laikoma gera. Lervų išnarų aptikta tiek aukštutinėje, tiek žemutinėje upės dalyse. Tiesa, radaviečių ir suaugėlių stebėjimų daugiau yra aukštutinėje dalyje, kur daugiau medžiais neužaugusių pakrančių ruožų, pievų. Siekiant optimalių šiai rūšiai sąlygų, svarbu išsaugoti šias atviras buveines.

Šarvuotoji skėtė – **susirūpinimo nekeliančių (LC)** kategorijos rūšis, kurių buveinės saugomos BAST „Vilnios šlaitai ties Pūckoriais“. Šie vabzdžiai gyvena ir veisiasi dažniausiai nedideliuose, greitai įšylančiuose, apšviestuose vandens telkiniuose, iš dalies apaugusiuose plūduriuojančia ir panirusia vandens augalija. Labiausiai mėgsta mezotrofinius, eutrofinius

vandenį, nevengia ir rūgščios reakcijos vandens telkinių. Vandens telkiniai, kuriuose yra gausu žuvų, netinkami šarvuotajai skėtei, nes yra išmedžijamos skėčių lervos.

Planuojamoje teritorijoje šiai rūšiai tinkama buveinė yra Belmonto tvenkinys. Saugoma 2,9 ha ploto buveinė, kurios būklė laikoma gera. Šios rūšies išsaugojimui svarbu užtikrinti, kad vandens telkinys nebūtų žuvinamas karpinėmis žuvimis.

Be aptartų BAST apsaugos tiksluose įtrauktų rūšių, planuojamoje teritorijoje yra nustatytos dar viena į Buveinių direktyvos 2 priedą įtraukta prioritutinė rūšis – Salpinis pelėdgalvis, kuri visai neseniai įtraukta į Lietuvoje aptinkamų rūšių sąrašą. Ji randama šešėliuotuose drėgnuose, bet ne šlapiuose miškuose su šiurkščiojo asiūklio (*Equisetum hyemale*), drugio vikšrų mitybinio augalo, sąžalynais.

Planuojamoje teritorijoje rasta specifinių drugio veiklos požymių (vikšrų pažeistų asiūklių) dviejose Vilnios pakrantės vietose Pūčkorių apylinkėse išskirtoje Pavilnių RP rekreacinio prioriteto zonoje. Svarbu numatyti radaviečių apsaugos priemonės nuo galimo lankytojų srautų, rekreacinės infrastruktūros plėtos, miškų ūkinės veiklos ar natūralios sukcesijos neigiamo poveikio.

Iš likusių 6 neaptartų į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą įrašytų vabzdžių rūšių net 4 priskiriamos **arti grėsmės esančių (NT)** kategorijai. Tarp jų dvi saproksilinių (su negyva, pūvančia mediena susijusių) vabalų rūšys – marmurinis auksavabalis ir ažuolinis skaptukas.

Marmurinis auksavabalis – lapuočių ir mišriųjų miškų rūšis. Vabalų lervos vystosi trūnijančioje senų lapuočių – klevų, ažuolų, liepų medienoje. Lervų vystymosi trukmė – dveji metai. Ši rūšis ne taip glaudžiai susijusi su ažuolais kaip niūriaspalvis auksavabalis ir atitinkamai kiek dažnesnė.

Planuojamoje teritorijoje rūšis rasta tiek BAST „Kaukysos upės slėnis“ saugomoje niūriaspalvio auksavabalio buveinėje, tiek Markučių ir Žemojo Pavilnio apylinkėse esančiuose senuose medžiuose (ažuoluose, uosiuose). Šios rūšies, kaip ir niūriaspalvio auksavabalio, apsaugai taikytinos tokios pačios priemonės – senų lapuočių išsaugojimas, jų lajos apsauga nuo užpavėsinimo.

Ažuolinis skaptukas – dar viena su lapuočiais medžiais, dažniausiai ažuolais, susijusi rūšis, kuri paprastai įsikuria nudžiūvusiuose ar džiūstančiuose medžiuose. Lervos minta sausa, negyva mediena, dažniausiai apkrėsta medieną ardančiais grybais – kietąja kempine (*Phellinus igniarius*) ar įvairiaspalve kempe (*Trametes versicolor*).

Planuojamoje teritorijoje rūšies radavietės yra Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje. Šios rūšies išsaugojimui svarbu užtikrinti džiūstančių ir negyvų medžių išsaugojimą buveinėse, kur tai galima suderinti su rekreaciniu naudojimu.

Baltajuostis melsvys – drugių rūšis, kurios buveinės dažnu atveju sutampa su BAST saugomo didžiojo auksinuko buveinėmis. Abi šios rūšys įsikuria drėgnuose pievose, pamiškėse, miško aikštelėse. Skiriasi tik šios rūšies vikšrų mitybinis augalas – snapučiai.

Planuojamoje teritorijoje abiejų minėtų rūšių radavietės daug kur sutampa. Jos koncentruojasi Ribiškių kraštovaizdžio draustinio ir Pūčkorių pievose ir miško aikštelėse. Dalis jų yra inventorizuotose 6510 Šienaujamų mezofitų pievų buveinėse, bet didžioji dalis – už buveinių ribų, kur šiuo metu nėra numatyta pievų išsaugojimo priemonių.

Grakščioji skėtė – laumžirgių rūšis aptinkama įvairaus trofiškumo vandens telkiniuose – nuo mezotrofinių iki silpnai eutrofinių, su gausia plūduriuojančia ir panirusia vandens augalija. Grakščiosioms skėtėms tinkami vandens telkiniai būna 1–3 m gylio, skaidraus vandens, dažnai tolygiai gilėjančiais šlaitais. Lietuvoje dažniausiai šių vabzdžių aptinkama

miško ežeruose, taip pat apleistuose karjeruose. Šios rūšies skėčių subpopuliacijos gali išgyventi buveinėse, kuriose yra žuvų, nes lervos ant kūno turi spyglius, padedančius apsisaugoti nuo plėšrūnų.

Planuojamoje teritorijoje ši rūšis stebėta Belmonto tvenkinyje. Detalesnių duomenų apie populiacijos gausumą nėra.

Likusios dvi į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą įrašytos rūšys yra priskirtos **nekeliančių susirūpinimo kategorijai (LC)**. Tai akiuotasis satyras ir machaonas.

Akiuotasis satyras gyvena lapuočių, mišriuose miškuose, pamiškėse, kur vikšrai maitinasi viksviniais, migliniais augalais. Šiai rūšiai tinkami brandūs miškai su jiems būdinga medynų kaitos dinamika.

Šios rūšies drugių radavietės planuojamoje teritorijoje koncentruojasi Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje į rytus nuo BAST „Kaukysos upės slėnis“. Didžioji jų dalis – miško-pievos ekotone.

Machaono buveinės – pievos, kirtavietės, pamiškės, daržai ir net urbanizuotos teritorijos. Vikšrai maitinasi ant įvairių salierinių augalų.

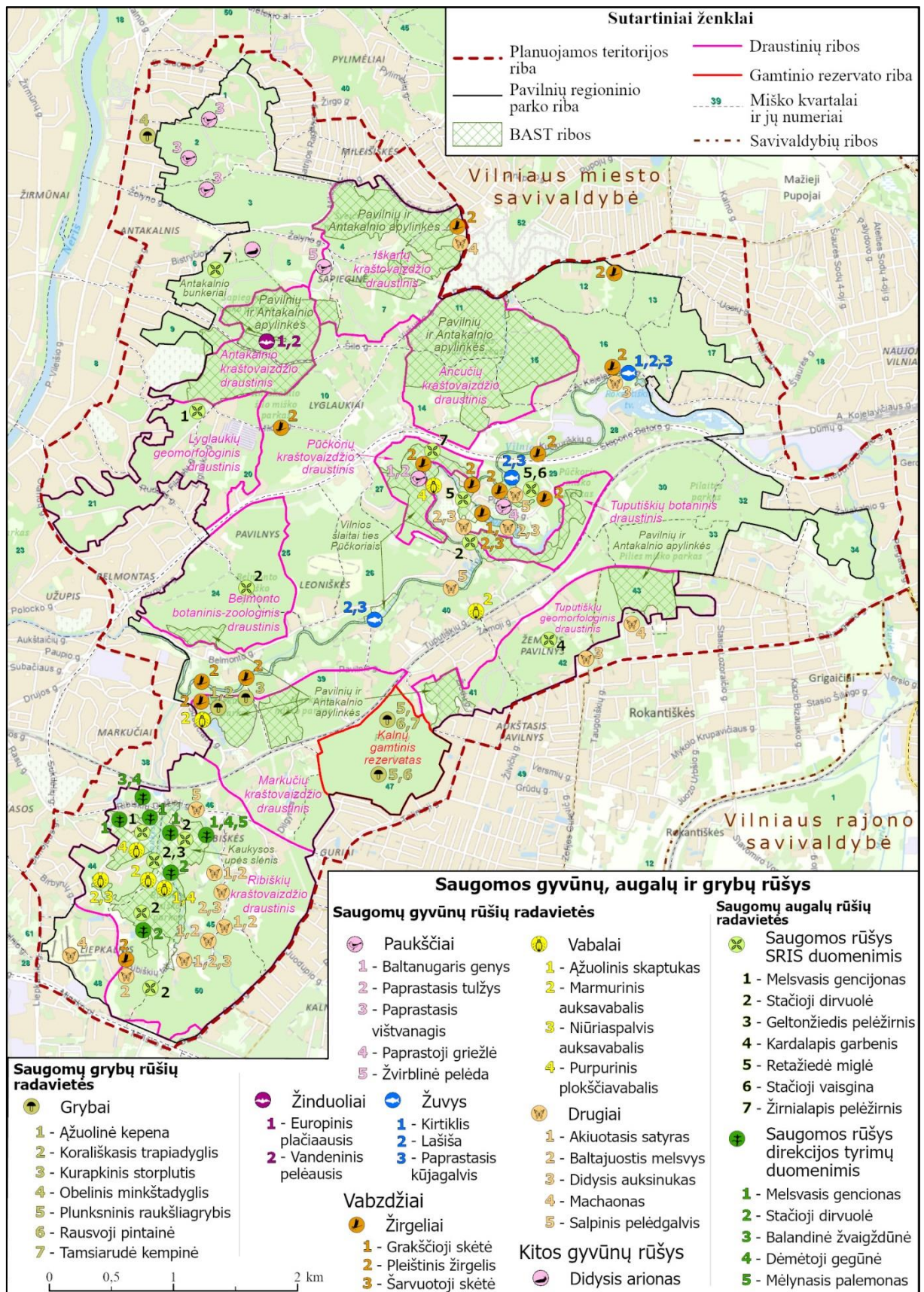
Planuojamoje teritorijoje ši rūšis aptikta Pavilnių RP pakraščiuose esančiose pievose ar urbanizuotose teritorijose. Atvirų buveinių palaikymas sudarytų prielaidas ir šios rūšies išsaugojimui.

Žuvys

Planuojamoje teritorijoje yra aptinkamos trys į **Buveinių direktyvos 2 priedą** įrašytos žuvų rūšys: atlantinė lašiša, paprastasis kūjagalvis ir kirtiklis. Nei viena nėra įtraukta į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą, tačiau atlantinė lašiša ir paprastasis kūjagalvis yra įtraukti į BAST „Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais“ apsaugos tikslus. Paminėtos žuvų rūšys aptinkamos į planuojamą teritoriją patenkančiame Vilnios upės ruože natūralioje EB svarbos buveinėje 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis. Šiame upės ruože yra dvi užtvankos (Belmonto ir Rokantiškių tvenkinio), kuriose įrengti žuvitakiai. Rokantiškių tvenkinio žuvitakis suprojektuotas taip, kad juo galėtų praplaukti dauguma Vilnioje aptinkamų žuvų rūšių, tuo tarpu Belmonto žuvitakis buvo orientuotas į lašišines žuvis, todėl gali būti kliūtimi tiek paprastųjų kūjagalvių, tiek paprastųjų kirtiklių migracijai ir genų mainams Vilnios upėje.

Paukščiai

Planuojamoje teritorijoje aptinkama tik viena **pažeidžiamų (VU)** kategorijai priskirta paukščių rūšis – baltnugaris genys. Lietuvoje šiai rūšiai būdingos dviejų tipų buveinės: seni lapuočių medynai su ąžuolais bei pelkėti juodalksnynai ir beržynai. Paukštis taip pat aptinkamas vidutinio amžiaus medynuose, kuriuose yra pavienių senų ąžuolų ar jų grupių. Palyginti dažnai apsigyvena netoli kirtaviečių, miško pakraščiuose, pakrančių miškuose. Retai aptinkamas atvirame kraštovaizdyje su nedidelėmis medžių grupėmis, miestų želdiniuose. Pasiskirstymas miško masyve priklauso nuo stovinčių sausuočių ir šviežių virtuolių kiekio. Dėl didesnio medžių pažaidų skaičiaus mėgsta būti greta plynų kirtaviečių. Baltanugarių genių nuolat aptinkama ir jie veisiasi medynuose, kuriuose tokio mitybai tinkančio substrato yra daugiau nei 10–20 m³/ha. Vienamžiuose kultūriniuose medynuose neaptinkamas ar labai retas.

21 pav. Saugomų rūšių paplitimas planuojamoje teritorijoje pagal SRIS [20] ir RP direktyvos duomenis [20].

Planuojamoje teritorijoje ne perėjimo sezono metu ši sėkli rūšis stebėta Pūčkorių apylinkėje. Stebėjimo vietoje aplink Vilnios upę koncentruojasi nemažai 91E0 *Aliuvinių ir 9180 *Griovų ir šlaitų miškų buveinių, kuriose yra palankios šiai rūšiai sąlygos.

Dvi paukščių rūšys, priskiriamos **arti grėsmės esančių (NT)** kategorijai, yra aptinkamos planuojamoje teritorijoje. Tai paprastasis vištvanagis ir paprastoji griežlė.

Paprastasis vištvanagis įsikuria įvairaus tipo miškuose, dažniausiai dideliuose masyvuose. Retkarčiais gali perėti ir mažuose miškuose ar net miestų parkuose. Lizdams vietas renkasi brandžiuose, įvairios rūšinės sudėties medynuose. Lizdą iš šakų sukrauna daugiausia eglėse, pušyse, beržuose, juodalksniuose. Minta įvairaus dydžio, dažniausiai miško paukščiais. Miestuose vištvanagai specializuojasi gaudydami karvelius. Tose pačiose lizdavietyse netrikdomi gali perėti daug metų. Suaugę paukščiai sėslūs.

Planuojamoje teritorijoje 2019–2023 m. laikotarpiu nustatytos keturios šių paukščių lizdavietės. Visos jos pačioje šiaurinėje teritorijos dalyje daugiau kaip 130 m. pirmame arde pušų dominuojamuose pušynuose. Vienu metu galėjo perėti 1–2 poros.

Paprastoji griežlė – paukštis, įsikuriantis neintensyviai naudojamose vidutinio drėgnumo pievose su aukšta, bet ne per tankia žoline augalija. Palankiausios yra aliuvinės vėlai šienaujamos pievos. Retkarčiais įsikuria ariamuose laukuose, žemapelkėse ar jaunose miškų kirtavietyse.

Planuojamoje teritorijoje šiai rūšiai tinkamų buveinių yra tik nedideli fragmentai. Rūšis girdėta pievoje Belmonto tvenkinio apylinkėse. Nedideli pievų plotai, dideli žmonių ir jų augintinių srautai nėra palankūs ir nėra tikslinga planuoti priemonių orientuotų į šios rūšies apsaugą.

Žvirblinė pelėda – **susirūpinimo nekeliančių (LC)** kategorijai priskiriama, gausėjanti rūšis. Tipiškos buveinės yra dideli mišriųjų, spygliuočių miškų masyvai, tačiau gali įsikurti ir nedideliuose, izoliuotuose miškuose. Dažniausiai peri didžiojo genio ir tripirščio genio iškaltuose uoksuose. Pagrindinis grobis – smulkūs miško paukščiai, graužikai. Žiemą gali laikytis ir atvirose vietose, netoli žmonių gyvenamųjų vietų.

Ši paukščių rūšis registruota vieną kartą perėjimo sezono pradžioje šiaurinėje teritorijos dalyje. Rūšies apsaugai nėra reikalinga taikyti specifines apsaugos priemones. Inventorizuotų miško buveinių apsauga turėtų sudaryti pakankamas prielaidas šios rūšies periodiškam ar reguliariam veisimuisi.

Paprastasis tulžys – su upių ekosistemomis susijusi, smulkiomis žuvimis mintanti paukščių rūšis, priskiriama kategorijai rūšių apie kurias trūksta duomenų. Peri šlaite iškastuose urveliuose.

Teritorijoje paukščiai stebėti perėjimo laikotarpiu prie Vilnios upės ties Pūčkorių atodanga. Čia yra tinkamos šiai rūšiai veisimosi sąlygos. Svarbu užtikrinti, kad tinkamose perėjimo vietose nesusiformuotų takai ir paukščiai nebūtų trikdomi perėjimo laikotarpiu.

Žinduoliai

Planuojamoje teritorijoje yra aptinkama tik viena žinduolių rūšis įrašyta į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą – europinis plačiaausis. Rūšis priskiriama **pažeidžiamų (VU)** kategorijai. Šios rūšies buveinės – seni lapuočių medynai. Dienoja po atšokusia medžių žieve, plyšiuose. Dažnai keičia dienojimo vietas. Dažniausiai įsikuria netoli vandens telkinių. Žiemoja požemiuose, rūsiuose.

Teritorijoje yra svarbios šios rūšies žiemojimo vietos, kurių išsaugojimui yra įsteigtas BAST „Antakalnio bunkeriai“. Žiemaviečių būklė vertinama kaip patenkinama ir patvirtintuose BAST apsaugos tiksluose numatyta ją pagerinti.

Planuojamoje teritorijoje yra dar dvi rūšys, kurios neįrašytos Lietuvos saugomų rūšių sąrašą, bet įtrauktos į Buveinių direktyvos 2 priedo sąrašą. Tai ūdra ir vandeninis pelėausis.

Ūdra – kiauninių šeimos žinduolis, kurio buveinės – vandens telkiniai ir jų pakrantės. Minta daugiausia žuvimi, rečiau vėžiais, varliagyviais, vabzdžiais ar vandens paukščiais.

Teritorijoje aptinkama Vilnios upėje ir pakrantėse. Ūdrų monitoringo duomenys [21] leidžia teigti, kad ūdros reguliariai naudoja visą upės vagą, išskyrus dideliais lankytojų srautais pasižyminčias vietas, kurias aplenkia dėl nuolatos didelio trikdymo. Rūšies buveinės būklė laikoma gera.

Vandeninis pelėausis – šikšnosparnių rūšis, kuri paprastai maitinasi virš vandens, kartais ir pakrančių miškingose vietovėse, gyvenvietėse. Gyvena medžių drevėse, pastogėse, mediniuose pastatuose.

Teritorijoje rūšis aptikta žiemojimo vietoje – BAST „Antakalnio bunkeriai“.

6.3. Svetimžemės ir invazinės rūšys

Remiantis invazinių rūšių informacinės sistemos duomenų bazėje pateikiama informacija, taip pat RP direkcijos pateiktais duomenimis [22] planuojamoje teritorijoje yra registruota 17 invazinių rūšių (15 – augalų, 1 – moliuskų ir 1 – žuvų), įrašytų į Invazinių rūšių Lietuvos respublikos teritorijoje sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. D1-433 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 28 d. įsakymo Nr. D1-810 redakcija). Registruotų rūšių sąrašas pateikiamas 13 lentelėje. Dalies išvardintų rūšių žinomos pavienės radavietės, o dalis yra plačiai paplitusios teritorijoje (22 pav.). Tai bitinė sprigė, smulkiažiedė sprigė, kanadinė ir didžioji rykštenė (šios panašios rūšys aptiriamos kartu), uosialapis klevas, sosnovskio barštis, vienametė šiušelė, varpinė medlieva, ispaninis arionas, nuodėgulinis grundalas.

Bitinė sprigė paplitusi didelėje teritorijos dalyje, bet didžiausią plotą augavietės užima šiaurės rytinėje dalyje Rokantiškių, Pūckorių, Strielčiukų apylinkėse palei vandens telkinius ir pamiškėse, kur sudaro tankius sąžalynus, kurie išstumia vietinius augalus.

Smulkiažiedė sprigė paplitusi dar plačiau nei bitinė sprigė, auga tiek apšviestose, tiek ūksmingose vietose, kur gali sudaryti ištisinius sąžalynus. Potencialiai gali nustelbti šviesiuose miškuose augančias vietines žemaūges augalų rūšis. Jų plitimo suvaldymo galimybės labai ribotos. RP direkcijos užsakymu atliktų tyrimų metu didžiausias šios rūšies radaviečių tankis nustatytas BAST „Kaukysos upės slėnis“ (23 pav.). Radaviečių tankumo skirtumai detalai ištirtinėtoje teritorijoje ir už jos ribų leidžia daryti prielaidą, kad rūšies paplitimas likusioje teritorijoje potencialiai yra didesnis nei iliustruoja turimi fragmentiški duomenys. Ta pati išvada taikytina ir daugeliui kitų invazinių augalų rūšių.

Kanadinės ir į jas panašios didžiosios rykštenės – sparčiai kitas rūšis užgožiančius vienarūšius sąžalynus formuojantys invaziniai augalai. Kaip ir smulkiažiedės sprigės atveju, daugiausia kanadinių ir didžiųjų rykštenių radaviečių yra inventorizuota detalių tyrimų metu BAST „Kaukysos upės slėnis“ (23 pav.). Už šios BAST invazinių rūšių duomenų bazėje yra nurodytos tik kelios aptariamų rykštenių radavietės šiaurinėje planuojamos teritorijos dalyje, dalis – už Pavilnių RP ribų.

13 lentelė. Pavilnių RP registruotos invazinės ir potencialiai invazinės augalų rūšys.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Paplitimas ir gausumas	Buveinės
Augalai:			
Baltažiedė robinija	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Kelios radavietės, negausus	Pakelėse, pamiškėse, šlaituose
Bitinė sprigė	<i>Impatiens glandulifera</i>	Dažnas, gana gausus	Vandens telkinių pakrantėse, miškuose, pamiškėse, dykvietėse
Didžioji rykštenė, Kanadinė rykštenė	<i>Solidago gigantea</i> <i>Solidago canadensis</i>	Dažnas, gausus	Apleistose pievose, dykvietėse, pakelėse, pamiškėse, vandens telkinių pakrantėse, kirtavietėse
Dygliavaisis virkštenis	<i>Echinocystis lobata</i>	Kelios radavietės, negausus	Upių parkantėse, paežerėse, rečiau pamiškėse, pievose, antropogeninėse buveinėse
Gausialapis lubinas	<i>Lupinus polyphyllus</i>	Pavienės radavietės, negausus	Pievose, pamiškėse, miškuose, šlaituose, dykvietėse
Kanadinė elodėja	<i>Elodea canadensis</i>	Rokantiškių tv., gausumas nežinomas	Vandens telkiniuose
Raukšlėtalapis erškėtis	<i>Rosa rugosa</i>	Apyretis, negausus	Pakelėse, pievose, šlaituose
Smulkiažiedė sprigė	<i>Impatiens parviflora</i>	Dažnas, gausus	Miškuose, pamiškėse, kirtavietėse, dykvietėse
Sosnovskio barštis	<i>Heracleum sosnowskyi</i>	Nedažnas, vietomis gausus	Antropogeninėse buveinėse, pievose, pamiškėse, pelkėse
Tankiažiedė rūgštyinė	<i>Rumex confertus</i>	Viena radavietė, negausi	Pievose, ganyklose pakrantėse
Varpinė medlieva	<i>Amelanchier spicata</i>	Nėra labai dažnas, vietomis gausus	Miškuose, pamiškėse, kirtavietėse
Vėlyvoji ieva	<i>Prunus serotina</i>	Viena radavietė, negausi	Pakelėse, pamiškėse, pievose, dykvietėse
Vienametė šiušėlė	<i>Erigeron annuus</i>	Dažnas, gausus	Pievose, pakelėse, dykvietėse, pamiškėse, kirtavietėse
Uosialapis klevas	<i>Acer negundo</i>	Gana dažnas, vietomis gana gausus	Pakelėse, pamiškėse, vandens telkinių pakrantėse, dykvietėse, urbanizuotose teritorijose
Moliuskai:			
Ispaninis arionas	<i>Lupinus polyphyllus</i>	Dažnas, vietomis gana gausus	Plitimo židiniai: sodai, daržai, želdynai, kapinės
Žuvys:			
Nuodėgulinis grundalas	<i>Perccottus glenii</i>	Dviejuose tvenkiniuose, gausus	Eutrofiniai vandens telkiniai

Uosialapis klevas – vienintelė invazinė medžių rūšis, kurios didžiausias radaviečių tankis taip pat yra nustatytas BAST „Kaukysos upės slėnis“ (23 pav.). Kitur registruotos tik pavienės radavietės, nors tikėtinas didesnis uosialapių klevų dažnumas visoje teritorijoje ir ypač palei vandens telkinius. Šios rūšies plitimo reguliavimui RP direkcija parengė ir įgyvendina uosialapio klevų gausos reguliavimo Pavilnių RP 2022–2026 m. veiksmų planą,

pagal kurį šie medžiai šalinti 5 plotuose: Sapieginėje, ties Pūčkoriais ir Kučkuriškėmis, Vilnios pakrantėse ir Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje.

Invazinių rūšių informacinės sistemos (INVA) [23] ir RP direkcijos tyrimų duomenimis Sosnovskio barščio augavietės nurodomos septyniose radavietėse Markučiuose, Žemajame Pavilnyje, Rokantiškėse, Ribiškėse. Daugumoje barščių paplitimo vietų Vilniaus savivaldybės administracijos iniciatyva 2021–2024 m. buvo vykdomi invazinės rūšies naikinimo darbai. Galbūt dalyje plotų ši rūšis buvo išnaikinta.

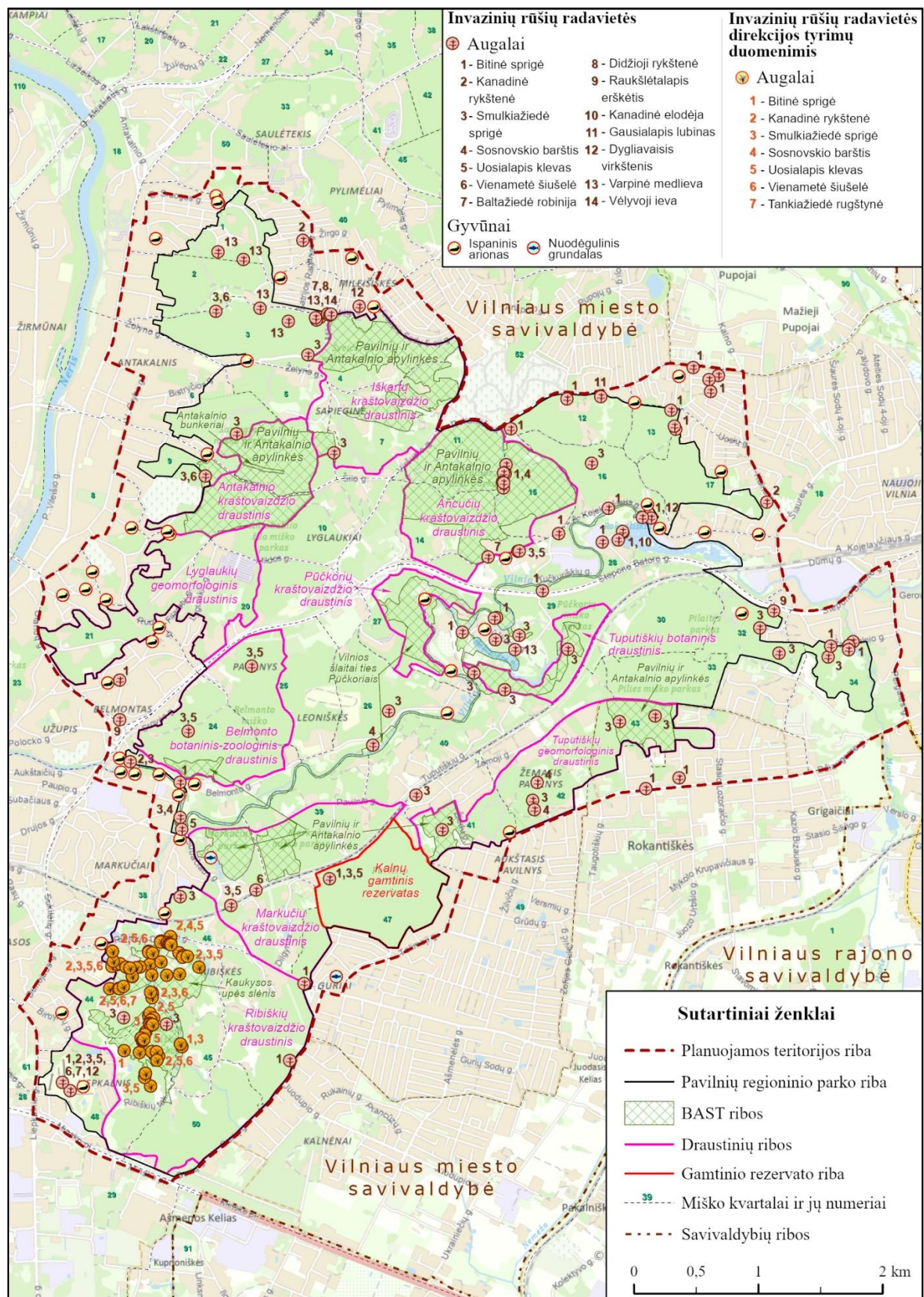
Vienametė šiušelė – neaukštas ir ne itin konkurentiškas augalas, kuris sąžalynus sudaro tik dirvonuose, dykvietėse ir palei takus, kur dažniausiai ir aptinkamas planuojamoje teritorijoje. Natūraliose buveinėse paprastai nesudaro rimtos konkurencijos vietiniams augalams ir nėra gausios.

Varpinės medlievos radavietės daugiausia koncentruojasi šiaurinėje planuojamos teritorijos dalyje esančiuose sausuose miškuose. Radavietė yra ir prie Pūčkorių. Šios medlievos formuoja tankius krūmynus, kurie užšešėlina būdingą augaliją. Paukščiai lesdami uogas sėkmingai platina šią invazinę rūšį.

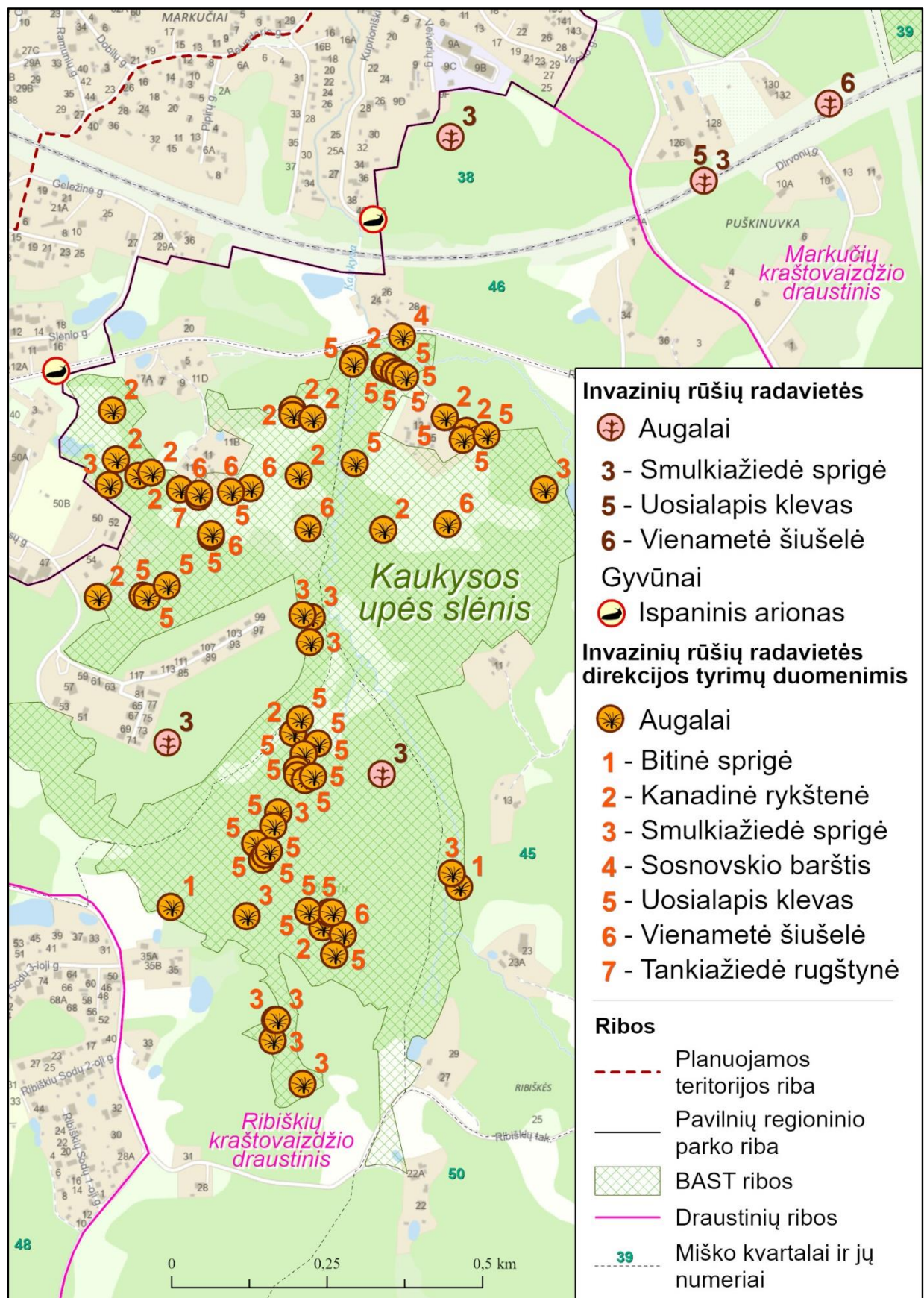
Ispaninis arionas – planuojamoje teritorijoje paplitusi moliuskų rūšis. Žinomos radavietės daugiausia išsidėsčiusios ties Pavilnių RP perimetru, bet nemažai jų yra ir Pūčkorių apylinkėse. Ši rūšis gali išstumti vietines moliuskų rūšis, tarp jų ir planuojamoje teritorijoje aptiktą į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą įrašytą didįjį arioną.

Nuodėgulinis grundalas aptinkamas dviejose vietose – Markučių parko ir Aukštojo Pavilnio tvenkiniuose, kur yra gausus ir jo gausa galėtų būti reguliuojama žuvinant plėšriosiomis žuvimis. Į kitus vandens telkinius ši rūšis gali patekti tik žmonių dėka, todėl itin svarbu šviesti visuomenę, nes tai vienintelis kelias užtikrinti, kad žuvys nebūtų perkeliamos į kitus vandens telkinius. Prie radaviečių tikslinga pastatyti informacinius stendus žvejams.

Be invazinių augalų teritorijoje taip pat aptinkamos kitos svetimžemės rūšys, kurios dažniausiai natūraliai neplinta ir arba plinta ribotai ir šiuo metu nesudaro invazijų grėsmės. Paminėtinos trešnės (*Ceracus avium*), baltosios sedulos (*Cornus alba*), platanalapis klevas (*Acer pseudoplatanus*), paprastasis kaštonas (*Aesculus hippocastanum*), pensilvaninis uosis (*Fraxinus pensylvanica*).

22 pav. Invazinių rūšių paplitimas planuojamoje teritorijoje.

23 pav. Invazinių rūšių paplitimas Kaukysos slėnyje.

7. Kraštovaizdis

Dabartinė Pavilnių RP kraštovaizdžio struktūra yra daugiametės gamtinės aplinkos raidos ir kintančio intensyvumo antropogeninės veiklos tarpusavio sąveikos rezultatas. Priešpaskutinio ir paskutinio apledėjimo metu suformuotų aukštumų, bei poledynmetyje susidariusio Vilnios upės slėnio sąlytyje, tiek morfologiniu tiek vizualiniu – estetiniu aspektu susiformavęs nacionaliniu mastu išskirtinis kraštovaizdis: didžiausi pagal plotą ir sudėtingiausi pagal geomorfologinę sandarą raguvynai, didesni nei 100 m aukščių skirtumai vieno kilometro atkarpoje, išskirtiniai gamtos paveldo objektai (Pūčkorių atodanga), unikalūs kultūrinių objektų (sodybų) prisiderinimo prie reljefo pobūdžio atvejai (Sapieginės erozinio raguvyno sodybos, Tuputiškių gyvenvietė), išskirtinės plataus kampo daugiaplanės tolimų perspektyvų vizualinės erdvės, bei nacionalinės svarbos kultūros paveldo objektai (Rokantiškių piliavietė, Rokantiškių piliakalnis, Pūčkorių palivarko kompleksas ir t. t.).

Pavilnių RP plyti ant senojo apledėjimo sudaryto paviršiaus, vėliau smarkiai performuoto ledyno pakraštinėje zonoje vykusio Neries ir Vilnios slėnių formavimosi bei jį lydėjusių intensyvių erozinių procesų. Šis parkas išsiskiria savo erozinės kilmės kraštovaizdžiu, kuris sudaro tarsi savotišką „erozinę taurę“, formuojančią vientisą morfologinį kraštovaizdžio mikrorajoną (porajonį). Didžiausia šio RP vertybė – eroziniai raguvynai – susiformavę išskirtinėmis sąlygomis ištisai peršalusioje moreninių nuogulų storumėje, kada tirpstant ledynui Vilnios baseino lygumose prasiveržę tirpsmo vandenys sukūrė neįprastas žemės paviršiaus formas, klaidžius dabar jau sausų slėniukų labirintus, palikdami unikalias erozinių išnašų vėduoklių, erozinių latakų bei atragių struktūras [24].

Holoceno metu svarbų vaidmenį suvaidino termokarstiniai procesai taip pat šlaitų erozija, teritorijos apgyvendinimas ir žmonių ūkinė-inžinerinė veikla. Pažymėtinas ir glaudus šio RP ryšis su augančiu Vilniaus miestu, kurio poveikis kraštovaizdžiui ypač sustiprėjo XX a. pabaigoje [24].

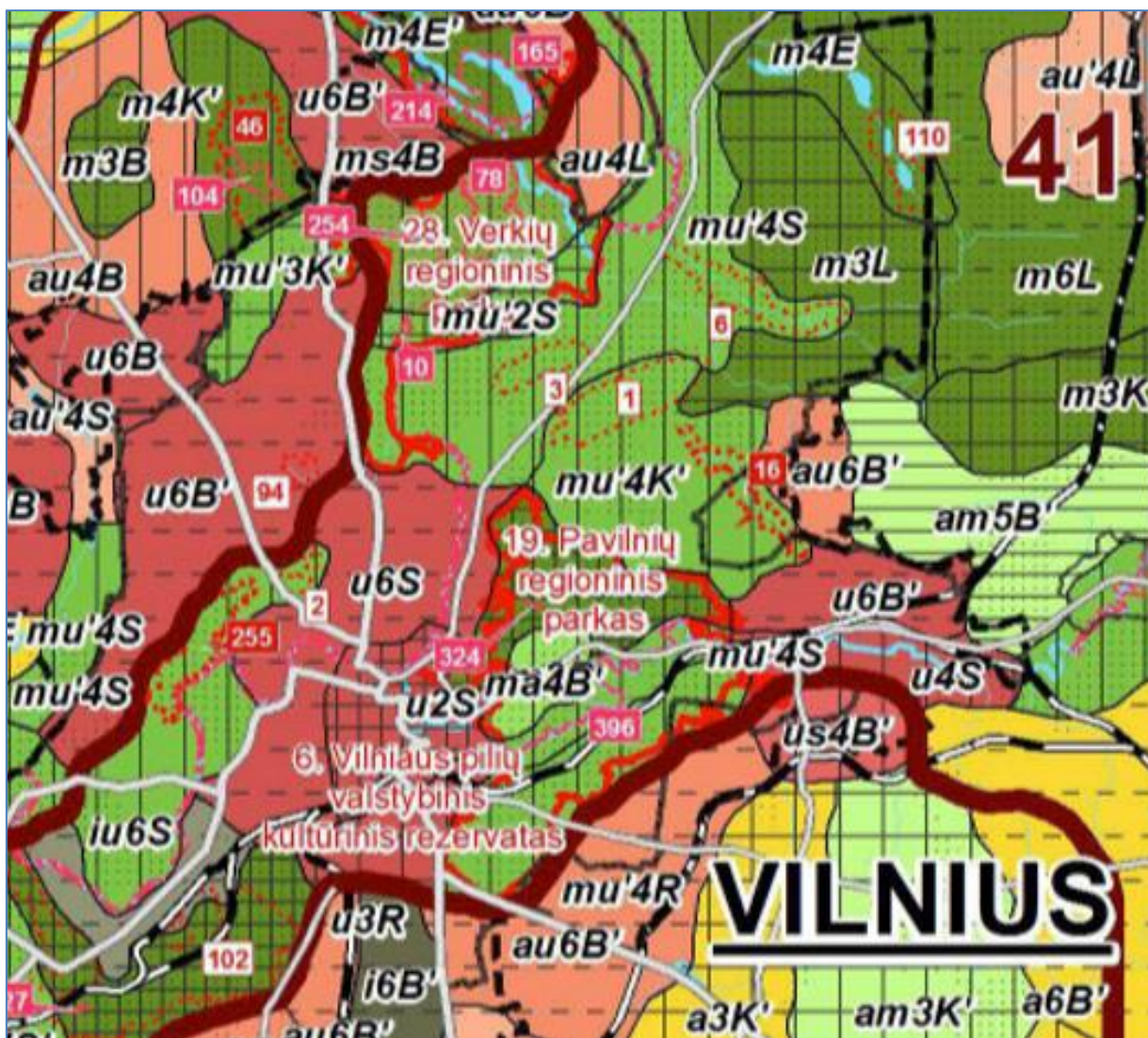
Pavilnių RP yra būdingiausias paslėnių erozinio kraštovaizdžio regioninis parkas šalyje. Pavilnių RP kraštovaizdžio įvairovę sukuria šie svarbiausi kraštovaizdžio tipai: miškingų arba iš dalies sukultūrintų erozinių raguvynų, miškingų arba iš dalies sukultūrintų erozinių išnašų vėduoklių, stambių mažai urbanizuotų erozinių atragių, miškingo bei urbanizuoto erozinio slėnio, miškingo erozinio plokščiario, miškingų stačių erozinių šlaitų, miškingų bei mažai sukultūrintų moreninių pakilumų, miškingo mažai sukultūrinto terasinio slėnio ir miškingo mažai urbanizuoto meandruoto slėnio [1].

Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 „Dėl Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano patvirtinimo“, pateikia Lietuvos kraštovaizdžio formavimo, apsaugos, naudojimo, tvarkymo ir planavimo principines nuostatas; nustato kraštovaizdžio tvarkymo zonas pagal svarbiausius teritorijos vystymo prioritetus, urbanistinio ir gamtinio karkaso plėtojimo interesus; numato kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptis, siūlo priemones ir apribojimus, užtikrinančius kraštovaizdžio bendrąją ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtinių, kultūrinių vertybių, kitų vertingų kraštovaizdžio komponentų ar kraštovaizdžio kompleksų išsaugojimą.

Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinį (24 pav.) [25] didžioji planuojamos teritorijos dalis patenka į Pietų Pabaltijo žemumų ruožą, Neries vidurupio žemumos sritį ir Neries vidurupio miškingų urbanizuotų paslėnių kraštovaizdžio rajoną (F-XV-41). Pietrytiniai planuojamos teritorijos pakraščiai priskiriami Vidurio Baltarusijos aukštumų ruožo Pietų Našios (Ašmenos) aukštumų srities Medininkų miškingo agrarinio kalvyno rajonui (H-XVIII-48).

Pagal kraštovaizdžio gamtinį pobūdį didžioji planuojamos teritorijos ir Pavilnių RP dalis priskiriama eroziniam raguvynui (R) ir upės slėniui (S), o Lyglaukiai ir pietrytiniai pakraščiai – molingai banguotai pakilumai (B'). Pavilnių RP vyrauja miškingas mažai urbanizuotas (mu'4R, mu'4S) kraštovaizdis. Lyglaukiuose išlikęs mažai sukultūrintas miškingas agrarinis (ma4B') kraštovaizdis, o pietrytiniai planuojamos teritorijos pakraščiai (už Pavilnių RP ribų) priskiriami agrariniam urbanizuotam (au6B') kraštovaizdžiui (24 pav.).

Planuojamoje teritorijoje vyraujantis erozinio raguvyno (R) ir upės slėnio (S) kraštovaizdziai pagal Nacionalinį kraštovaizdžio tvarkymo planą, dėl santykinai mažo ploto šalyje, pripažįstami prigimtaine šalies kraštovaizdžio vertybe.

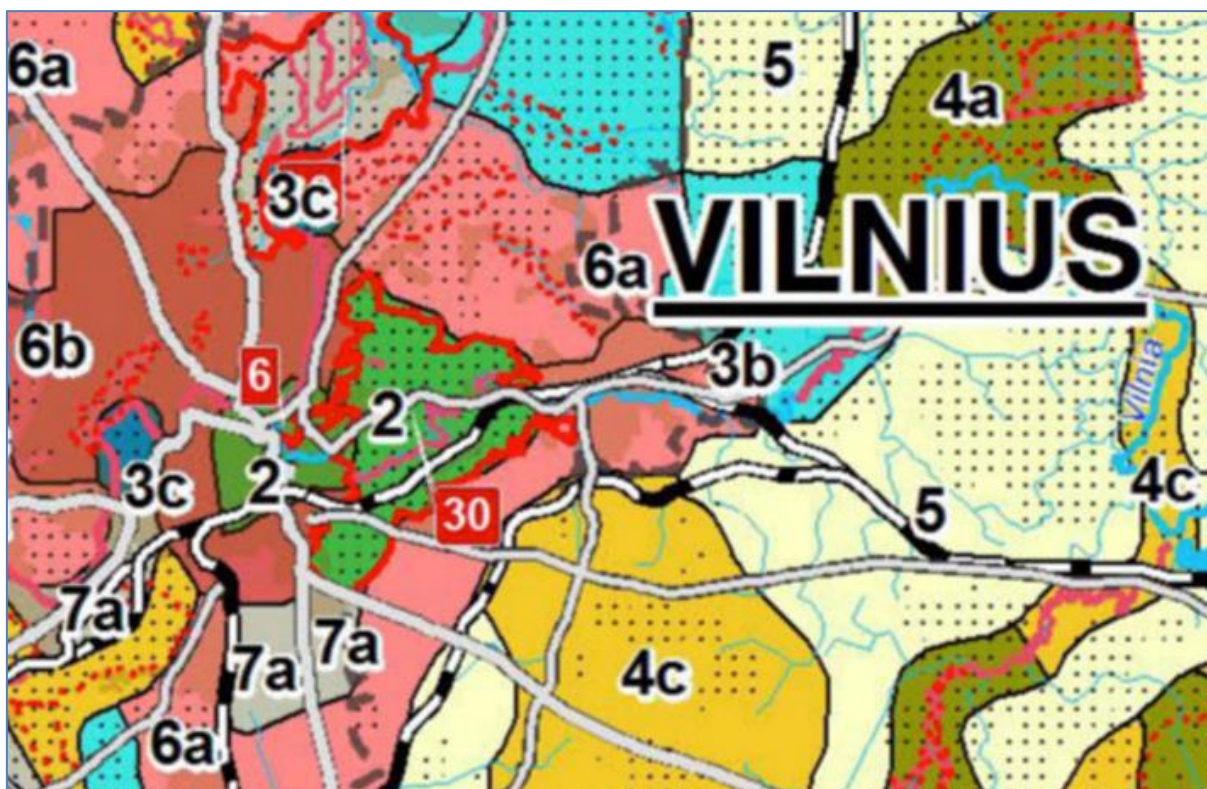
24 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinio [25].

Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas nustato 8 apibendrintų kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo strategijų sistemą, kurią sudaro 17 konkretizuotų kraštovaizdžio tvarkymo reglamentų kryptių. Planuojama teritorija patenka į dviejų tvarkymo reglamentų formavimo strategijų (B ir F) reglamentų kryptis (25 pav.):

- 2 – integruoti konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentai;
- 6a – ekstensyvios urbanizacijos reglamentai;
- 6b – intensyvios urbanizacijos reglamentai.

Planuojamoje teritorijoje didžiąją dalį, visą Pavilnių RP, užima ypač didelę konservacinę bei rekreacinę vertę turinčių teritorijų tvarų naudojimą ir vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija (B strategija). Joje numatyta integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų kryptis.

Planuojamos teritorijos pakraščiai (Antakalnis, Aukštasis Pavilnys, Guriai, Mileišiškės) patenka į esamų bei perspektyvinių urbanizacijai skirtų teritorijų tvarkymo reglamentų formavimo strategiją (F strategija), kuriai nustatyta 6a – ekstensyvios urbanizacijos ir 6b – intensyvios urbanizacijos reglamentų kryptis.

25 pav. Iškarpą iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptių brėžinio [25].

Pavilnių RP vizualinė struktūra regioniniu aspektu pagal Nacionalinį kraštovaizdžio tvarkymo planą priklauso 6 pagrindiniams pamatiniams vizualinės struktūros tipams: [24]

- V3H3 – ypač raiškių vertikalios ir horizontalios sąskaidų pusiau atvirų erdvių kraštovaizdis (Pūčkorių kilpų kraštovaizdžio apylinkė);
- V3H2 – ypač raiškios vertikalios ir vidutinio raiškumo horizontalios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdis (vakarinių erozinių raguvynų arealai);
- V2H2 – vidutinio raiškumo vertikalios ir horizontalios sąskaidų pusiau uždarų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdis (Kučkuriškių zona);

- V3H1 - ypač raiškos vertikalios ir neraiškos horizontalios sąskaidos uždary erdvių kraštovaizdis (rytinių erozinių raguvynų arealai);
- V2H1 - vidutiniškai raiškos vertikalios ir neraiškos horizontalios sąskaidos uždary erdvių kraštovaizdis (Pavilnio erozinio raguvyno ir Belmonto plokščiaračio zona);
- V1H2 – neraiškos vertikalios ir vidutinės horizontalios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdis (centrinių moreninių pakilumų arealai).

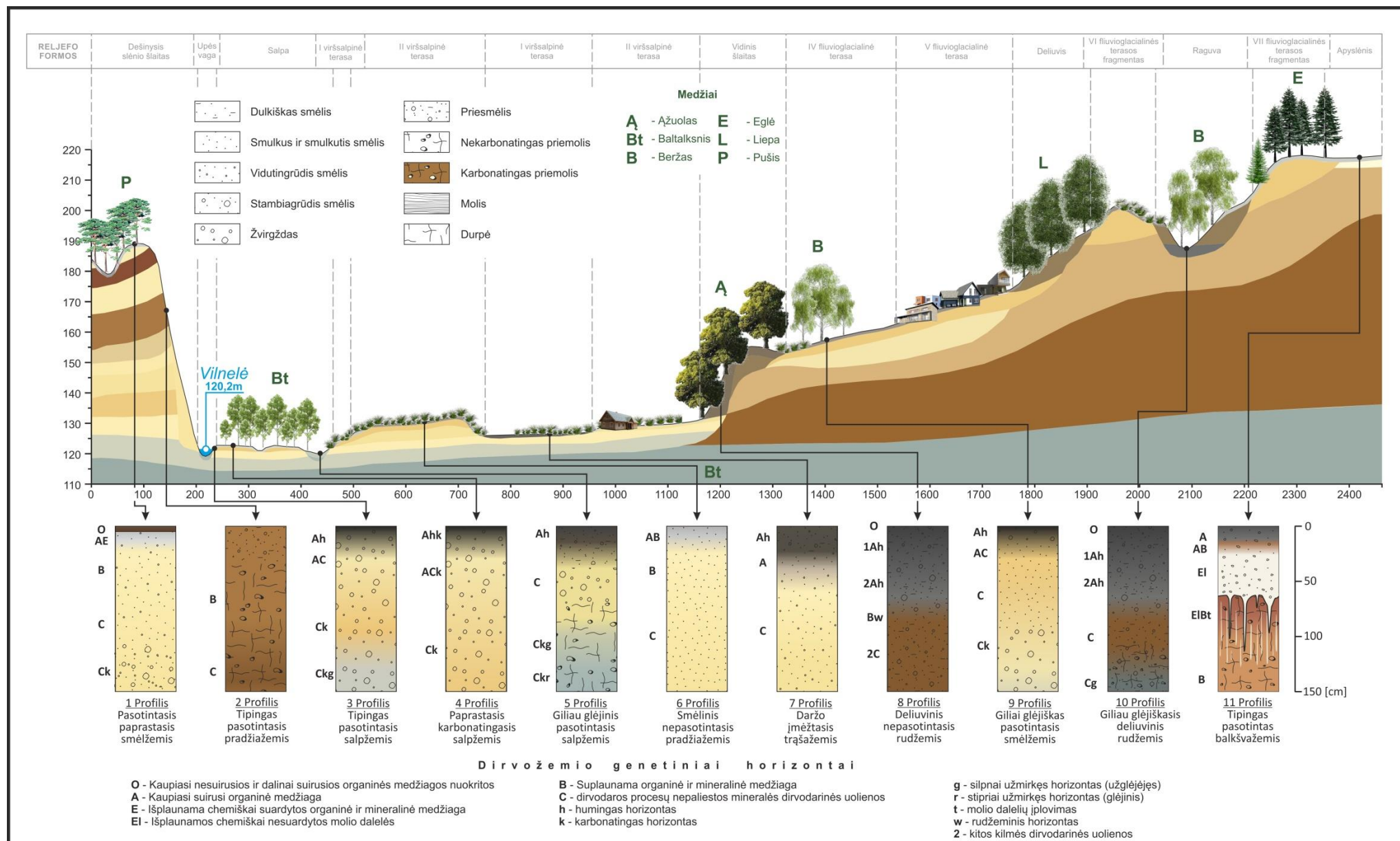
Pirmieji trys iš aukščiau išvardintų vizualinės struktūros tipų priskiriami didelio vizualinio struktūrinio potencialo teritorijoms, trečiasis ir ketvirtas – vidutinio vizualinio struktūrinio potencialo, o penktasis mažo vizualinio struktūrinio potencialo teritorijoms [24].

Identifikavus pagal eilę požymių vienalyčius kraštovaizdžio struktūros morfologinius vienetų, ir geriau suvokus horizontalią Pavilnių RP kraštovaizdžio struktūrą, parinkta kraštovaizdžio profilio (pjūvio) vieta siekiant: 1) trumpiausia atkarpa apimti maksimalią kraštovaizdžių morfologinių kompleksų įvairovę, 2) reprezentuoti unikalius ir (ar) tipinius kraštovaizdžio kompleksus, 3) atvaizduoti kertinius kraštovaizdžio kompleksus, pagal kuriuos identifikuojamas arba gali būti identifikuojamas Pavilnių RP. Pateiktas kraštovaizdžio profilis (26 pav.) reprezentuoja itin gilų, terasuotą ir morfologiniu požiūriu daugialypį Vilnios slėnį nuo Pūčkorių atodangos iki slėnio viršaus ties Aukštuoju Pavilniu. Jis ne tik pristato vertikalų kraštovaizdžio morfologinių rajonų struktūrą, bet ir atskleidžia dėsningus kraštovaizdžio komponentų tarpusavio ryšius. Sudarant kraštovaizdžio profilį įvertintas reljefas, dirvožemis, podirvio granulimetrinė struktūra, vandenuotumas, augalijos pobūdis bei rūšinė sudėtis, taip pat ir antropogenizacijos laipsnis bei pobūdis.

Atliekant Pavilnių RP kraštovaizdžio analizę aiškėja pagrindiniai RP kraštovaizdžio vizualinės struktūros ypatumai. Pavilnių RP ypač svarbią vizualinės orientacijos ašį sudaro Vilnios upė, vingiuojanti poledynmečio upės pralaužoje. Kaip svarbios struktūrinės ašys vizualinėje RP struktūroje išsiskiria mažesnių upelių eroziniai kloniai, raguvynų latakai. Atskirus vizualinius amfiteatrus formuoja didžiosios erozinės išnašų vėduklės: Ribiškių, Sapieginės kalvynai-raguvynai. Nuo jų keturų atsiveria vaizdingos parko ar Vilniaus miesto panoramos [26]. Reljefo suvokimą smarkiai niveliuoja bei visus jo lūžius „švelnina“ ištisinio miško plotai.

Specifinės vizualinės orientacijos ašys taip pat yra automobilių keliai ir geležinkeliai, sudarantys savitą technogenizuotą vizualinę tapatybę turinčio vadinamojo kelių kraštovaizdžio juostas. Pavilnių RP tai palei parko pakraščius einančios arba jį kertančios magistralinių ir krašto kelių koridorių atkarpos, taip pat kai kurie parko eksponavimui svarbūs rajoniniai keliai, pirmiausia, jungiantys rytinius Vilniaus rajonus su Naująja Vilnia. Svarbu vizualinį vaidmenį vaidina ir RP pietinę dalį kertantis geležinkelio ruožas [24].

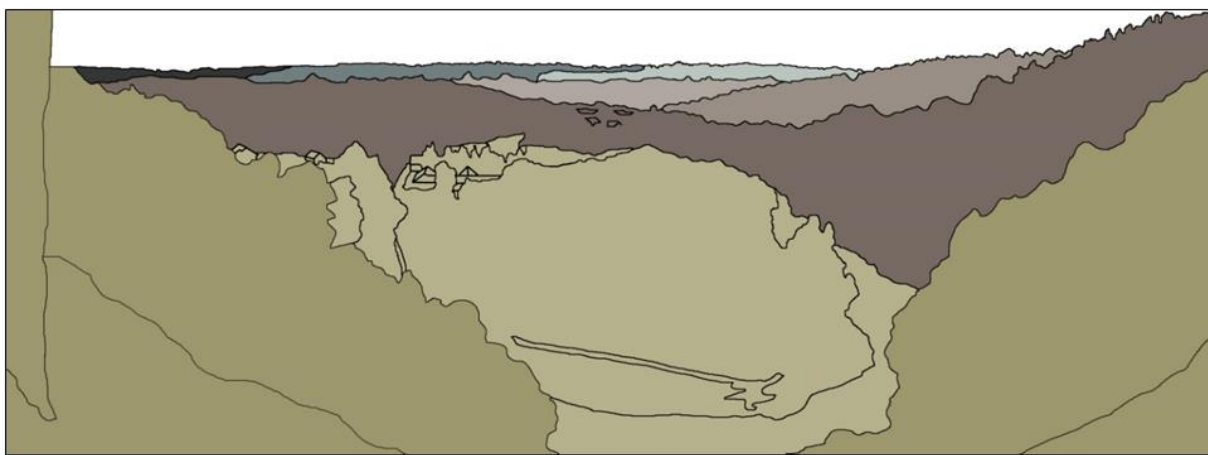
Vizualinės struktūros elementus papildoma galimos ir prognozuojamos kraštovaizdžio apžvalgos vietos (regyklos), kurios padeda suvokti kraštovaizdžio vietovių pobūdį bei identitetą. Pavilnių RP kraštovaizdis pasižymi išreikšta erozine reljefo struktūra, todėl jame gausu vizualiai ypač aktyvių apžvalgos objektų, t. y. savotiškų videotopų fokusų, panoramose koncentruojančių pagrindines apžvalgos kryptis nuo atodangų ir kalvynų viršūnių Vilnios slėnio ar Vilniaus mūrų link.

26 pav. Pavilnių RP kraštovaizdžio profilis nuo Pūčkorių atodangos iki Aukštojo Pavilnio (R. Skorupskas, D. Veteikis, J. Volungevičius, 2017 m.)

Pavilnių RP yra daugiau nei 15 vietų, iš kurių atsiveria vaizdingos parko ar Vilniaus miesto panoramos: žaismingi kalvų, atragių ir raguvų deriniai, miškais apaugusios kalvos, tarp jų kyšančios sodybos, tolumoje boluojantys Vilniaus mūrai ir bokštai, čia pat – platūs Vilnios slėniai. Eroziniais kalvynais galima pasigerėti nuo apžvalgos vietų, esančių šalia Gurių, Veršupio gatvių. Nuo Pūčkorių atodangos regėti įspūdingas Vilnios slėnio grožis. Įkopus į Liepkalnio kalną, akį glosto Ribiškių kalvynas bei Vilniaus miesto vaizdai [2].

Nuo vienos lankomiausių regyklų Lietuvoje – Pūčkorių atodangos atsiveria panoraminis daugiaplanis miškingo mažai urbanizuoto Vilnios slėnio vaizdas, erozinių raguvynų terasuotas kraštovaizdis, nedideliame plote pietryčiuose matyti agrarinių molingų banguotų plynaukščių fragmentai. Tai vizualiai ypač raiškus, stipriai kalvotas gilių slėnių kraštovaizdis, kuriame vyrauja horizontalios (daugiausiai gamtinės) dominantės. Didžioji jo dalis Lietuvos mastu vertinama kaip labai didelio vaizdingumo (rytinė pusė – vidutinio vaizdingumo). Matomą paveikslą sudaro net 8 erdviniai planai [27].

27 pav. Vilnios slėnio, stebimo nuo Pūčkorių atodangos, kraštovaizdžio linijos ir planai (autorės Jūratė Kamičaitytė-Virbašienė, Giedrė Godienė, 2015).

Nors Pavilnių RP yra daug puikių regyklų, nuo kurių galima gėrėtis įspūdingais erozinių kalvynų vaizdais ir Vilniaus panorama, viena iš ryškiausių panoramų atsiveria nuo Rokantiškių regyklos (Viršupio g.), kurią reikėtų vadinti Aukščiausiaja regykla, nes tai yra aukščiausias Vilniaus erozinio kalvyno taškas (230 m virš jūros lygio) ir tokiu būdu būtų išvengta painiavos su Rokantiškių piliaviete, Rokantiškių piliakalniu ir Rokantiškių kalva, esančiais rytiniame Pavilnių RP pakraštyje.

Pavilnių RP kraštovaizdžio struktūros schemoje (28 pav.) [24] išskirtos morfologinės kraštovaizdžio apylinkės – rajoninio / regioninio lygmens kraštovaizdžio teritorinės morfologinės struktūros vienetai. Neries vidurupio miškingų urbanizuotų paslėnių rajone (F-XV-41) Pavilnių RP ribose išskirtos 7 kraštovaizdžio apylinkės ir 26 kraštovaizdžio vietovės, iš jų 3 į RP patenka tik iš dalies. Beveik visos apylinkės sudaro atskirą raguvotą slėniuotą miškingą mažai urbanizuotą Pavilnių kraštovaizdžio morfologinį mikrorajoną / porajoną, išskyrus Murlės žemupio arealą, kuri priklauso jau kitam – Naujosios Vilnios kraštovaizdžio morfologiniam mikrorajonui.

Pavilnių RP kraštovaizdžio struktūros scheme [24], remiantis atraminių kriterijų grupe (natūralumas, unikalumas, biologinė svarba, kultūrinė svarba, rekreacinė svarba, svertinis koeficientas 0,6) ir papildančių kriterijų grupe (vizualinis raiškumas, struktūros tipiškumas, struktūros harmoningumas, elementų simboliškumas, apžvalgos sąlygos, svertinis koeficientas 0,4), buvo vertinta kraštovaizdžio apylinkių kompleksinė vertė. Pačia didžiausia arba išskirtine verte (virš 10 balų) pasižymi 11 kraštovaizdžio vietovių (28 pav., 14 lentelė). Dar 4 kraštovaizdžio vietovės išsiskiria didele verte (nuo 8,1 iki 10 balų).

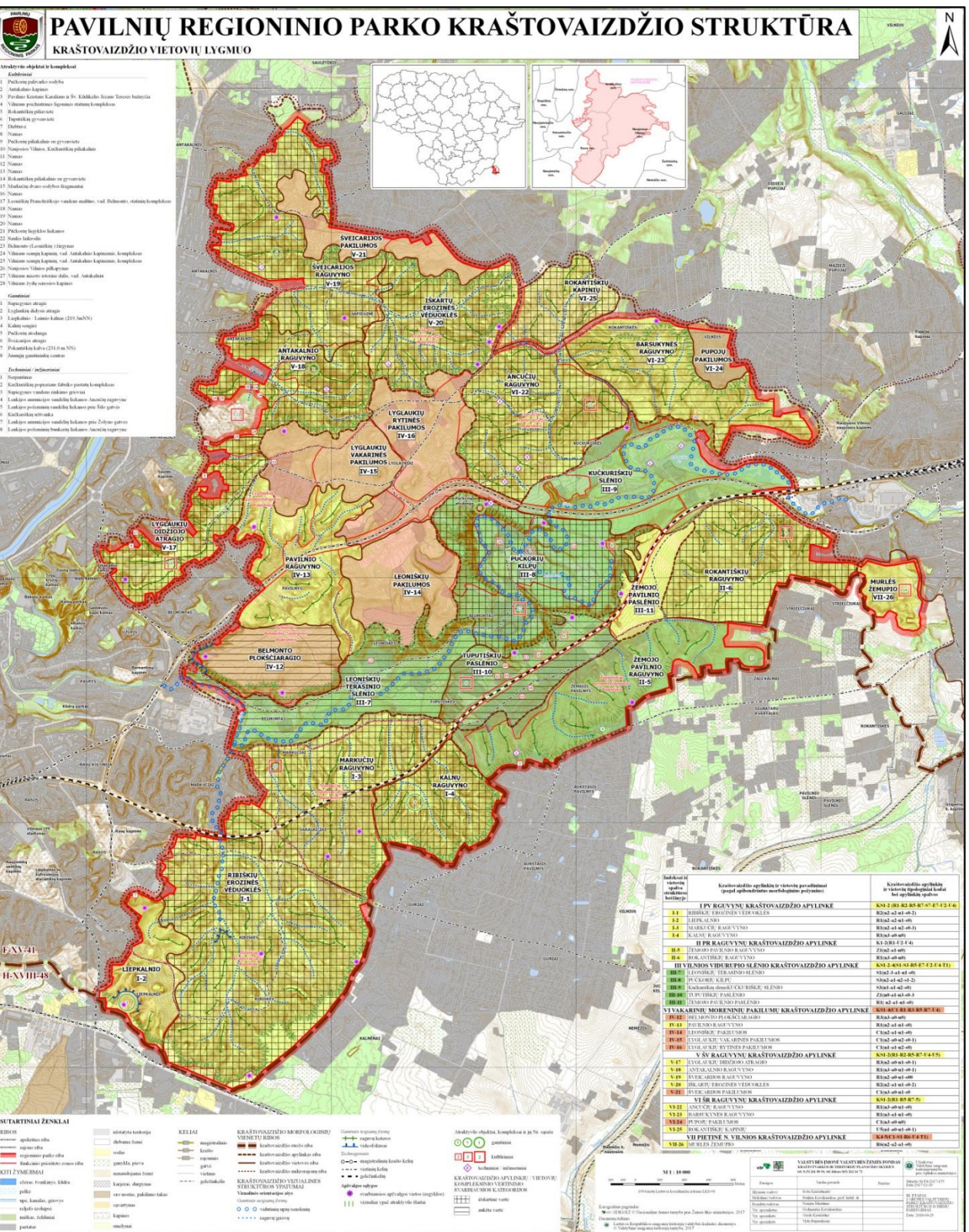
14 lentelė. Išskirtine ir didele verte pasižyminčios kraštovaizdžio vietovės Pavilnių RP [24].

Nr.	Kraštovaizdžio apylinkių ir vietovių pavadinimai	Kraštovaizdžio kompleksinė vertė balais
Pavilnių erozinio kraštovaizdžio mikrorajonas		
1	Ribiškių erozinė vėduoklė	12,0
3	Markučių erozinis raguvynas	10,2
4	Kalnų erozinis raguvynas	11,8
6	Rokantiškių erozinis raguvynas	10,4
7	Leoniškių Vilnios terasinis slėnis	10,6
8	Pūckorių Vilnios kilpų slėnis	10,8
10	Tuputiškių Vilnios paslėnis	10,6
12	Belmonto moreninis plokščiaraigis	9,8
17	Lyglaukių didysis erozinis atragis	11,0
18	*Antakalnio erozinis raguvynas	12,8
19	Šveicarijos erozinis raguvynas	10,2
20	Iškartų erozinė vėduoklė	10,4
22	Ancučių erozinis raguvynas	10,8
23	Barsukynės erozinis raguvynas	8,8
25	*Vilniaus Rokantiškių kapinės	10,2

* – žvaigždute nurodyta kraštovaizdžio vietovė į Pavilnių RP patenka tik iš dalies

Išskirtinės vertės kraštovaizdžio vietovės Pavilnių RP užima 56 %, didelės vertės – 15 %, kartu tai sudaro 71 % parko teritorijos [24]. Vertingiausios vietovės apimančios erozinius raguvynus ir Vilnios paslėnį formuoja Pavilnių RP įvaizdį ir kraštovaizdžio identitetą (28 pav.).

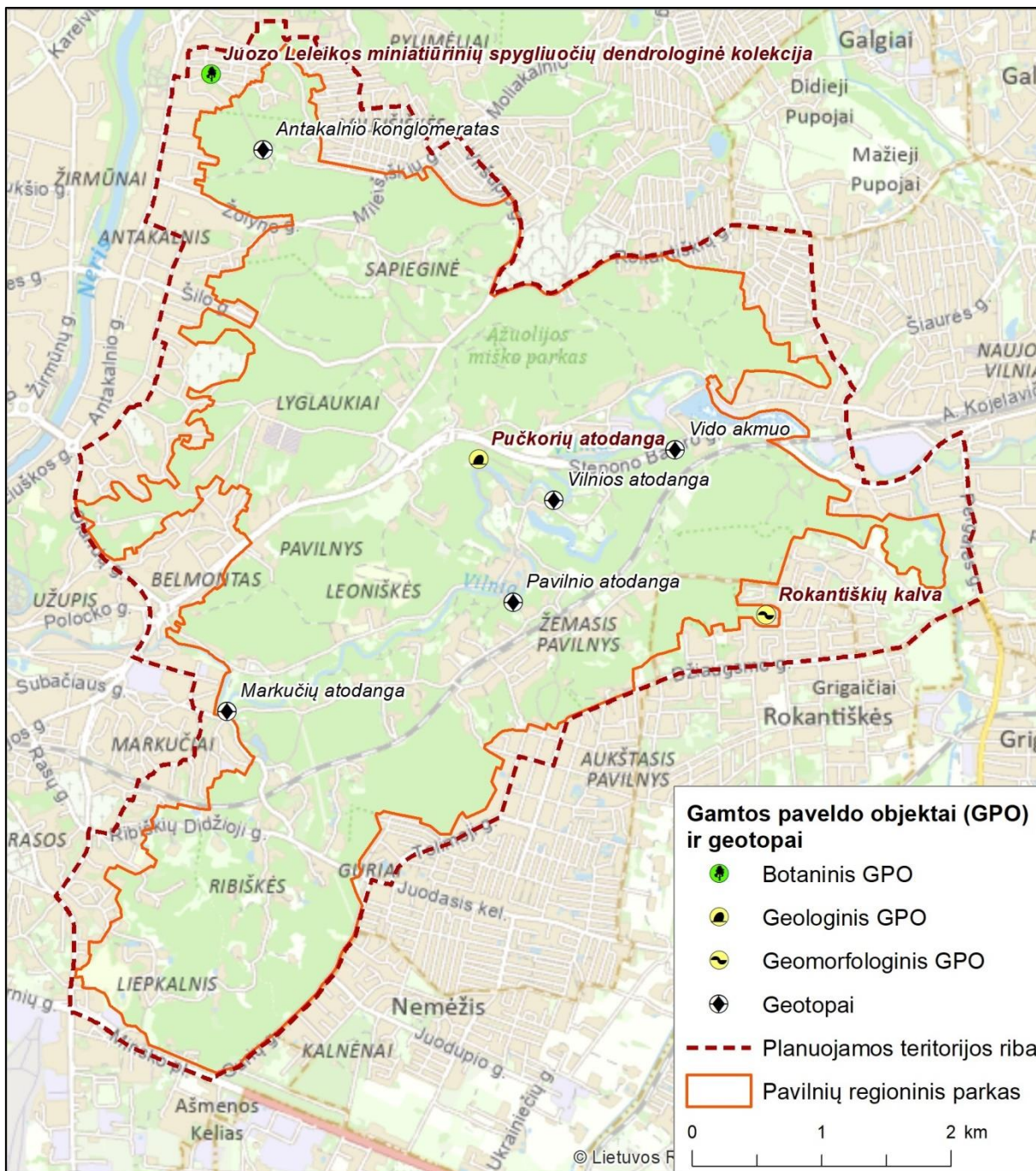
Pagal kraštovaizdžio etnokultūrinį rajonavimą planuojama teritorija priskiriama Dzūkijos etnokultūrinei zonai. Pavilnių RP patenka į etnokultūrinio kraštovaizdžio IVa pozonę – Vilnijos dzūkų gatvinių kaimų ir viensėdžių kraštovaizdį [8].

28 pav. *Pavilnių RP kraštovaizdžio struktūra [24].*

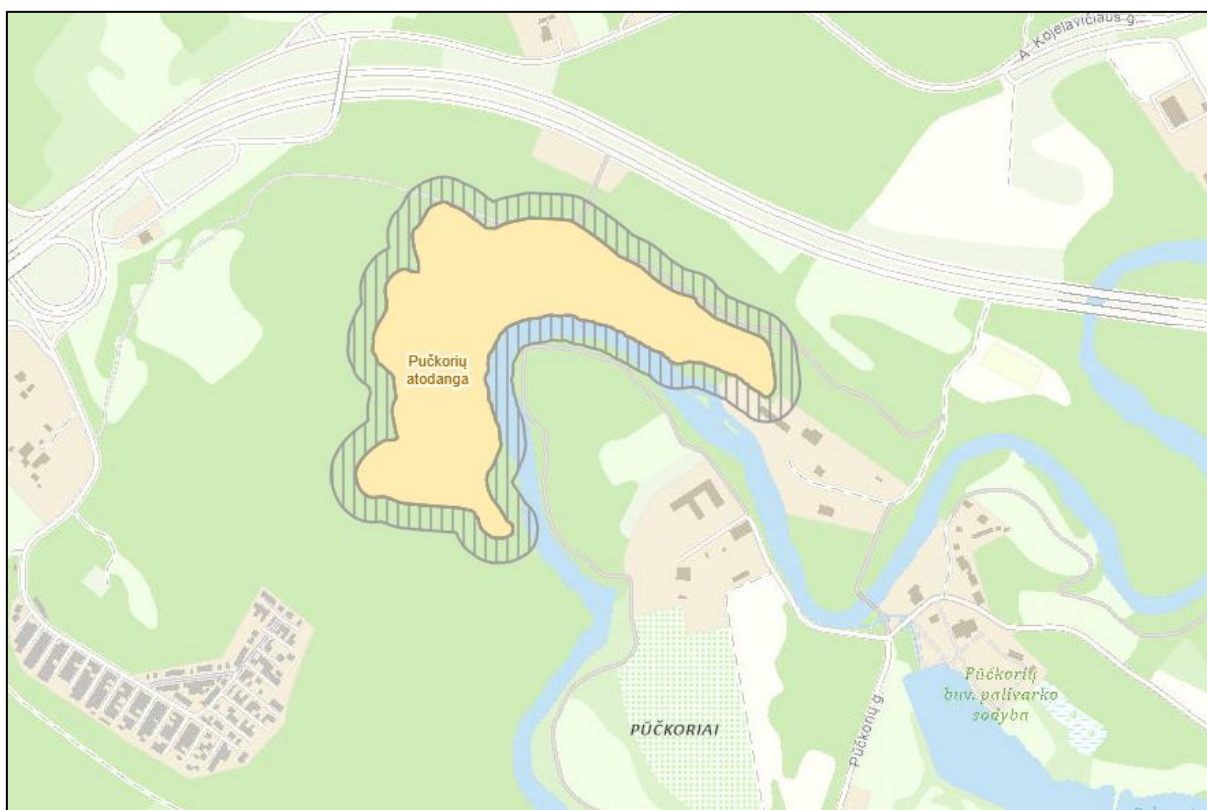
8. Gamtos paveldo objektai

Pavilnių RP yra tik 2 geologiniai gamtos paveldo objektai – Pūčkorių atodanga ir Rokantiškių kalva (29 pav.). Planuojamoje teritorijoje M. K. Oginskio g. 14 dar turime 0,1 ha ploto botaninį gamtos paveldo objektą – Juozo Leleikos miniatiūrinių spygliuočių dendrologinę kolekciją, skirtą išsaugoti vienintelę šalyje, unikalią miniatiūrinę, turinčią apie 200 rūšių spygliuočių, dendrologinę kolekciją (Vilniaus miesto tarybos 1994-02-23 sprendimas Nr. 29).

29 pav. Geologinio paveldo objektų išsidėstymo Pavilnių RP ir planuojamoje teritorijoje žemėlapis

Pūčkorių atodanga – 260 m pločio Vilnios skardis, kuris yra aukščiausias Lietuvoje – 63,19 m (2007 m. Lietuvos Nacionalinės žemės tarnybos iniciatyva atliktų Lietuvos ekstremumų matavimas). Saugomų teritorijų valstybės kadastre nurodomas aukštis 54 metrai. Geologinėje literatūroje atodanga paminėta 1925 m. Rydzewski'o straipsnyje, kuriame jis aprašo pilko jūros periodo molio luistą viršutinėje atodangos dalyje [28]. Pūčkorių atodanga į gamtos paminklus įtraukta 1974 m. Gamtos paminklas užima 5,43 ha plotą, aplink jį Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. D1-184 nustatyta 3,9 ha ploto apsaugos zona (30 pav.).

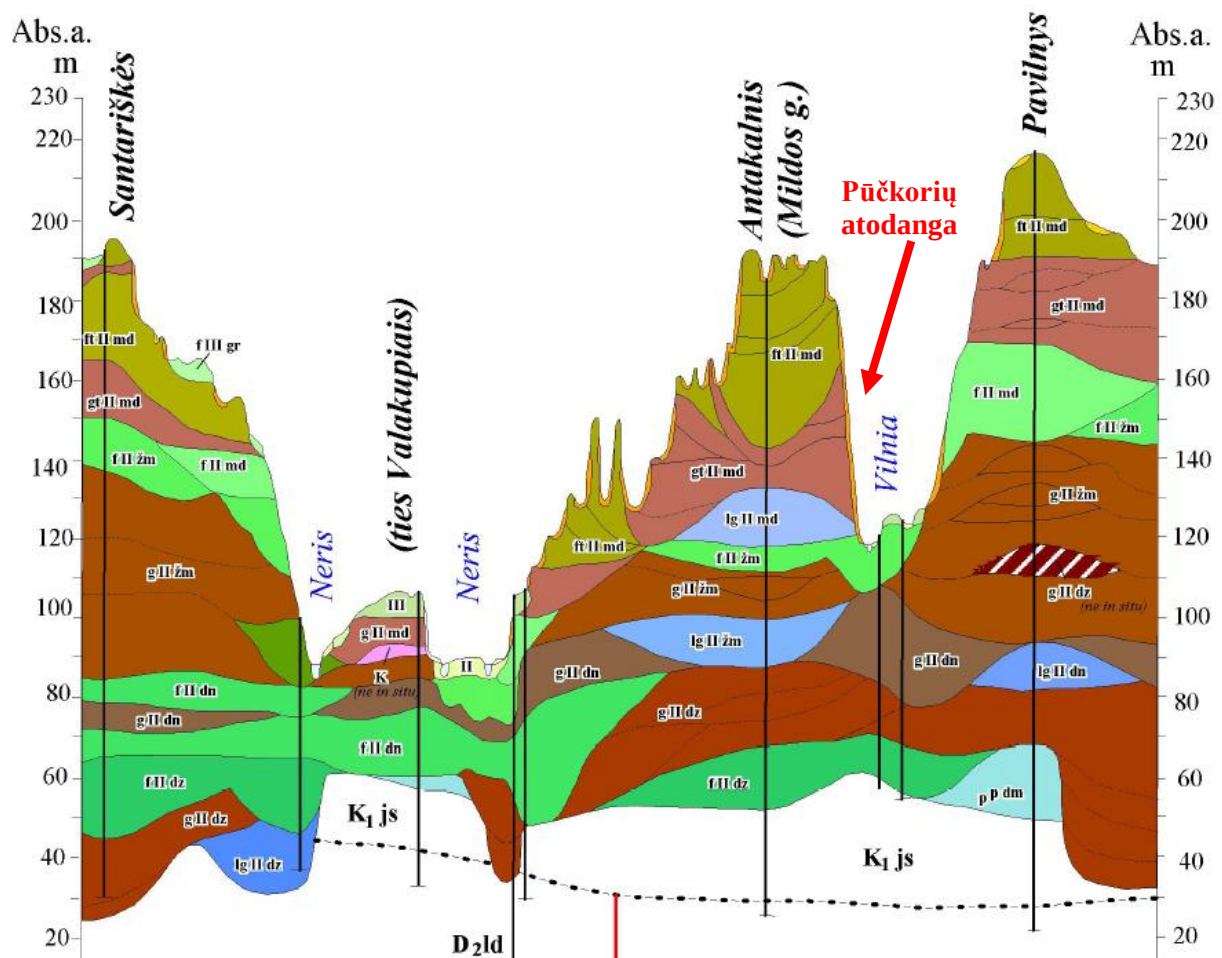

30 pav. Pūčkorių atodangos ir apsaugos zonos ribos

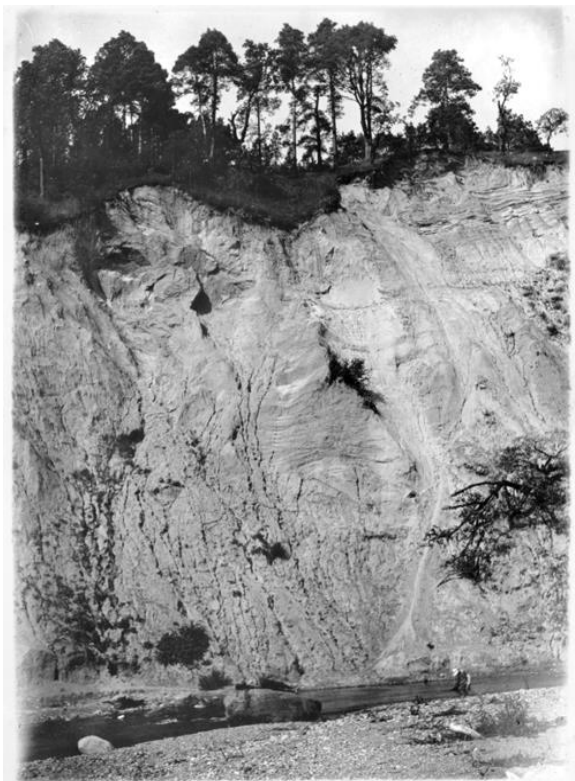
Stipriai dislokuoti smėlio, žvirgždo-gargždo ir priesmėlio sluoksniai, atsidengę viršutinėje Pūčkorių skardžio dalyje, užfiksuoti pirmame atodangos profilyje, sudarytame geologų Halickių 1945 m. [29]. Šiuo metu skardis dengiasi storu deliuvio nuogulų sluoksniu slepiančiu anksčiau gerai matomus suraukšlėtus žvirgždingo smėlio sluoksnius.

Kvartero darinių storis ties atodanga yra apie 120 m, taigi atodangoje galima stebėti ir tirti pusę kvartero storymės, kurią sudaro Medininkų ledynmečio kraštiniai dislokaciniai dariniai (glaciodislokacijos), morenos sluoksniai, sustumtiniai smėlio klodai. Atodangos pjūvis atskleidžia tipinę Medininkų aukštumos darinių struktūrą ir sudėtį (31 pav.). Pūčkorių atodanga yra už paskutiniojo apledėjimo ribos, todėl paskutinio (Nemuno) ledyno nei darinių nei dislokacinio poveikio pėdsakų joje nėra. Atodanga susiformavo poledynmetyje, kai Vilnia drenavo patvenktinį prieledyninį Mickūnų ežerą.

Kaip matyti iš vis kintančių nuotraukų vaizdų (32 pav.), Pūčkorių atodanga rekuperuojasi labai greitai dėl kintančių hidroklmatinių sąlygų (silpnėjantys pavasario potvyniai ir ledonešiai, šiltėjantis klimatas palankus augmenijai vegetuoti ir kt.). Todėl Pūčkorių atodanga greitai taps pakankamai stabiliu šlaitu – kraštovaizdžio elementu. Tai natūralus procesas, kuriam valdyti neturėtų būti taikomos techninės priemonės.

31 pav. Geologinis pjūvis per Pūčkorių atodangą (II-II) [7]. Pjūvio vieta pažymėta 12 pav.

XX a. pr., autorius nežinomas, nuotrauka iš V. Petiukonienės asmeninio archyvo

2012 metų ruduo, autorius Vidas Mikulėnas

32 pav. Pūčkorių atodangos nuotraukos.

Rokantiškių kalva. Rokantiškių kalva nuo 1996 m. gegužės 29 d. yra Vilniaus miesto savivaldybės saugomas geomorfologinis gamtos paveldo objektas. Geotopo tipas: didkalvė, esanti Tuputiškių geomorfologiniame draustinyje. Koordinatės (LKS-94): X: 6061342.3; Y: 589449.2. Į Geotopų duomenų posistemį (LGT) įtraukta 2009 metais (Valstybinė geologijos informacijos sistema 2025). Kalva sudaryta iš įvairaus rupumo smėlio, pagal kilmę – tai greičiausiai keimas. Tai aukščiausia natūrali kalva Vilniaus mieste, jos abs. aukštis 230,7 m, santykinis aukštis – 18–19 m, plotas 1,35 ha, perimetras 150 m.

Vido akmuo. Geotopas, riedulys, yra Pūčkorių miško pakraštyje prie Stepono Batoro g. Koordinatės (LKS-94): X: 6062630 Y: 588740. Dar gali būti vadinamas Pūčkorių akmeniu. Į Geotopų duomenų posistemį (LGT) įtrauktas 2022 m. (Valstybinė geologijos informacijos sistema 2025).

Smulkiagrūdis (vyrauja) pilkai rožinis granito gneisas, uoliena ryškiai įtakota dinaminio metamorfizmo (33 pav.). Riedulio aukštis 1,95 m, ilgis 2,9, plotis 1,85 m, perimetras 8,5 m.

Riedulio forma netaisyklinga, yra neblogai apgludintas, turi skaldymo žymių ir yra perskeltas vertikaliai per visą aukštį. Plyšio plotis 5–15 cm, skilęs pagal gneisišką sluoksniuotumą. Prie pat riedulio yra iškastų duobių, riedulys aiškiai guli ne *in situ*.

Riedulys yra netoli Pūčkorių piliakalnio šalia išlikę aukšti senojo karjero šlaitai ir natūrali PV–ŠR krypties „V“ formos griova.

33 pav. Vido akmuo (I.Satkūnienės nuotr.)

Antakalnio konglomeratas (34 pav.). Geotopo tipas – uola. Koordinatės (LKS-94): X: 6064948, Y: 585562. Į Geotopų duomenų posistemį (LGT) įtrauktas 2024 m. (Valstybinė geologijos informacijos sistema 2025). Uolos parametrai: aukštis 1,5 m, ilgis 3,5 m, plotis 3 m, perimetras 10 m.

Konglomeratai yra gana retas reiškinys, jie yra susidarę sucementuojant žvyro klodą kalčio karbonatais. Šis procesas dažniausiai yra vykęs poledynmetyje ar netgi gerokai vėliau. Antakalnio konglomeratas gali būti ne in situ, o ledlaikių metu išjudintas iš susiformavimo vietos. Gali būti svarbus moksliniams tyrimams – cemento datavimui. Objektas yra šalia Sapieginės pažintinio tako, todėl verta pritaikyti lankymui.

Kraštotyrinės žinios: iš Gedimino Simniškio laiško Lietuvos geologijos tarnybai 2024 m. gegužės mėn.: „*Dar nuo vaikystės prisimenu keistą akmenį-uolą pakeliui į mano tėvelių turėtą kolektyvinio sodo sklypelį Antakalnyje. Tada jie vadinosi Energetikų sodais. Eidavome iš tuometinės Krantinės gatvės Švyturio gatve, tada per mišką link Pragiedrulių g., ir kai prasideda vėl statesni kalneliai, kalno papėdėje yra šis keistas akmuo. Netoli nuo šio akmens eina nužymėtas takas 100 km aplink Vilnių. Apie 1966–1968 m. toje vietoje vykdavo motociklų kroso varžybos. Dabar neįsivaizduojamas dalykas. Paskui persikėlė į Šeškinės kalvas. Tuo metu tai buvo Vilniaus priemiesčiai.*“

34 pav. *Antakalnio konglomeratas (nuotraukos Vido Mikulėno, 2024-06-21).*

Vilnios atodanga yra 870 metrų palei upę aukštyn nuo Pūčkorių atodangos (35 pav.). Tai 12 m aukščio maždaug 40 m ilgio srovės ardomas IV viršsalpinės terasos šlaitas. Šlaitą dengiančios deliuvio nuogulos – žvirgždingas smėlis. Atodanga gali būti svarbi moksliniams tyrimams, kaip lankomos objektas nėra labai patraukli.

35 pav. Vilnios atodanga – ardomas IV viršsalpinės terasos šlaitas (nuotr. R. Guobytės, 2011-05).

Pavilnio atodanga – aukštas, 1952 m. buvęs plikas, skardis kairiajame Vilnios šlaite žemiau Pūčkorių (36 pav.). Atodangos aukštis – 15 m, apatinė dalis apklota smėlingo deliuvio sluoksniu. Atodanga gali būti svarbi moksliniams tyrimams, kaip lankomos objektas nėra labai patraukli.

36 pav. Pavilnio skardžio vaizdas 1952 m. aerofotonuotraukoje.

Markučių atodanga-skardis – 17 m aukščio skardis kairiajame Vilnios šlaite šiauriau Markučių dvaro muziejaus (37 pav.), kurio apatinė dalis apklota smėlingo deliuvio sluoksniu, o viršuje atsidengia 3,5 m gylyje slūgsantis rudas Medininkų ledynmečio moreninis priesmėlis, dengiantis gerai išrūšiuoto subhorizontaliai sluoksniuoto smulkaus balkšvo smėlio storymę (Žemaitijos ledynmečio akvaglacialinės nuogulos). Atodanga gali būti svarbi moksliniams tyrimams, kaip lankomos objektas nėra labai patraukli.

37 pav. *Markučių atodanga (nuotr. R. Guobytės, 2011-05).*

9. Kultūros paveldas

9.1. Nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių tinklas

Pavilnių RP gausus kultūros paveldu. Vienos aukščiausių Lietuvoje Pūčkorių atodangos papėdėje kitame Vilnios krante likę senosios Pūčkorių palivarko pastatų, patrankų liejyklos liekanų, žemiau – restauruotų senojo malūno pastatų. Kiek aukščiau Vilnios upės stūkso Pūčkorių piliakalnis su akmens amžiaus stovyklos liekanomis. Taip pat Pavilnių RP yra Rokantiškių piliakalnis ir pilies kalnas, pilkapynai, Markučių dvaro sodyba, Kučkuriškių popieriaus fabrikas, technikos paminklas – Tuputiškių serpantinas. Parke gausu XX a. pirmojoje pusėje statytų gynybinių įtvirtinimų [30].

Išanalizavus KVR duomenis nustatyta, kad Pavilnių RP yra viena paveldo vietovė, 8 kompleksiniai objektai ir 13 pavienių kultūros paveldo objektų, įskaičiuojant objektus, sudarančius kompleksus, šis skaičius didėja iki 42 (1 priedas).

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorinis pasiskirstymas Pavilnių RP gana tolygus. Didžiausia vertybių koncentracija yra rytinėje RP dalyje, aplink Vilnios upę. Čia yra archeologiniai objektai, dvarų sodybos, sudarytos iš daugelio objektų. Į esamus draustinius patenka didelė dalis kultūros paveldo objektų – Markučių dvaro sodybos fragmentai, Naujosios Vilnios, Kučkuriškių piliakalnis, Pūčkorių piliakalnis su gyvenvieta, Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerio kompleksas, Pavilnio Kristaus Karaliaus ir Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės bažnyčia, Serpantinas.

Pavilnių RP yra istorinio kultūrinio karkaso objektai, atspindintys Lietuvos valstybės raidą nuo I tūkstantmečio prieš Kristų iki XX a. vidurio. Tai kultūrinio ir gamtinio kraštovaizdžio teritorijos, kuriose matomi įvairūs kraštovaizdžio tipai – piliakalniai ir senovės gyvenvietės (iki Valakų reformos vyravęs kraštovaizdis), XVI–XVII a. piliavietė, dvarų sodybos, XX a. pradžioje suplanuota Vilniaus priemiesčio gyvenvietė.

Pavilnių RP kultūros paveldas įvairus tiek pagal vertingųjų savybių pobūdį, tiek pagal laikmetį, kurį jie reprezentuoja. Ankstyviausi objektai – piliakalniai, Naujosios Vilnios pilkapynas. Teritorijoje yra savitų inžinerinio paveldo objektų – Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerio kompleksas (u. k. 32118) įrengtas 1924–1926 m., Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų kompleksas (u. k. 30522), turintis klasicizmo stiliaus bruožų, Serpantinas (u. k. 2339) – vienas autentiškiausių XIX a. Vilniaus susisiekimo infrastruktūros objektų.

Planuojamoje teritorijoje yra dvi dvarų sodybos – Markučių dvaro sodybos fragmentai (u. k. 15915) ir Pūčkorių palivarko sodyba (u. k. 27071). Vertinant pagal vertingųjų savybių pobūdį, gausiausia grupė – archeologijos paveldas, išsiskiriantis kraštovaizdžio, mitologinėmis, istorinėmis vertėmis (visų kultūros paveldo objektų vertingųjų savybių pobūdį žr. 1 priedas): Rokantiškių piliakalnis su gyvenvieta (u. k. 2932), Rokantiškių piliavietė (u. k. 1799), Naujosios Vilnios pilkapynas (u. k. 12063), Pūčkorių piliakalnis su gyvenvieta (u. k. 33037), Naujosios Vilnios, Kučkuriškių piliakalnis (u. k. 33088) [3].

XX a. pradžios paveldą reprezentuoja kultūros paveldo vietovė – Tuputiškių gyvenvietė, kurioje išliko savitos medinės Vilniaus priemiesčių vilos, sodybinis užstatymas. Vietovės nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas (toliau – Aktas) parengtas 2009 m., nevisiškai atitinka šiuo metu galiojančių teisės aktų reikalavimus. Šiai vertybei turėtų būti patikslinti apskaitos dokumentai ir šios planavimo schemas sudėtyje turėtų būti rengiamas specialusis planas.

Visos Pavilnių RP vertybės pasižymi tuo, kad Vertinimo taryba pripažino svarbų kraštovaizdžio vertingųjų savybių pobūdį.

Planuojamoje teritorijoje yra kultūros vertybių, kurios nepatenka į Pavilnių RP: Vilniaus senjojo miesto ir priemiesčių archeologinė vietovė, Vilniaus miesto istorinė dalis, vad. Antakalniu, penki kompleksiniai objektai – Vilniaus senųjų kapinių, vad. Šv. apaštalo Petro ir Povilo, kitaip Saulės kapinėmis, kompleksas, Vilniaus psichiatrinės ligoninės statinių kompleksas, Technikos mokyklos statinių kompleksas, Vilniaus krašto vaikų globos namų pastatų kompleksas, Namų kompleksas bei 13 pavienių architektūros paveldo objektų. Duomenys apie šių objektų vertingųjų savybių pobūdį ir apskaitos dokumentus pridedami (2 priedas).

Tik du Pavilnių RP esantys objektai (Pūčkorių palivarko sodyba ir Pūčkorių piliakalnis su gyvenviete) turi nustatytas vizualinės apsaugos zonas. Vilniaus senamiesčio (u. k. 16073) teritorijos apsaugos zonos šiaurės rytų riba sutampa su Pavilnių RP pietvakarine riba ties Lyglaukių geomorfologiniu draustiniu ir Belmonto botaniniu-zoologiniu draustiniu.

9.2. Reikšmingiausių nekilnojamųjų kultūros vertybių apžvalga

Tuputiškių gyvenvietė (u. k. 33512), įregistruota KVR 2009-12-07, statusas registrinis. Svarbiausi istoriniai duomenys [3]:

- 1640 m. birželio 11 d. Lenkijos ir Lietuvos karaliaus Vladislovo IV privilegija Tuputiškių ir Leoniškių palivarkų žemės atiteko Vilniaus miestui;
- XVII–XVIII a. palivarkai buvo nuomojami Vilniaus miesto tarybos nariams;
- apie 1859 m. nutiesta geležinkelio „Peterburgas–Varšuva“ linija;
- 1912 m. iš Tuputiškių palivarko išskirta žemių Vilniaus geležinkeliečių kolonijai;
- 1932 m. Vilniaus miesto taryba nutarė padalinti Tuputiškių palivarko žemes pagal 1927 m. parengtą F. Valickio planą;
- 1936 m. Vilniaus miesto plane Tuputiškės pažymėtos miesto ribose;
- 1942 m. buvo sudarytas Vilniaus miesto Tuputiškių rajono žemės rūšiavimo įkainojimo planas, parengtas Tuputiškių rajono gatvių išplanavimo projektas;

Kultūros paveldo vietovę sudaro 15 istorinių sodybų, formuojančių radialinį gatvelių tinklą. Sklypų sistema susiformavo XIX a. pab. – XX a. pradžioje. Užstatyme dominuoja sodybinis ir miesto vilų užstatymo morfotipas, vieno ir dviejų aukštų pastatai, dažniausiai mediniai, dengti šlaitiniais stogais. Teritorijoje yra keturi pavieniai paveldo objektai – namai Tuputiškių g. 52, 54, 64 ir 66 (5 priedas), pastatyti XX a. 1-oje pusėje.

Tuputiškių gyvenvietė išsiskiria vaizdingu kraštovaizdžiu, išraiškingu reljefu, panoramomis ir vidinėmis perspektyvomis. Išsamus kultūros paveldo vietovės vertingųjų savybių sąrašas ir teritorijos ribų planas pridedami (3 priedas, 4 priedas).

Pavilnių RP yra 8 **kompleksiniai kultūros paveldo objektai** (15 lentelė) [3], kuriuos pagal vertingųjų savybių pobūdį, galima grupuoti į tris grupes – dvarų sodybas, archeologinio paveldo vertybes (piliakalniai, piliavietė) ir inžinerinio paveldo objektus.

15 lentelė. Pavilnių RP esantys kompleksiniai kultūros paveldo objektai.

Pavadinimas	KVR unikalus kodas	Lygmuo Statusas	Vertingųjų savybių pobūdis	Turi būti rengiamas SP	Pastabos
Rokantiškių piliakalnis su gyvenvieta	2932	nacionalinis lygmuo, saugomas	archeologinis, kraštovaizdžio	–	
Markučių dvaro sodybos fragmentai	15915	regioninis lygmuo, registrinis	archeologinis, architektūrinis, dailės, istorinis, kraštovaizdžio, memorialinis, sakralinis, želdynų	–	
Pūčkorių palivarko sodyba	27071	regioninis lygmuo, saugomas	architektūrinis, kraštovaizdžio, želdynų	taip	
Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų kompleksas	30522	regioninis lygmuo, saugomas	archeologinis, architektūrinis, inžinerinis, istorinis, kraštovaizdžio, urbanistinis	–	Yra apsaugos reglamentas
Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerų kompleksas	32118	regioninis lygmuo, registrinis	architektūrinis, inžinerinis, kraštovaizdžio	–	
Leoniškių prancūziškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių kompleksas	41793	vietinis, registrinis	architektūrinis, inžinerinis, kraštovaizdžio	–	Yra detalusis planas
Vilniaus senųjų kapinių, vad. Antakalnio kapinėmis, kompleksas	36243	registrinis, nacionalinis	architektūrinis, dailės, istorinis, memorialinis, kraštovaizdžio, sakralinis	–	Į RP patenka tik nedidelė dalis
Pūčkorių piliakalnis su gyvenvieta	33037	nacionalinis, registrinis	archeologinis, kraštovaizdžio	–	

Markučių dvaro sodybos fragmentai (u. k.15915), įrašyta į KVR 1993-05-19, statusas – registrinis.

Kompleksą sudaro keturi objektai:

1. Markučių dvaro sodybos fragmentų vila (31426);
2. Markučių dvaro sodybos fragmentų Šv. Varvaros koplyčia (31427);
3. Markučių dvaro sodybos fragmentų Puškinų šeimos senosios kapinės (42987);
4. Markučių dvaro sodybos fragmentų parkas (31428);
5. Markučių dvaro sodybos fragmentų Aleksandro Puškino paminklas (7445).

Svarbiausi istoriniai duomenys [3]:

- Markučių vietovė minima nuo XIV a. pab., kai didysis kunigaikštis Jogaila dalį Markučių žemės skyrė Vilniaus aukštutinės pilies Šv. Martyno bažnyčios klebono išlaikymui;
- XV a. Markučius valdė LDK žmona Elena, kuri 1506 m. žemes pavedė tvarkyti bajorui Unkovskiui;
- vėliau dvaras priklausė Kiškų, Chodkevičių giminėms;

- 1808–1809 m. Aleksandras Chodkevičius, pardavė Markučių valdą tuometiniam Vilniaus išdininkui Juozapui Eismantui, kuris ją 1838 m. pardavė gydytojui Ignui Godlevskiui.
- 1867 m. iš jo Markučių valdą nupirko inžinierius generolas Aleksejus Melnikovas;
- Nuo 1875 m. dvaras priklausė Varvarai Melnikovai-Puškinai, kuri sodybą valdė iki mirties 1935 m.
- 1940 m. vykdant Varvaros Puškinos valią, dvare įsteigtas Aleksandro Puškino muziejus – pirmasis literatūrinis muziejus Vilniuje, muziejus atidarytas 1948 m.
- 2023 m. pakeistas muziejaus pavadinimas – šiuo metu vadinamas Markučių dvaro muziejumi.

Į pietryčių pusę nuo vilos yra senųjų Chodkevičių rūmų vieta. Muziejus sodybos ponų name veikia ir dabar. Pastatai ir teritorija gerai prižiūrimi, būklė gera. Dvaro sodyba gausiai lankoma, čia vyksta kultūriniai renginiai, skirti dvarų kultūrai. Sodybos apskaitos dokumentai atnaujinti 2018-10-02, patikslintas teritorijos ribų planas.

Pūčkorių palivarko sodyba (u. k. 27071), įrašyta į KVR 2003-12-31, statusas – valstybės saugomas.

Sodybos kompleksą sudaro šeši objektai:

1. Pūčkorių palivarko sodybos ponų namas (u. k. 27578);
2. Pūčkorių palivarko sodybos svirnas (u. k. 27579);
3. Pūčkorių palivarko sodybos kluonas (u. k. 27580);
4. Pūčkorių palivarko sodybos kumetynas (u. k. 28327);
5. Pūčkorių palivarko sodybos tvarto liekanos (u. k. 28328);
6. Pūčkorių palivarko sodybos vandens malūno liekanos (u. k. 28329).

Svarbiausi istoriniai duomenys [3]:

- pirmieji Pūčkorių dvaro paminėjimai istoriniuose šaltiniuose siekia XIV a. pabaigą;
- XVII–XVIII a. Pūčkoriai priklausė LDK vyriausybės išdui ir buvo Artilerijos vadovybės žinioje;
- XVIII a. pabaigoje dvaras perleistas kapitonui Zaborovskiui, vėliau – valstybės patarėjui Loškarevui, Jokūbui Sidarovičiaus šeimai;
- 1830 m. pastatytas vandens malūnas. „Nuo 1882 m. Steponas Izmailskis figūruoja kaip Pūčkorių dvaro savininkas. Jo iniciatyva pagal inžinieriaus Ž. Makėjavo projektą 1882 m. malūnas pritaikomas medienos masės, nuo 1884 m. popieriaus fabrikui: gamino kartoną, popierių, medienos masę. Fabrikas veikė iki 1915 m. 1901 m. žmona Olga Izmailska testamentu paliko dvarą dešimčiai vaikų, kurių viena, Sofija Krasovska, supirko visas dalis ir tapo vienintele savininke;
- XX a. pr. dvaro sodybos plotas apėmė 115 ha, nuo Batoro kelio Š iki geležinkelio P (bei 1,5 ha sklypą už geležinkelio);
- 1921, 1927, 1928 m. valstybei ir privatiems asmenims parduota dalis žemės pakraščiuose. 1929 m. Pūčkorių dvaro sodybą paveldėjo Sofijos Krasovskos dukra Irena Romankievič, valdė iki 1940 m.;
- Lietuvai atkūrus nepriklausomybę dalį pastatų susigrąžino Sofijos Izmailskos-Krasovskos dukra Liudmila Patapienė.

Palivarko sodyba išsidėsčiusi vaizdingame Vilnios slėnyje, į rytų pusę nuo Vilniaus, netoliese nuo Pūčkorių piliakalnio. Vietos pavadinimas dažnai siejamas su XVI a. čia veikusia patrankų liejykla [3], [31]. Upė ir į ją įtekantis upeliukas suformavo tris sodybos dalis – pagrindinį kiemą pietrytinėje pusėje, vakarinėje pusėje – malūno (popieriaus fabriko) statinių kiemą ir šiaurinį, kuriame ūkiniai pastatai išdėstyti išilgai kelio.

Sodybos pastatų būklė įvairi. Ponų namas restauruotas, būklė gera, tvarkoma ir prižiūrima jo aplinka. Ūkiniai pastatai vakarinėje sodybos dalyje restauruoti ir restauruojami, šiaurinėje dalyje – kai kurie blogos būklės, apstatyti menkaverčiais priestatais. Vertinimo tarybos aktu nustatyta, kad palivarko sodybos teritorijoje yra 19 kitų, su paveldo objektu nesusijusių objektų.

Išsamus sodybos vertingųjų savybių aprašymas ir teritorijos ribų planas pridedami (6 priedas, 7 priedas). Šis kompleksinis paveldo objektas atitinka Nekilnojamojo kultūros paveldo planų rengimo kriterijus, nustatytus Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių p. 3.2, todėl jam reikėtų rengti atskirą detalizuotą planą.

Rokantiškių ir Pūčkorių piliakalniai. Tai objektai, kurie siejami su Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės formavimosi laikotarpiu. Tikėtina, kad tai buvo Vilniaus pilių gynybinės sistemos dalis [3], [32].

Šie objektai įrašyti į KVR jau nuo XX a. pabaigos, jų tvarkymas buvo numatytas Pavilnių RP tvarkymo plane. Tvarkybos darbai atlikti pastaraisiais metais – iškirsti savaiminiai želdiniai, atidengtos kalvų reljefo formos, įrengti informaciniai stendai, laiptai, takai. Apskaitos dokumentai parengti 2009–2021 m., Rokantiškių piliakalnis su gyvenviete paskelbtas valstybės saugomu, o Pūčkorių piliakalnis su gyvenviete inicijuotas skelbti valstybės saugomu. Tai vieni iš gausiausiai lankomų, geriausiai prižiūrimų Pavilnių RP objektų.

Inžinerinio paveldo objektai. Inžinerinis paveldas Pavilnių RP itin įvairus. Vilnios upė buvo tas svarbus gamtos elementas, kuris sąlygojo užtvankų, malūnų, patrankų liejyklų, fabrikų veiklas. Išraiškingas Sapieginės kalvotas reljefas panaudotas įrengiant Antakalnio bunkerių kompleksą. Unikalaus Pavilnio kraštovaizdžio vertes atspindi svarbus, bet nepagrįstai užmirštas, mažai žinomas, objektas – Serpantinas. Toliau pateikiami kelių kompleksinių paveldo objektų trumpi apibūdinimai.

Kučkuriškių popieriaus fabrikas (u. k. 30522), įrašytas į KVR 2005-04-18, statusas – valstybės saugomas.

Kompleksą sudaro penki objektai:

1. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso administracinis pastatas (u. k. 30523);
2. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso gamybinis pastatas (u. k. 30524);
3. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso pirmas sandėlis (u. k. 30525);
4. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso kaminas (u. k. 38895);
5. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso pirmas pastatas (u. k. 38896).

Svarbiausi istoriniai duomenys [3]:

- 1823 m. popieriaus dirbtuvę įkūrė dvarininkas ir pramoninkas Vaitiekus Puslovskis;
- 1844 m. Kučkuriškių manufaktūra įsigijo pirmąją anglišką ruloninę popieriaus gamybos mašiną;
- Po pirmojo pasaulinio karo fabrikas buvo atstatytas, pradėjo veikti 1925 m.;
- 1957 m. Kučkuriškių popieriaus fabrikas tapo pirmąja specializuota kartoninės taros gamybos įmone, veikė iki 2001 m.

Kučkuriškių manufaktūros atsiradimas laikomas popieriaus pramonės Lietuvoje plėtros pradžia. Kučkuriškėse prieš du šimtus metų buvo pastatyta viena didesnių Lietuvoje popieriaus gamykla. Kučkuriškių popieriaus fabrikas buvo įkurtas dvaro, kuris XIX a. priklausė Puslovskiems, pastatuose. Kučkuriškių palivarko popieriaus fabrikėlis ilgainiui išaugo į didelę popieriaus gamyklą, tapusią svarbiausia popieriaus gamybos įmone Lietuvoje. Šiai gamyklai medžio žaliavą XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje gamino net Pūckorių fabrikas. Kučkuriškių ir Naujųjų Verkių popieriaus fabrikai XIX a. Vilniaus mieste buvo stambiausios įmonės ir nuolat tarpusavyje varžėsi. Vis dėlto XIX a. pab. Naujųjų Verkių popieriaus fabrikas nurungė Kučkuriškių fabriką.

Tai savitas pramoninių statinių kompleksas, kurį sudaro administracinis ir gamybiniai pastatai. Likusi prieš 200 metų (1823 m.) pastatyta užtvanka ant Vilnios upės. Pagrindiniai, mažiausiai pakitę pastatai turi ryškių klasicizmo stilistikos bruožų. Deja, dalis gamybinių pastatų apstatyti menkaverčiais priestatais, prarado autentiškumą. Šiuo metu pastatai menkai naudojami, teritorija apleista, dalis statinių labai blogos būklės. Šio komplekso Aktas atnaujintas 2015-08-18, apsaugos reglamentas patvirtintas 2016-12-30.

Leoniškių Prancūziškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių kompleksas (u. k. 41793), įrašytas į KVR 2017-07-17, statusas – registrinis, lygmuo – vietinis.

Kompleksą sudaro trys paveldo objektai:

1. Leoniškių Prancūziškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių komplekso malūno pastatas (u. k. 41794);
2. Leoniškių Prancūziškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių komplekso užtvanka (u. k. 41795);
3. Leoniškių Prancūziškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių komplekso vandens privedimo ir nuvedimo kanalas (u. k. 41796).

Svarbiausi istoriniai faktai [3]:

- 1838–1940 m. prancūzas Karolis de Vimas iš Vilniaus magistrato 50-čiai metų išsinuomavo Leoniškių palivarko žemės sklypą prie Vilnios upės ir pastatė malūną;
- XIX a. 2-oje pusėje valda su ūkiniais pastatais perduota kitiems nuomininkams;
- nuo XIX a. pabaigos iki 1940 m. malūno kompleksą valdė broliai Elemelachas ir Mejeras Kinkulkinai;
- malūno pastatas buvo rekonstruotas XX a. pradžioje, vėliau – 1937–1940 m.
- XX a. pabaigoje pastatai prarado savo autentišką funkciją, kurį laiką buvo apleisti;
- XXI a. pradžioje kompleksas privatizuotas, 2002 m. malūno pastatas rekonstruotas, pritaikytas restoranui, kavinei ir pramogoms.

Malūno pastatų kompleksas įsikūręs vaizdingame Vilnios vingyje susiformavusiame slėnyje, prie užtvankos ir vandens kanalų. Malūno pastatai ir visa aplinkinė teritorija XXI a. pradžioje pritaikyti pramogų ir poilsio centrui visais metų laikais sulaukia gausybės lankytojų. Iš šios teritorijos atsiveria puikūs Vilnios šlaitų vaizdai. Per Vilnios upę įrengtais tilteliais šis kompleksas jungiasi su Pūčkorių palivarko sodyba. Nors pritaikant pramogų centrui teritorijoje pastatyta nemažai naujų statinių, tačiau bendras komplekso vaizdas vientisas, atspindi šios Vilniaus priemiesčio dalies istorinį charakterį, neužgožia kraštovaizdžio verčių.

Pavilnių RP yra 13 **pavienių kultūros paveldo** objektų (1 priedas). Keturi iš jų – namai Tuputiškių g. yra Tuputiškių gyvenvietės teritorijoje, kuriai turėtų būti parengtas detalizuotas tvarkymo plano brėžinys ir nustatyti detalizuoti paveldosaugos reikalavimai.

Tarp pavienių paveldo objektų pažymėtini:

- gynybinio paveldo objektas – Rokantiškių piliavietė (u. k. 1799);
- memorialinę vertę turintis objektas – Vilniaus žydų senosios kapinės (u. k. 126567);
- sakralinio paveldo objektas – Pavilnio Kristaus Karaliaus ir Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės bažnyčia (u. k. 32785);
- unikalus inžinerinio paveldo objektas – Serpantinas (u. k. 2339).

Rokantiškių piliavietė (u. k. 1799), įrašyta į KVR 1992-06-18, statusas – valstybės saugoma, lygmuo – nacionalinis.

Svarbiausi istoriniai faktai [3]:

- piliavietėje XVI–XVII a. stovėjusi mūrinė pilis Lietuvos metraštyje Bychovco kronikoje siejama Alšėnų kunigaikščiais;
- XVI a. savininkai keitėsi – pilis priklausė Goštautams, vėliau – Žygimantui Augustui;
- XVII a. Rokantiškes valdė Pacai;
- pilis sugriauta karo su Rusija metu, 1655 m., atstatyta nebuvo.

2008–2011 m. archeologiniai tyrimai atskleidė įdomios medžiagos apie Rokantiškių piliavietėje stovėjusią XVI–XVII a. mūrinę pilį, jos planinę struktūrą. Nustatyta, kad ant aukšto kalno stovėjusią pilį sudarė stačiakampio plano pilies rūmai su bokštais, arsenalas, kazematų pastatas, gynybinės sienos [3].

Tvarkant pilies kalną buvo išretinti medžiai, atverti vaizdai į apylinkes, užkonservuotos atkastos pilies liekanos, įrengti laiptai, takai, pažymintys pilies planą, apžvalgos aikštelė [3], [32]. 2021 m. buvo parengta Rokantiškių renesansinės pilies atkūrimo studija (autoriai – M. Zacharovas, A. Širvys).

9.3. Kultūros paveldo apskaita

Daugumos Pavilnių RP kompleksinių ir pavienių kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentacija yra parengta 2008–2022 metais [3].

Vertinant Kultūros vertybių registre pateikiamą Vertinimo tarybos aktų (toliau – Aktų) dokumentaciją, galima būtų išskirti tris grupes:

- 1) objektai, kurių Aktai rengti 2008–2016 m.⁵;
- 2) objektai, kurių Aktai patikslinti po 2016 metų;
- 3) objektas, kurio apskaitos dokumentas (dosje) parengtas iki 2005 metų.

Trečiajai grupei priklauso labai svarbus objektas – **Serpantinas** (u. k. 2339). Šio objekto vertės aprašytos 1998 m. byloje. Vertinimo tarybos akto nėra visai.

Aktai, kurie parengti 2008–2016 m., ne visiškai atitinka šiuo metu galiojančių teisės aktų reikalavimus – nėra išsamaus vertingųjų savybių aprašymo, netikslūs teritorijos ribų planai, ribos dažnai nesutapdintos su kadastrinių sklypų ribomis. Šiuos dokumentus ateityje reikėtų patikslinti.

Su šio planavimo dokumento rengimu susiję dviejų vertybių apskaitos dokumentai:

- vietovės – **Tuputiškių gyvenvietės** (u. k. 33512) Aktas,
- kompleksinio objekto – **Pūčkorių palivarko sodybos** (u. k. 27071) Aktas.

Tuputiškių gyvenvietės Akte, parengtame 2009 m., nėra nurodyti užstatymo tipai, urbanistinės struktūros statiniai, reikėtų patikslinti teritorijos ribų planą. Šie duomenys būtini rengiant detalizuotus vietovės tvarkymo plano sprendinius. Pūčkorių palivarko sodybos apskaita patikslinta 2021 m., vertingosios savybės aprašytos detalai.

Išsami informacija apie kiekvieno planuojamoje teritorijoje esančio kultūros paveldo objekto apskaitos dokumentaciją pridedama (1 priedas, 2 priedas).

⁵ 2016-10-04 buvo patvirtinta nauja Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų aprašo redakcija (i. k. 2016-24473). Vėliau šis teisės aktas buvo keistas dar kelis kartus, todėl daugelis iki 2016 metų parengtų apskaitos dokumentų neatitinka šiuo metu galiojančių nuostatų

10. Socialinė ir ekonominė apžvalga

Visi Pavilnių RP gyventojai gyvena Vilniaus miesto savivaldybėje. 2021 m. pradžioje (naujausio surašymo duomenimis) Pavilnių RP buvo 2 014 gyventojai⁶. Ankstesnio (2011 m.) surašymo metu gyventojų skaičius RP ribose siekė 2 320, taigi per 10 metų gyventojų skaičius regioniniame parke sumažėjo 13,2 % (16 lentelė). Tokį sumažėjimą labiausiai lemia nepalankios demografinės tendencijos (gyventojų senėjimas, didelis mirtingumas, mažas gimstamumas), taip pat įtakos turi urbanistinės plėtros ribojimas saugomoje teritorijoje. Palyginimui, per tą patį laiką Lietuvoje gyventojų skaičius sumažėjo 7,6 %, o Vilniaus mieste padidėjo 4,1 %.

Į Pavilnių RP nepatenkančioje planuojamos teritorijos dalyje 2011–2021 m. gyventojų skaičius padidėjo 0,7 %. Taigi, matome priešingas tendencijas: Pavilnių RP gyventojų mažėja, tuo tarpu aplink RP plečiasi urbanizuotos teritorijos, gyventojų skaičius auga. Kaip ir bendrai šalyje, ryški suburbanizacijos tendencija – vis daugiau žmonių apsigyvena miestų pakraščiuose, priemiestinėse gyvenvietėse bei „soduose“, kurie per pastaruosius kelis dešimtmečius kone visuotinai tapo gyvenamosiomis teritorijomis. Statybų plėtra itin pastebima pietiniuose, rytiniuose ir šiauriniuose Pavilnių RP pakraščiuose. Čia vyrauja mažaauktė statyba (individualūs namai). Vakariniuose RP pakraščiuose gyvenamieji kvartalai susiformavo anksčiau, čia šalia parko ribos yra daugiau daugiabučių namų (ypač Antakalnio mikrorajone).

Pavilnių RP gyventojų tankis siekia 93 gyv./km² ir yra daugiau nei dvigubai didesnis už šalies vidurkį (43 gyv./km²). Tuo tarpu į parką nepatenkančioje planuojamos teritorijos dalyje, kurioje vyrauja urbanizuotos teritorijos, gyventojų tankis siekia 2 677 gyv./km² ir beveik dvigubai lenkia Vilniaus miesto vidurkį (~1 500 gyv./km²). Tačiau būtina pažymėti, kad į Vilniaus miestą patenka daug miškų ir kitų retai gyvenamų teritorijų, kurios mažina bendrą miesto gyventojų tankumą.

16 lentelė. Gyventojų skaičius ir jo pokytis planuojamoje teritorijoje 2011 ir 2021 m. surašymų duomenimis.

Teritorija, vietovė	Plotas (ha)	Gyventojų skaičius 2011 m.	Gyventojų skaičius 2021 m.	Pokytis	Pokytis (%)	Gyv. tankis 2021 m. (gyv./km ²)
Planuojama teritorija	2 967	23 353	23 193	–160	–0,7	782
Pavilnių RP	2 176	2 320	2 014	–306	–13,2	93
Planuojamos teritorijos dalis už RP ribų	791	21 033	21 179	146	0,7	2 677

Lyginant 2011 ir 2021 m. gyventojų rodiklius (17 lentelė) galime pastebėti, kad per šį laikotarpį padidėjo vyrų ir pensinio amžiaus gyventojų dalis, pagerėjo gyventojų išsilavinimas. Kita vertus, sumažėjo darbingo amžiaus gyventojų. Tai atspindi bendrą visoje šalyje gyventojų senėjimo tendenciją. Šalia Pavilnių RP esančiose urbanizuojamose teritorijose („soduose“ ir naujai statomuose kvartaluose) įsikuria daugiau jaunesnių šeimų, dėl to vaikų

⁶ Šiame skyriuje aptariami planuojamos teritorijos gyventojų, įmonių ir būstų statistiniai duomenys, gauti iš Valstybės duomenų agentūros. Taip pat panaudoti Statybos sektoriaus vystymo agentūros viešinami erdviniai statistiniai duomenys.

skaičius šiose teritorijose padidėjo. RP gyventojų išsilavinimo rodikliai artimi šalies vidurkiams. Planuojamos teritorijos dalis už RP ribų išsiskiria gerokai didesne žmonių su aukštuoju išsilavinimu dalimi, čia kuriasi ir aukštesnes pajamas gaunančios šeimos.

Planuojamos teritorijos gyventojų pasiskirstymą pagal pagrindinį pajamų šaltinį galime matyti tik 2011 m. surašymo duomenyse, nes 2021 m. surašyme šie rodikliai nerinkti. 38,5 % Pavilnių RP gyventojų pagrindinis pajamų šaltinis 2011 m. buvo darbo užmokestis, 2,5 % – nuosavas verslas, 28 % – pensijos, stipendijos ar kitos socialinės išmokos, o šeimos ar kitų asmenų išlaikomi gyventojai sudarė 31 %. Atkreiptinas dėmesys į mažą pajamų iš nuosavo verslo ir didelę išlaikomų asmenų (įskaitant pensijos ar kitų išmokų gavėjus) dalį. 2021 m. duomenimis apie gyventojų veiklas, RP padaugėjo dirbančių asmenų ir sumažėjo pensijos gavėjų, jie sudarė atitinkamai 46,9 % ir 18,0 % gyventojų. RP aplinkumoje fiksuoti šiek tiek aukštesni dirbančių ir pajamas iš darbo užmokesčio ar verslo gaunančių asmenų rodikliai.

17 lentelė. Kai kurie planuojamos teritorijos gyventojų rodikliai (%) 2011 ir 2021 m. surašymų duomenimis.

Rodiklis	Pavilnių RP			Planuojamos teritorijos dalyje už RP ribų		
	2011 m.	2021 m.	Pokytis	2011 m.	2021 m.	Pokytis
Vyrai	46,5	47,6	1,1	45,0	45,7	0,7
Moterys	53,5	52,4	-1,1	55,0	54,3	-0,7
Amžius iki 14 m.	16,8	16,9	0,1	14,7	17,7	2,9
Amžius 15–64 m.	67,6	65,3	-2,2	67,4	63,8	-3,6
Amžius 65 m. ir daugiau	15,6	17,8	2,1	17,8	18,5	0,7
Su aukštuoju išsilavinimu	20,6	28,6	8,0	37,3	40,1	2,8
Su aukštesnioju išsilavinimu	12,1	11,1	-1,0	12,6	10,3	-2,3
Su viduriniu išsilavinimu	30,5	28,0	-2,5	22,4	21,4	-1,0
Su pagrindiniu ir pradiniu išsilavinimu	24,1	20,1	-4,0	17,1	16,7	-0,4

Pavilnių RP apylinkėse plečiasi ir tankėja urbanizuotos teritorijos, daugėja gyvenamųjų būstų. Planuojamos teritorijos dalyje už RP ribų 2011–2021 m. būstų skaičius išaugo 11,6 % (18 lentelė). Padaugėjo tiek individualių namų, tiek daugiabučių, tačiau jų pasiskirstymas yra netolygus. Rytiniuose ir šiauriniuose RP pakraščiuose vyrauja individualūs namai, jie sudaro du trečdalius šiose teritorijose esančių (68 %) būstų. Tuo tarpu vakariniuose pakraščiuose (Antakalnio, Belmonto, Markučių, Rasų dalyse) vyrauja daugiabučiai namai, čia net 89 % būstų yra daugiabučiuose. Bendrai, būstai daugiabučiuose RP aplinkumoje sudaro 78 %.

18 lentelė. Būstų skaičius planuojamoje teritorijoje 2011 ir 2021 m. surašymų duomenimis.

Rodiklis	Pavilnių RP			Planuojamos teritorijos dalyje už RP ribų		
	2011 m.	2021 m.	Pokytis	2011 m.	2021 m.	Pokytis
Gyvenamųjų būstų skaičius	834	788	-46	9 038	10 086	1 048
Iš to daugiabučiuose	296	301	5	6 999	7 866	867
Iš to ne daugiabučiuose	538	487	-51	2 039	2 220	181

Surašymų duomenimis, Pavilnių RP 2011–2021 m. būstų skaičius šiek tiek sumažėjo. RP didesnė dalis būstų yra individualiuose namuose; būstai daugiabučiuose sudaro 38 %. Turimais duomenimis, šiuo metu visi būstai turi vandentiekio ir nuotėkų tvarkymo sistemas, didžioji dauguma (94 % RP ir 99 % RP aplinkumojė) – ir centrinį šildymą.

2024 m. Pavilnių RP veikė 114 įmonių, kuriose dirbo beveik 600 darbuotojų (19 lentelė), vidutinis darbuotojų skaičius įmonėje ~5. Taigi, dauguma čia registruotų įmonių yra smulkios. 2015–2024 m. įmonių ir darbuotojų skaičius sumažėjo (atitinkamai 5 % ir 14 %). Tikėtina, kad tam didelį poveikį padarė Covid-19 sukelta ekonominė krizė. 2015–2024 m. laikotarpiu labiausiai padaugėjo įmonių viešojo valdymo, švietimo, sveikatos priežiūros ir socialinio darbo (nuo 5 iki 12), informacijos ir ryšių (nuo 4 iki 8), nekilnojamo turto operacijų (nuo 6 iki 9), finansinės ir draudimo veiklos (nuo 0 iki 3) sektoriuose. Kita vertus, stipriai (44 %) sumažėjo įmonių didžiausiame – prekybos, transporto ir saugojimo, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų – sektoriuje. 2013–2022 m. planuojamoje teritorijoje registruotų įmonių pelnas išaugo 23 %, nuo 22,7 iki 28 mln. Eur.

19 lentelė. Pavilnių RP veikiančios įmonės.

Rodiklis	2015 m.	2024 m.	Pokytis
Veikiančių ūkio subjektų skaičius, metų pradžioje	120	114	–6
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	1	0	–1
Apdirbamoji gamyba, kasyba ir karjerų eksploatavimas bei kita pramonė	8	6	–2
Statyba	10	9	–1
Prekyba, transportas ir saugojimas, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos	48	27	–21
Informacija ir ryšiai	4	8	4
Finansinė ir draudimo veikla	0	3	3
Nekilnojamo turto operacijos	6	9	3
Profesinė, mokslinė ir techninė, administracinė ir aptarnavimo veikla	23	25	2
Viešasis valdymas ir gynyba, švietimas, žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	5	12	7
Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla, kita aptarnavimo ir namų ūkių veikla	15	15	0
Darbuotojų skaičius veikiančiuose ūkio subjektuose, metų pradžioje	696	599	–97

Planuojama teritorija yra Vilniaus miesto savivaldybėje, todėl joje nėra valstybinės reikšmės kelių. Pavilnių RP ir jo apylinkėse kelių tinklas gana gerai išvystytas, daugelis svarbesnių gatvių ir privažiavimų asfaltuoti, todėl miestiečiai ir svečiai gali lengvai pasiekti lankomus objektus bei rekreacines zonas. Svarbiausi tranzitiniai automobilių keliai planuojamą teritoriją kerta vakarų–rytų kryptimi: Stepono Batoro g., istorinis Juodasis kelias bei Minsko plentas (magistralinis kelias A3 Vilnius–Minskas). Didžiojoje teritorijos dalyje gatves prižiūri UAB „Fegda“, šiaurinėje dalyje – UAB „Kamitra“.

Planuojamą teritoriją taip pat kerta istorinio Sankt-Peterburgo–Varšuvos geležinkelio 6,5 km atkarpa, ties Tuputiškėmis ir Žemuoju Pavilniu yra Pavilnio stotelė.

11. Ekogeologinės sąlygos

Valstybinėje geologinės informacijos sistemoje [33] iki 2025-02-07 buvo įregistruota 12 potencialių geologinės aplinkos taršos židinių (PTŽ), esančių Pavilnių RP (8 priedas) ir 24 PTŽ registruoti planuojamoje teritorijoje už RP ribų (9 priedas) (38 pav.). Atkreiptinas dėmesys, kad PTŽ buvo inventorizuoti ir duomenys apie juos buvo įvesti į Valstybinę geologinės informacijos sistemą laikotarpiu nuo 2009 iki 2015 metų.

Iš Pavilnių RP inventorizuotų 12 PTŽ 5 yra garažai, 7 kitokie objektai (iš jų 2 neveikiantys), vienas sąvartynas (rekultivuotas). Daugumos PTŽ pavojingumas aplinkai yra vidutinis, išskyrus naftos bazę, buvusią A. Kojelavičiaus g. 1B (veikė 1973–1995 m.), kurios pavojingumas įvertintas kaip ypač didelis, bei didelio pavojingumo degalinę Stepono Batoro g. 15.

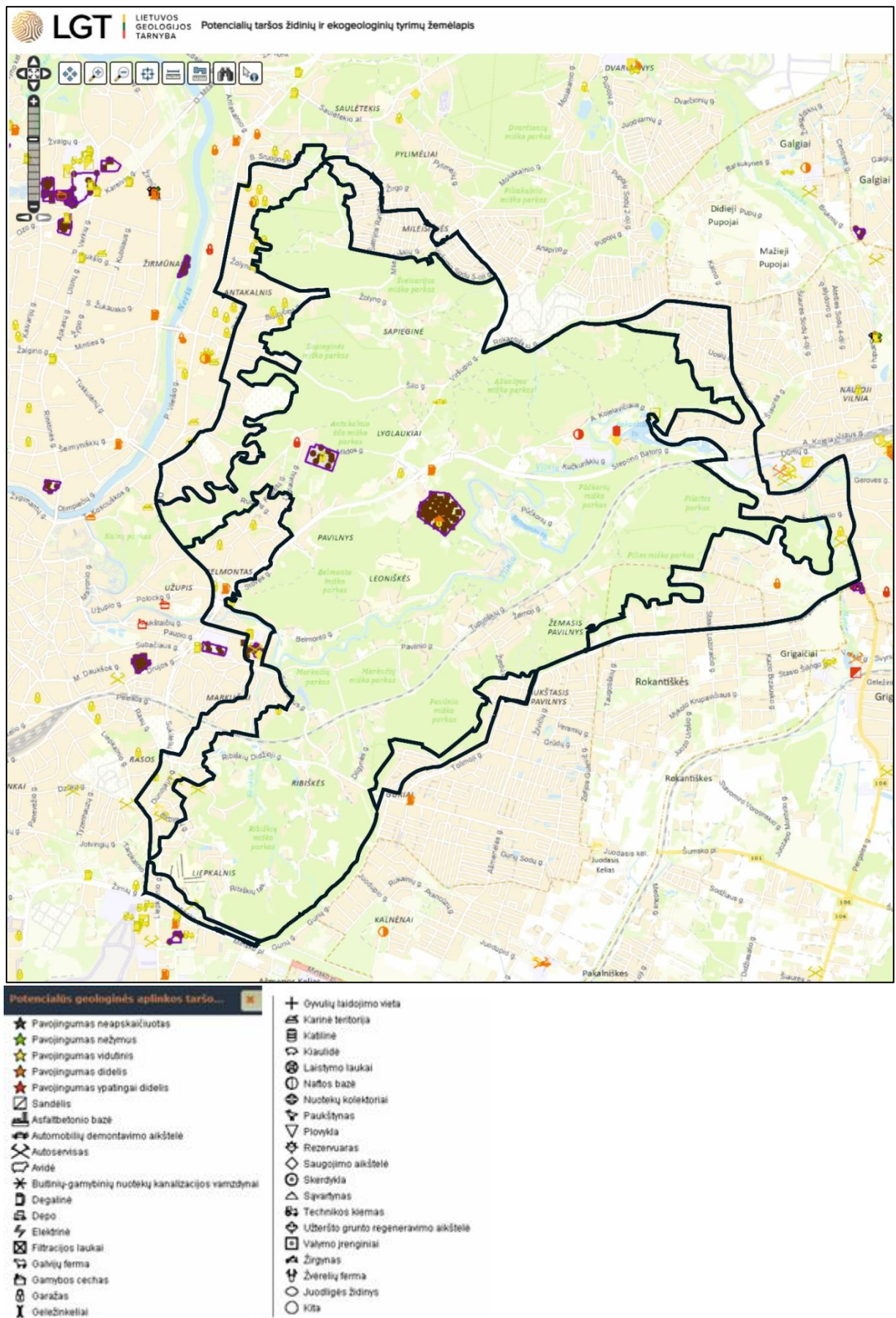
Planuojamoje teritorijoje už Pavilnių RP ribų 2009–2015 m. inventorizuoti 6 autoservisai, 1 katilinė (neveikianti), 1 saugojimo aikštelė ir 16 garažų (iš viso 24 PTŽ). Visų jų pavojingumas aplinkai vidutinis.

Išnagrinėjus potencialių geologinės aplinkos taršos židinių skaičių, išsidėstymą (38 pav.) ir jų pobūdį, galima teigti, kad planuojamoje teritorijoje ir Pavilnių RP jų nėra daug. Didžiausią PTŽ dalį sudaro veikiančios įmonės, kurios, vykdydamos savo veiklą, turi laikytis aplinkosauginių reikalavimų (Žemės gelmių įstatymo 27 straipsnis „Žemės gelmių ir jų išteklių apsauga“, Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų įstatymo 106 ir 109 straipsniai ir kt.).

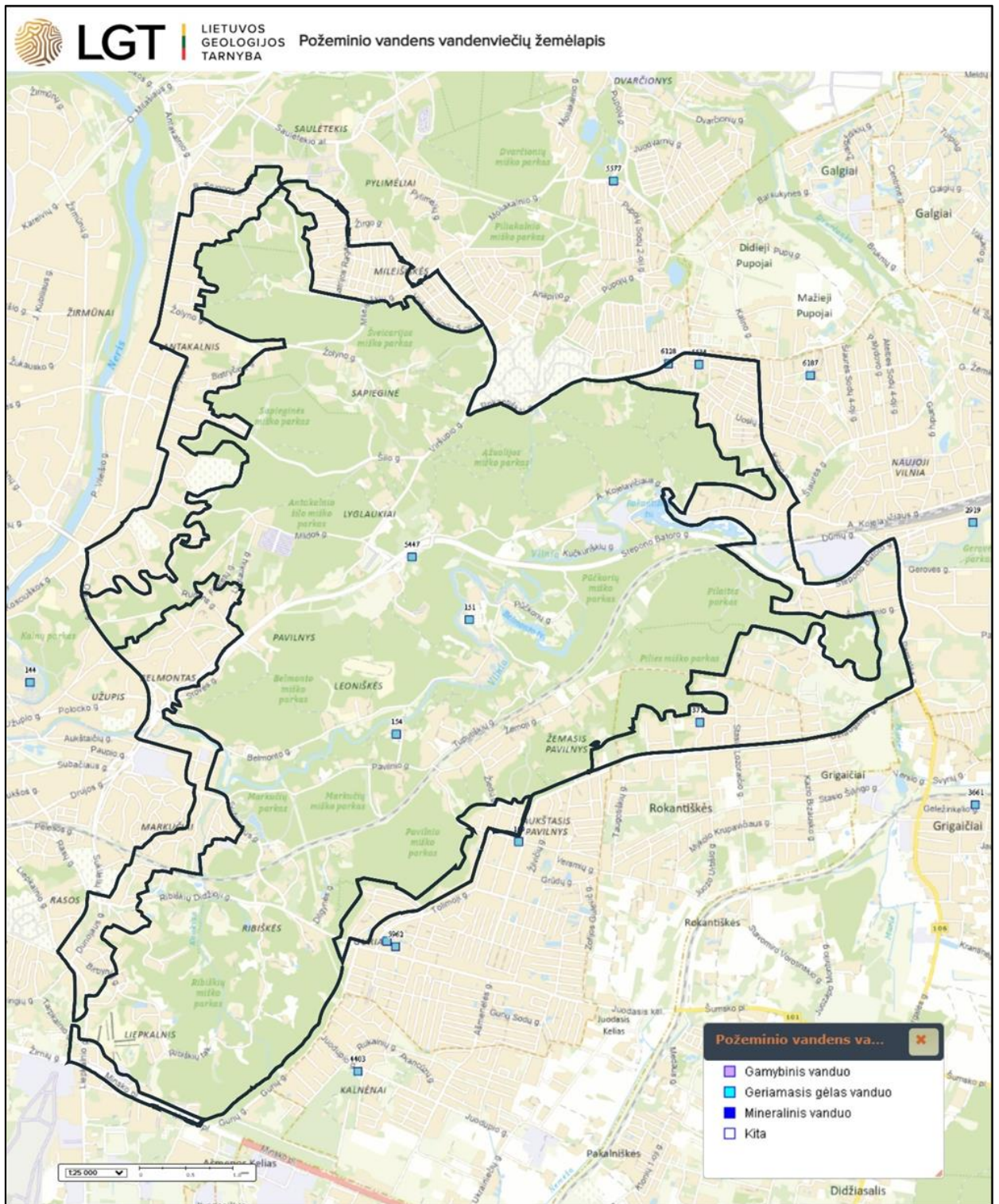
Ūkinės veiklos teritorijų ekogeologinių sąlygų vertinimo rekomendacijos, patvirtintos Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2010 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. 1-248, apibūdina teritorijas, kuriose, numatant ar vykdant ūkinę veiklą, yra rekomenduojama įvertinti geologines sąlygas ir reikšmingus geologinius veiksnius, galinčius daryti įtaką ūkinei veiklai ir jos poveikiui žemės gelmių kokybei bei ištekliams. Atsižvelgiant į tai, kad geopaveldo objektų tvarkymas nėra priskiriamas ūkinei veiklai, galinčiai daryti poveikį žemės gelmių kokybei bei ištekliams, tai minėtos rekomendacijos geopaveldo objektų tvarkymui nėra aktualios.

Naudingųjų iškasenų telkinių planuojamoje teritorijoje nėra. Planuojamoje teritorijoje yra 6 veikiančios vandenvietės, iš jų 3 Pavilnių RP, išgaunančios gėlą vandenį. Visų jų ištekliai aprobuoti ir naudojami (39 pav., 20 lentelė). Duomenų apie neveikiančias vandenvietes Žemės gelmių registre nėra.

LGT informacinės sistemos GEOLIS geologinių reiškinių ir procesų posistemyje yra 15 įrašų apie pavojingus geologinius reiškinius planuojamoje teritorijoje. Pavilnių RP yra 12 įrašų apie nuošliaužas, 1 įgriuvą ir 1 sufozinį cirką Vilnios slėnyje ir 1 aktyvią griovą Sapieginėje (40 pav.).

38 pav. Potencialių geologinės aplinkos taršos židinių planuojamoje teritorijoje išsidėstymas.

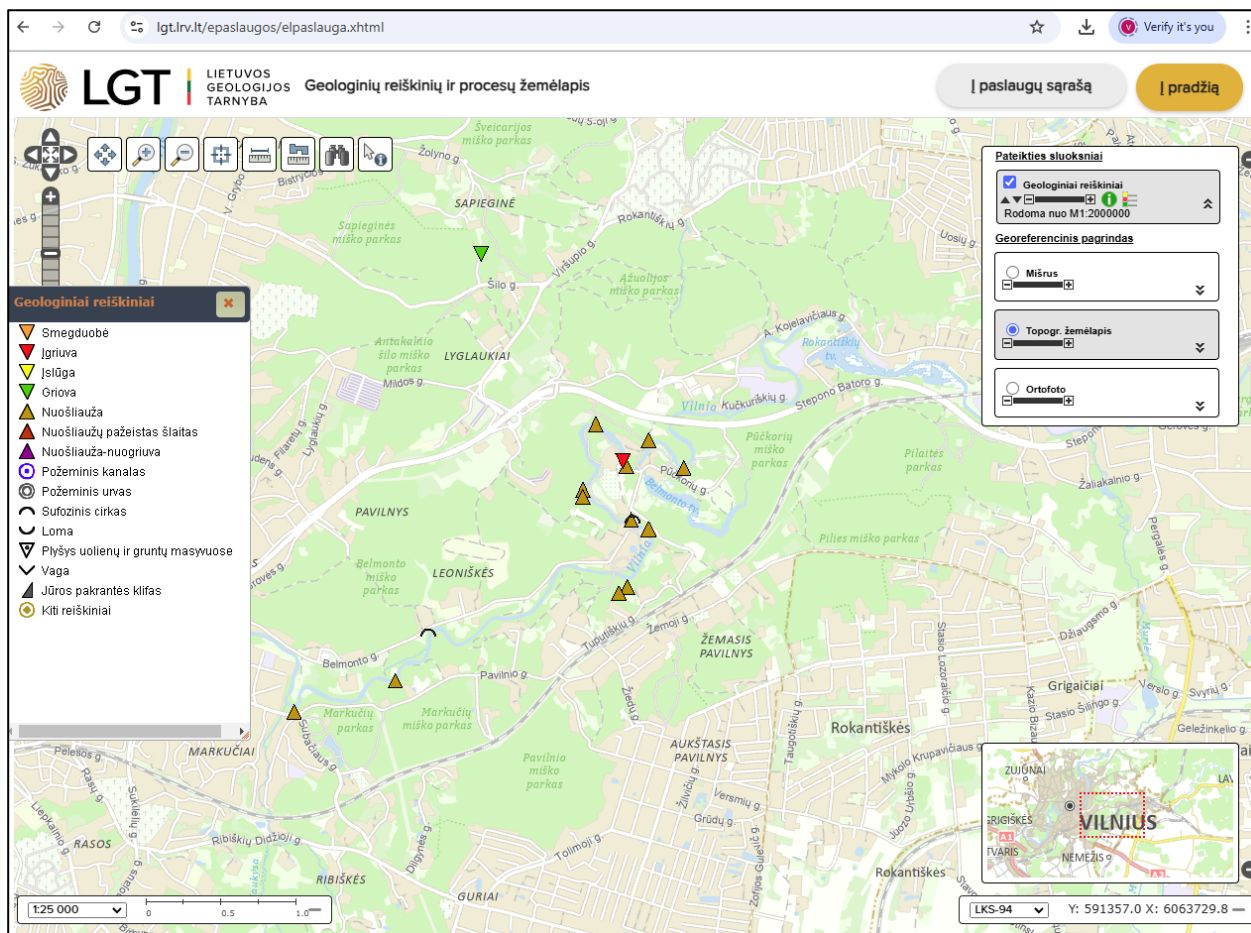

39 pav. Požeminio vandens vandenvietės planuojamoje teritorijoje.

20 lentelė. Požeminio vandens vandenviečių planuojamoje teritorijoje sąrašas (Žemės gelmių registro duomenys, 2025-02-20).

Registro Nr.	Pavadinimas	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Registra- vimo data	Išteklių rūšis*
154	Vilniaus (Tuputiškių)	Vilniaus m. sav., Tuputiškės	6061104 586707	1997-07-17	Gėlas vanduo
151	Vilniaus (Pūčkorių)	Vilniaus m. sav., Vilniaus m.	6062070 587325	1997-07-17	Gėlas vanduo
5447	UAB „Spectator NT“ (S. Batoro g.)	Vilniaus m. sav., Stepono Batoro g.	6062597 586844	2020-11-05	Gėlas vanduo
3718	Asociacija „Džiaugsmo kalva“	Vilniaus m. sav., Džiaugsmo g.	6061202 589266	2006-12-28	Gėlas vanduo
6128	SB „Ąžuolas“ (Vilniaus m.)	Vilniaus m. sav., Uosių sodų 4-oji g.	606422558 9000	2024-06-12	Gėlas vanduo
5534	SB „Mechanizatorius“	Vilniaus m. sav., Uosių sodų 8-oji g.	6064220 589255	2021-03-24	Gėlas vanduo

* visi gėlo vandens ištekliai aprobuoti ir naudojami

40 pav. Geologinių reiškinių ir procesų žemėlapis ištrauka.

12. Žemėnauda ir žemėvalda

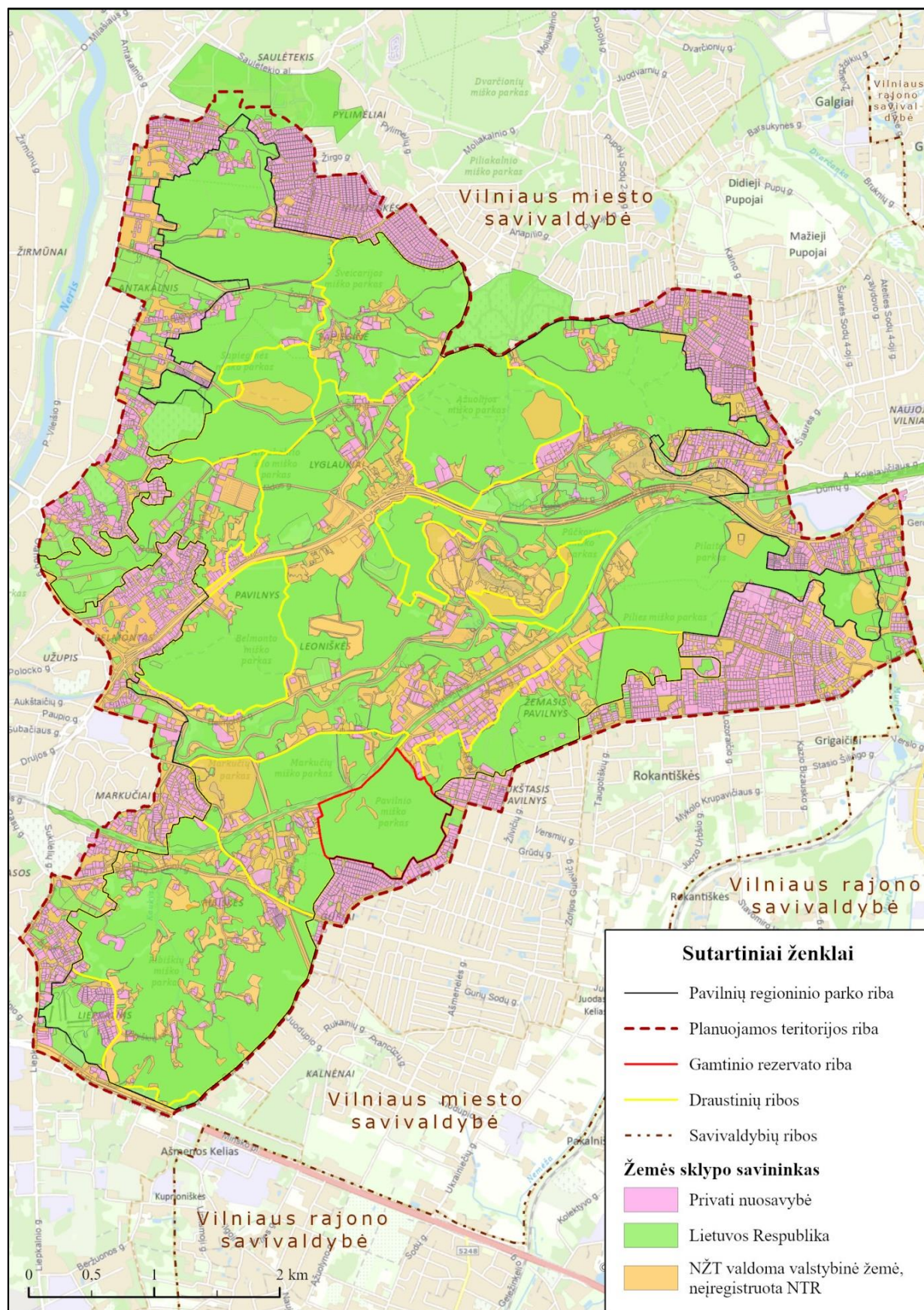
GRPK duomenimis, miškai planuojamoje teritorijoje dengia daugiau kaip $\frac{1}{2}$, o Pavilnių RP beveik $\frac{3}{4}$ ploto, atitinkamai 57,2 ir 73,7 % (21 lentelė). Planuojama teritorija patenka į Vilniaus miestą, todėl reikšmingą jos dalį sudaro įvairios užstatytos teritorijos, keliai ir gatvės. Užstatytos teritorijos užima, net $\frac{1}{4}$ planuojamoje teritorijoje ir 10,8 % Pavilnių RP. Žemės ūkio naudmenos (dirbama žemė, sodai, pievos ir ganyklos) po truputi mažėja ir dabar tesudaro 6–7 %, daugiausiai pievos ir ganyklos. Nedidelę planuojamos teritorijos dalį užima vandenys ir tvenkiniai su kūdromis (apie 1,5 %). Kaip specifinės naudmenos planuojamoje teritorijoje 0,6 % išsiskiria kapinės: Antakalnio ir Saulės.

21 lentelė. Planuojamos teritorijos žemės naudmenų struktūra (GRPK 2025 m. duomenimis).

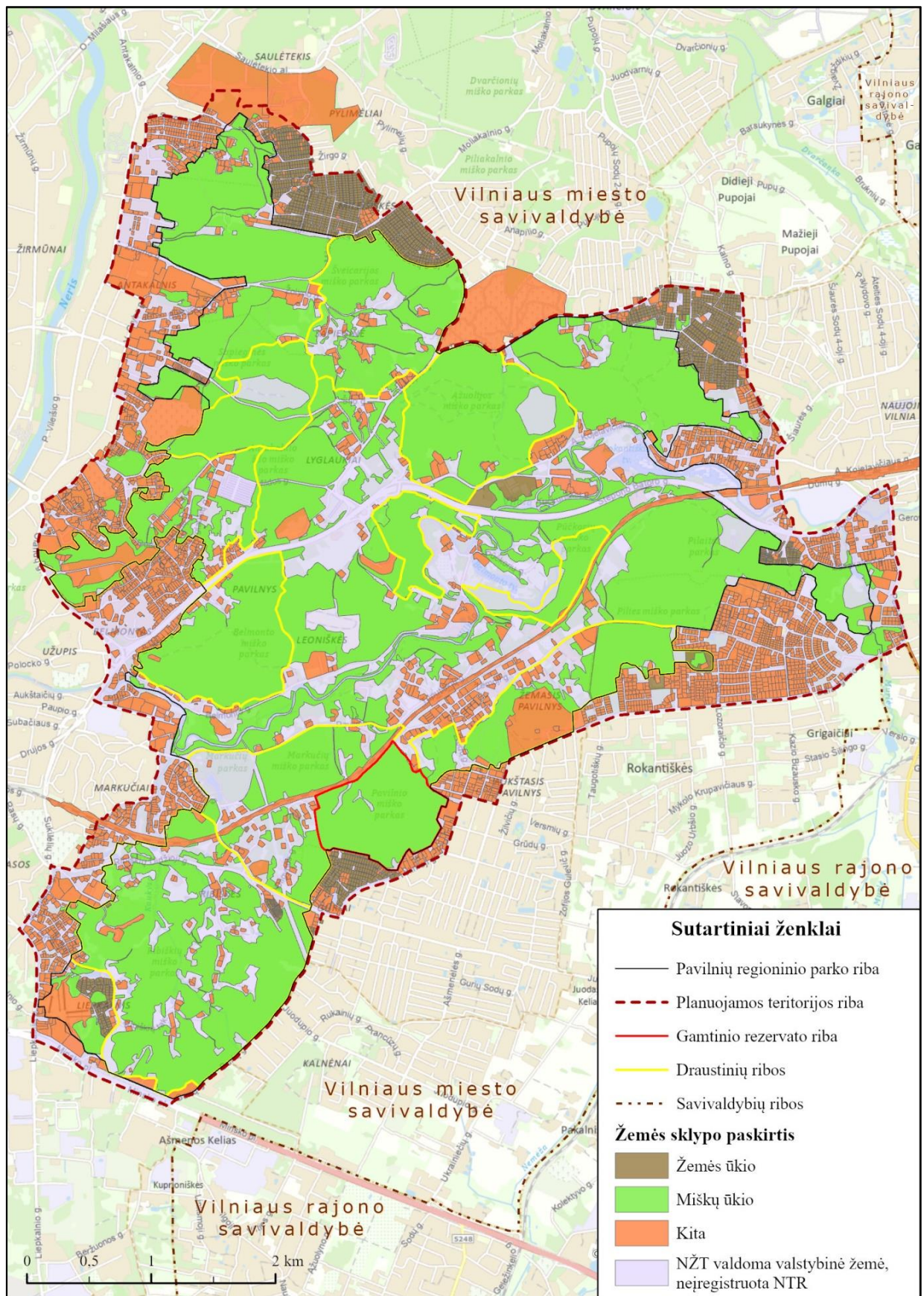
GRPK	Plotas (ha) planuojamoje teritorijoje	Dalis (%) planuojamoje teritorijoje	Plotas (ha) Pavilnių RP	Dalis (%) Pavilnių RP
Vandentėkmės	19,7	0,7	16,8	0,8
Tvenkiniai, kūdros	18,0	0,6	16,4	0,8
Pelkės	4,3	0,1	4,3	0,2
Medžių juostos, miškai, medžių, krūmų želdiniai ir žėliniai	1 696,3	57,2	1 602,7	73,7
Sodai	5,4	0,2	4,8	0,2
Dirbama žemė	38,7	1,3	33,5	1,5
Pievos ir ganyklos	143,7	4,8	111,7	5,1
Keliai ir gatvės	164,9	5,6	74,8	3,4
Užstatytos teritorijos	749,1	25,2	233,8	10,8
Gamybinės teritorijos	15,1	0,5	8,0	0,4
Elektros pastočių ir vandens valymo įrenginių teritorijos	0,5	0,0	0,5	0,0
Stadionai, sporto aikštynai	28,5	1,0	22,7	1,0
Kapinės	19,0	0,6	0,9	0,0
Kita nenaudojama žemė	64,4	2,2	45,7	2,1
Iš viso	2 967,5	100,0	2 176,6	100,0

NTR duomenimis, į planuojamą teritoriją visiškai ar iš dalies patenka 5 169 žemės sklypai (41 pav. 22 lentelė). 4 716 privatūs žemės sklypai užima 482,5 ha arba 16,3 % planuojamos teritorijos. Privati žemėvalda smulki, ypač žemės ūkio paskirties žemės sklypų, kurie suformuoti buvusių kolektyvinių sodų vietoje. 453 valstybiniai žemės sklypai, daugiausiai miškų ūkio paskirties, užima daugiau nei $\frac{1}{2}$ planuojamos teritorijos. Reikia atkreipti dėmesį, kad 821 ha (t. y. daugiau kaip $\frac{1}{4}$ planuojamos teritorijos) sudaro valstybinė žemė, neregistruota NTR (42 pav.).

Daugiausia yra privačių namų valdų (virš 3 tūkst.) jos užima ir didžiausią plotą. Taip pat daug žemės ūkio paskirties privačių žemės sklypų (virš 1,6 tūkst.), tačiau jie labai smulkūs (vidurkis 6,5 aro). Tokį mažą sklypo plotą iš esmės apsprendė dar sovietmečiu kolektyviniams sodams nustatytas standartinis 6 arų sklypas. Privatūs žemės ūkio paskirties sklypai daugiausia sutelkti planuojamoje teritorijoje už Pavilnių RP ribų – Guriuose, Mileišiškėse, Rokantškėse ir Viršupyje.

41 pav. Valstybiniai ir privatūs žemės sklypai.

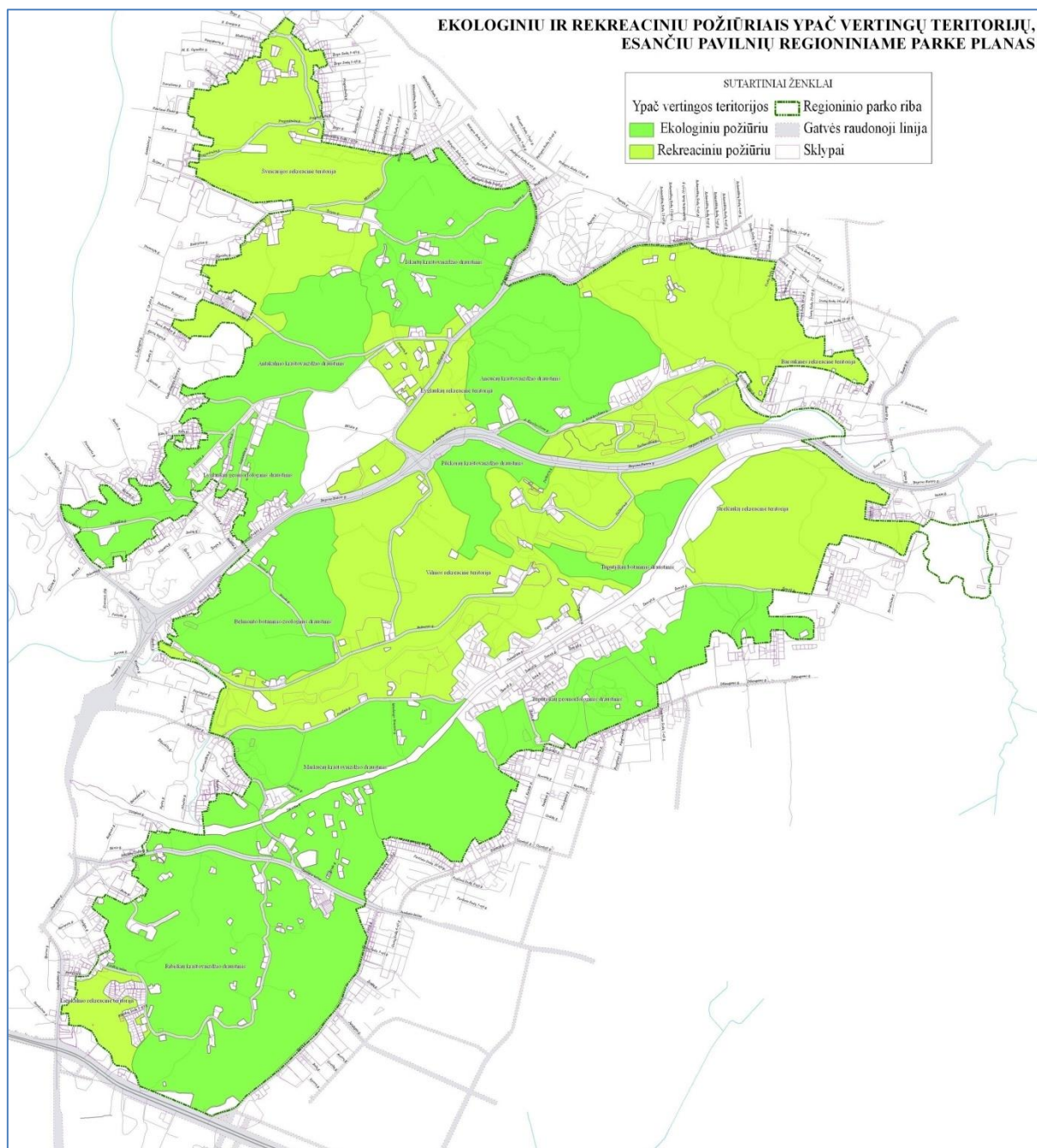
42 pav. Žemės sklypai ir jų paskirtis.

22 lentelė. Planuojamos teritorijos žemėvaldų struktūra (NTR ir VŽA_DRLT 2025 m. duomenimis).

Žemės sklypai pagal NTR	Žemės sklypų skaičius	Plotas (ha)	Dalis (%)
Privatūs žemės sklypai	4 716	482,5	16,3
Žemės ūkio paskirties žemė	1 649	108,0	3,6
Kitos paskirties žemė	3 067	374,4	12,6
Valstybiniai žemės sklypai	453	1 664,0	56,0
Žemės ūkio paskirties žemė	4	7,7	0,3
Miškų ūkio paskirties žemė	162	1 441,9	48,5
Kitos paskirties žemė	287	214,4	7,2
Valstybinė žemė, neregistruota NTR	Indeksas*	821,0	27,7
Valstybiniai miškai	MK1	77,9	2,6
Nevalstybiniai miškai	MK2	95,4	3,2
Pelkės	PLK	4,2	0,1
Keliai ir gatvės	KG	186,5	6,3
Želdiniai	ZD	34,0	1,1
Užstatytos teritorijos	UT	216,6	7,3
Pievos ir ganyklos	PG	108,7	3,7
Sodai	SD	2,1	0,1
Dirbama žemė	DZ	25,9	0,9
Vandens telkiniai	VT	33,1	1,1
Nenaudojama žemė	NZ	36,6	1,2
Iš viso	5 169	2 967,5	100,0

* Lietuvos Respublikos teritorijos apskaitytų valstybinės žemės plotų erdinių duomenų rinkinio VŽA_DRLT indeksai.

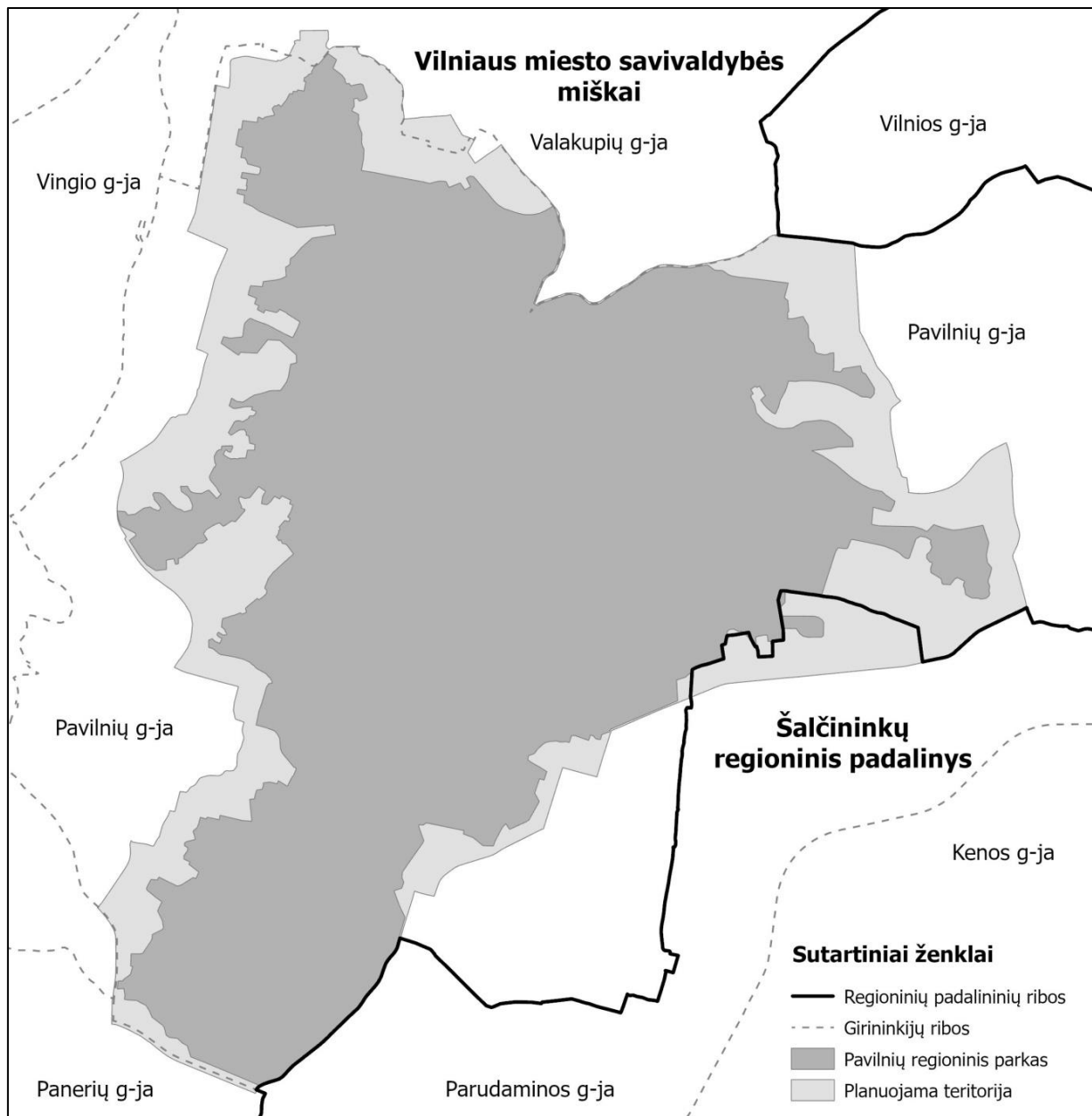
Pavilnių RP yra išskirta itin daug rekreaciniu ir ekologiniu požiūriu ypač vertingų teritorijų, jos užima 1 768,2 ha arba 81,2 % parko ploto (43 pav.), iš jų ekologiniu požiūriu ypač vertingos teritorijos – 1004,8 ha (46,2 %) ir rekreaciniu požiūriu ypač vertingos teritorijos – 763,4 ha (35,0 %). Šios teritorijos buvo patvirtintos Vyriausybės 2004 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 583 „Dėl ekologiniu, archeologiniu ir rekreaciniu požiūriu ypač vertingų teritorijų, esančių valstybiniuose parkuose ir valstybiniuose draustiniuose, ribų patvirtinimo“. 2005–2010 m. laikotarpiu nutarimas keletą kartų tikslintas. 2010 m. rugpjūčio 12 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 1173 Vilniaus miesto savivaldybei rekomenduota, kad Pavilnių ir Verkių regioniniuose parkuose esančiose ypač vertingose ekologiniu ir rekreaciniu požiūriu teritorijose žemės sklypai gali būti formuojami tik prie Nekilnojamojo turto registre įregistruotų statinių, kuriems eksploatuoti iki šio nutarimo įsigaliojimo naudojami žemės sklypai nebuvo suformuoti. Nors šiose teritorijose žemė neturėtų būti grąžinama natūra, yra vietų, kur į šias teritorijas patenka privatūs žemės sklypai, kai kurie – kitos paskirties.

43 pav. *Rekreaciniu ir ekologiniu požiūriu ypač vertingų teritorijų esančių pavilnių RP planas.*

13. Miškų naudojimas

Pavilnių RP valstybinius miškus patikėjimo teise valdo Vilniaus miesto savivaldybės administracija. Jie priskirti Pavilnių girininkijai (44 pav.). Keli ploteliai šiauriniame planuojamos teritorijos pakraštyje priskirti Valakupių girininkijai (40, 50 kv. dalys). Nedidelė dalis miškų, įskaitant Rokantiškių kalvą, likę priskirti VĮ Valstybinių miškų urėdijos Šalčininkų regioniniam padaliniui (Parudaminos girininkija).

44 pav. Miškų priklausomybė ir girininkijos planuojamoje teritorijoje.

Planuojamoje teritorijoje pagal Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro (toliau – Miškų kadastras) duomenis miško žemė užima 1 545,8 ha (23 lentelė). Valstybinės reikšmės miškai užima 1 547,6 ha (10 priedas), tai sudaro 99,6 % nuo visų miškų ploto [34]. Teritorijoje 1 063,1 ha (68,7 %) visų medynų yra savaiminės kilmės, 388,9 ha (25,1 %) – kultūrinės kilmės (11 priedas). Pagal turimus duomenis planuojamoje teritorijoje nėra išskirta nei reprezentatyvių miško plotų nei kertinių miško buveinių.

23 lentelė. Miško naudmenų grupės Miškų kadastro duomenimis.

Žemės naudmenų grupė	Plotas, ha	Dalis, %
Miško žemė	1545,8	99,9
Ne miško žemė	1,9	0,1
Iš viso	1547,6	100,0

Planuojamoje teritorijoje I miškų grupės rezervatiniai miškai užima 4,1 %. Jie sutelkti išimtinai Kalnų rezervate. Didžiausią miškų dalį sudaro II miškų grupės draustinių miškai – 52,6 %. Tai kraštovaizdžio ir biologinėmis vertybėmis pasižyminčių Pavilnių RP Ancučių, Antakalnio, Iškartų, Markučių, Pūčkorių, Ribiškių kraštovaizdžio, Lyglaukių, Tuputiškių geomorfologinių, Tuputiškių botaninio ir Belmonto botaninio-zoologinio draustinių miškai. Kiek mažiau (43,3 %) užima rekreaciniai miškai, daugiausia miško parkai (24 lentelė, 12 priedas).

24 lentelė. Miškai pagal grupes ir pogrupius.

Miškų grupė, pogrupis	Plotas, ha	Dalis, %
I grupė. Rezervatiniai miškai		
10. Rezervatų miškai	62,8	4,1
II grupė. Specialiosios paskirties miškai. A. Ekosistemų apsaugos miškai		
21. Draustinių miškai	812,2	52,6
II grupė. Specialiosios paskirties miškai. B. Rekreaciniai miškai		
25. Miško parkai	584,7	37,9
27. Miestų miškai	83,5	5,4
Iš viso	1543,2	100,0

Miškuose vyrauja normalaus drėgnumo, įskaitant ir šlaitus, dirvožemiai (N ir Š), kurie kartu sudaro daugiau kaip 95 % visų augaviečių (25 lentelė). Tarp jų daugiausia derlingų augaviečių. Miškai augantys normalaus drėgnumo dirvožemiuose užima 694,5 ha, o – normalaus drėgnumo šlaitų dirvožemiuose net 781,4 ha plotą. Laikiniai perteklingo drėgnumo dirvožemiuose auga 3,6 % miškų, vyrauja derlingi trofotopai. Mažiau procento miškų auga pastoviai perteklingo drėgnumo dirvožemiuose. Pelkinių augaviečių yra vos 0,1 % (13 priedas).

25 lentelė. Miško augaviečių struktūra, %

Dirvožemio drėgnumo laipsnis		Dirvožemio derlingumo laipsnis					Iš viso
Kodas	Tipas	a Labai nederlingi	b Nederlingi	c Derlingi	d Labai derlingi	f Ypač derlingi	
L	Laikiniai perteklingo drėgnumo (glėjiški) dirvožemiai	–	0,1	2,6	0,9	–	3,6
N	Normalaus drėgnumo dirvožemiai	0,1	4,9	35,1	4,8	–	44,9
P	Pelkiniai durpiniai dirvožemiai	–	–	0,1	–	–	0,1
Š	Normalaus drėgnumo šlaitų dirvožemiai	–	3,8	42,9	3,9	–	50,6
U	Pastoviai perteklingo drėgnumo (glėjiniai) dirvožemiai	–	-	0,6	0,2	–	0,7
Iš viso		0,1	8,8	81,4	9,7	–	100

Pušynai sudaro beveik 45 % visų planuojamos teritorijos medynų, šie medynai paplitę būdinguose normalaus drėgnumo derlinguose dirvožemiuose, ypač Antakalnio ir Belmonto apylinkėse. Eglynai užima 17,1 % visų medynų ploto. Jie taip pat daugiausiai auga normalaus drėgnumo derlinguose dirvožemiuose, ypač rytinėje Pavilnių RP dalyje ir Kalnų rezervate. Baltalksnynai sudaro 8,9 %, ąžuolynai – 8,5 %, beržynai – 7,8 %, klevynai – 6,3 %, liepynai – 4,2 %, o kitos medžių rūšys – mažiau nei po 1 % visų medynų ploto (26 lentelė, 14 priedas).

26 lentelė. Medynų pasiskirstymas pagal vyraujančią medžių rūšį.

Vyraujanti medžių rūšis	Plotas, ha	Dalis, %
Ąžuolynai	123,9	8,5
Beržynai	113,1	7,8
Blindynai	8,4	0,6
Baltalksnynai	128,7	8,9
Drebulynai	8,9	0,6
Eglynai	247,9	17,1
Guobynai	1,1	0,1
Gluosnynai	2,1	0,1
Juodalksnynai	5,4	0,4
Klevynai	91,9	6,3
Kiti spygliuočiai	0,3	0,02
Liepynai	61,6	4,2
Maumedynai	5,4	0,4
Pušynai	647,1	44,6
Tuopynai	5,9	0,4
Iš viso	1 452,0	100,0

Analizuojant medynų pasiskirstymą brandumo grupėmis (27 lentelė), matome santykinai didelį pusamžių medynų kiekį – jie sudaro daugiau kaip $\frac{3}{4}$ (75,3 %) visų medynų. Tai įtakoja miškų grupės, nes II miškų grupėje į pusamžių medynų kategoriją patenka eglynai nuo 41 iki 110 metų; pušynai nuo 41 iki 160 metų, o ąžuolynai net iki 190 metų amžiaus. Pribręstantys ir pasiekę gamtinę brandą medynai sudaro 19,2 % medynų ploto (15 priedas). Medynų struktūra beveik atitinka Lietuvos nacionalinio FSC miškų valdymo standarto 5.2.5 punktą (pribrešančių ir brandžių medynų plotų sumos ir bendro medynų ploto santykis turi būti ne mažesnis kaip 20 %) [35].

27 lentelė. Brandumo grupės pagal vyraujančią medžių rūšį (%).

Vyraujanti medžių rūšis	Medynų brandumo grupės						Iš viso
	1	2	3	4	5	6	
	Jaunuo-lynai	Pusamžiai	Pribreš-tantys	Brandūs	Perbrendę	Pasiekę gamtinę brandą	
Ąžuolas	1,3	6,8	0,2	–	–	0,3	8,5
Beržas	0,02	7,8	0,01	–	–	–	7,8
Blindė	–	0,6	–	–	–	–	0,6
Baltalksnis	–	0,5	1,0	–	–	7,5	8,9
Drebulė	–	0,5	0,1	–	–	–	0,6
Eglė	1,6	14,0	0,1	–	–	1,4	17,1
Guoba	–	0,1	–	–	–	–	0,1
Gluosnis	–	0,04	–	–	–	0,1	0,1
Juodalksnis	–	0,4	–	–	–	–	0,4
Klevas	0,8	5,5	–	–	–	–	6,3
Kt. spyglė.	–	0,02	–	–	–	–	0,02
Liepa	–	3,6	0,7	–	–	–	4,2
Maumedis	–	0,4	–	–	–	–	0,4
Pušis	1,8	34,9	0,7	–	–	7,2	44,6
Tuopa	–	0,4	–	–	–	0,04	0,4
Iš viso	5,5	75,3	2,7	–	–	16,5	100,0

14. Rekreatinis potencialas ir naudojimas

Planuojama teritorija patenka į labai didelio potencialo Vilniaus-Trakų rekreacinį arealą, kuriame prioritetas skiriamas pažintiniam turizmui, pramoginei rekreacijai ir poilsiui gamtoje, taip pat vystytinos sportinė ir verslinė rekreacijos rūšys. Didelį Pavilnių RP ir jo apylinkių rekreacinį potencialą lemia padėtis Vilniaus mieste, geras susisiekimas, gausus ir reikšmingas gamtos ir kultūros paveldas, raiškus reljefas ir vaizdingi kraštovaizdžiai, poilsiui tinkami miškai, vandens turizmui tinkama Vilnios upė.

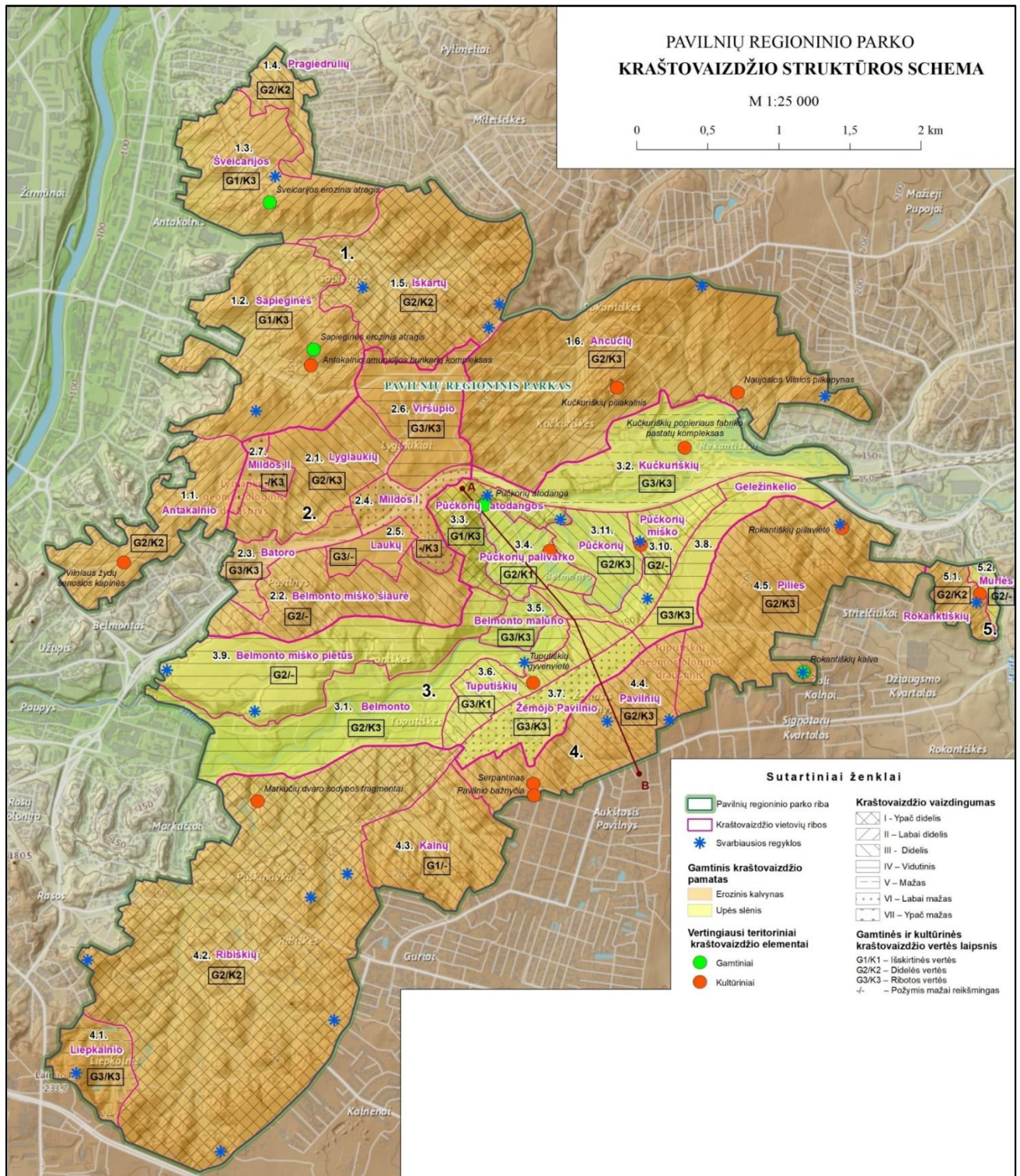
Klimato sąlygos poilsiui ir turizmui pagal šilumos jutimą (A–D), drėgmę (I–II) ir saulėtus orus (a–b) planuojamoje teritorijoje vertinamos kaip ypač palankios (AIb). Sąlygos slidinėjimui pagal sniego dangos trukmę (A–D) ir orų atšiaurumą (I–II) vertinamos kaip mažiau palankios (CI) [8]. Klimato sąlygų tinkamumo poilsiui požiūriu planuojama teritorija iš esmės nenusileidžia kitoms Lietuvos, išskyrus pajūrį, kurortinėms vietovėms.

2017 m. Gamtos paveldo fondo ir Vilniaus universiteto specialistų parengtame Pavilnių RP kraštovaizdžio struktūros schemos projekte (45 pav.) detalai įvertintas RP kraštovaizdžio vaizdingumas, gamtinės ir kultūrinės vertės laipsnis, išskirti vertingiausi kraštovaizdžio elementai bei svarbiausios regyklos. Didžiausiu kraštovaizdžio vaizdingumu ir gamtine-kultūrine verte išsiskiria Sapieginės ir Ribiškių eroziniai kalvynai (RP šiaurinėje ir pietinėje dalyse) bei Pūčkorių apylinkės (centrinėje dalyje). Čia didžiausias ir rekreatinis potencialas, telkiasi rekreatinė infrastruktūra, pažintiniai takai. Taip pat dideliu rekreatiniu potencialu pasižymi vakarinės RP apylinkės, ypač Antakalnio mikrorajono pietinė dalis. Mažesniu kraštovaizdžio vaizdingumu, gamtine-kultūrine verte ir rekreatiniu potencialu pasižymi teritorijos ties Stepono Batoro g., Belmonto miško pietūs, teritorija ties geležinkeliu į šiaurės rytus nuo Žemojo Pavilnio, taip pat pietinės ir pietrytinės RP apylinkės.

Apžvalgos vietos. Pavilnių RP, tiek galiojančiame tvarkymo plane, tiek parko kraštovaizdžio struktūros schemoje yra išskirta nemažai kraštovaizdžio apžvalgos vietų. Didesnė jų dalis kol kas neįrengtos. Įrengtų apžvalgos aikštelių yra vos keletas: žymiausia jų įrengta Pūčkorių atodangos viršuje (atsiveria vaizdas į Pūčkorių apylinkes), mažiau žinomos Tuputiškių (atsiveria vaizdas į Belmonto malūno teritoriją), Ribiškių (rytiniame Ribiškių kraštovaizdžio draustinio pakraštyje, prie Gurių g.) ir Birbynių g. (Ribiškių kraštovaizdžio draustinio vakariniame pakraštyje, privačia iniciatyva įrengtoje poilsio zonoje) apžvalgos aikštelės. Vilniečių mėgstama Rokantiškių regykla yra šiaurinėje RP dalyje, prie Viršupio g., šalia Rokantiškių kapinių (šioje vietoje seniau buvo slidžių nusileidimo trasa). Svarstyтина šioje vietoje įrengti apžvalgos aikštelę (apžvalgos platformą). Kaip regyklos tarnauja dar keletas lankomų aukštesnių vietų: Laimio kalnas, Rokantiškių piliavietės ir Pūčkorių piliakalnio aikštelės, kalva prie Naujosios Vilnios pilkapyno.

Poilsio gamtoje potencialas planuojamoje teritorijoje pirmiausia susijęs su rekreacijai tinkamais vandens telkiniais ir miškais, raiškiu reljefu ir vaizdingais kraštovaizdžiais. Pavilnių RP negali pasigirti vandens telkinių gausa (išsiskiria tik srauni Vilnios upė), tačiau jame yra daug miškų. Tinkamiausi poilsiui šiaurinėje ir centrinėje RP dalyje augantys pušynai. Viešų trumpalaikiam poilsiui poilsiaviečių, piknikų vietų ir pan. nėra daug. Keletas tokių vietų yra prie Pūčkorių pažintinio tako. Kai kur gyventojai patys įsirengia poilsiui skirtas vietas ir infrastruktūrą valstybinėje žemėje (pavyzdžiui, poilsio zona prie Birbynių g., žaidimų aikštelė prie Ribiškių tako g., abi Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje). Viena neįrengta, tačiau vietos gyventojų naudojama, poilsio vieta Vilnelės pakrantėje yra šiauriau Markučių dvaro sodybos. Dalis tokių vietų gali būti integruotos į RP rekreatinio naudojimo

sistemą, tačiau nemažai tokių iniciatyvų dera stabdyti. Svarstyta pritaikyti poilsui nenaudojamą vandenvietės teritoriją Vilnelės pakrantėje tarp Manufaktūrų ir Belmonto gatvių.

45 pav. Pavilnių RP kraštovaizdžio vaizdingumas, gamtinė ir kultūrinė vertė bei svarbiausios regyklos.

Pramoginė ir sportinė rekreacija planuojamoje teritorijoje gana gerai išplėtotą. Pavilnių RP veikia didžiausias šalyje Liepkalnio slidinėjimo centras, kuriame veikla vyksta ir vasarą (nuomojamos tinklinio aikštelės), veikia kavinė. Jodinėjimo paslaugas teikia Belmonto

žirgynas, prie Pūčkorių piliakalnio įsikūręs Diskgolfo parkas, Stepono Batoro g. 90A veikia Lietuvos sporto centro šaudykla. Daug paslaugų teikia Belmonto poilsio ir pramogų kompleksas (viešbutis, varykla, smuklė, lauko kavinė, lauko žaidimų ir poilsio zonos, nuotykių parkas, duonos kepimo edukacija ir kt.). Regioninis parkas labai mėgstamas orientavimosi sporto ir kalnų dviračių entuziastų, taip pat labai populiarius plaukimas baidarėmis Vilnelės upe.

Apgyvendinimo paslaugos Pavilnių RP mažai išplėtotos, tačiau tam nėra didelio poreikio, nes daug apgyvendinimo įstaigų įsikūrę netoliese, Vilniaus centre ir senamiestyje. Belmonto poilsio ir pramogų komplekse veikia viešbutis su 24 kambariais ir SPA. Pietiniame RP pakraštyje, prie Minsko plento (rekreacinio prioriteto zonoje) buvo įsikūręs viešbutis „Ibis“, tačiau šiuo metu jis rekonstruojamas į slaugos namus „Addere Care“. Netoliese, prie Gurių g. išskirtoje rekreacinio prioriteto zonoje, buvo siūloma įkurti motelį (pažymėta galiojančiame tvarkymo plane). Dar vieną vietą viešbučio statybai siūlyta Žolyno g. (šiaurinėje parko dalyje, rekreacinio prioriteto zonoje). Tačiau šie siūlymai neįgyvendinti. Stovyklaviečių, kempingų, kaimo turizmo sodybų parke nėra.

Rekreacinės teritorijos. Saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis, Pavilnių RP išskirtos 9 įvairaus ploto rekreacinio funkcinio prioriteto zonos, kurios užima net 882 ha arba 40,5 % parko ploto. Lyginant su kitais valstybiniais parkais, tai labai daug. Taip pat didelę regioninio parko dalį (763 ha arba 35 %) užima Vyriausybės patvirtintos rekreaciniu požiūriu ypač vertingos teritorijos. Dėl didelio rekreacinių zonų bei rekreacinių miškų ploto ir intensyvaus lankymo ši regioninį parką pelnytai galima vadinti „rekreaciniu“.

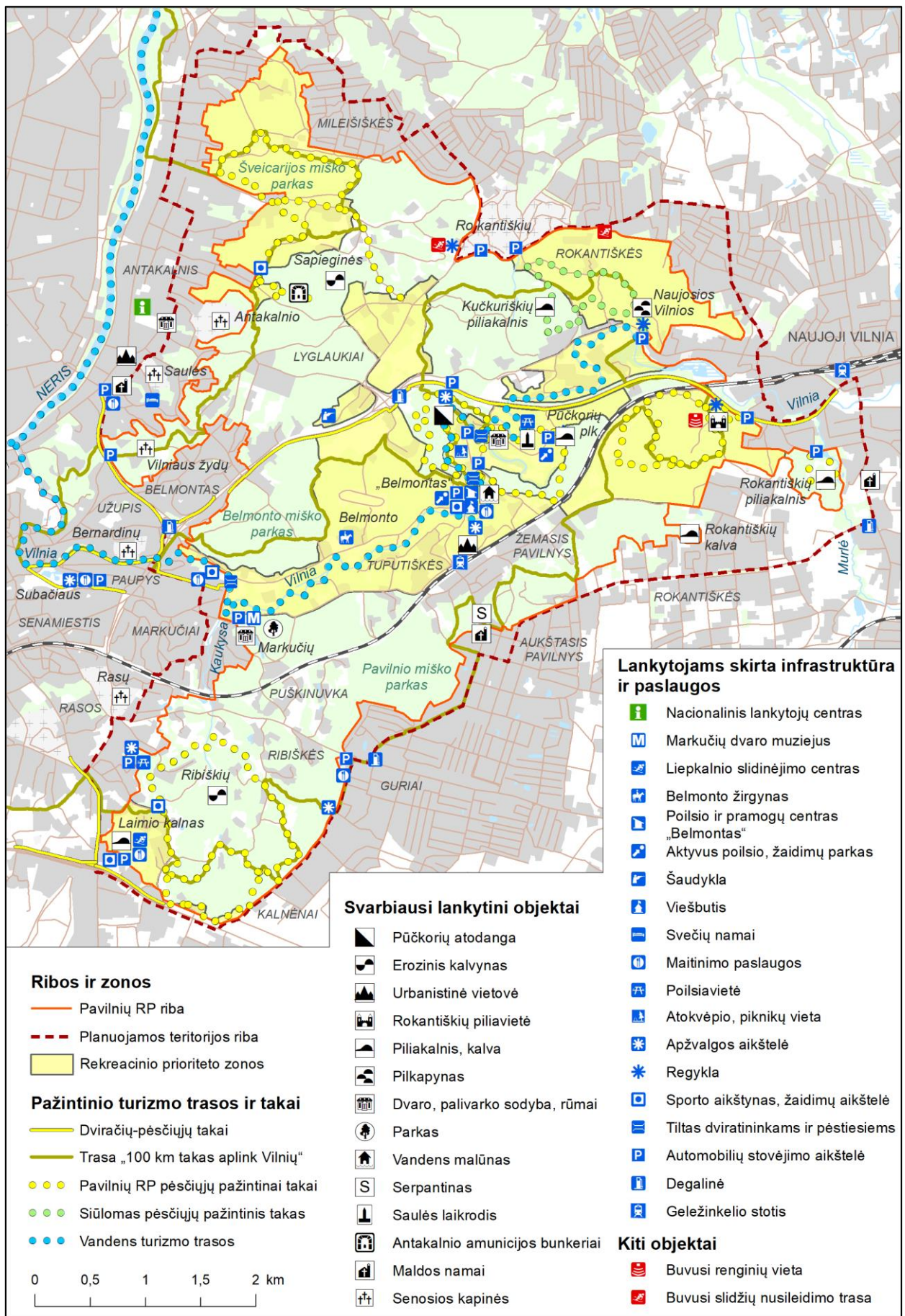
Rekreaciniai miškai užima 668 ha arba 43,3 % planuojamos teritorijos miškų ploto. Dalis šių miškų nėra specialiai pritaikyti rekreacijai, tačiau visi miškai intensyviai lankomi pėsčiųjų ir dviratininkų, kurie naudojami tankiu miško takų ir kelių tinklu.

Pažintinis turizmas. Lietuvos saugomose teritorijose prioritetas skiriamas pažintiniam turizmui vystyti. Pažintinis turizmas yra labai plati sąvoka, pagal pažinimo objektą jis skirstomas į gamtinį ir kultūrinį, pagal keliavimo būdą – į automobilį, dviračių, pėsčiųjų, vandens ir kt.

Pavilnių RP pažintinio turizmo potencialas labai didelis, daugumos gamtos ir kultūros paveldo vertybių pasiekiamumas yra geras, įrengta nemažai pažintinių takų, kurie gausiai lankomi. Parkas neturi savo lankytojų centro, tačiau šalia planuojamos teritorijos (Antakalnio g. 25) yra įsikūręs Nacionalinis lankytojų centras. Iš kultūrinio švietimo objektų paminėtinas Markučių dvaro muziejus (Markučių dvaro sodybos teritorija gerai pritaikyta lankymui, be muziejaus joje yra parkas su tvenkiniais, pasivaikščiojimo takais ir atokvėpio vietomis). Galiojančiame RP tvarkymo plane šalia Kučkuriškių popieriaus fabriko komplekso buvo numatyta įkurti automobilių muziejų, tačiau šie planai liko neįgyvendinti.

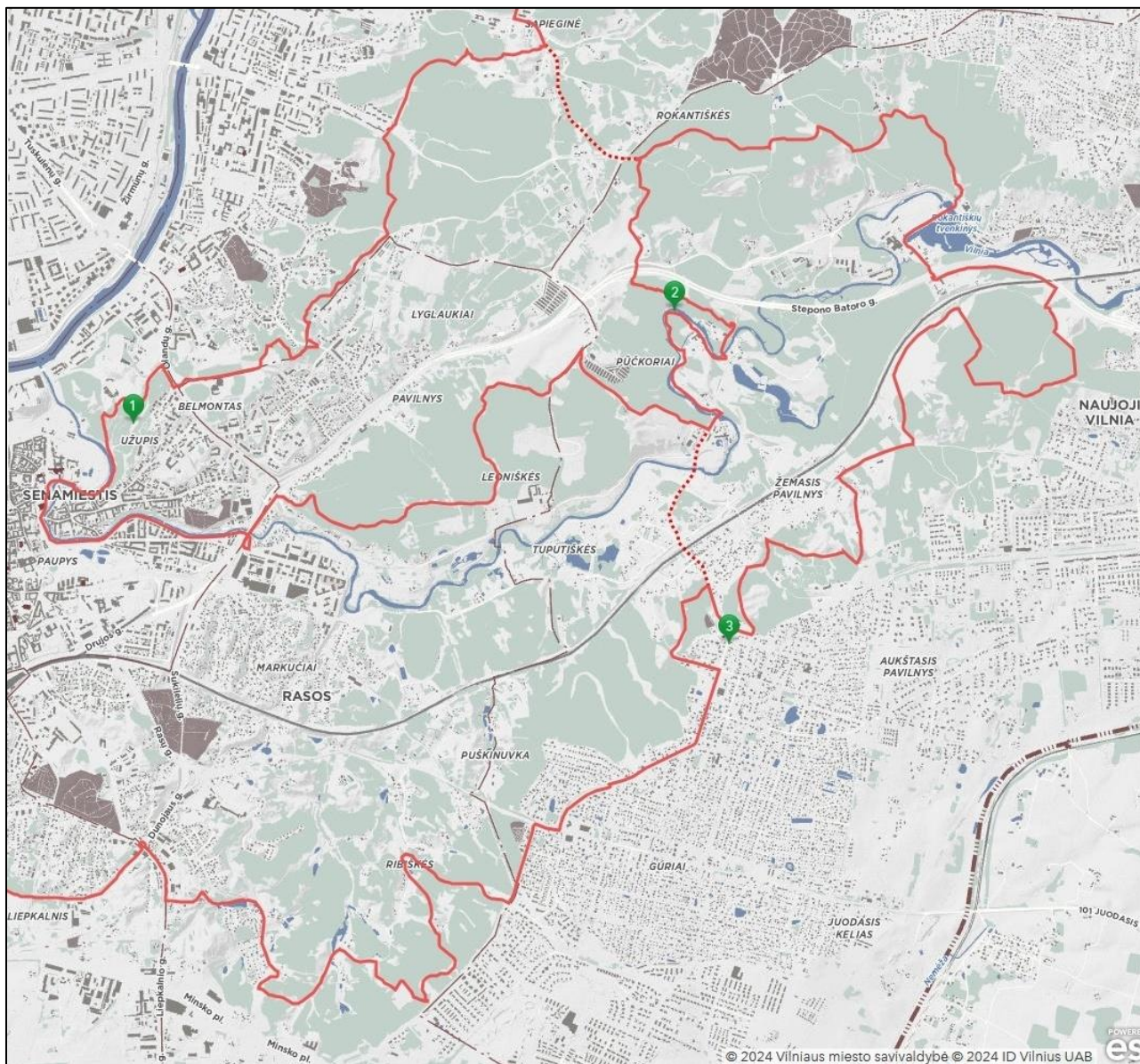
Viešasis rekreacinis naudojimas ir infrastruktūra Pavilnių RP išplėta netolygiai (46 pav.). Daugiausia turistų pritraukia centrinė RP dalis (Belmonto-Pūčkorių apylinkės), čia labiausiai išvystyta rekreacinė infrastruktūra ir lankytojams skirtų paslaugų. Žiemos sezono metu labai daug lankytojų pritraukia Liepkalnio slidinėjimo centras.

Daugelis atraktyviausių gamtos ir kultūros paveldo objektų ir kompleksų pritaikyti lankymui. Iš mažiau pritaikytų objektų paminėtini Rokantiškių kalva (gamtos paveldo objektas, supa urbanizuotos teritorijos, sudėtinga pritaikyti lankymui), Kučkuriškių piliakalnis (neseniai atrastas), Kučkuriškių popieriaus fabriko kompleksas (teritorija apleista ir aptverta, dalis statinių labai blogos būklės), Tuputiškių urbanistinė vietovė.

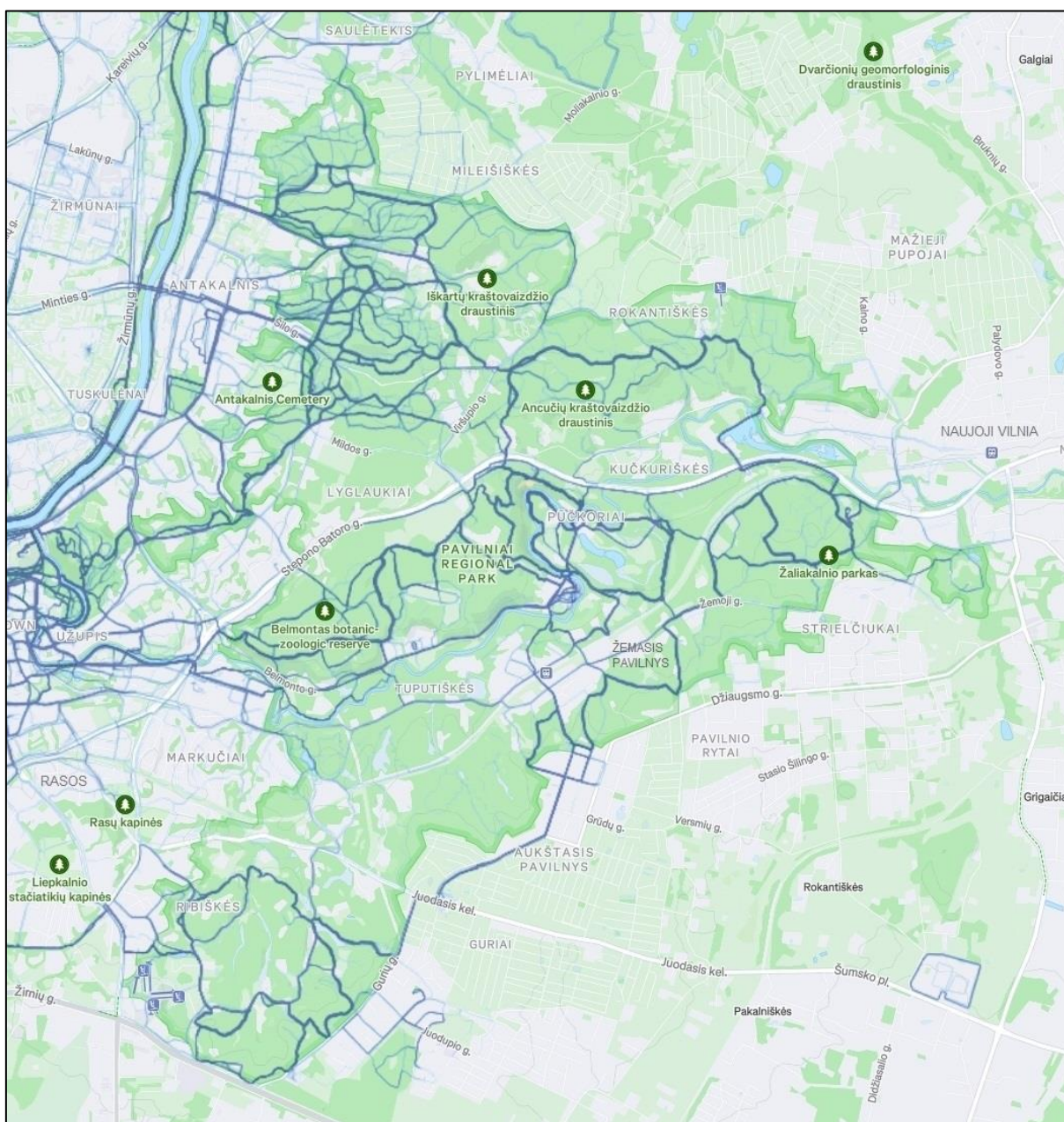
46 pav. Lankytojams skirta infrastruktūra ir pramogos bei turizmo trasos ir takai Pavilnių RP ir aplinkėse.

Automobilių turizmas. Palyginti gerai išplėtotas kelių (gatvių) tinklas sudaro geras sąlygas šiam turizmui. Lankytojai automobiliais ir kemperiais gali lengvai pasiekti daugelį vaizdingų RP vietovių ir lankomų objektų. Prie pažintinių takų ir daugelio reikšmingesnių lankomų objektų įrengtos stovėjimo aikštelės, poilsio ir atokvėpio vietos (46 pav.). Kol kas planuojamoje teritorijoje trūksta kempingų ir kemperių aikštelių, ypač atsižvelgiant į tai, kad pastaraisiais metais keliavimas kemperiais Lietuvoje ir kaimyninėse labai išpopuliarėjo. Nedidelis kempingas kurį laiką veikė prie Minsko plento, viešbučio „Ibis“ stovėjimo aikštelėje, tačiau šiuo metu šis kempingas jau neveikia. Galiojančiame RP tvarkymo plane numatyta įrengti kempingą vienoje iš naikinamų garažų teritorijų (400 m į pietvakarius nuo Pūčkorių atodangos), tačiau numatyta vieta yra stipriai užteršta ir jos neišvalius kempingo įrengimas yra neįmanomas. Tikslinga ieškoti kitos tinkamos vietos kempingui įrengti. Galbūt tam galėtų tikti prie Stepono Batoro ir Mildos gatvių sankryžos buvusi garažų teritorija (garažai iš jos jau iškelti). Galiojančiame RP tvarkymo plane šioje vietoje buvo numatyta įkurti Nacionalinį lankytojų centrą, tačiau galiausiai jis buvo įkurtas Antakalnyje.

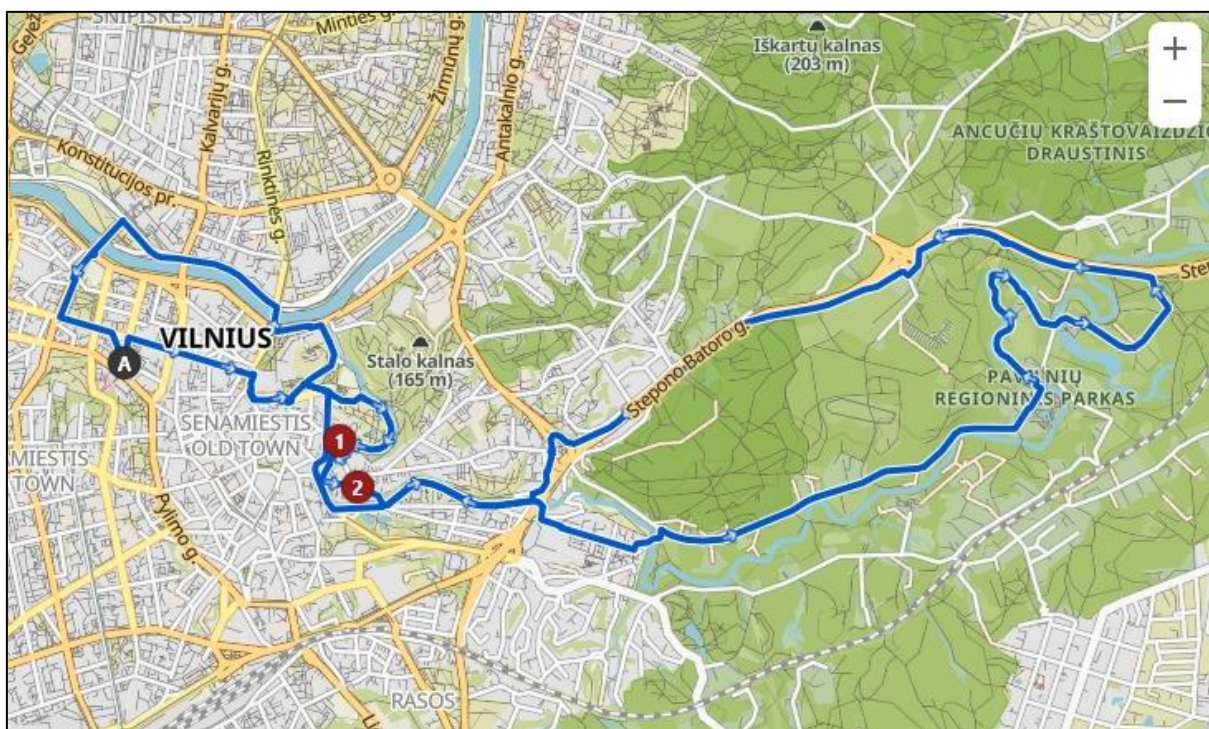
47 pav. Pėsčiųjų turizmo trasos „100 km takas aplink Vilnių“ atkarpos planuojamoje teritorijoje.

Pėsčiųjų turizmui vystyti Pavilnių RP skiriama daug dėmesio. Įrengti penki žiediniai pėsčiųjų pažintiniai takai (Pūckorių, Ribiškių, Rokantiškių piliakalnio, Sapieginės ir Strielčiukų), vedantys pro vaizdingiausias RP vietas ir atraktyviausius gamtos bei kultūros paveldo objektus (46 pav.). Dauguma šių takų gausiai lankomi, kiek mažiau populiarius Rokantiškių piliakalnio pažintinis takas. Prie Ribiškių ir Sapieginės pažintinių takų trūksta automobilių stovėjimo aikštelių, reikia ieškoti galimybių jas įrengti. Didelio turistų dėmesio susilaukia pėsčiųjų turizmo trasa „100 km takas aplink Vilnių“, kuri kerta Pavilnių RP (47 pav.). Šio maršruto atkarpos iš dalies sutampa su RP pažintiniais takais ir juos apjungia. Pasivaikščiojimams gamtoje naudojami ir kiti planuojamoje teritorijoje esantys takai ir keliukai (48 pav.). Pavilnių RP yra geros galimybės įrengti naujus pažintinius takus. Pirmiausia svarstyтина įrengti naują žiedinį ~3,5 km pažintinį taką ties Kučkuriškėmis, kuris driektųsi vaizdingoje rytinėje Sapieginės erozinio kalvyno dalyje pro Naujosios Vilnios pilkapyną ir Kučkuriškių piliakalnį.

48 pav. Vaikščiojimo intensyvumas Pavilnių RP ir apylinkėse Strava programėlės (<https://www.strava.com/maps/global-heatmap>) duomenimis.

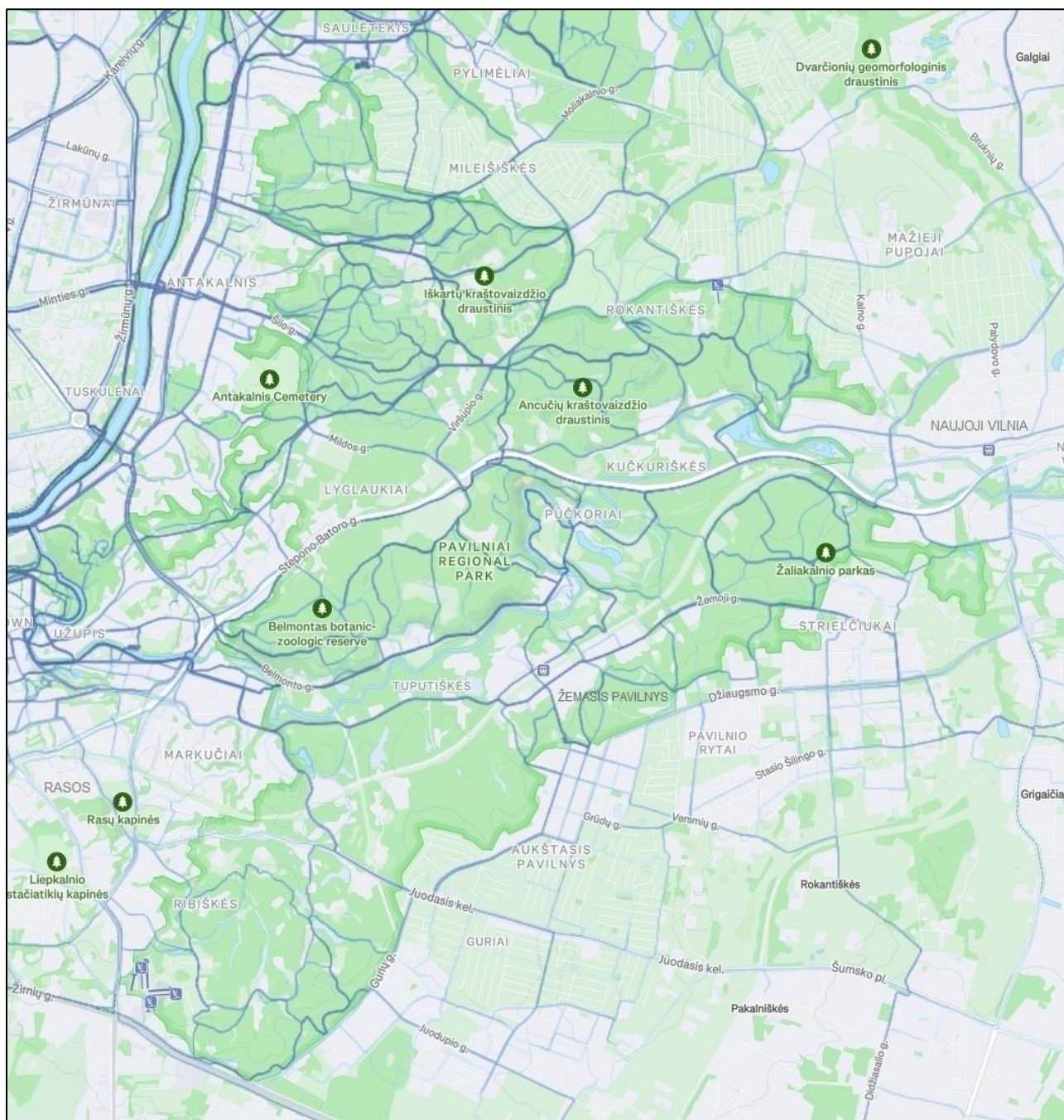
Dviračių turizmo vystymui Pavilnių RP kol kas skiriama mažiau dėmesio. Parke trūksta įrengtų dviračių takų. Pagrindinis dviračių takas, jungiantis Antakalnį ir Naująją Vilnią, eina šalia judrios Stepono Batoro g. (46 pav.). Labai svarbus dviračių takas, einantis Vilnelės paupiu ir Manufaktūrų g. iki Belmonto g., kuris veda link Belmonto malūno ir Pūčkorių. Tačiau šis dviračių takas baigiasi ties Belmonto g. ir toliau dviratininkai turi važiuoti gatvės pakraščiu. Minėtais dviračių takais, taip pat Belmonto g. ir Pūčkorių pažintinio tako atkarpomis eina pagrindinis dviračių turizmo maršrutas, jungiantis Vilniaus miesto centrą, Senamiestį, Paupį, Belmontą ir Pūčkorius (49 pav.).

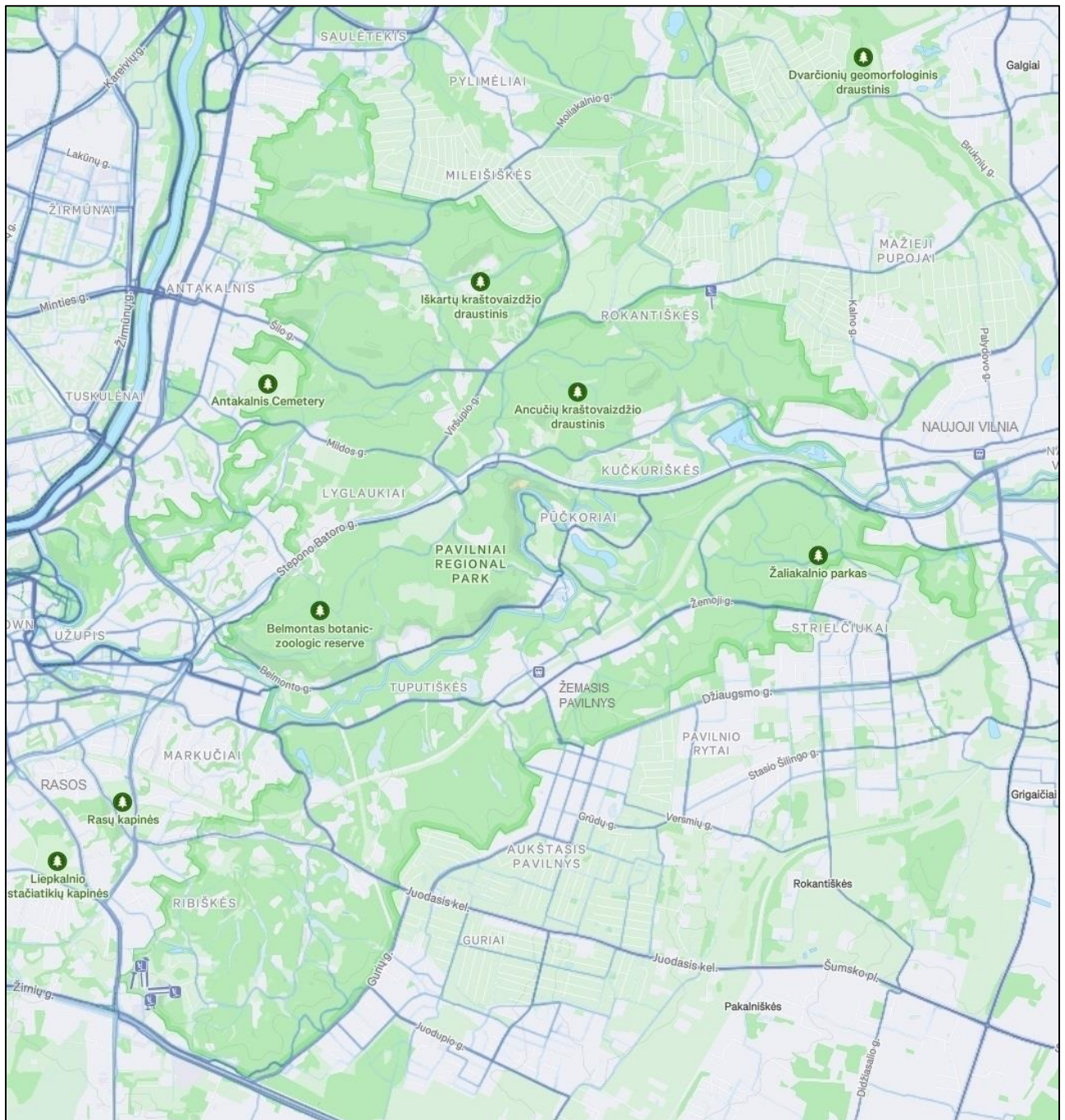
49 pav. Pagrindinis dviračių turizmo maršrutas.

Aktualūs duomenys rodo, kad teritorija labai mėgstama dviratininkų. Taip pat matome, kad dviračių turizmas tampriai siejasi su pėsčiųjų turizmu – tais pačiais keliais (gatvėmis) ir takais naudojasi tiek pėstieji (48 pav.), tiek dviratininkai, (50 pav., 51 pav.). Šie duomenys gali pasitarnauti dviračių turizmo trasų ir takų sistemos vystymui. Pirmiausia siūlytina ieškoti galimybių įrengti dviračių taką ties Belmonto g., taip pat pritaikyti dviračių turizmui Pavilnio ir Žemąją gatves. Pabrėžtina, kad dviračių takų vystymas yra svarbus ne tik turistams, bet ir vietos gyventojams, kaip ekologiško susisiekimo alternatyva.

Pavilnių RP aktuali intensyvaus nekontroliuojamo važinėjimo kalnų dviračiais problema. Kalnų dviračių entuziastai, atvykstantys ne tik iš Vilniaus, bet ir kitų miestų, važinėja ne tik keliukais, bet ir šlaitais, ypač Sapieginės eroziniame kalvyne (50 pav.), savavališkai įsirengia trasas ir infrastruktūrą. Taip pažeidžiamas šlaitų reljefas, vyksta erozija. Važinėjimą kalnų dviračiais RP būtina reguliuoti.

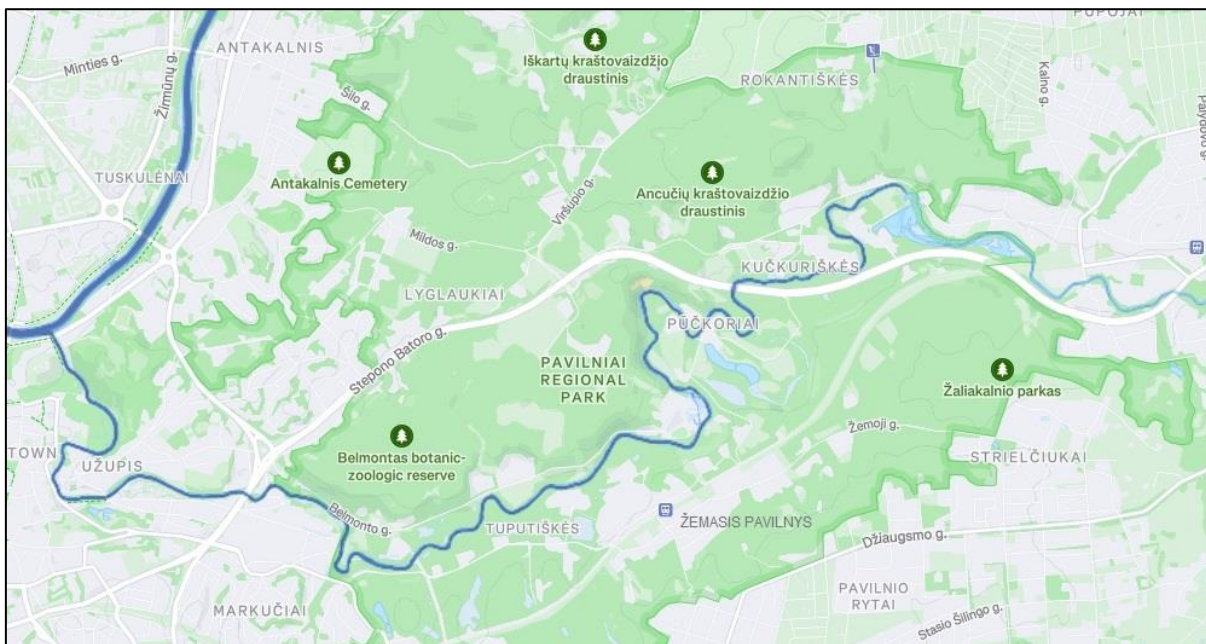

50 pav. *Važinėjimo dviračiais intensyvumas Pavilnių RP ir apylinkėse Strava programėlės (<https://www.strava.com/maps/global-heatmap>) duomenimis.*

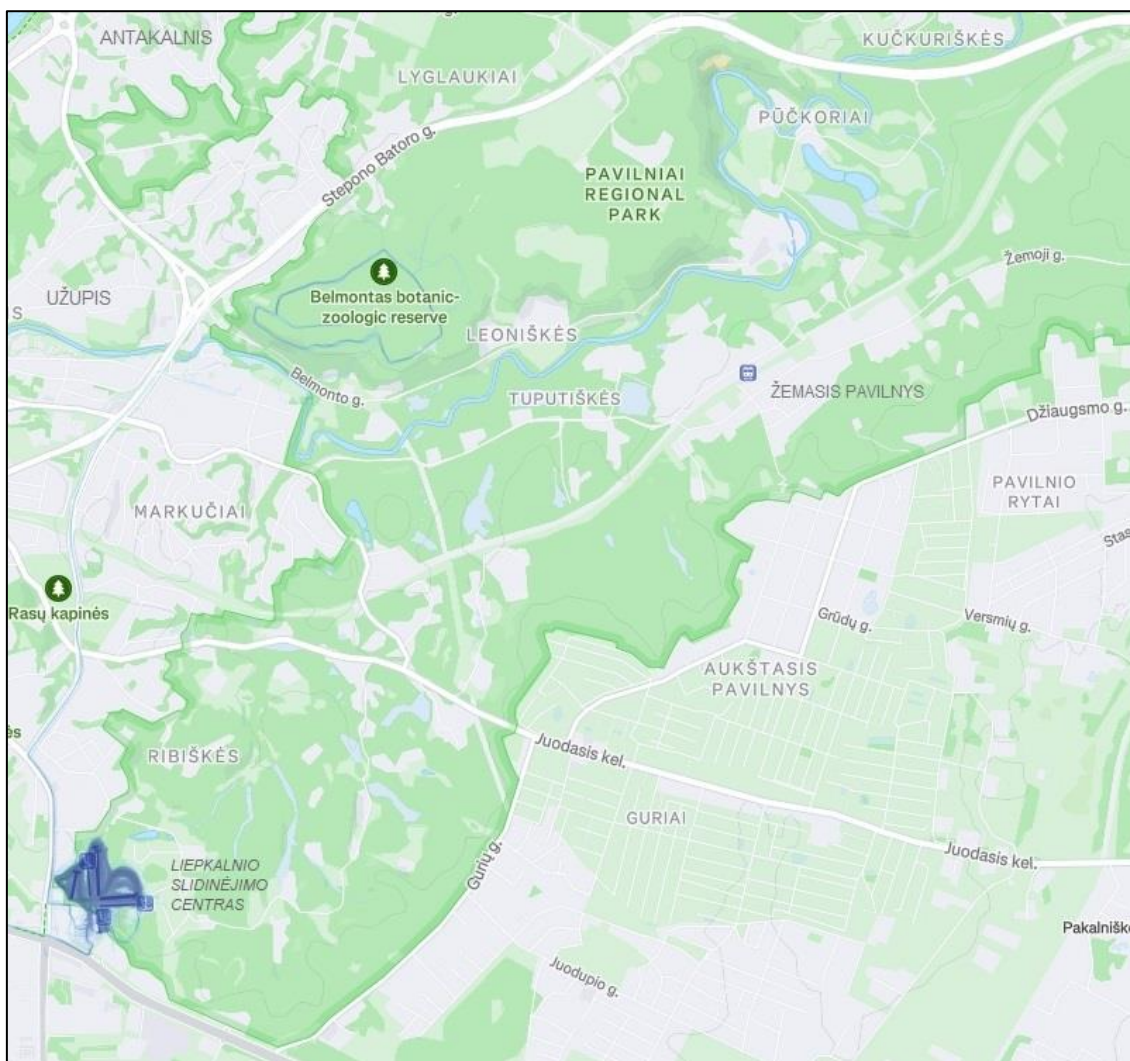
51 pav. Populiariausi dviračių maršrutai Pavilnių RP ir apylinkėse Strava programėlės (<https://www.strava.com/maps/global-heatmap>) duomenimis.

Vandens turizmui intensyviai naudojama srauni Vilnios upė (52 pav.). Plaukti baidarėmis Vilnele įvairaus ilgio maršrutais siūlo daug paslaugų teikėjų. Populiariausi baidarių maršrutai prasideda nuo Rokantiškių užtvankos arba Belmonto užtvankos ir baigiasi Neryje (plaukiama iki Baltojo tilto, plaukimas užtrunka 2–4 val.). Ilgesni maršrutai (nuo Mickūnų, Lavoriškių ar Kenos) mažiau populiarūs. Plaukiantys nuo Rokantiškių užtvankos, ties Belmonto užtvanka paprastai persineša baidares, tačiau tai nesudaro didesnių sunkumų. Pažymėtina, kad Vilnios upė parke yra „Natura 2000“ teritorija, o intensyvus plaukiojimas baidarėmis, ypač esant žemesniam vandens lygiui, daro neigiamą poveikį saugomoms natūralioms buveinėms (upių sraunumos su kurklių bendrijomis). Todėl plaukiojimo intensyvumą tikslinga reguliuoti.

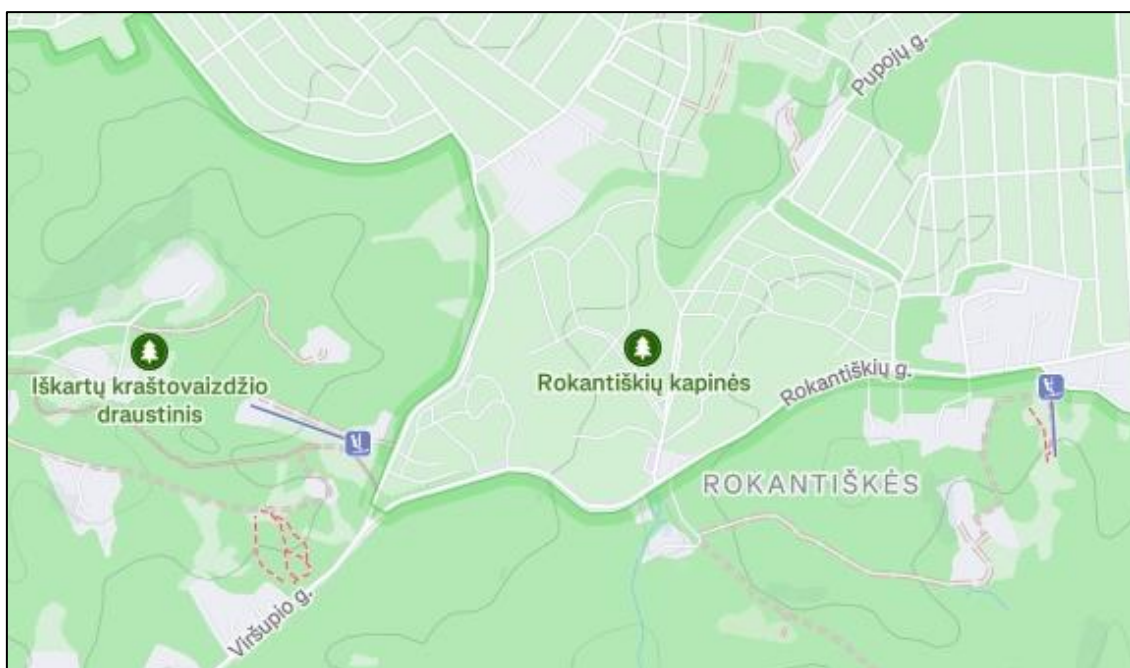

52 pav. Plaukiojimo upėmis intensyvumas planuojamoje teritorijoje ir apylinkėse Strava programėlės (<https://www.strava.com/maps/global-heatmap>) duomenimis.

Žiemos turizmo vystymui planuojamoje teritorijoje sąlygos yra palyginti geros dėl padėties Vilniaus mieste ir raiškaus reljefo, tačiau sunkumų kelia klimato pokyčiai. Pastaraisiais dešimtmečiais žiemos švelnėja, tampa nepastovios, vis dažniau pasitaiko žiemų kai nesusidaro pastovi sniego danga arba ji susidaro trumpam. Tai, kad planuojama teritorija išsidėsčiusi rytinėje šalies dalyje, tik šiek tiek pagerina situaciją. Pavilnių RP įsikūręs didžiausias šalyje Liepkalnio slidinėjimo centras (53 pav.), kurio turima sniego gaminimo įranga padeda prailginti slidinėjimo sezoną. Žiemą, susidarius pastoviai sniego dangai, slidinėjimui taip pat panaudojami gausūs RP takai ir keliukai, kurie šiltuoju metų laiku naudojami pasivaikščiavimams ar pasivažinėjimams dviračiu. Didžiausias lygumų slidinėjimo intensyvumas fiksuojamas Belmonto botaniniame-zoologiniame draustinyje, kuriame susidaro patogus žiedinis slidinėjimo maršrutas. RP šiaurinėje dalyje ties Rokantiškėmis yra dvi buvusios slidžių nusileidimo trasos (54 pav.). Žiemą gyventojai jas panaudoja čiuožinėjimui rogutėmis. Aukštojo ir Žemojo Pavilnio gyventojai čiuožinėjimui rogutėmis naudoja Jokūbo kalną (Tuputiškių geomorfologinio draustinio pietvakariniam pakraštyje). Pastarąjį kalną tikslinga prižiūrėti (jis apauga krūmais), pritaikyti gyventojų poilsiui.

53 pav. Slidinėjimo intensyvumas Pavilnių RP Strava programėlės (<https://www.strava.com/maps/global-heatmap>) duomenimis.

54 pav. Buvusios slidžių nusileidimo trasos šiaurinėje Pavilnių RP dalyje Strava programėlės (<https://www.strava.com/maps/global-heatmap>) duomenimis.

15. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai

Planuojamoje teritorijoje yra patvirtintų ir galiojančių teritorijų kompleksinio ir specialiojo planavimo dokumentų, kurių sprendiniai turi ar gali turėti įtakos Pavilnių RP gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimui. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiųjų planų teritorijoje nėra parengta. Toliau aptariami aktualių dokumentų sprendiniai.

Bendrieji planai

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas

Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789

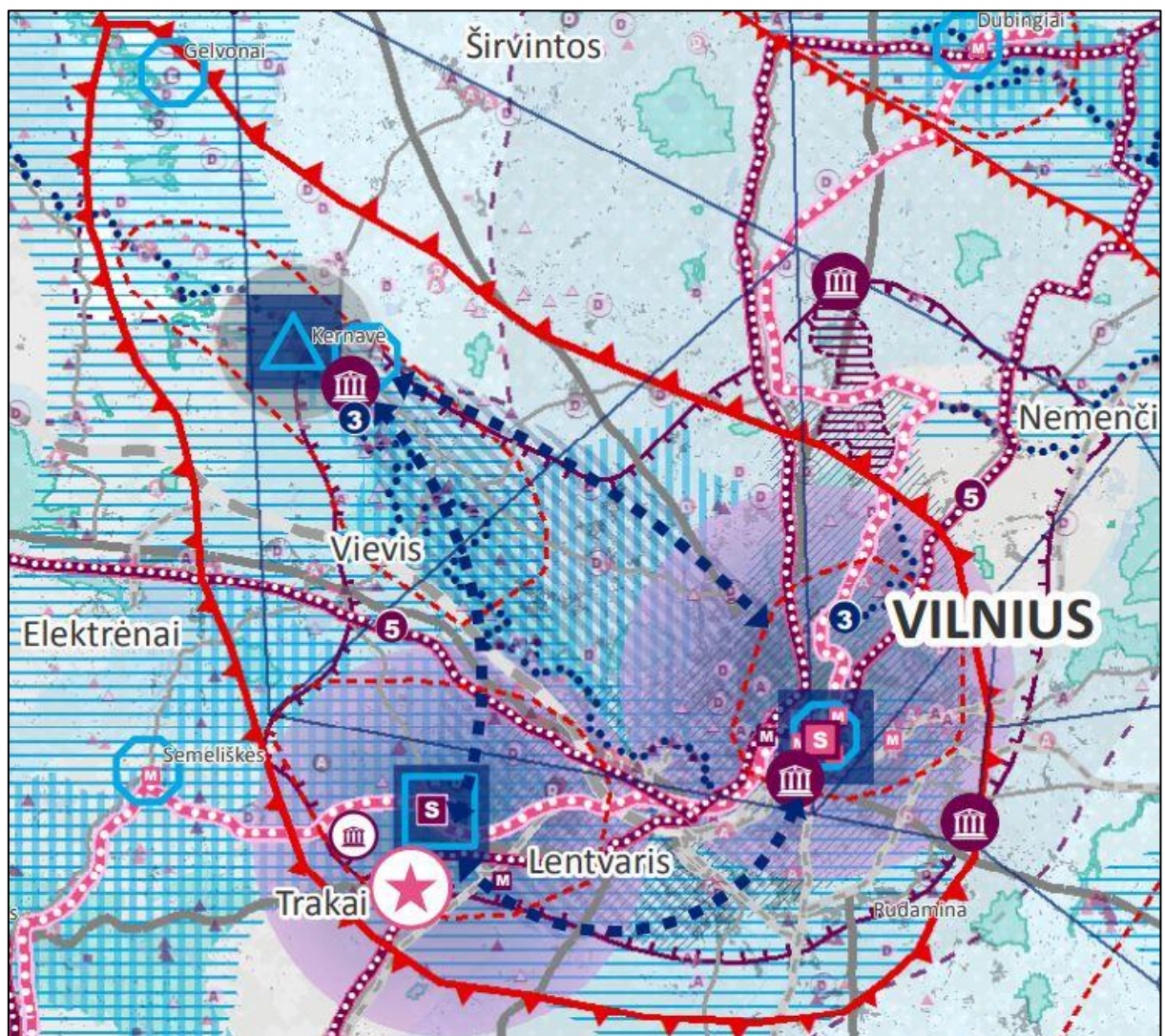
TPD Reg. Nr. T00087007

Rengėjas UAB „PLENTPROJEKTAS“, projekto vadovė L. Janulienė, projekto dalies vadovė I. Kliobavičiūtė

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą planuojama teritorija priskirta nacionalinės reikšmės Vilniaus krašto kultūros paveldo arealui (55 pav.). Bendrajame plane [36] nurodyta, kad *„Vilniaus krašto kultūros paveldo arealas – tai kompleksinių vertybių sankaupos, susijusios su Lietuvos valstybės įsikūrimu, atspindinčios viduramžių gynybinių sistemų bruožus, sostinės vystymosi kelių, architektūros stilių įvairovę, savitą Vilniaus krašto kaimiškojo kraštovaizdžio pobūdį. Areale gausu visų tipų ypatingos vizualinės raiškos saugomų kultūrinių kraštovaizdžių.“* [394.1 p.]. *„Prioritetas teikiamas KVR registruotų pastatų, pastatų kompleksų, vietovių nustatytų vertingųjų savybių išsaugojimui, saugomų panoramų, siluetų, perspektyvų, gatvių išklotinių matomumui, apžvelgiamumui“*. Pažymėta, kad negalima pažeisti susiklosčiusių erdvių formavimo dėsnių [pp. 63–64].

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane siūloma:

- plėtoti rekreacinius, turistinius maršrutus, organizuojant kelių dienų pažintines keliones, ... įveiklinti regiono kultūros paveldo objektų infrastruktūrą maršrutuose, didinti regiono bendruomenių įtraukimą į jų aptarnavimo infrastruktūrą;
- didinti kultūros paveldo integralumą į darnios urbanistinės plėtros procesus, naudoti jį kaip regioninio kultūrinio tapatumo, rekreacijos ir turizmo išteklių, skatinti jo tausojamąjį naudojimą bei pritaikymą bendruomenių funkcijoms, aptarnavimo infrastruktūrai;
- skatinti arealo kultūros paveldo pažinimą ir įveiklinti mokyklų edukacines programas jo pažinimui ir sklaidai;
- kurti regionines tautinių mažumų ... horizontalias partnerystes, integruoti tautinių mažumų paveldo objektus į regionines rekreacines ir turizmo infrastruktūros plėtros programas, rūpintis tautinių mažumų nematerialaus paveldo raritetų išsaugojimu.

SPRENDINIAI

Saugomi, integruojami ir įveiklinami kraštovaizdžiai

Kultūrinio kraštovaizdžio arealai ir vietovės

- Archajiškojo kultūrinio kraštovaizdžio arealai
- Kaimiškojo kultūrinio kraštovaizdžio arealai
- Techninio inžinerinio kultūrinio kraštovaizdžio arealai
- Miestietiškojo kultūrinio kraštovaizdžio vietovės
- Kaimiškojo kultūrinio kraštovaizdžio vietovės
- Archajiškojo kultūrinio kraštovaizdžio vietovės

Gamtiniai kraštovaizdžio arealai ir vietovės

- Ypač saugomo šalies vizualinio estetinio potencialo arealai ir vietovės

Saugomi ir įveiklinami kraštovaizdžio kultūrinio identiteto kultūros paveldo arealai

- Nacionalinės reikšmės kultūros paveldo arealai
- Regioninės reikšmės kultūros paveldo arealai
- Valstybės istorijai reikšmingo paveldo arealai

Urbanistinių centrų partnerystės

- Prioritetinė partnerystė, įveiklinanti esamus geologinius objektus
- Prioritetinė partnerystė siekiant mažinti turizmo paslaugų sezoniskumą
- Partnerystė įveiklinant kultūrinius ir gamtinius išteklius

55 pav. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano brėžinio „Kultūros politika ir rekreacija“ fragmentas.

Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrasis planas

Patvirtintas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2021 m. birželio 2 d. sprendimu Nr. 1-972 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo tvirtinimo“

TPD Reg. Nr. TPDR T00086338

Rengėjas UAB „ID VILNIUS“, projekto vadovas M. Grabauskas.

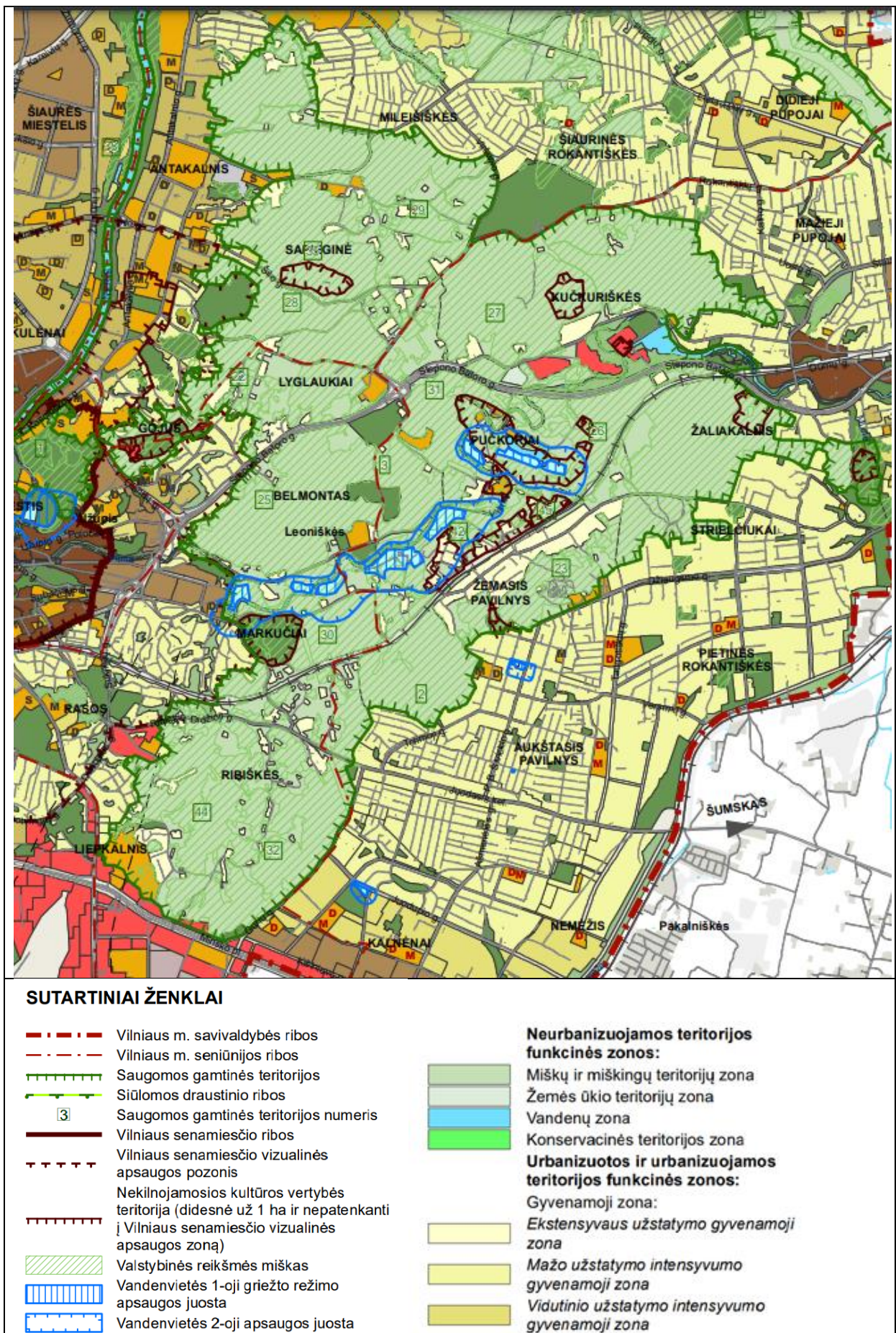
Plano pagrindiniame brėžinyje didžioji dalis Pavilnių RP priskirta miškų ir miškingų teritorijų zonai, vyrauja valstybinės reikšmės miškas, pažymėtos visos kultūros vertybių teritorijos (56 pav.).

Aiškinamajame rašte nustatytos pagrindinės Vilniaus savitumo išsaugojimo ir plėtojimo priemonės. Pažymėta, kaip svarbi priemonė ... „44.1. Iki mūsų dienų išlikusio gamtos ir kultūros paveldo, istorinių pastatų kompleksų bei istorinių miesto želdynų, žaliųjų ledynmečio upės suformuotų šlaitų apsauga ...“ [37].

Aprašoma Vilniaus miesto saugomų teritorijų sistema, kaip kompleksinė saugoma teritorija minimas Pavilnių RP ir Verkių RP. Bendrosiose nuostatose dėl saugomų teritorijų tvarkymo prioritetų nurodyta: „100.1. Nustatant ir įtvirtinant gamtos vertybių apsaugos, eksponavimo bei naudojimo poilsiui teritorinius režimus, tvarkymo pirmenybę suteikti toms saugomoms teritorijoms, kurias supa didelio tankio gyvenamieji rajonai, taip pat svarbiausiose gamtinėse poilsio erdvėse bei kultūrinių-poilsio funkcijų branduoliuose: Šveicarijos, Sapieginės, Lyglaukių, Leoniškių ir Tuputiškių miško parkuose; Vilnios slėnio dalyse Pūckoriuose ir Kučkuriškėse, Liepkalnio kalne; Balsio ir Gulbino ežerų miško parkuose su pliažais, Verkių parke.“ [37].

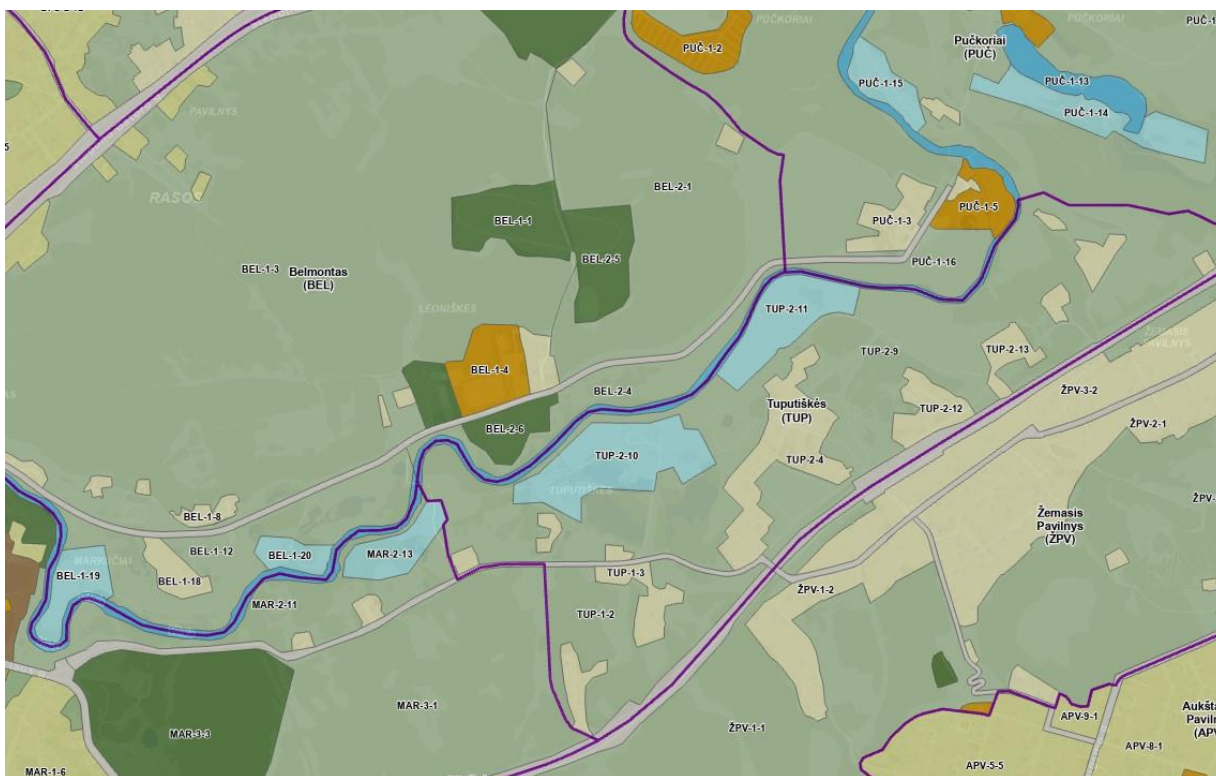
Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano pagrindiniame brėžinyje nurodomos funkcinės zonos su funkcinių zonų ar jų dalių kodais (57 pav.), o reglamentai pateikiami reglamentų lentelėje. Pagrindinio brėžinio reglamentų lentelė yra neatsiejama pagrindinio brėžinio dalis. Reglamentų lentelės turinys pateiktas bendrojo plano 1 lentelėje, o funkcinių zonų, teritorijų naudojimo tipų, žemės naudojimo paskirčių, žemės sklypų naudojimo būdų, užstatymo tipų pavadinimas, jų aprašymas ir naudojamos santrumpos (erdvinio objekto kodai) pateikiami bendrojo plano 2–6 lentelėse. Nustatyti tekstiniai reglamentai, priskirti konkrečioms pagrindiniame brėžinyje indeksu pažymėtoms funkcinėms zonoms pateikiami bendrojo plano 7 lentelėje [37].

Pavilnių RP taip pat išskirtos funkcinės zonos, kurioms nustatyti minėti reglamentai. Pvz., zonoje BEL-1-4 (Specializuotų kompleksų zona) išskirti 2 teritorijos naudojimo tipai: Socialinės infrastruktūros teritorija (SI), skirta bendruomenės poreikiams reikalingiems kultūros, švietimo, visuomenės sveikatos saugos, sporto ir sveikatingumo, rekreacijos ir turizmo, religinės paskirties ir kitiems viešojo naudojimo objektams, ir Specializuotų kompleksų teritorija (SK), skirta ligoninių, sanatorijų, aukštųjų mokyklų, krašto apsaugos, visuomenės saugos kompleksams ir kitiems specializuotiems kompleksams, nurodant jų tikslinę paskirtį. Pagrindinė žemės naudojimo paskirtis šioje zonoje – kita, joje galimi šie žemės naudojimo būdai: visuomeninės, komercinės paskirties, rekreacinės teritorijos, teritorijos krašto apsaugos tikslams, bendro naudojimo (miestų, miestelių ir kaimų ar savivaldybių bendro naudojimo) teritorijos, susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijos, atskirųjų želdynų teritorijos.

56 pav. Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano pagrindinio brėžinio iškarpa.

Funkcinėje zonoje didžiausias leistinas pastatų aukštis nuo žemės paviršiaus (aukštų skaičius) – 3, didžiausias leistinas pastatų aukštis nuo žemės paviršiaus (metrais) – 12, teritorijos užstatymo tipas – laisvo planavimo (lp), didžiausias leistinas sklypo užstatymo intensyvumas – 0,8, didžiausias leistinas sklypo užstatymo tankis – 60, didžiausia nelaidžių dangų (ND) ploto dalis sklype, kuriai netaikomos kompensacinės priemonės (%) – 40, tekstinio reglamento Nr. 32 (Žemės ūkio paskirties žemės, kurios nenumatytos urbanizuoti, gali būti naudojamos atsinaujinančių energijos išteklių (saulės energija) gavybai ir ekologiinei žemdirbystei, jei tai neprieštaruoja teisės aktams) ir Nr. 33 (Jei į funkcinę zoną, kurioje galima statyba, patenka įsiterpę valstybinės reikšmės miškai, veiklą juose reglamentuoja Miškų įstatymas. Šiose teritorijose miško žemę pavertus į kitas naudmenas – atskirųjų želdynų teritorijas, jas pakartotinai transformuoti galima tik į mišką). Toks pat reglamentavimo principas taikomas ir kitoms Pavilnių RP išskirtoms funkcinėms zonoms [38].

57 pav. Iškarpa iš Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano pagrindinio brėžinio sprendinių (savivaldybės GIS).

Pagal Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano Gamtinio karkaso schemą (58 pav.) Pavilnių RP centrinė ašis – Vilnios upė su savo terasomis – patenka į regioninės svarbos Vilnios migracinį koridorių. Parko šiaurinė ir pietinė teritorijos yra sudedamosios Neries ir Vilnios paslėnių erozinių kalvynų bei šlaitų vidinio stabilizavimo arealų dalys:

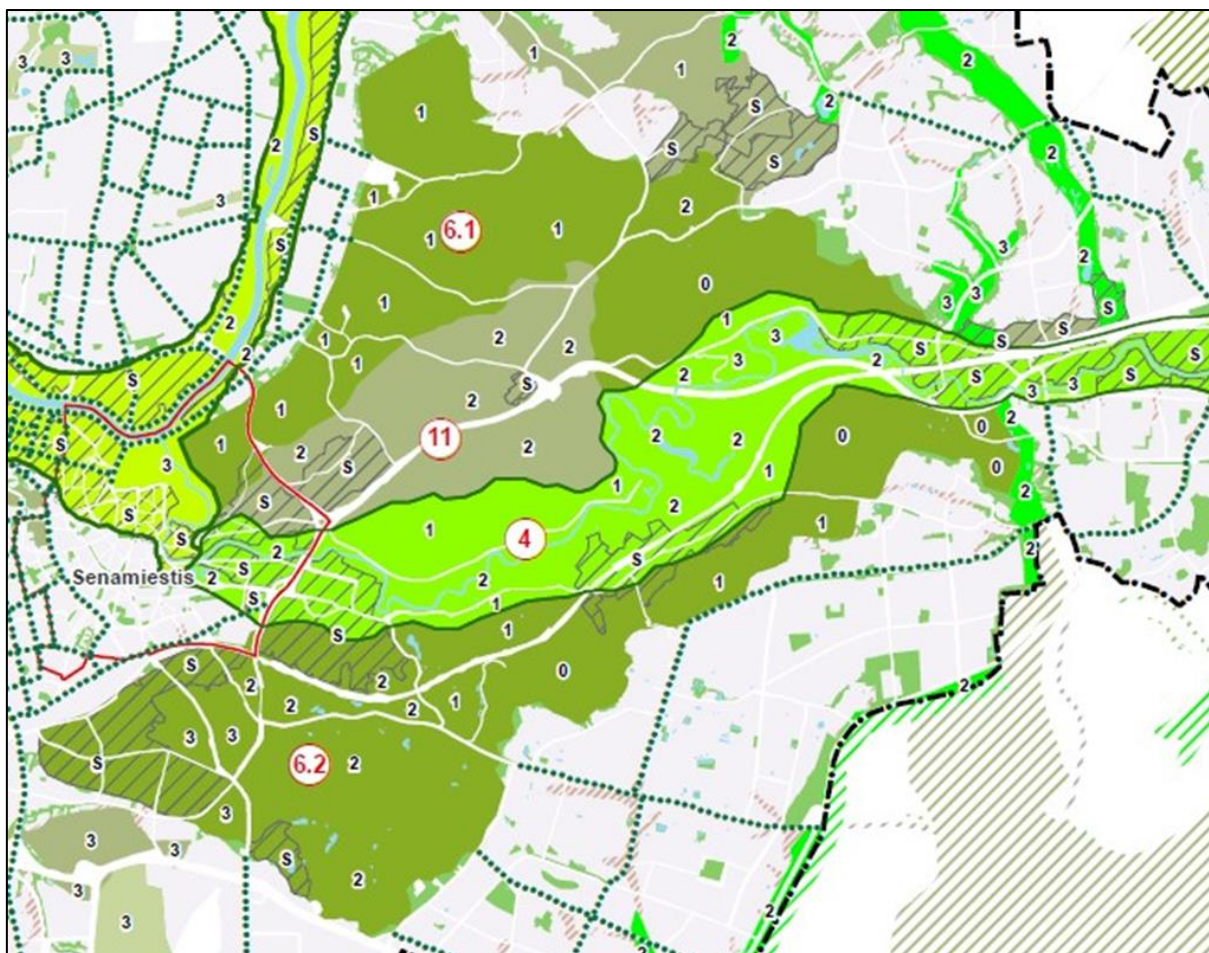
- Sapieginės (Lyglaukių-Sapieginės-Šveicarijos-Iškartų-Ancučių-Barsukynės);
- Ribiškių ir Pavilnių (Naujininkų-Liepkalnio-Ribiškių-Pavilnio-Žaliakalnio).

Belmonto miškas su apylinkėmis patenka į Vilniaus miesto mikroregioninės svarbos vidinio stabilizavimo Belmonto (Lyglaukių-Gojaus-Belmonto) arealą.

Tvarkymo reglamentai nustatomi ypatingiems gamtinio karkaso elementams, pavaizduotiems bendrojo plano brėžinyje „Geomorfologiniai gamtinio karkaso elementai“, kurie yra savarankiškos vietinio rango gamtinio karkaso dalys, arba patenka į aukštesnio rango gamtinio karkaso struktūrų sudėtį:

- natūraliems ir mažai pakeistiems šlaitams, statesniems nei 10°;
- salpoms ir 1-oms viršsalpinėms terasoms;
- sausaslėniams;
- pelkinėms lygumoms (biogeninio reljefo zonoms);
- glaciokarstinėms dubėms.

Aukščiau išvardintų geomorfologinių elementų duomenų bazė kaupiama ir nuolat tikslinama savivaldybės GIS.

SUTARTINIAI ŽENKLAI

Gamtinio karkaso sudedamosios dalys

Tarptautinės svarbos geoekologinė takoskyra
(Už miesto ribų)

Vidinio stabilizavimo arealai

- Regioniniai
- Mikroregioniniai
- Rajoniniai
- Vietiniai

Migracijos koridoriai

- Nacionaliniai
- Regioniniai
- Rajoniniai
- Vietiniai

Urbanizuotos ir urbanizuojamos gamtinio karkaso dalys

Gamtinio karkaso dalys už miesto ribų

58 pav. Iškarpa iš Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano Gamtinio karkaso schemos. Struktūrinės žaliosios jungtys gatvių koridoriuose numatytos žalių taškių linija.

Specialieji planai

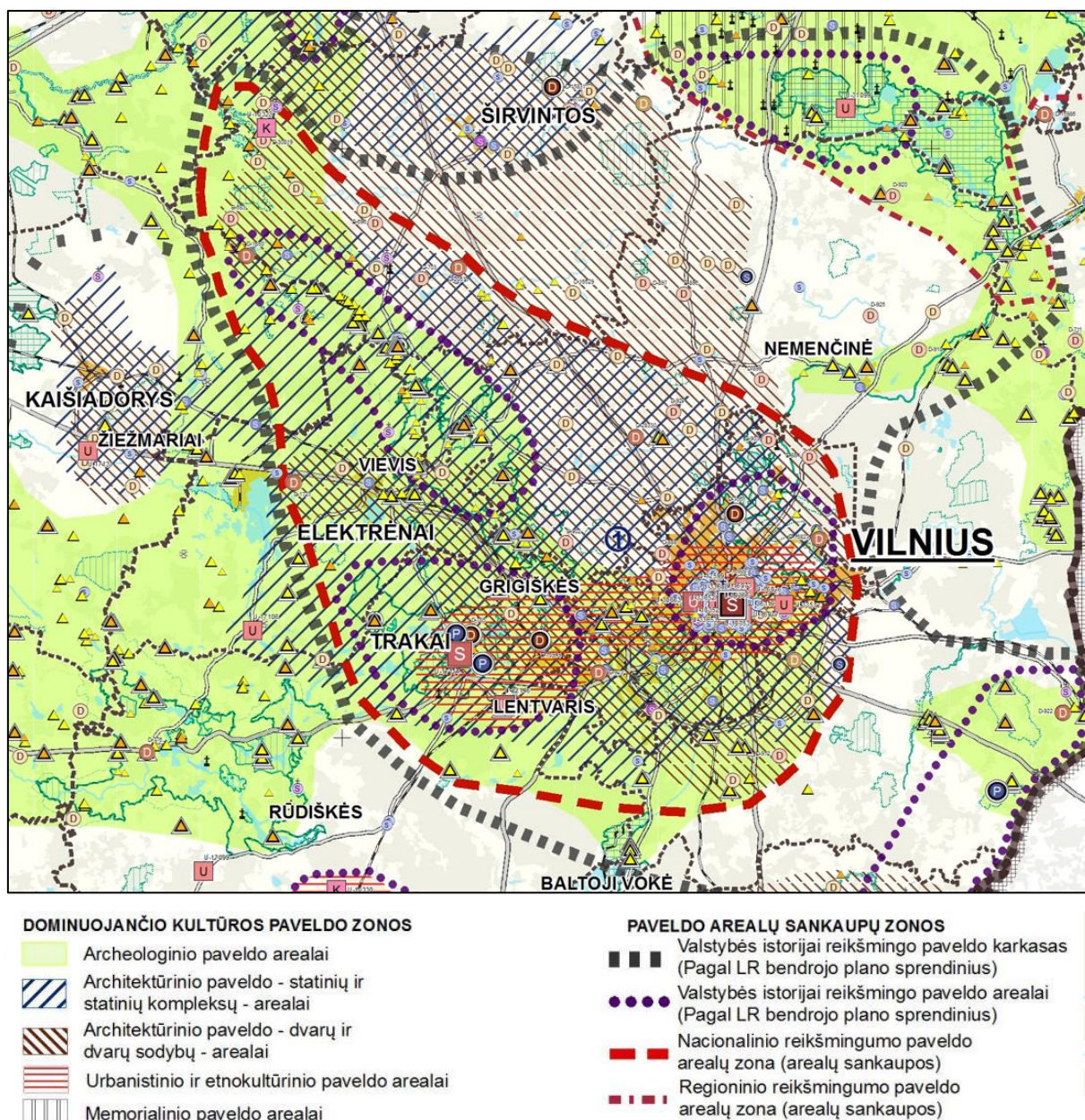
Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas

Patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703

Reg. Nr. T00077225, 2015-10-26

Rengėja UAB „Urbanistika“, projekto vadovė Andželika Kažienė

Nacionaliniame Kraštovaizdžio tvarkymo plane pateikiamas kultūros vertybių sandrauba išsidėstymas, siūlomi Kultūros paveldo apsaugos teritoriniai prioritetai, detalizuojamos šalies teritorijos bendrajame plane nustatytos šalies kultūrinio istorinio karkaso zonos, siūlomi archeologinio, architektūrinio, urbanistinio ir etnokultūrinio, memorialinio paveldo dominavimo arealai, taip pat nacionalinės ir regioninės reikšmės kultūros paveldo arealai, reikšmingi nustatant veiksmų prioritetus.

59 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kultūros paveldo apsaugos teritorinių prioritetų brėžinio [25].

Planuojama teritorija priskiriama nacionalinės reikšmės kultūros paveldo arealų sankaupų zonai (59 pav.). Tai reikšmingiausi Lietuvos istorinio kultūrinio karkaso objektai, kuriuose atsispindi visi istoriniai miesto ir kaimo kraštovaizdžio tipai – piliakalniai ir senovės gyvenvietės (iki Valakų reformos vyravęs kraštovaizdis), dvarų sodybos (Valakų reformos pasekmėje susiformavęs kraštovaizdis), istoriniai miestai ir jų dalys, etnografiniai kaimai.

Svarbiausi tvarkymo tikslai, nustatyti šiuo teritorijų planavimo dokumentu, apima:

„90.1. vertybių ir jas supančio kraštovaizdžio autentiškumo išsaugojimą;

90.2. susiklosčiusios istorinio ir gamtinio kraštovaizdžio dermės, erdvinės ir planinės struktūros palaikymą;

90.3. asociatyvaus kraštovaizdžio elementų vertės išryškinimą ir atskleidimą“ [25].

Vilniaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema

Patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2009 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. IV-290

TPD Reg. Nr. T00054279

Rengėjas UAB „Aplinkos inžinerija“, projekto vadovė G. E. Miknevičienė

Vilniaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schemoje sužymėtos paveldo vertybės, registruotos KVR šios schemos rengimo metu. Žymimi paveldo objektai, išsidėstę už Vilniaus miesto ribų. Šiuo metu šio planavimo dokumento sprendiniai nėra aktualūs, nes duomenys KVR pasikeitė, sprendiniai nebeatitinka esamos padėties [39].

Pavilnių regioninio parko ir jo zonų ribų planas

Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 518

TPD Reg. Nr. T00054274

Rengėjas VĮ "Valstybinis žemėtvarkos institutas"

ir

Pavilnių regioninio parko tvarkymo planas

Patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. D1-341;

TPD Reg. Nr. T00054276

Rengėjas VĮ "Valstybinis žemėtvarkos institutas"

Galiojančiuose Pavilnių RP tvarkymo ir jo zonų ribų planuose nustatytos parko funkcinių prioritetų zonų, rezervatų, draustinių ribos, pagrindinės nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos kryptys ir priemonės. Pažymėta, kad pagrindinė kryptis – išsaugojimas vietoje, apsaugant nuo vizualinės taršos, palaikant ryšį su gamtine aplinka, gerinant pritaikymą lankymui. Tvarkymo plano aiškinamajame rašte nurodytos konkrečios paveldo objektų tvarkymo priemonės. Detaliai aprašyti archeologinio paveldo tvarkybos darbai [40].

Didžioji dalis numatytų tvarkymo priemonių buvo įvykdyta ir tai turėjo teigiamą poveikį atskleidžiant šio regiono unikalaus istorinio kraštovaizdžio vertes.

Neįvykdytas sprendinys dėl Kučkuriškių popieriaus fabriko panaudojimo poilsinės rekreacijos poreikiams ir technikos muziejiniams ekspozicijoms įrengti turėtų būti perkeltas į rengiamą planavimo schemą, nes šis objektas vienas labiausiai apleistų planuojamoje teritorijoje.

Kiti specialieji planai

Teritorijų planavimo dokumentų registro duomenų bazėje nurodyti keli specialieji planai, kurių sprendiniai neturi tiesioginės įtakos kultūros vertybių išsaugojimui, tačiau turi teigiamą poveikį paveldui, nes nustato konkrečias priemones, kuriomis skatinamas vertybių lankymas (pvz. projektuojama dviračių trasa sujungia paveldo vertybes į vieną maršrutą), pritaikymas:

- Vilniaus miesto dviračių takų specialusis planas, TPD reg. Nr. T00072197, registruotas TPDR 2014-07-11, rengėjas Savivaldybės įmonė „Vilniaus planas“, pr. vadovė Audronė Alūzienė;
- Vilniaus apskrities miškų tvarkymo schema, TPD reg. Nr. T00071421, registravimo data 2014-05-07, rengėjas VĮ Valstybinis miškotvarkos institutas, pr. vadovė Živilė, Ribokienė;
- Vilniaus miesto šilumos ūkio specialiojo plano atnaujinimas, TPD reg. Nr. T00082128, reg. data 2018-06-28, rengėjas Savivaldybės įmonė „Vilniaus planas“, pr. vadovė Laima Naujokaitienė.

Detalieji planai

Informacija apie teritorijoje parengtus detaliuosius planus gauta iš Teritorijų planavimo dokumentų registro. Rasti du detalieji planai, kurių sprendiniai susiję su kultūros ir gamtos paveldo objektų teritorijomis (28 lentelė).

28 lentelė. Detaliųjų planų, kurių sprendiniai susiję su kultūros ir gamtos paveldo objektų teritorijomis, sąrašas.

Teritorijų planavimo dokumento Nr. TPDR	Rengėjas, pr. vad.	Patvirtinimo metai	Žemės naudojimo būdas ir pobūdis	Maks. pastatų aukštis	Maks. užstatymo tankis	Pastabos
Pavilnių RP Pūčkorių užtvankos aplinkos nedidelių veiklos mastų detalusis planas T00055566	A. Kažienės architektūros studija	2002	R/R1; R2; G/G1 I1 M2 VF	12 m	30 % 15 %	Planas rengtas prieš įrašant Leoniškių malūno statinius į KVR, bet numatė teritorijos regeneravimą, istorinių statinių restauravimą-atkūrimą, teritorijos pritaikymą atsižvelgiant į kraštovaizdžio vertes.
Teritorijos prie Stepono Batoro g. nedidelių veiklos mastų detalusis planas T00056305	UAB „Architektura humana“ pr. vad. E. Lozuraitis	2003	M2.1 C3.1 R2.3	– – 1 a.+ mansarda	– – 0,06 %	Pūčkorių atodangos teritorijai nustatyta konservacinė žemės paskirtis

16. Probleminės situacijos ir arealai

Biologinės įvairovės apsaugą įtakojančios probleminės situacijos⁷

Kalnų gamtinio rezervato tikslų užtikrinimo iššūkiai

Saugomų teritorijų įstatymo 3 skirsnio 6 straipsnyje be kitų nurodomi šie rezervatų steigimo tikslai: užtikrinti natūralią gamtinių procesų eigą arba nekilnojamųjų kultūros vertybių (vietovių ir (ar) kompleksinių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų) autentiškumo palaikymą; išsaugoti vertingas natūralias ekosistemas, buveines, laukinių augalų, grybų ir gyvūnų rūšių genofondą. Kalnų gamtinis rezervatas (64,8 ha) yra Pavilnių RP pakraštyje ir ribojasi su urbanizuota teritorija – Aukštuoju Pavilniu. Daug gyventojų artimoje aplinkoje lemia didelius jų ir augintinių srautus rezervate. Dėl to formuojasi takai, pernešamos svetimžemės (tarp jų ir invazinės) ar ruderalinės rūšys, pasitraukia jautrios trikdymui rūšys. Tai riboja galimybes užtikrinti natūralius gamtinius procesus. Rezervate išskirtų natūralių buveinių ir saugomų rūšių apsaugai galėtų pakakti ir draustinio statuso, jei tai būtų apibrėžta RP nuostatuose ir taikomos reikalingos buveinių išsaugojimo priemonės pagal parengtas natūralių miško buveinių tvarkymo rekomendacijas [41].

Kita problema – Kalnų gamtiniame rezervate vyrauja eglių dominuojami miškai, kuriuose pastaraisiais metais pasireiškia stiprios tipografų invazijos. Miškų kirtimo taisyklėse numatyta, kad sanitariniai kirtimai rezervatuose nevykdomi. Tai gali sąlygoti sudėtingą situaciją dėl didelio negyvų medžių skaičiaus keliamų rizikų lankymuisi ir estetinių miesto prieigų pokyčių.

Gamtinių vertybių apsaugos esamose rekreacinio prioriteto zonose iššūkiai

Rekreacinio prioriteto zonoje, išskirtoje Vilnios upės apylinkėse, patenka dalis BAST „Vilnios šlaitai ties Pūčkoriais“. Teritorijoje taip pat yra saugomų rūšių radaviečių. Jų apsauga potencialiai galėtų būti suderinama su rekreaciniu naudojimu, bet tikslinga apsvarstyti ir gamtinių draustinių ribų pokyčius, kad būtų geriau derinami apsaugos ir rekreacijos prioritetai. Tai taikytina ir Vilnios upės vagai, kuriai draustinio statuso suteikimas potencialiai sudarytų geresnes prielaidas rekreacinio naudojimo (plaukimo baidarėmis) reglamentavimui, taip sumažinant neigiamą poveikį EB svarbos natūraliai buveinei 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis.

Teritorijos mozaikiškumo, pievų, miško aikštelių ir retmių išsaugojimo svarba

Pavilnių RP tiek gamtinė, tiek rekreacinė vertė yra glaudžiai susijusi su mozaikiško kraštovaizdžio, kuriame tarp miškų įsiterpusios pievos, gausu miško aikštelių, retmių, išsaugojimu. Reikšminga dalis į saugomų rūšių sąrašą įrašytų augalų jau nebeaptinkama dėl teritorijos homogenizacijos – minėtų elementų nykimo užaugant krūmynais, mišku, taip pat pačio miško sutankėjimo, natūralios medynų kaitos dėl būdingų natūralių trikdžių (gaisrų, žolėdžių veiklos) ir (ar) tradicinio naudojimo sunykimo. Šiuo metu dalies atvirų buveinių apsauga yra numatyta įsteigtų BAST apsaugos tiksluose ir (ar) jos įtrauktos į SŽNS PG plotus, tačiau siektina atvirų kraštovaizdžio elementų plotus reikšmingai didinti, visų pirma įtraukiant saugomų rūšių ir natūralių buveinių atsikūrimo potencialias vietas, pietinės ekspozicijos šlaitus, taip pat vietas, kur sukuriamą pridėtinę estetinę vertę (užtikrinama apžvalga, eksponuojamos reljefo formos ar pan.). Pavilnių RP dominuojanti valstybinė žemė sudaro tam tinkamas prielaidas.

⁷ Problemos susijusios su konkrečių EB svarbos natūralių buveinių ir saugomų rūšių išsaugojimu pateiktos Gyvosios gamtos skyriuje (žr. 6 skyrių).

Miško buveinių kaitos problematika

Patrauklūs rekreaciniu požiūriu brandūs pušynai dėl jų atsikūrimui būtinų veiksmų (gaisrų) suvaldymo negali išlaikyti būdingos struktūros ir pamažu transformuojasi į lapuotynus. Atitinkamai pasitraukia ir būdingos šviesių pušynų rūšys, keičiasi miško estetinės ypatybės. Eglynuose taip pat tikėtina reikšminga kaita dėl sausose augavietėse stiprėjančio tipografų poveikio ir iššūkių, susijusių su sanitariniais kirtimais rekreacijai naudojamuose bei saugomuose plotuose. Tiek vykdant sanitarinius kirtimus ir vėliau želdinant, tiek natūraliai atsikuriant vyksta palaipsnė transformacija į lapuotynus ar mišrius miškus. Tai yra sveikintinas procesas nes didina medynų atsparumą vabzdžių invazijoms. Į šiuos procesus svarbu atsižvelgti užsibrėžiant Pavilnių RP siekiamą išsaugoti 9010 *Vakarų taigos ir 9050 Rūšių turtingų eglynų buveinių plotus už esamų BAST ribų ir kartu sudaryti prielaidas BAST tiksluose numatytų buveinių plotų išsaugojimą formuojant pakaitines buveines.

Lankytojų srautų reguliavimas

Pavilnių RP yra intensyvios antropogeninės įtakos zonoje, todėl svarbu tinkamai organizuoti retų rūšių augalų apsaugą, atkreipti dėmesį į galimą neigiamą poveikį saugomų augalų rūšių populiacijoms tais atvejais, kai jų augavietės yra prie pažintinių takų. Planuojant ir rengiant, o vėliau ir prižiūrint pažintinius takus būtina vengti juos tiesi arti ypač retų augalų buveinių, kad lankytojai nedarytų joms ir patiems augalams tiesioginės žalos. Tais atvejais, kai pažintiniai takai jau nutiesti, būtina įvertinti augalų apsaugos priemones. Apie ypač retus ir nykstančius augalus informacija neturėtų būti viešinama, kad lankytojai jų neieškotų ir nedarytų žalos buveinei ir patiems augalams.

Invazinių rūšių pavojus

Svarbu vykdyti nuolatinį šviečiamąjį darbą vietos gyventojams ir informuoti, kokios veiklos kelia invazijų pavojų. Daugiausia dėmesio reikia skirti švietimui apie invazinių rūšių kontrolę ir naikinimą, dekoratyvinių želdynų priežiūrą ir augalinių atliekų utilizavimą. Vykstant klimato kaitai, kai kurie anksčiau grėsmės nekėlę dekoratyviniai augalai dabar intensyviai plinta, natūralizuojasi ir gali sukelti rimtų ekologinių problemų.

Kultūros paveldo apsaugą įtakančios probleminės situacijos

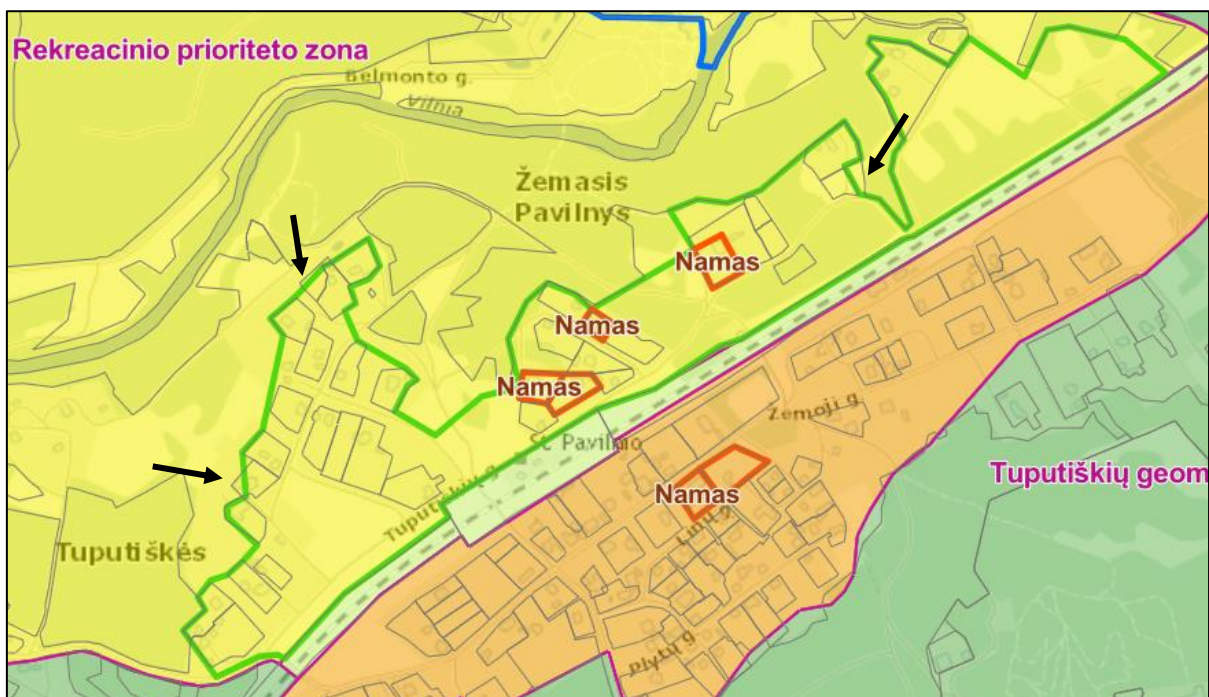
Esamų Pavilnių RP ribų ir zonų suderinamumas su kultūros paveldo vertybių teritorijų ribomis

Vietovių ir kompleksinių objektų, kuriems galėtų būti rengiami specialieji planai, ribos

Vadovaujantis Saugomų teritorijų specialiųjų planų rengimo taisyklių 20 punktu, „funkcinio prioriteto zonos, apimančios valstybinio parko ar biosferos rezervato teritorijoje esančią kultūros paveldo vietovę ir (ar) kompleksinį kultūros paveldo objektą, kuriam kultūros ministro ir aplinkos ministro nustatyta tvarka gali būti rengiamas tvarkymo planas, ribos nustatomos taip, kad sutaptų su nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu nustatytomis kultūros paveldo vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų ribomis.“

Tuputiškių gyvenvietė (u. k. 33512)

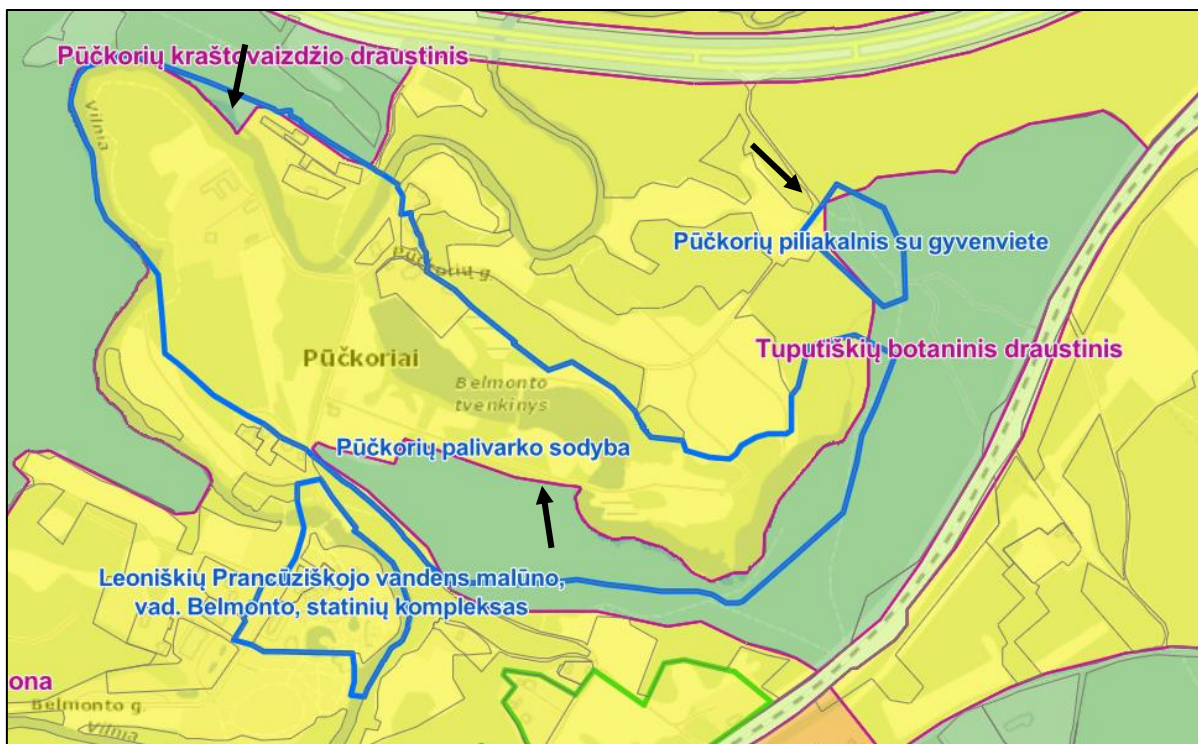
Gyvenvietė įrašyta į KVR 2009 metais, jau patvirtinus Pavilnių RP planavimo schemą, todėl šiuo metu galiojančioje schemoje nėra atsižvelgta į kultūros vertybių šioje teritorijoje išsaugojimą. Vietovės teritorijos ribos, kai kur neatitinka žemės sklypų ribų (60 pav.) Patikslinus apskaitos dokumentus ir teritorijos ribų planą, vietovės vertingųjų savybių apsaugai turėtų būti steigiamas kraštovaizdžio arba urbanistinis draustinis.

60 pav. Tuputiškių gyvenvietės teritorijos ribų (pažymėtos žalia linija) neatitikimai su žemės sklypų ribomis.

Pūčkorių palivarko sodyba (u. k. 27071)

Dvaro sodybos teritorijos ribos daug kur nesutampa su Pavilnių RP funkcinio prioriteto zonų ribomis (61 pav.). Šiuo metu didžioji dalis sodybos teritorijos patenka į rekreacinio prioriteto zoną, o dalis į Tuputiškių botaninį draustinį, nežymi dalis – į Pūčkorių kraštovaizdžio draustinį. Taip pat matomas ir Pūčkorių piliakalnio teritorijos ribų neatitikimas su nustatyta funkcinio prioriteto zonų riba.

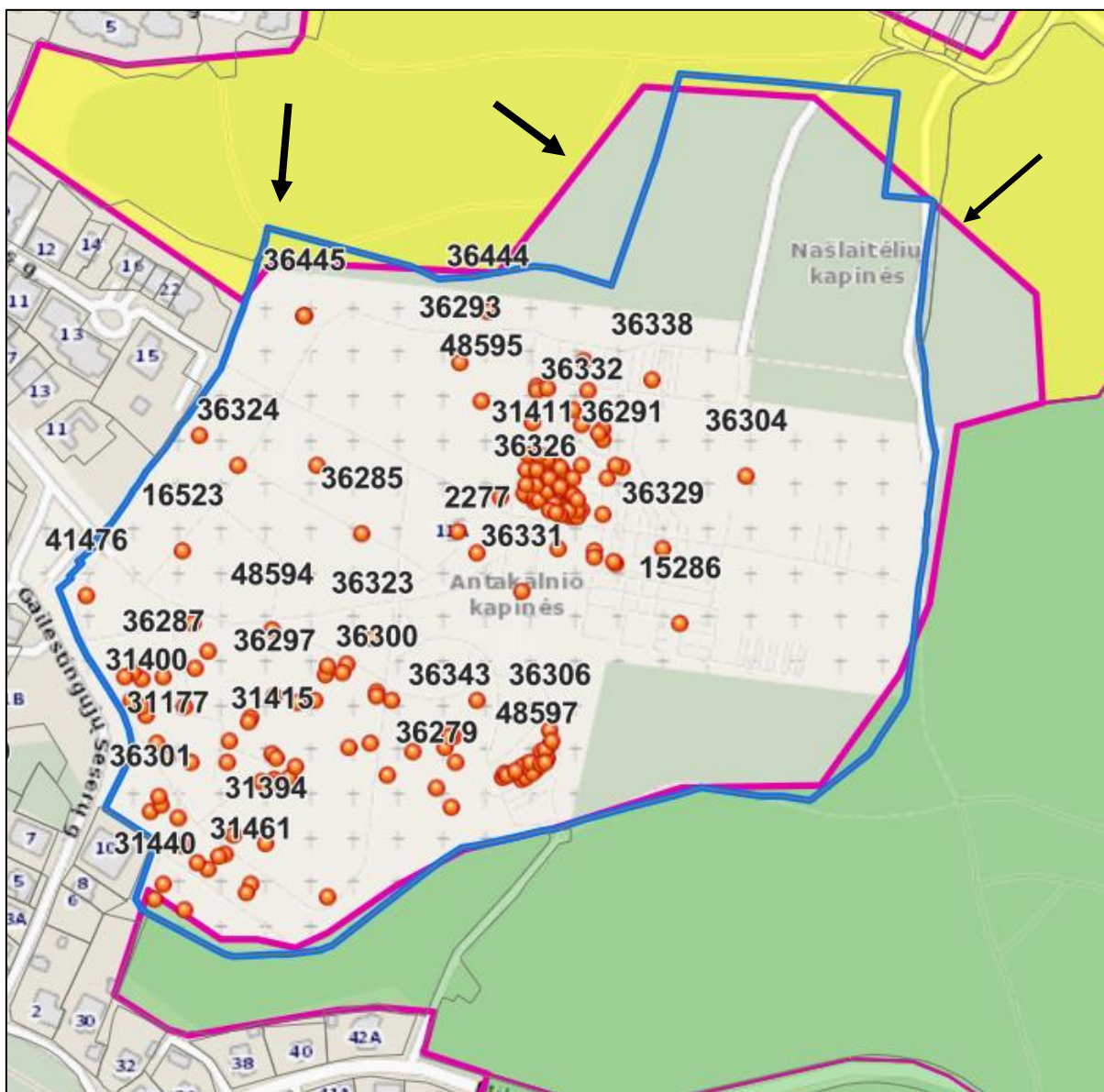
61 pav. Pūčkorių palivarko sodybos ir Pūčkorių piliakalnio su gyvenviete teritorijų ribų (pažymėtos mėlyna linija) neatitikimai su Pavilnių RP funkcinio prioriteto zonų ribomis.

Kultūros paveldo objektų teritorijų ribų ir Pavilnių RP funkcinio prioriteto zonų ribų neatitikimai

Nežymūs ribų nesutapimai nustatyti išanalizavus Pavilnių RP kraštovaizdžio zonų ir kitų paveldo objektų teritorijų ribas. Toliau pateikti trumpi komentarai.

Vilniaus senųjų kapinių, vad. Antakalnio kapinėmis, kompleksas (u. k. 36243)

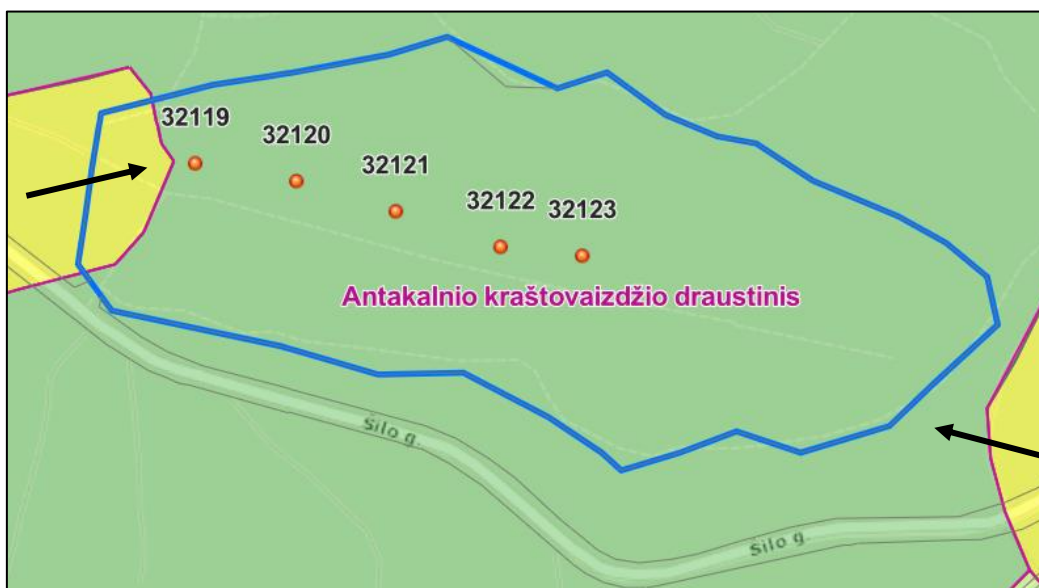
Šis kompleksas įrašytas į KVR 2017 m. Nedidelės dalys šiuo metu apibrėžtos vertybės teritorijos patenka į Pavilnių RP (62 pav.). Kadangi Antakalnio kapinių kompleksui pripažintas kraštovaizdžio, memorialinis, architektūrinis, dailės ir istorinis vertingųjų savybių pobūdis, šios vertės saugomos pagal NKPAĮ, nėra būtina šią vertybę įtraukti į Pavilnių RP. Reikėtų patikslinti RP ribas, sutapdinant jas su Antakalnio kapinių ribomis.

62 pav. Vilniaus senųjų kapinių, vad. Antakalnio kapinėmis, teritorijos ribų (pažymėtos mėlyna linija) neatitikimai su Pavilnių RP ribomis.

Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerių kompleksas (u. k. 32118)

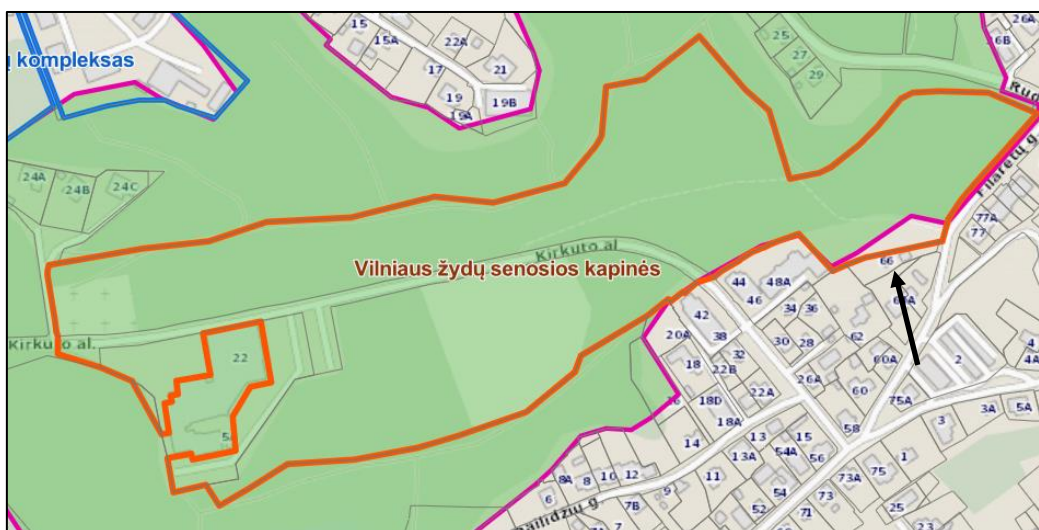
KVR nurodytos vertybės teritorijos riba nesutampa su Antakalnio kraštovaizdžio draustinio riba (63 pav.).

63 pav. Lenkijos kariuomenės bunkerių komplekso teritorijos ribų (pažymėta mėlyna linija) neatitikimai su Pavilnių RP funkcinio prioriteto zonų ribomis.

Vilniaus žydų senosios kapinės (u. k. 12567)

Neatitikimai tarp Pavilnių RP ribų ir KVR nurodytos vertybės teritorijos ribų (64 pav.).

64 pav. Vilniaus žydų senųjų kapinių teritorijos ribų (pažymėta oranžinė linija) neatitikimai su Pavilnių RP riba.

Rokantiškių piliakalnis su gyvenvieta (u. k. 2932)

Nežymus neatitikimas tarp Pavilnių RP ribų ir vertybės teritorijos ribų (65 pav.).

Pavilnio Kristaus Karaliaus ir Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės bažnyčia (u. k. 32785)

Neatitikimai tarp objektų teritorijų ribų ir Pavilnių RP ribų (66 pav.).

65 pav. Rokantiškių piliakalnio su gyvenviete teritorijos ribų (pažymėta mėlyna linija) neatitikimai su Pavilnių RP riba.

66 pav. Pavilnio bažnyčios ir Serpantino teritorijų ribų (pažymėtos oranžinėmis linijomis) neatitikimai su Pavilnių RP riba.

Kitos su kultūros paveldo vertybėmis susijusios problemos

- Vadovaujantis Saugomų teritorijų specialiųjų planų rengimo taisyklių 21.1.6. punktu, būtina patikslinti šių paveldo objektų apskaitos dokumentus: Serpantino (u. k. 2339) ir Tuputiškių gyvenvietės (u. k. 33512).
- Išanalizavus apskaitos dokumentus, nustatyta, kad teritorijos ribų planuose yra daug nežymių netikslumų, siejamų su vertybės teritorijos ribų neatitikimais su kadastrinių žemės sklypų ribomis. Dalis reikšmingų paveldo objektų (Markučių dvaro sodyba, Kučkuriškių piliakalnis, Tuputiškių gyvenvietė) nėra paskelbti saugomais, tai reiškia, kad jų vertingųjų savybių apsauga nėra užtikrinta.
- Pagal kriterijus, nustatytus Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių 3.2 p., rengiamoje planavimo schemoje reikia paruošti du detalizuotus nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkymo planus – Tuputiškių gyvenvietės ir Pūčkorių palivarko.
- Reikia atkreipti dėmesį į blogiausios būklės paveldo objektus – Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų kompleksą, medinės architektūros objektus, numatyti priemones sudominti ir skatinti pastatų savininkus išsaugoti paveldo objektų autentiškumą, palaikyti gerą jų fizinę būklę, tęsti tradicinių medinių pastatų, darniai įsiliejančių į Pavilnio kraštovaizdį, statybos tradicijas.

Kitos su Pavilnių RP ribomis ir zonavimu susijusios probleminės situacijos

Pavilnių RP ribų tikslumas ir aiškumas. Pavilnių RP planavimo schema rengta 2005–2008 m., patvirtinta 2009 m. Per 17 metų pakito žemėnauda ir žemėvalda, todėl siekiant aiškumo, naujos Pavilnių RP ir jo vidinių funkcinių zonų ribos turėtų būti priderintos prie žemės sklypų ribų ir kitų aiškių orientyrų.

Su rekreaciniu naudojimu susijusios probleminės situacijos

Viešų trumpalaikiam poilsiui skirtų teritorijų (poilsiaviečių, piknikų vietų ir pan.) Pavilnių RP nėra daug, jų galėtų būti įrengta daugiau. Tam yra tinkamų vietų, pavyzdžiui, Vilnelės pakrantės šiauriau Markučių dvaro, Jokūbo kalnas šalia Tuputiškių ir kt. Kai kur gyventojai imasi patys įsirenginėti poilsiui skirtas vietas ir infrastruktūrą valstybinėje žemėje. Pavyzdžiui, privačia iniciatyva įrengta poilsio zona su apžvalgos aikštele prie Birbinių g., žaidimų aikštelė prie Ribiškių tako g. (abi – Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje). Dalis tokių vietų gali būti integruotos į RP rekreacinio naudojimo sistemą, tačiau nemažai tokių iniciatyvų dera stabdyti.

Kai kurie Pavilnių RP esantys rekreaciniai kompleksai labai intensyviai išplėtoti, mažai primena saugomą teritoriją. Tai pasakytina apie Belmonto poilsio ir pramogų centrą, Liepkalnio slidinėjimo centrą. Taip pat yra norų stipriai plėtoti Belmonto žirgyno kompleksą. Šių ir kitų RP esančių rekreacinių kompleksų vystymas turėtų būti derinamas prie saugomos teritorijos tikslų, organiškai įjungiant į RP rekreacinio naudojimo sistemą.

Ne visos rekreacinio prioriteto zonos naudojamos. Rekreacijai beveik nenaudojama miškinga mažai urbanizuota zona į šiaurę nuo Stepono Batoro ir Mildos gatvių sankryžos (53 ha). Taip pat nenaudojama maža (1,5 ha) rekreacinio prioriteto zona pietiniame RP pakraštyje, prie Gurių gatvės. Galiojančiame Pavilnių RP tvarkymo plane čia siūlyta įkurti motelį, tačiau ši galimybė nebuvo įgyvendinta.

Yra ir daugiau vietų, kuriose pagal galiojančius RP tvarkymo plano sprendinius numatyta rekreacinės infrastruktūros plėtra, tačiau šios galimybės dėl įvairių priežasčių liko neišnaudotos. Pavyzdžiui, Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų kompleksas ir aplinkinės teritorijos, buvusių garažų teritorijos prie Stepono Batoro g., teritorija prie Tuputiškių vandenvietės (tarp Vilnelės ir Belmonto g., ties Belmonto g. 15), teritorija prie Žolyno g. ir kt. Taip pat pažymėtina, kad prie Pūčkorių atodangos neliko kavinės.

Dalis gamtos ir kultūros paveldo objektų nepritaikyti lankymui: Rokantiškių kalva (gamtos paveldo objektas; kalvą supa urbanizuotos teritorijos, todėl pritaikyti lankymui sudėtinga), Kučkuriškių piliakalnis (neseniai atrastas), Kučkuriškių popieriaus fabriko kompleksas (teritorija apleista ir aptverta, dalis statinių labai blogos būklės), Tuputiškių urbanistinė vietovė.

Planuojamoje teritorijoje trūksta kempingų ir kemperių aikštelių. Nedidelis kempingas kurį laiką veikė prie Minsko plento, viešbučio „Ibis“ stovėjimo aikštelėje, tačiau šis viešbutis rekonstruojamas į slaugos namus ir kempingas panaikintas. Galiojančiame RP tvarkymo plane numatyta įrengti kempingą vienoje iš naikinamų garažų teritorijų (400 m į pietvakarius nuo Pūčkorių atodangos), tačiau numatyta vieta yra stipriai užteršta ir jos neišvalius kempingo įrengimas yra neįmanomas. Tikslinga ieškoti kitos tinkamos vietos kempingui įrengti.

Dviračių turizmo vystymui Pavilnių RP kol kas skiriama mažiau dėmesio, trūksta įrengtų dviračių takų. Pirmiausia siūlytina ieškoti galimybių įrengti dviračių taką ties Belmonto g., taip pat pritaikyti dviračių turizmui Pavilnio ir Žemąją gatves. Pabrėžtina, kad

dviračių takų vystymas yra svarbus ne tik turistams, bet ir vietos gyventojams, kaip ekologiško susisiekimo alternatyva.

Pavilnių RP aktuali intensyvaus nekontroliuojamo važinėjimo kalnų dviračiais problema. Kalnų dviračių entuziastai, atvykstantys ne tik iš Vilniaus, bet ir kitų miestų, važinėja ne tik keliukais, bet ir šlaitais, ypač Sapieginės eroziniame kalvyne (Naujosios Vilnios, Kučkuriškių, Rokantiškių apylinkėse), savavališkai įsirengia trasas ir infrastruktūrą. Taip pažeidžiamas šlaitų reljefas, vyksta erozija. Važinėjimą kalnų dviračiais RP būtina reguliuoti.

Vandens turizmui intensyviai naudojama srauni Vilnios upė. Pažymėtina, kad Vilnios upė Pavilnių RP yra „Natura 2000“ teritorija, o intensyvus plaukiojimas baidarėmis, ypač esant žemesniam vandens lygiui, daro neigiamą poveikį saugomoms natūralioms buveinėms (upių sraunumos su kurklių bendrijomis). Todėl plaukiojimo intensyvumą tikslinga reguliuoti.

Su urbanizuotomis teritorijomis susijusios probleminės situacijos:

Vilniaus mieste esantis Pavilnių RP patiria stiprų urbanistinį spaudimą. Regioninį parką iš visų pusių supa urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos. Urbanizuotų teritorijų plėtra ir susisiekimo infrastruktūra (stambesnės gatvės, keliai, geležinkeliai) atskiria ir izoliuoja gamtines teritorijas, jos vis labiau tampa „salomis“, tarp kurių nelieka ekologinių jungčių.

Galiojančiame Pavilnių RP tvarkymo plane išskirta nemažai gyvenamųjų zonų, tačiau plano sprendiniuose nėra aiškiai apibrėžta, ar šiose zonose galima nauja statyba. Tai stabdo šių zonų vystymą, žemės sklypų formavimą ir naudojimą, pasitaiko teisminių atvejų. RP reikia vengti ištisinės urbanizacijos, ypač perimetrinio Vilnios pakrančių užstatymo.

Yra nemažai vietų, kur gyventojai naudoja šalia savo sklypų esančią valstybinę žemę.

Kai kurių teritorijų tolimesnis naudojimas nėra aiškus. Pirmiausia tai pasakytina apie naikinamas garažų teritoriją šalia Mildos ir Stepono Batoro gatvių, gamybinės ir žemės ūkio teritorijas ties Kučkuriškėmis, kai kurias vandenviečių teritorijas.

Neaiškumų kyla ir dėl Vyriausybės 2010 m. patvirtintų rekreacinių ir ekologinių požiūriu ypač vertingų teritorijų ribų. Nors šiose teritorijose žemė neturėtų būti gražinama natūra, yra vietų, kur į šias teritorijas patenka privatūs žemės sklypai, kai kurie – kitos paskirties.

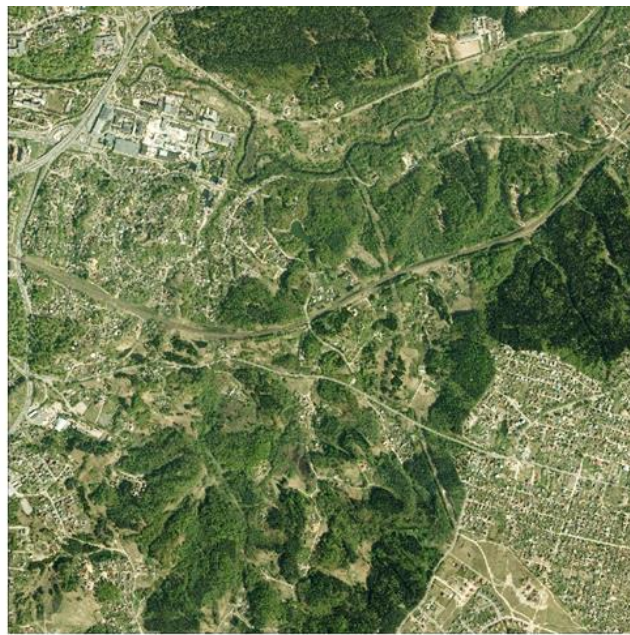
Kitos probleminės situacijos

Pavilnių RP (prie Pūčkorių atodangos, Ancučių kraštovaizdžio draustinyje ir kitur) yra tarpukario gynybinių įtvirtinimų liekanų, kurios kelia pavojų lankytojams. Šias liekanas tikslinga pašalinti arba sutvarkyti.

Bendrai pastebėtina, kad eroziniai kalvynai labai užaugo mišku (67 pav.), kas sąlygojo reljefo vaizdingumo ir apžvalgos sumažėjimą.

1952-05-28

2008 m.

67 pav. *Ribiškių ortofotonuotraukos*

LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI

- [1] R. Baškytė, G. Raščius, P. Kavaliauskas ir T. Tukačiauskas, Lietuvos saugomos teritorijos. Informacinis leidinys, Vilnius: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 2019, pp. 15, 240, 242.
- [2] R. Baškytė ir P. Kavaliauskas, Vilniaus regioniniai parkai, Vilnius: Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcija, 2002.
- [3] „Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registras,“ Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://kvr.kpd.lt>. [Kreiptasi 14 02 2025].
- [4] „Saugomų teritorijų valstybės kadastras,“ Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://stvk.lt/map>. [Kreiptasi 15 01 2025].
- [5] R. Guobytė, Vilniaus miesto kvartero geologija ir geomorfologija, Vilnius: Lietuvos geologijos tarnyba, 2014.
- [6] Č. Kudaba, Lietuvos aukštumos, Vilnius: Leidykla „Mokslas“, 1983.
- [7] R. Guobytė, „Vilniaus miesto kvartero geologijos ir geomorfologijos bruožai,“ *Geologijos akiračiai*, nr. 1-2, pp. 8-17, 2023.
- [8] Lietuvos nacionalinis atlasas, t. 1, Vilnius: Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras "Gis-Centras", 2016.
- [9] dr. Donatas Valiukas, dr. Viktorija Mačiulytė, Zina Kitrienė, „Lietuvos klimato atlasas. 1991–2020 m.,“ Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba, 2023.
- [10] „<http://www.meteo.lt/documents/>,“ Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba, 15 12 2021. [Tinkle]. Available: <http://www.meteo.lt/documents/20181/103901/standartine-klimato-norma-1991-2020.pdf>. [Kreiptasi 25 02 2022].
- [11] „Klimato kaita Vilniuje XXI a.,“ Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba.
- [12] K. Kilkus ir E. Stonevičius, „Lietuvos vandenių geografija,“ 2011. [Tinkle]. Available: http://www.hkk.gf.vu.lt/publikacijos/2011_Lietuvos_vandenu_geografija.pdf.
- [13] „Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastras (UETK),“ Aplinkos ministerija, [Tinkle]. Available: <https://uetk.biip.lt/zemelapis/>. [Kreiptasi 19 02 2025].
- [14] B. Gailiusis, J. Jablonskis ir M. Kovalenkoviėnė, Lietuvos upės: hidrografija ir nuotėkis, Kaunas: Lietuvos energetikos institutas, 2001.
- [15] M. Jackevičius, „Griūvančios Belmonto užtvankos likimas jau aiškus,“ 28 07 2017. [Tinkle]. Available: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/griuvancios-belmonto-uztvankos-likimas-jau-aiskus-75334531>. [Kreiptasi 24 02 2025].
- [16] „Lietuvos pelkių ir durpynų erdvinių duomenų rinkinys,“ Lietuvos gamtos fondas, Gamtos paveldo fondas, Vilnius, 2018.
- [17] Scientia practica, MB, Buveinių ir populiacijų būklės moksliniai tyrimai, 2021.
- [18] MB "Ecojuris", „Buveinių apsaugai svarbios teritorijos "Kaukysos upės slėnio" gamtotvarkos planas,“ 2025.
- [19] Lietuvos raudonoji knyga, Vilnius: Aplinkos ministerija, 2021.
- [20] „Saugomų rūšių informacinė sistema,“ Aplinkos ministerija, [Tinkle]. Available: <https://sris.am.lt>. [Kreiptasi 27 02 2025].
- [21] L. Baltrūnaitė, „Ūdros ir bebro monitoringo ataskaita,“ 2024.
- [22] J. Tupčiauskaitė, „Ribiškių kraštovaizdžio draustinio ir BAST Kaukysos upės slėnis botaniniai tyrimai“.
- [23] Aplinkos ministerija, „INVA Invazinių rūšių informacinė sistema,“ [Tinkle]. Available: <https://inva.biip.lt/>. [Kreiptasi 27 02 2025].
- [24] VĮ Valstybės žemės fondas, „Pavilnių regioninio parko kraštovaizdžio struktūros

- aprašas, "Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Vilnius, 2017.
- [25] „Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas,“ UAB „Urbanistika“, Vilnius, 2015.
- [26] R. Baškytė, Saugomas kraštovaizdis – šalies pasididžiavimas, Vilnius: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 2023.
- [27] J. Kamičaitytė-Virbašienė, G. Godienė, G. Kavoliunas ir O. Samuchovienė, „Vizualinės taršos gamtiniam kraštovaizdžio kompleksams ir objektams nustatymo metodika,“ Aplinkos ministerija, 2015.
- [28] B. Rydzewski, „Kra jurajska w dyluwium Puzskarni pod Wilnem i głębokie wiercenia w Wilne,“ *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego*, nr. 3, p. 191–210, 1925.
- [29] Б. Галицкий и А. Ярошевич-Галицкая, „Отчет по детальной комплексной геологической съемке района проектируемой ГЭС Антакальнис. 19 л. с граф. прил.,“ Комитет по делам геологии при СНК СССР, Литовское геологическое отделение, Vilnius, 1945.
- [30] „Pavilnių regioninis parkas,“ Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 06 12 2023. [Tinkle]. Available: <https://vstt.lrv.lt/lt/saugomu-teritoriju-sistema/regioniniai-parkai/pavilniu-regioninis-parkas/>. [Kreiptasi 03 02 2025].
- [31] „Pūčkorių dvaro tvartų Vilniuje, Pūčkorių g. 7, architektūriniai tyrimai,“ 2015. [Tinkle].
- [32] Made in Vilnius, „Pristatyta kaip atrodo Rokantiškių pilis Naujojoje Vilnioje: ar ji bus atstatoma? (vizualizacijos),“ 19 12 2021. [Tinkle]. Available: <https://madeinvilnius.lt/naujienu-miestas/pristatyta-kaip-atrode-rokantiskiu-pilis-naujojoje-vilnioje-ar-ji-bus-atstatoma-vizualizacijos>. [Kreiptasi 14 02 2025].
- [33] „Valstybinė geologijos informacinė sistema (GEOLIS),“ Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://www.lgt.lt/epaslaugos/pages/trees/geolis.xhtml>. [Kreiptasi 04 02 2025].
- [34] „Geoinformacija apie miškus (M-GIS),“ Valstybinė miškų tarnyba, [Tinkle]. Available: <https://bit.ly/2XOCesI>. [Kreiptasi 12 02 2025].
- [35] „Lietuvos nacionalinis FSC miškų valdymo standartas,“ Forest Stewardship Council, 2020. [Tinkle]. Available: <https://lt.fsc.org/sites/default/files/2021-10/STD-LTU-01-2020%201-0.pdf#viewer>.
- [36] UAB "Plentprojektas", pr. vad. L. Janulienė, pr. d. vad. I. Kliobavičiūtė, *Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“*.
- [37] „Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrasis planas. Aiškinamasis raštas,“ 2021. [Tinkle]. Available: <https://vilnius.lt/rest/assets/6fd26bff-7a82-47f1-8a13-9f4049e88b42>. [Kreiptasi 14 02 2025].
- [38] Savivaldybės įmonė "Vilniaus planas", „Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrasis planas. Sprendiniai. Aiškinamasis raštas. Priedas 1. Pagrindinio brėžinio reglamentų lentelės,“ 2021. [Tinkle]. Available: <https://vilnius.lt/rest/assets/0e39200d-ac6c-4a77-bd96-294dffc71972>. [Kreiptasi 14 02 2025].
- [39] UAB "Aplinkos inžinerija", pr. vad. G. E. Miknevičienė, „Vilniaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema,“ 2009. [Tinkle].
- [40] VĮ "Valstybinis žemėtvarkos institutas", „Pavilnių regioninio plano tvarkymo ir jo zonų ribų planai,“ 2009. [Tinkle].
- [41] G. Brazaitis, V. Marozas, D. Augutis, Ž. Preikša ir S. Šaudytė-Manton, „EB svarbos natūralių miško buveinių BAST tvarkymo rekomendacijos,“ 2023. [Tinkle]. Available: https://naturalit.lt/wp-content/uploads/2023/10/Naturaliu-misko-buveiniu-tvarkymo-rekomendacijos-2_atnaujintos.pdf. [Kreiptasi 24 02 2025].
- [42] V. Rašomavičius, Mont., EB svarbos natūralių buveinių inventorizavimo vadovas, Vilnius: Petro ofsetas, 2012.

Planavimo dokumentai

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas (2021 m.)

Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas (2015 m.)

Vilniaus apskrities miškų tvarkymo schema (2014 m.)

Vilniaus apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema (2009 m.)

Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrasis planas (2021 m.)

Pavilnių regioninio parko ir jo zonų ribų planas (2009 m.)

Pavilnių regioninio parko tvarkymo planas (2009 m.)

Vilniaus miesto dviračių takų specialusis planas (2014 m.)

Vilniaus miesto vandens telkinių slėnių apsaugos ir pritaikymo rekreacijai specialusis planas (2015 m.)

Vilniaus miesto šilumos ūkio specialiojo plano atnaujinimas (2018 m.)

Naudoti erdviniai duomenys

Biologinės įvairovės duomenų bazė – BĮDB © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2025.

Georeferencinio pagrindo kadastro (GRPK) erdvių duomenų rinkinys © Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2025.

Lietuvos erdvinės informacijos portalas. Prieiga internete: <https://www.geoportal.lt/>

Lietuvos pelkių ir durpynų erdvių duomenų rinkinys © Lietuvos gamtos fondas, Gamtos paveldo fondas, 2018.

Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registro skaitmeniniai duomenys © Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, 2025.

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro ir registro duomenys © VĮ Registrų centras, 2025.

Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys © Valstybinė miškų tarnyba, 2025.

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2025.

Lietuvos Respublikos teritorijos apskaitytų valstybinės žemės plotų erdvių duomenų rinkinys (VŽA_DRLT) © Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2025.

Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:10 000 skaitmeninis rastrinis ortofotografinis žemėlapis ORT10LT © Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2022.

Lietuvos Respublikos teritorijos skaitmeninis erdvinis žemės paviršiaus modelis (DTM-LT 1m) © Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, UAB Hnit-Baltic, 2022.

Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastras © Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2022–2023.

Natūralių pievų ir ganyklų, pelkių ir šaltinynų žemėlapis skaitmeniniai duomenys © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2024.

Pavilnių ir Verkių regioninių parkų EB svarbos natūralių buveinių inventorizacijos duomenų rinkinys © Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcija, 2021.

Saugomų rūšių informacinės sistemos (SRIS) skaitmeniniai duomenys © Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2025.

Žemės gelmių registro duomenys © Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2025.

PRIEDAI

1 priedas. Pavilnių RP esantys nekilnojamojo kultūros paveldo objektai

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m²	Apsaugos zona, m²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Įrašymo į KVR ir akto patvir-tinimo datos	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
1.	Tuputiškių gyvenvietė	33512	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m.	Registrinis	vietinis	vietovė	232874	–	1	Nenu-statyta	taip	Architektūrinis, urbanistinis, kraštovaizdžio	19/06/2009 07/12/2009	nėra	Vietovėje yra: 1. Namas (31642); 2. Namas (31643); 3. Namas (31644); 4. Namas (31669). Aktas neatitinka teisės aktų reikalavimų
2.	Pūčkorių piliakalnis su gyvenvieta	33037	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m.	Inicijuotas skelbti valstybės saugomu	nacionalinis	kompleksas	14228	51486	2	nėra	ne	Archeologinis, kraštovaizdžio	11/06/2009 03/02/2022	nėra	Kompleksą sudaro: 1. Pūčkorių piliakalnio su gyvenvieta piliakalnis (16124); 2. Pūčkorių piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė (33038);
3.	Rokantiškių piliakalnis su gyvenvieta	2932	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m.	Valstybės saugomas	nacionalinis	kompleksas	44642	–	2	Nenu-statyta	ne	Archeologinis, kraštovaizdžio	22/09/1992 26/02/2013	nėra	Kompleksą sudaro: 1. Rokantiškių piliakalnio su gyvenvieta piliakalnis (17323); 2. Rokantiškių piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė (17324) Aktas neatitinka teisės aktų reikalavimų
4.	Markučių dvaro sodybos fragmentai	15915	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Subačiaus g. 124	Registrinis	regioninis	kompleksas	168304	–	5	1	ne	Archeologinis; architektūrinis; dailės; istorinis; kraštovaizdžio; memorialinis; sakralinis; želdynų;	19/05/1993 10/02/2018	nėra	Kompleksą sudaro 1. Markučių dvaro sodybos fragmentų vila (31426); 2. Markučių dvaro sodybos fragmentų Šv. Varvaros koplyčia (31427); 3. Markučių dvaro sodybos fragmentų Puškinų šeimos senosios kapinės (42987); 4. Markučių dvaro sodybos fragmentų parkas (31428); 5. Markučių dvaro sodybos fragmentų Aleksandro Puškino paminklas (7445)
5.	Pūčkorių palivarko sodyba	27071	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Pūčkorių g. 5, 9, 15	Valstybės saugomas	regioninis	kompleksas	375318	41528	6	19	taip	Architektūrinis, kraštovaizdžio, želdynų	31/12/2003 07/27/2021	nėra	Kompleksą sudaro 1. Pūčkorių palivarko sodybos ponų namas (27578); 2. Pūčkorių palivarko sodybos svirnas (27579); 3. Pūčkorių palivarko sodybos kluonas (27580); 4. Pūčkorių palivarko sodybos kumetynas (28327); 5. Pūčkorių palivarko sodybos tvarto liekanos (28328); 6. Pūčkorių palivarko sodybos vandens malūno liekanos (28329)
6.	Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų kompleksas	30522	Vilniaus miesto sav., Naujosios Vilnios sen., Vilniaus m., Užtvankos g. 1	Valstybės saugomas	regioninis	kompleksas	15079	–	5	15	ne	Archeologinis; architektūrinis; inžinerinis; istorinis; kraštovaizdžio; urbanistinis;	18/04/2005 18/08/2015	Yra apsaugos reglamentas	Kompleksą sudaro: 1. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso administracinis pastatas (30523); 2. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso gamybinis pastatas (30524); 3. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso pirmas sandėlis (30525); 4. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso kaminas (38895); 5. Kučkuriškių popieriaus fabriko pastatų komplekso pirmas pastatas (38896)

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m²	Apsaugos zona, m²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Įrašymo į KVR ir akto patvir-tinimo datos	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
7.	Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerių kompleksas	32118	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Šilo g.	Registrinis	regioninis	kompleksas	112083	–	5	5	ne	Architektūrinis; inžinerinis; kraštovaizdžio	09/02/2008 11/06/2008	nėra	Kompleksą sudaro: 1. Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerių komplekso pirmas bunkeris (32119); 2. Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerių komplekso antras bunkeris (32120); 3. Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerių komplekso trečias bunkeris (32121); 4. Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerių komplekso ketvirtas bunkeris (32122); 5. Lenkijos kariuomenės Vilniaus įgulos Antakalnio amunicijos bunkerių komplekso penktas bunkeris (32123);
8.	Leoniškių Prancūziškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių kompleksas	41793	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Belmonto g. 17	Registrinis	regioninis	kompleksas	37391	–	3	12	ne	Architektūrinis, inžinerinis, kraštovaizdžio	21/06/2017 17/07/2017	Yra detalus planas	Kompleksą sudaro 1. Leoniškių Prancūziškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių komplekso malūno pastatas (41794); 2. Leoniškių Prancūziškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių komplekso užtvanka (41795); 3. Leoniškių Prancūziškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių komplekso vandens privedimo ir nuvedimo kanalas (41796);
9.	Vilniaus senųjų kapinių, vad. Antakalnio kapinės, kompleksas	36243	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Karių Kapų g.	Registrinis	nacionalinis	kompleksas	156942	–	174	–	ne	Architektūrinis; dailės; istorinis; memorialinis; kraštovaizdžio; sakralinis	10/09/2017 12/19/2023	–	Į planuojamą teritoriją patenka tik vertybės teritorijos pakraščiai, nepatenka nei vienas Akte pažymėtas objektas
10.	Rokantiškių piliavietė	1799	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m.	Valstybės saugomas	nacionalinis	objektas	76265	–	1	nėra	ne	Archeologinis; istorinis; kraštovaizdžio;	06/18/1992 02/25/2014	–	
11.	Serpantinas	2339	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Žiedų g.	Valstybės saugomas	nenustatytas	objektas	21334	–	1	Nenu-statyta	ne	Byloje nurodyta istorinė, techninė vertė	14/08/1992	–	Yra tik byla, paruošta 1998-11-25.
12.	Naujosios Vilnios pilkapynas	12063	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m.	Valstybės saugomas	regioninis	objektas	2352	–	1	nėra	ne	Archeologinis	23/03/1993 04/29/2009	–	
13.	Vilniaus žydų senosios kapinės	12567	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Olandų g.	Valstybės saugomas	regioninis	objektas	111179	–	1	2	ne	Dailės; istorinis; memorialinis;	05/31/1993 03/15/2016	–	Akte nurodytos vertingosios savybės – paminklas, tvoros liekanos, trys antkapinių paminklų ir jų fragmentų sandrauba, takas
14.	Namas	31642	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Tuputiškių g. 52	Registrinis	nacionalinis	objektas	1709	–	1	Nenu-statyta	ne	Architektūrinis	05/12/2007 09/28/2007	nėra	
15.	Namas	31643	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Tuputiškių g. 54	Registrinis	vietinis	objektas	2000	–	1	nėra	ne	Architektūrinis	05/12/2007 09/28/2007	nėra	

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m²	Apsaugos zona, m²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Įrašymo į KVR ir akto patvir-tinimo datos	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
16.	Namas	31644	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Tuputiškių g. 64	Registrinis	vietinis	objektas	951	–	1	1	ne	Architektūrinis	05/12/2007 09/28/2007	nėra	
17.	Namas	31645	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Žemoji g. 33	Registrinis	vietinis	objektas	1996	–	1	nėra	ne	Architektūrinis	05/12/2007 28/09/2007	nėra	
18.	Namas	31646	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Žemoji g. 35	Registrinis	vietinis	objektas	2850	–	1	2	ne	Architektūrinis	12/05/2007 28/09/2007	nėra	
19.	Namas	31669	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Tuputiškių g. 66	Registrinis	regioninis	objektas	2319	–	1	nėra	ne	Architektūrinis	07/01/2008 28/09/2007	nėra	
20.	Namas	31716	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Mildos g. 42 / Vilniaus miesto sav., Filaretų g. 101	Registrinis	vietinis	objektas	1980	–	1	1	ne	Architektūrinis	07/02/2008 09/11/2007	nėra	
21.	Pavilnio Kristaus Karaliaus ir Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės bažnyčia	32785	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., J. Kolaso g. 34 / Vilniaus miesto sav., Švarioji g. 3	Registrinis	regioninis	objektas	2129	–	1	1	ne	Architektūrinis, dailės, sakralinis	26/03/2009 25/03/2009	nėra	Teritorijoje yra 2 skulptūros – vertingosios savybės
22.	Naujosios Vilnios, Kučkuriškių piliakalnis	33088	Vilniaus miesto sav., Vilniaus m.	Registrinis	nacionalinis	objektas	87880	–	1	nėra	ne	Archeologinis, kraštovaizdžio	11/09/2009 09/09/2009	nėra	

2 priedas. Planuojamoje teritorijoje esantys nekilnojamojo kultūros paveldo objektai, nepatenkantys į Pavilnių RP

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Statusas	Sandara	Reikšmingumas	Vertingųjų savybių pobūdis	Plotas (ha)	Pastabos
1.	Vilniaus miesto istorinė dalis, vad. Antakalniu	16084	Registrinis	Vietovė	Nacionalinis	Archeologinis, architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio, urbanistinis, želdynų	67,5	Į planuojamą teritoriją patenka nedidelė vietovės dalis
2.	Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinė vietovė	25504	Valstybės saugoma	Vietovė	Nacionalinis	Archeologinis, istorinis, kraštovaizdžio, memorialinis, mitologinis	620,0	Į planuojamą teritoriją patenka nedidelė vietovės dalis
3.	Namų kompleksas	31820	Registrinis	Kompleksas	Regioninis	Architektūrinis, kraštovaizdžio	0,3	Kompleksą sudaro: 1. Namų komplekso pirmas namas (31821); 2. Namų komplekso antras namas (31822)
4.	Technikos mokyklos statinių kompleksas	32810	Registrinis	Kompleksas	Regioninis	Architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio	2,1	Kompleksą sudaro: 1. Technikos mokyklos statinių komplekso technikos mokykla (32811); 2. Technikos mokyklos statinių komplekso vandentiekio siurblinės statinys (32812)
5.	Vilniaus krašto vaikų globos namų pastatų kompleksas	47825	Registrinis	Kompleksas	Vietinis	Architektūrinis, istorinis	1,0	Kompleksą sudaro: 1. Vilniaus krašto vaikų globos namų pastatų komplekso pirmas pastatas (47826); 2. Vilniaus krašto vaikų globos namų pastatų komplekso antras pastatas (47827)
6.	Vilniaus psichiatrinės ligoninės statinių kompleksas	30972	Registrinis	Kompleksas	Regioninis	Architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio, želdynų	3,5	Kompleksą sudaro: 1. Vilniaus psichiatrinės ligoninės statinių komplekso, Pirmos vilos pastatas (30973); 2. Vilniaus psichiatrinės ligoninės statinių komplekso administracinis pastatas (30974); 3. Vilniaus psichiatrinės ligoninės statinių komplekso, Antros vilos pastatas (30975); 4. Vilniaus psichiatrinės ligoninės statinių komplekso, Artezinio šulinio statinys (30976)
7.	Vilniaus senųjų kapinių, vad. Šv. apaštalų Petro ir Povilo, kitaip Saulės kapinėmis, kompleksas	30383	Valstybės saugomas	Kompleksas	Nacionalinis	Architektūrinis, dailės, istorinis, kraštovaizdžio, memorialinis, sakralinis	4,6	Kompleksą sudaro 58 objektai
8.	Akademiko Adolfo Jucio namas	16532	Valstybės saugomas	Objektas	Regioninis	Architektūrinis, memorialinis	0,1	
9.	Dirbtuvė	22052	Valstybės saugomas	Objektas		Technologinė, architektūrinė, istorinė	1,0	Nėra parengto vertybės Akto, tik byla
10.	Kino teatras "Draugystė"	30773	Registrinis	Objektas	Vietinis	Architektūrinis, urbanistinis	0,2	
11.	Kompozitoriaus Vytauto Klovos namas	42320	Registrinis	Objektas	Regioninis	Architektūrinis, istorinis, memorialinis	0,1	Patenka į Vilniaus miesto istorinės dalies, vad. Antakalniu, teritoriją
12.	Namas	10620	Registrinis	Objektas	Regioninis	Architektūrinis, memorialinis	0,1	
13.	Namas	10628	Registrinis	Objektas	Vietinis	Architektūrinis, istorinis	0,1	
14.	Namas	31749	Registrinis	Objektas	Regioninis	Architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio	0,2	Patenka į Vilniaus miesto istorinės dalies, vad. Antakalniu, teritoriją
15.	Namas	31775	Registrinis	Objektas	Vietinis	Architektūrinis, kraštovaizdžio	0,1	
16.	Namas	31776	Registrinis	Objektas	Regioninis	Architektūrinis, kraštovaizdžio	0,1	Patenka į Vilniaus miesto istorinės dalies, vad. Antakalniu, teritoriją
17.	Namas	31777	Registrinis	Objektas	Regioninis	Architektūrinis	0,5	
18.	Namas	31779	Valstybės saugomas	Objektas	Regioninis	Architektūrinis, kraštovaizdžio	0,2	
19.	Namas	32216	Registrinis	Objektas	Nacionalinis	Architektūrinis, kraštovaizdžio	0,3	
20.	Šv. Faustinos namas	30613	Valstybės saugomas	Objektas	Regioninis	Architektūrinis, istorinis, memorialinis	0,2	

3 priedas. Tuputiškių gyvenvietės vertingosios savybės

Šaltinis – <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search>
žiūrėta 2025-02-14

Unikalus objekto kodas 33512 Pilnas pavadinimas Tuputiškių gyvenvietė Adresas Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Įregistravimo registre data 2009-12-07 Statusas Registrinis Objekto reikšmingumo lygmuo yra Vietinis Rūšis Nekilnojamas Teritorijos KVR objektas: 232854,00 kv. m Vertybė pagal sandarą Vietovė Amžius susiformavusi XIX a. pab.–XX a. vid. Vertingųjų savybių pobūdis Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą retas); Kraštovaizdžio; Urbanistinis (lemiantis reikšmingumą retas);	Vertingosios savybės 7.1.3.1. planavimo sprendiniai - planinė struktūra, radialinis gatvelių tinklas (iš dalies pakitęs; TRP; 15.1; Priedai Nr. 2; 2009 m.), sklypų sistema (iš dalies pakitusi; TRP; 15.1; Priedai Nr. 3; 2009 m.), XIX a. pab.–XX a. II p. susiformavusio medinio užstatymo fragmentai (TRP; 15.1; FF Nr. 17, 20-25, 27, 28, 29, 35, 36, 38, 39, 41- 44, 49, 50, 55; Priedai Nr. 1, 3, 5; 2009 m.), sodybinio užstatymo mediniais 1-no ir 2-jų aukštų pastatais dvišlaičiais stogais pobūdis (TRP; 15.1; FF Nr. 2, 3, 4, 6, 10, 12-18, 20-31, 33-36, 38, 39, 41- 44, 47-53, 55, 56; Priedai Nr. 1, 4, 5; 2009 m.), panoramos (FF Nr. 55-58; Priedai Nr. 1, 4; 2009 m.); 7.1.3.4. žemės ir jos paviršiaus elementai – Pavilnių kalvynas (FF Nr. 57, 58; Priedai Nr.1, 6; 2009 m.); 7.1.3.6. želdynai ir želdiniai - apželdinimo pavienėmis ąžuolų, eglių ir beržų grupėmis pobūdis (TRP; FF Nr. 7, 8, 12, 14, 17, 19, 21, 22, 26, 37, 45; 2009 m.). 7.3. Pirminė istoriškai susiklosčiusi paskirtis – gyvenamoji (15.1; 2009 m.). 7.4. Artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas – Pavilnių regioninis parkas (Priedai Nr. 6; 2009 m.), Vilnelės upės vaga ir jos slėnis (TRP; 15.1; Priedai Nr. 2, 3; 2009 m.), geležinkelio „Peterburgas–Varšuva“ atkarpa (TRP; 15.1; Priedai Nr. 3, 4; 2009 m.). 7.5. Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius, kurie susiję su objektais ar vietovėmis – Lenkijos ir Lietuvos karaliaus Vladislovo IV 1640 m. birželio 11 d. privilegija Tuputiškių ir Leoniškių palivarkų žemės atiteko Vilniaus miestui. XVII–XVIII a. palivarkai buvo nuomojami Vilniaus miesto tarybos nariams. 1812 m. palivarkai apjungti ir nuomoti kartu. Apie 1859 m. nutiesta geležinkelio „Peterburgas–Varšuva“ linija. XIX a. pab. Tuputiškes ir Leoniškes pradėta nuomoti atskirai. Tuputiškės iki XX a. pr. buvo retai apgyvendintos. 1912 m. iš Tuputiškių palivarko išskirta žemių Vilniaus geležinkeliečių kolonijai. 1932 m. Vilniaus miesto taryba nutarė padalinti Tuputiškių palivarko žemes pagal 1927 m. parengtą F. Valickio planą. 1933 m. sudarytas Tuputiškių žemių apmatavimo planas, o 1936 m. Vilniaus miesto plane Tuputiškės pažymėtos miesto ribose. 1940 m. pavasarį nutarta perplanuoti Vilniaus miesto Tuputiškių rajoną. 1942 m. buvo sudarytas Vilniaus miesto Tuputiškių rajono žemės rūšiavimo įkainojimo planas, o 1940–1942 m. – Tuputiškių rajono gatvių išplanavimo projektas (15.1; 2009 m.). Pastaba Prieš projektavimo tvarkymo darbus atlikti pastatų istorinius fizinius tyrimus ir želdinių įvertinimą. Dokumentai 1. Dėl teisinės apsaugos suteikimo; 2009-06-19; Nr: VI-RM-152; Aktas TRP 2. Papildoma medžiaga; 2009-07-01; Nr: ID-101095; Priedas Nr. 1 Priedas Nr. 2 Priedas Nr. 3 Priedas Nr. 4 Priedas Nr. 5 Priedas Nr. 6 3. Apie nekilnojamojo daikto (ND) buvimą NKV teritorijoje arba jų apsaugos zonoje; 2010-01-26; Nr: 01-33; Pranešimas Tyrimai Ramunė Butrimaitė, Tuputiškių gyvenvietės (33512) teritorijos, Vilniaus m. sav. Vilniaus m. Tuputiškių g. 60 žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita , 2019 m. Šaltiniai ir medžiagos 15.1. VILEIKIENĖ, L., Tuputiškių gyvenvietės Vilniuje istorinė apybraiža. Vilnius. 2008. Vilniaus m. savivaldybės Miesto plėtros departamento Kultūros paveldo skyriaus archyvas
---	--

4 priedas. Tuputiškių gyvenvietės apibrėžtų teritorijos ribų planas

Šaltinis – <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search/>
žiūrėta 2025-02-14

TUPUTIŠKIŲ GYVENVIETĖ
APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS RIBŲ PLANAS
Tuputiškių g., Vilnius, Vilniaus m., Vilniaus aps.

Sutartiniai ženklai: ■ kultūros paveldo objektai ■ kadastrinių sklypų ribos

--- apibrėžtos vertybės teritorijos ribos

Eksplikacija:
1. Tuputiškių gyvenvietė

M 1 : 5 000 (viena cm - 50 m)

Teritorijos plotas - 232854 m²

Vertybės teritorijos ribų taškų koordinatės
1994 m. Lietuvos koordinacių sistemoje

Taško Nr.	Y(E) m	X(N) m	Lapo nomenklatūra	Taško Nr.	Y(E) m	X(N) m	Lapo nomenklatūra
1	586948.8	6060817.1	77/32	42	587604.1	6061426.2	77/32
2	586904.1	6060875.4		43	587648.3	6061442.4	
3	586932.9	6060902.6		44	587711.4	6061497.9	
4	586923.9	6060919.3		45	587755.5	6061530.4	
5	586941.4	6060939.5		46	587773.2	6061505.2	
6	586962.4	6060947.3		47	587776.9	6061482.2	
7	586983.4	6060967.5		48	587756.0	6061472.3	
8	587001.4	6060984.8		49	587773.5	6061436.3	
9	586962.2	6061021.0		50	587800.8	6061429.5	
10	586963.2	6061035.5		51	587833.9	6061390.9	
11	586987.3	6061048.9		52	587842.4	6061398.2	
12	586981.9	6061105.0		53	587814.9	6061465.0	
13	587007.5	6061134.6		54	587819.2	6061488.9	
14	587034.2	6061255.0		55	587832.9	6061507.5	
15	587018.3	6061277.6		56	587806.9	6061561.8	
16	587051.2	6061305.6		57	587786.1	6061591.8	
17	587086.2	6061344.4		58	587802.4	6061614.5	
18	587096.9	6061348.9		59	587787.0	6061630.7	
19	587143.2	6061379.3		60	587789.9	6061637.5	
20	587157.9	6061344.9		61	587840.0	6061629.7	
21	587145.0	6061327.9		62	587888.6	6061600.9	
22	587119.3	6061318.1		63	587916.1	6061637.7	
23	587128.0	6061295.7		64	587987.6	6061587.0	
24	587113.9	6061286.6		65	588016.9	6061648.6	
25	587129.1	6061249.5		66	588043.8	6061652.9	
26	587141.1	6061241.4		67	588115.1	6061636.4	
27	587192.1	6061213.0		68	588169.1	6061592.5	
28	587206.2	6061199.3		69	588122.3	6061559.3	
29	587194.5	6061191.1		70	588082.6	6061531.1	
30	587177.5	6061156.8		71	587844.6	6061382.7	
31	587230.7	6061126.4		72	587833.8	6061380.7	
32	587290.7	6061177.8		73	587623.4	6061250.2	
33	587337.9	6061188.3		74	587596.3	6061240.9	
34	587324.0	6061251.4		75	587511.2	6061185.8	
35	587345.9	6061297.9		76	587436.9	6061159.4	
36	587374.0	6061323.6		77	587237.9	6061039.3	
37	587409.1	6061308.7		78	587247.7	6061021.6	
38	587430.3	6061289.9		79	587113.8	6060923.1	
39	587561.0	6061365.0		80	587035.2	6060840.3	
40	587530.8	6061416.0		81	587026.0	6060845.8	
41	587566.3	6061429.5		82	587002.3	6060843.5	

Teritoriją nustatė:
Projekto vadovė architektė Giedrė Miknevičienė

Planą sudarė:
Firmos „Paralaksas“ kartografe Marija Žvirblienė
Licenzija Nr.G-448-(34)

Suderino:
Vilniaus miesto savivaldybės
Kultūros paveldo skyriaus vedėjas Vitas Karčiauskas
2009. 10.31

5 priedas. Tuputiškių gyvenvietės vertybinė pastatų analizė

Šaltinis – <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search/>, žiūrėta 2025-02-14

6 priedas. Pūčkorių palivarko sodybos vertingosios savybės

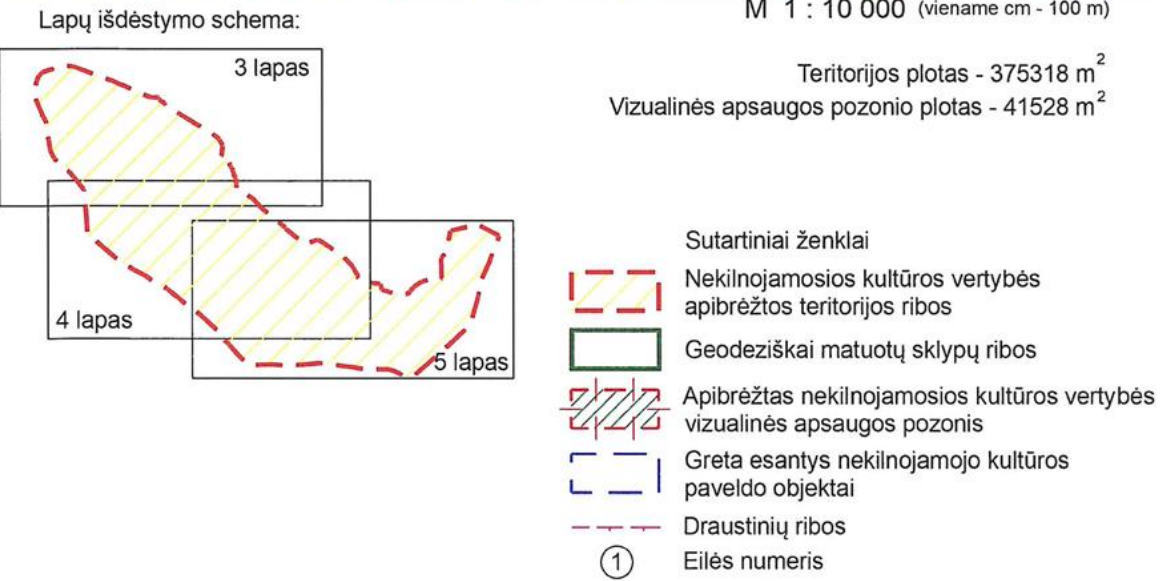
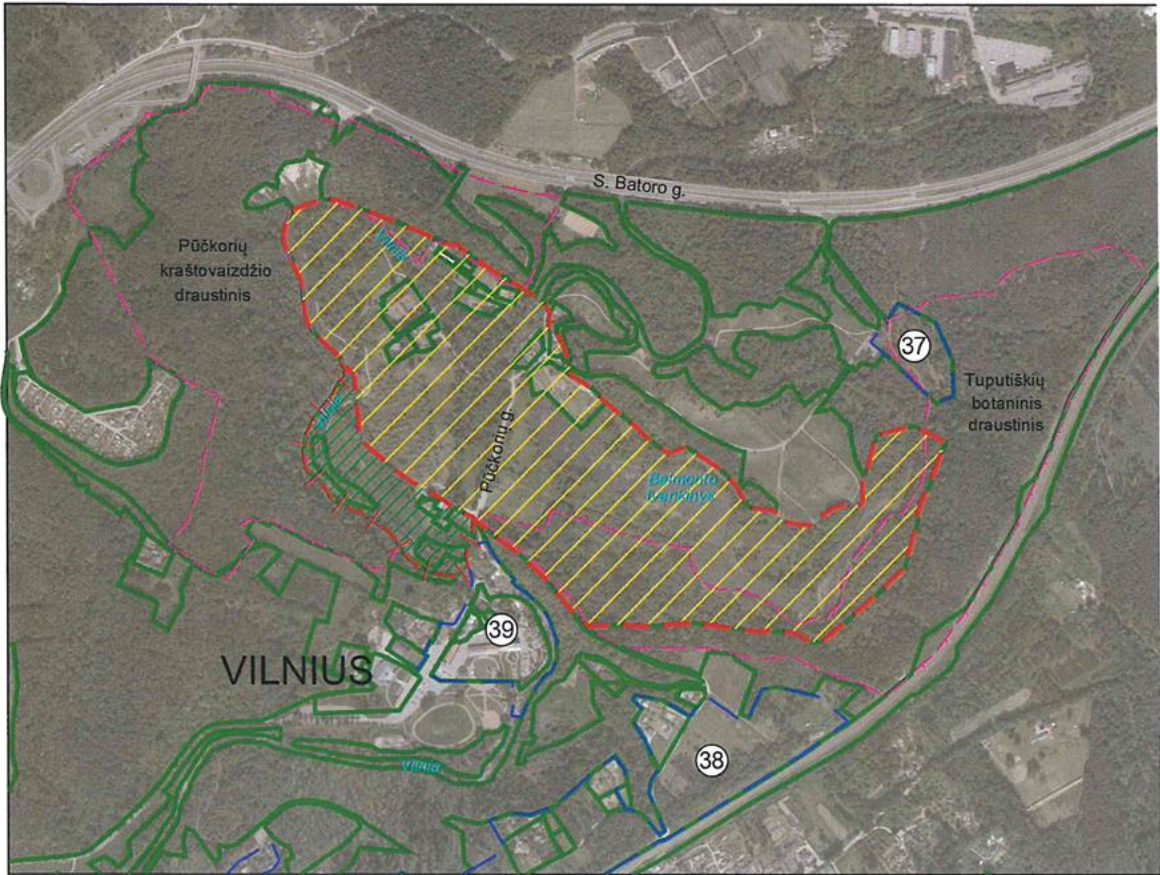
Šaltinis – <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search/>
žiūrėta 2025-02-14

Unikalus objekto kodas 27071 Pilnas pavadinimas Pūčkorių palivarko sodyba Adresas Vilniaus miesto sav., Vilniaus m., Pūčkorių g. 5, 9, 15 Įregistravimo registre data 2003-12-31 Statusas Valstybės saugomas Objekto reikšmingumo lygmuo yra Regioninis Rūšis Nekilnojamas Vertybė pagal sandarą Kompleksas Seni kodai Kodas registre iki 2005.04.19: G458K Amžius XVIII a. pab. - XX a. pr. Kompleksą sudaro 1. Pūčkorių palivarko sodybos ponų namas (27578); 2. Pūčkorių palivarko sodybos svirnas (27579); 3. Pūčkorių palivarko sodybos kluonas (27580); 4. Pūčkorių palivarko sodybos kumetynas (28327); 5. Pūčkorių palivarko sodybos tvarto liekanos (28328); 6. Pūčkorių palivarko sodybos vandens malūno liekanos (28329); Teritorijos KVR objektas: 375318.00 kv. m Vizualinės apsaugos pozonis: 41528.00 kv. m Vertingųjų savybių pobūdis Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą tipiškas); Kraštovaizdžio; Želdynų (lemiantis reikšmingumą tipiškas);	Vertingosios savybės 7.1.3.1. planavimo sprendiniai - plano struktūra, tūrinė erdvinė kompozicija, kurią formuoja dvaro sodybos statiniai, jų liekanos, kelių trasos, tvenkinys, želdiniai (Vilnios upės vaga funkciškai dalija palivarko sodybos teritoriją į reprezentacinę, PR dalyje, ūkinę, ŠR dalyje ir gamybinę, ŠV dalyje; TRP; IKONOGR Nr. 1, 2, 6-22; FF Nr. 1-23; 2011 m.); 7.1.3.2. buvusių komplekso dalių (statinių) liekanos ar jų vietos - akmenų ir plytų mūro ūkinio pastato liekanos (TRP 9; IKONOGR Nr. 2; FF Nr. 14; 2011 m.); pirmo ūkinio pastato vieta (-; -; TRP 10; IKONOGR Nr. 2, 10, 12; FF Nr. 15; 2011 m.); antro ūkinio pastato vieta (TRP 11; IKONOGR Nr. 2, 10, 11, 13; 2011 m.); užtvankos vieta su krantinės sienele (TRP 8; IKONOGR Nr. 2, 10, 12; FF Nr. 16; 2011, 2021 m.); 7.1.3.5. takai, keliai ar jų dalys, dangos - Š-P krypties ir PR-ŠV krypties kelių trasos (būklė patenkinama; TRP 12; IKONOGR Nr. 1, 2; FF Nr. 17, 19, 20-22; 2011, 2021 m.); 7.1.3.6. želdynai ir želdiniai - želdinių grupė Š teritorijos dalyje, į PR nuo ponų namo (TRP 16; IKONOGR Nr. 10, 11; FF Nr. 18; 2011, 2021 m.); ąžuolas ŠV teritorijos dalyje, į V nuo ūkinio pastato liekanų (TRP 14; FF Nr. 23; 2011, 2021 m.); PR-ŠV krypties kelias-alėja (-; būklė bloga; TRP 15; FF Nr. 20-22; 2011, 2021 m.); vaismedžių sodas (netyrinėta; TRP 17; FF Nr. 0, 3, 159; 2021 m.); 7.1.3.7. upės, natūralūs vandens telkiniai ir hidrotechniniai įrenginiai - vandens malūno kanalas (-; būklė patenkinama; TRP 7; IKONOGR Nr. 2, 11; FF Nr. 11-13; 2011 m.); tvenkinys PR teritorijos dalyje (TRP 13; IKONOGR Nr. 2, 6, 10, 20, 21; FF Nr. 1, 2, 4; 2011 m.); Vilnios upės vaga (TRP; IKONOGR Nr. 10, 11; FF Nr. 1; 2011 m.); 7.4. Artimiausios kultūros paveldo objekto teritoriją ar vietovę supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio vertingosios savybės – Pūčkorių palivarko sodyba patenka į Pavilnių regioninio parką, dalis komplekso teritorijos patenka į Tuputiškių botaninį draustinį, Pūčkorių kraštovaizdžio draustinį (komplekso teritorija į Pūčkorių kraštovaizdžio draustinį patenka Š teritorijos dalyje, į Tuputiškių botaninį draustinį – P, R teritorijos dalyse; TRP; 2021 m.); Pūčkorių palivarko sodybos vaizdas nuo Pūčkorių atodangos. Nuotr. autorė. G. Filipavičienė, 2025 m.
--	---

7 priedas. Pūčkorių palivarko sodybos apibrėžtų teritorijos ribų planas

Šaltinis – <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search/>, žiūrėta 2025-02-14

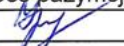
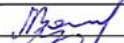
PŪČKORIŲ PALIVARKO SODYBA (27071, G458K)
APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS BEI APSAUGOS ZONOS RIBŲ PLANAS. 1 LAPAS
Pūčkorių g., Vilniaus m., Vilniaus m. sav.

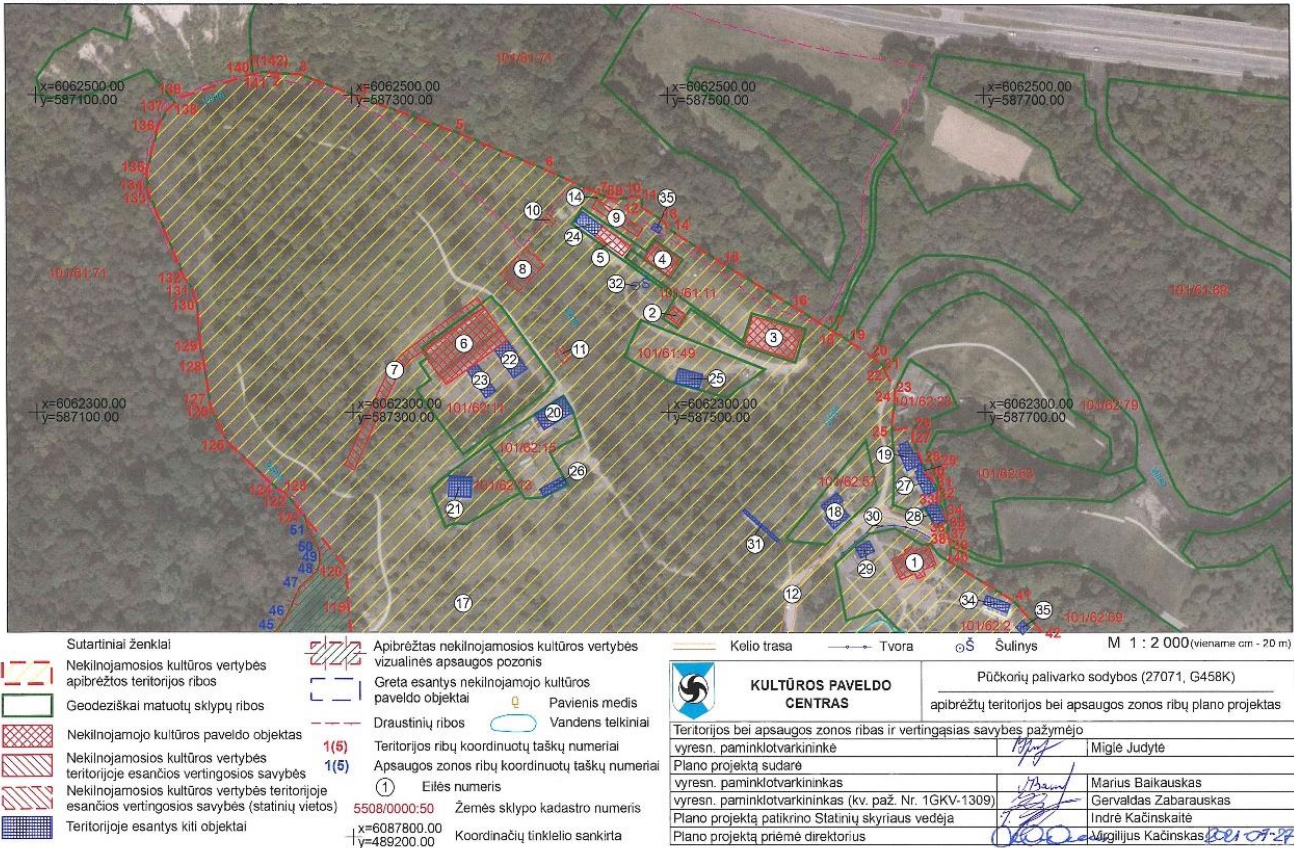
Vizualinės apsaugos pozonio ribų koordinatės
1994 m. Lietuvos koordinatinių sistemoje:

Taško Nr.	Koordinatės		Lapo nomenklatūra
	Y (E) m	X (N) m	
14	587504.11	6061919.16	77/32
15	587493.84	6061902.10	
16	587492.10	6061880.41	
17	587496.79	6061861.01	
18	587483.99	6061851.40	
19	587471.49	6061849.95	
20	587462.37	6061849.18	
21	587431.99	6061854.55	
22	587416.89	6061859.73	
23	587408.21	6061864.74	
24	587397.92	6061874.16	
25	587388.08	6061880.90	
26	587384.72	6061885.93	
27	587378.49	6061890.94	
28	587373.47	6061897.23	
29	587358.15	6061925.14	
30	587353.26	6061929.81	
31	587328.90	6061945.23	
32	587311.34	6061957.33	
33	587293.47	6061966.20	
34	587267.27	6061975.80	
35	587251.27	6061987.66	
36	587247.56	6061998.49	
37	587231.98	6062016.16	
38	587223.21	6062020.55	
39	587210.18	6062035.87	
40	587205.08	6062050.43	
41	587203.04	6062074.44	
42	587207.48	6062096.00	
43	587222.16	6062125.71	
44	587234.46	6062144.16	
45	587252.10	6062163.29	
46	587257.66	6062171.58	
47	587266.14	6062189.63	
48	587276.60	6062198.98	
49	587278.85	6062204.51	
50	587278.48	6062212.48	
51	587271.18	6062226.78	

- Komplekso dalys:
- Ponų namas (27578, G458K1, 1094-0305-8017)
 - Svirnas (27579, G458K2)
 - Kluonas (27580, G458K3)
 - Kumetynas (28327, G458K4, 1094-0304-8010)
 - Tvarto liekanos (28327, G458K5)
 - Vandens malūno liekanos (28329, G458K6)
- Teritorijos vertingosios savybės:
- Vandens malūno kanalas
 - Užtvankos vieta
 - Ūkinio pastato liekanos
 - Pirmo ūkinio pastato vieta
 - Antrą ūkinio pastato vieta
 - Kelio trasa
 - Tvenkinys
 - Ažuolas
 - Medžių alėja
 - Želdinių grupė
 - Sodas
- Kiti objektai teritorijoje:
- Pirmas namas
 - Antras namas
 - Trečias namas
 - Ketvirtas namas
 - Pirmas priestatas
 - Antras priestatas
 - Trečias priestatas
 - Pirmas ūkinis pastatas
 - Antras ūkinis pastatas
 - Trečias ūkinis pastatas
 - Ketvirtas ūkinis pastatas
 - Penktas ūkinis pastatas
 - Tiltas
 - Tvora
 - Šulinys
 - Transformatorinė
 - Pirmas pastatas
 - Antras pastatas
 - Trečias pastatas
- Greta esantys kultūros paveldo objektai:
- Pūčkorių piliakalnis su gyvenvietė (33037)
 - Tuputiškių gyvenvietė (33512)
 - Leoniškių Pranciūškojo vandens malūno, vad. Belmonto, statinių kompleksas (41793)

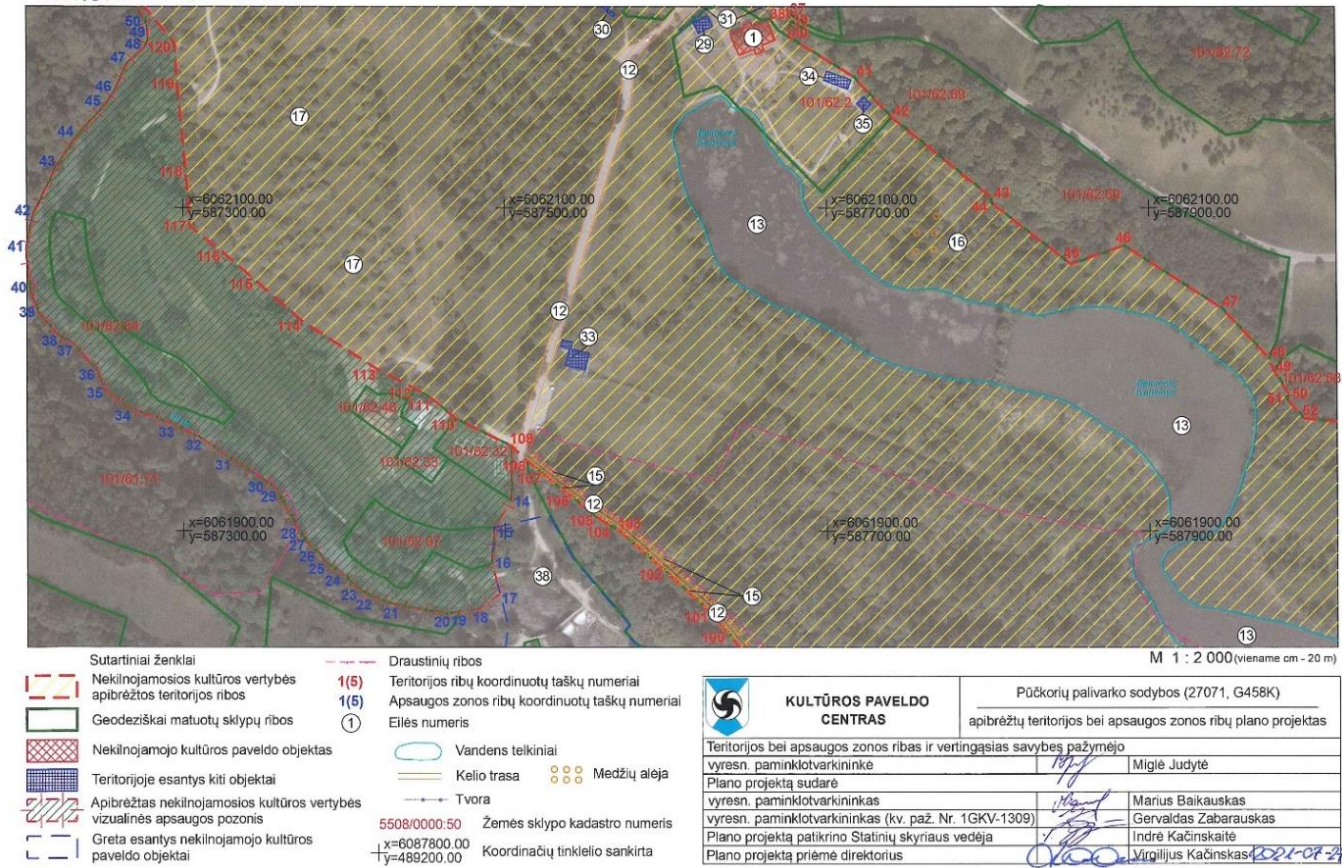
	KULTŪROS PAVELDO CENTRAS		Pūčkorių palivarko sodybos (27071, G458K)	
			apibrėžtų teritorijos bei apsaugos zonos ribų plano projektas	
Teritorijos bei apsaugos zonos ribas ir vertingąsias savybes pažymėjo				
vyresn. paminklotvarkininkė			Miglė Judytė	
Plano projektą sudarė				
vyresn. paminklotvarkininkas			Marius Baikauskas	
vyresn. paminklotvarkininkas (kv. paž. Nr. 1GKV-1309)			Gervaldas Zabarauskas	
Plano projektą patikrino Statinių skyriaus vedėja			Indrė Kačinskaitė	
Plano projektą priėmė direktorius			Virgilijus Kačinskas 2011.07.27	

PŪČKORIŲ PALIVARKO SODYBA (27071, G458K)
APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS BEI APSAUGOS ZONOS RIBŲ PLANAS. 3 LAPAS
Pūčkorių g., Vilniaus m., Vilniaus m. sav.

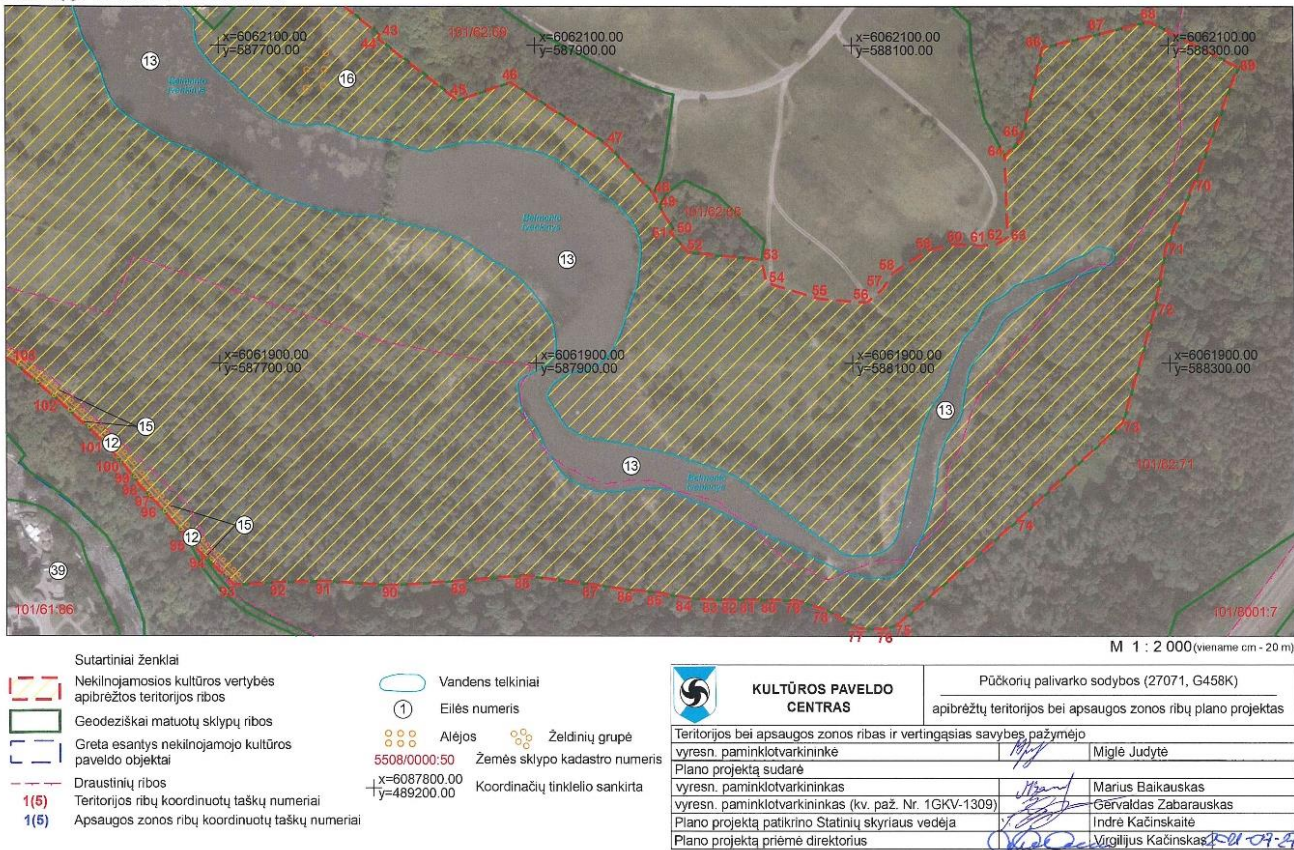

Pūčkorių palivarko ponų namas su aplinka. Nuotr. autorė. G. Filipavičienė, 2024 m.

PŪČKORIŲ PALIVARKO SODYBA (27071, G458K)
APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS BEI APSAUGOS ZONOS RIBŲ PLANAS. 4 LAPAS
Pūčkorių g., Vilniaus m., Vilniaus m. sav.

PŪČKORIŲ PALIVARKO SODYBA (27071, G458K)
APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS BEI APSAUGOS ZONOS RIBŲ PLANAS. 5 LAPAS
Pūčkorių g., Vilniaus m., Vilniaus m. sav.

8 priedas. Potencialių geologinės aplinkos taršos židinių Pavilnių RP sąrašas

PTŽ Nr.	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Tipas	Anketos pateikimo data	PTŽ būklė*	PTŽ veiklos		Padėtis	Pavojingumas aplinkai
						pradžia	pabaiga		
12102	Vilniaus m. sav., Filaretų g. 99A	606287 585456	Garažas	2014-12-23	Veikiantis	1969-01-01		Žemės paviršiuje	Ypač didelis
7738	Vilniaus m. sav., Mildos g.	6062733 585712	Garažas	2009-05-28	Veikiantis	1972-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
7739	Vilniaus m. sav., Stepono Batoro g.	6062571 586492	Garažas	2009-05-28	Veikiantis	1970-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
1111	Vilniaus m. sav., Stepono Batoro g. 15	6062600 586800	Degalinė	2004-03-04	Veikianti	1984-01-01		Žemės paviršiuje	Didelis pavojus
7733	Vilniaus m. sav., Stepono Batoro g. 5	6062087 586875	Garažas	2009-05-28	Veikiantis	1982-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
7737	Vilniaus m. sav., Stepono Batoro g. 5	6062120 586875	Sąvartynas	2009-05-28	Rekultivuota	1962-01-01	1979-01-01	Žemės paviršiuje	Didelis pavojus
12163	Vilniaus m. sav., Viršupio g. 5	6063284 586882	Automobilių demontavimo aikštelė	2015-01-06	Veikianti	2004-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
10538	Vilniaus m. sav., A. Kojelavičiaus g. 1B	6062958 588268	Naftos bazė	2009-10-21	Neveikianti	1973-01-01	1995-01-01	Žemės paviršiuje	Ypač didelis
10597	Vilniaus m. sav., Užtvankos g. 1	6062989 588649	Katilinė	2009-10-23	Rekonstruota	1959-01-01		Žemės paviršiuje	Ypač didelis
12206	Vilniaus m. sav., Užtvankos g. 1	6062914 588613	Gamybos cechas	2015-02-10	Neveikiantis	1954-01-01	2006-01-01	Aeracijos zonoje	Vidutinis pavojus
12205	Vilniaus m. sav., Užtvankos g. 1	6062897 588649	Saugojimo aikštelė	2015-02-10	Veikianti	2010-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
10561	Vilniaus m. sav., A. Kojelavičiaus g. 50	6063172 589031	Valymo įrenginiai	2009-10-22	Veikiantis	1998-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus

* PTŽ būklė inventorizavimo metu

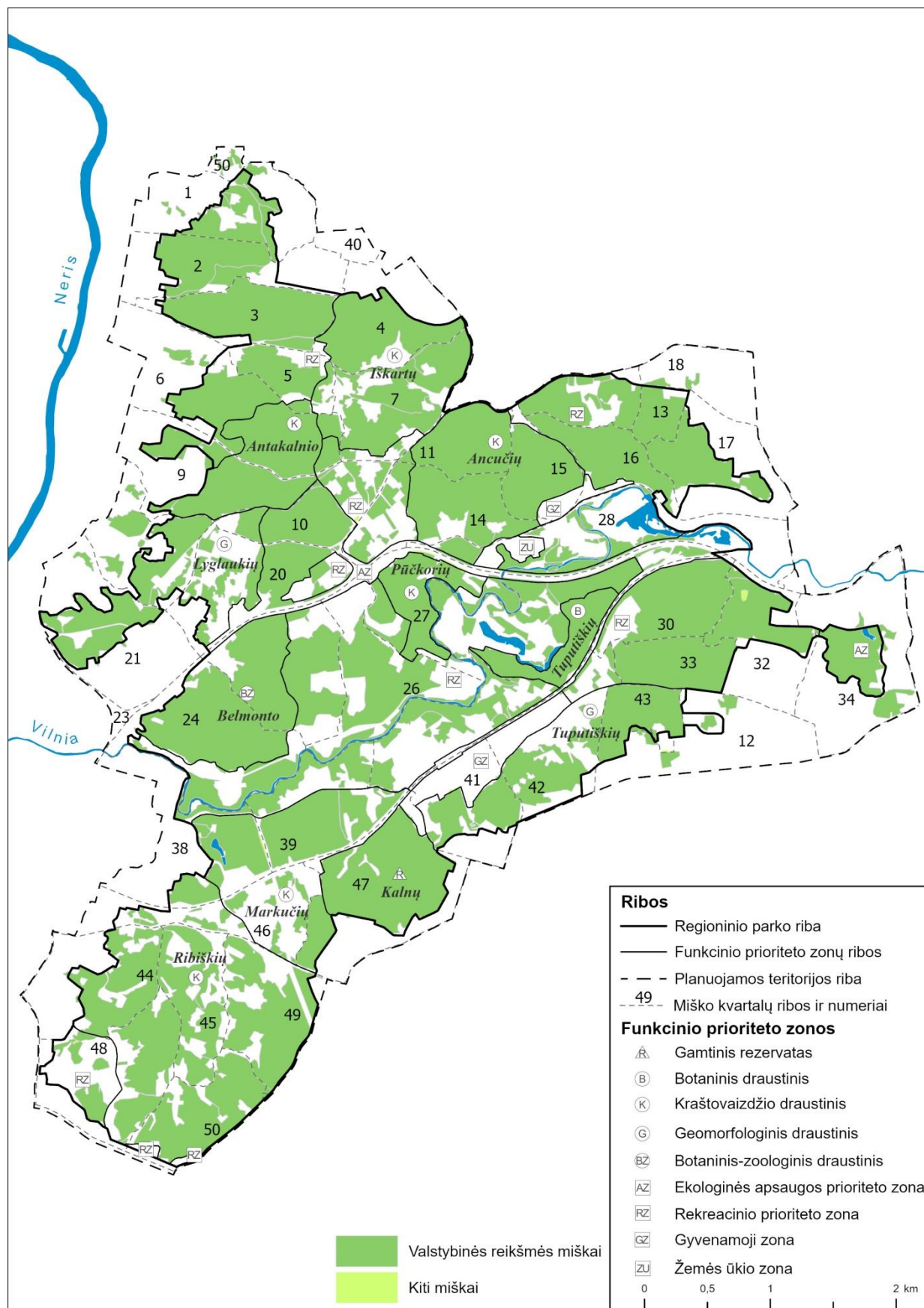
9 priedas. Potencialių geologinės aplinkos taršos židinių planuojamoje teritorijoje už Pavilnių RP ribų sąrašas

PTŽ Nr.	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Tipas	Anketos pa- teikimo data	PTŽ būklė*	PTŽ veiklos		Padėtis	Pavojingumas aplinkai
						pradžia	pabaiga		
11828	Vilniaus m. sav., Minsko pl. 4	6058254 584402	Autoservisas	2014-08-29	Veikiantis	2008-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
12105	Vilniaus m. sav., Birbynių g. 4A	6059138 584102	Autoservisas	2014-12-30	Veikiantis	1994-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
8071	Vilniaus m. sav., Rasų g. 39 (43)	6059415 584471	Autoservisas	2009-07-26	Veikiantis	1999-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
8073	Vilniaus m. sav., Rasų g. 39	6059505 584243	Autoservisas	2009-07-26	Veikiantis	1999-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
12119	Vilniaus m. sav., Veiverių 9A, B	6060205 585272	Garažas	2014-12-30	Veikiantis	1969-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
8891	Vilniaus m. sav., Pakraščio g. 10	6060817 585038	Autoservisas	2009-08-25	Veikiantis	2000-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
8911	Vilniaus m. sav., Pakraščio g. 10	6060756 585083	Saugojimo aikštelė	2009-08-25	Veikianti	2003-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
12023	Vilniaus m. sav., Paplaujos g. 9A	6060961 584983	Katilinė	2014-10-14	Neveikianti	1960-01-01	2000-01-01	Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
12114	Vilniaus m. sav., Filaretų 42B	6061852 584685	Garažas	2014-12-30	Veikiantis	1972-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11826	Vilniaus m. sav., Stakių g. 2	6062054 585020	Garažas	2014-08-29	Veikiantis	1982-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
12161	Vilniaus m. sav., Stanislovo Narutavičiaus g.	6061467 590253	Garažas	2015-01-06	Veikiantis	1970-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11578	Vilniaus m. sav., Kanklių g. 12	6064102 585307	Garažas	2014-08-12	Veikiantis	1975-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11810	Vilniaus m. sav., Bistryčios 30A	6064183 585231	Garažas	2014-08-18	Veikiantis	1985-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11811	Vilniaus m. sav., Bistryčios 40	6064265 585347	Garažas	2014-08-28	Veikiantis	1980-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus

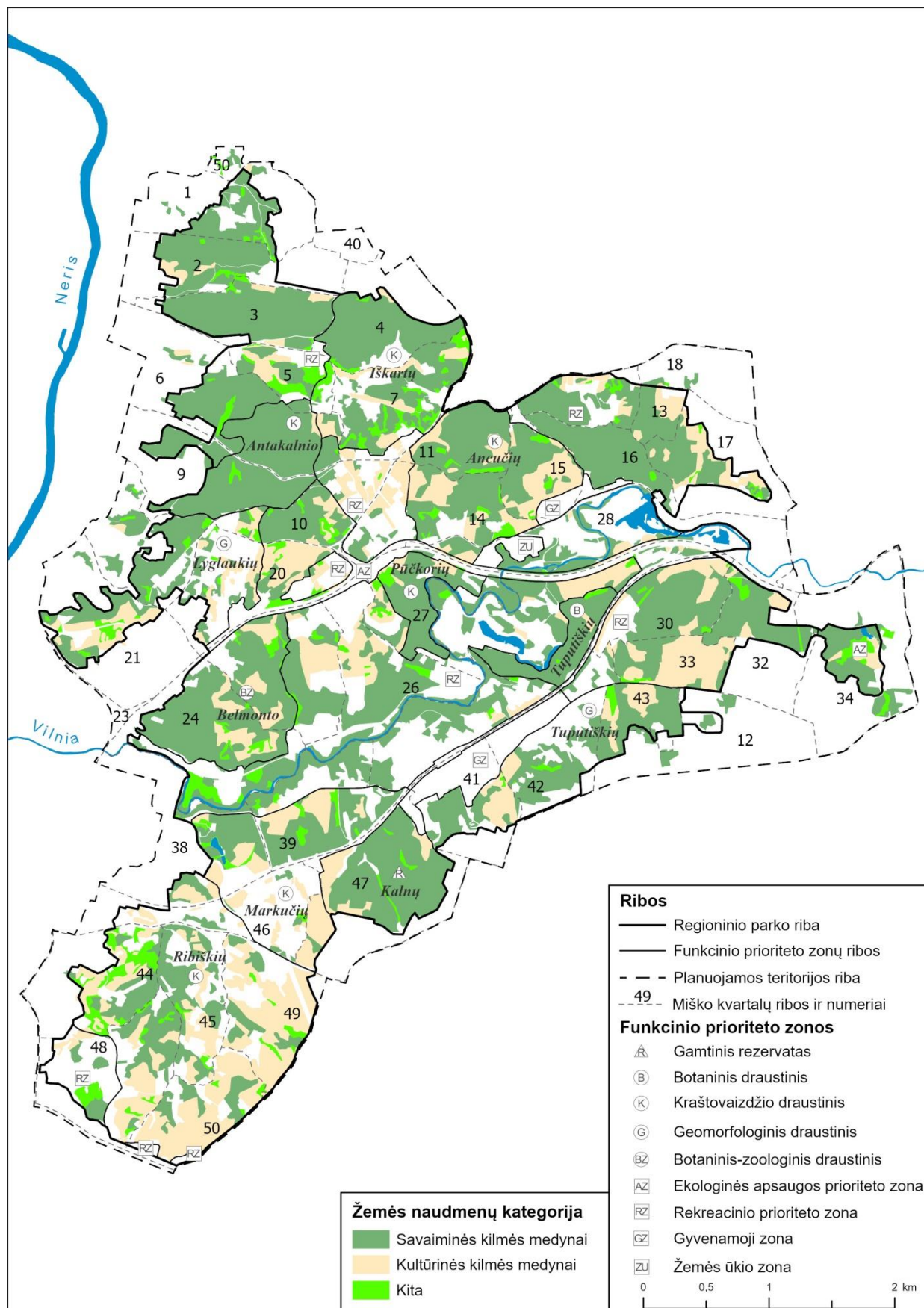
PTŽ Nr.	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Tipas	Anketos pateikimo data	PTŽ būklė*	PTŽ veiklos		Padėtis	Pavojingumas aplinkai
						pradžia	pabaiga		
11812	Vilniaus m. sav., Žolyno g. 26	6064643 585031	Garažas	2014-08-28	Veikiantis	1993-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11813	Vilniaus m. sav., Švyturio g. 27	6064819 585025	Garažas	2014-08-28	Veikiantis	1980-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11814	Vilniaus m. sav., Švyturio g. 25A	6064890 585140	Garažas	2014-08-28	Veikiantis	1990-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11815	Vilniaus m. sav., Švyturio g. 20A	6064923 585063	Garažas	2014-08-29	Veikiantis	1990-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11802	Vilniaus m. sav., Tverečiaus 10A	6064275 585029	Garažas	2014-08-28	Veikiantis	1985-01-01		Žemės paviršiuje	Didelis pavojus
11803	Vilniaus m. sav., Tverečiaus 14A	6064290 585056	Garažas	2014-08-28	Veikiantis	1990-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11801	Vilniaus m. sav., Tverečiaus 26A	6064284 585149	Garažas	2014-08-28	Veikiantis	1990-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
11798	Vilniaus m. sav., Oginskio 17A	6064430 585430	Garažas	2014-08-28	Veikiantis	1985-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
12156	Vilniaus m. sav., Pergalės g. 33A	6061988 590887	Garažas	2015-01-06	Veikiantis	1964-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus
12159	Vilniaus m. sav., Pergalės g. 33	6061888 590895	Autoservisas	2015-01-06	Veikiantis	1970-01-01		Žemės paviršiuje	Vidutinis pavojus

* PTŽ būklė inventorizavimo metu

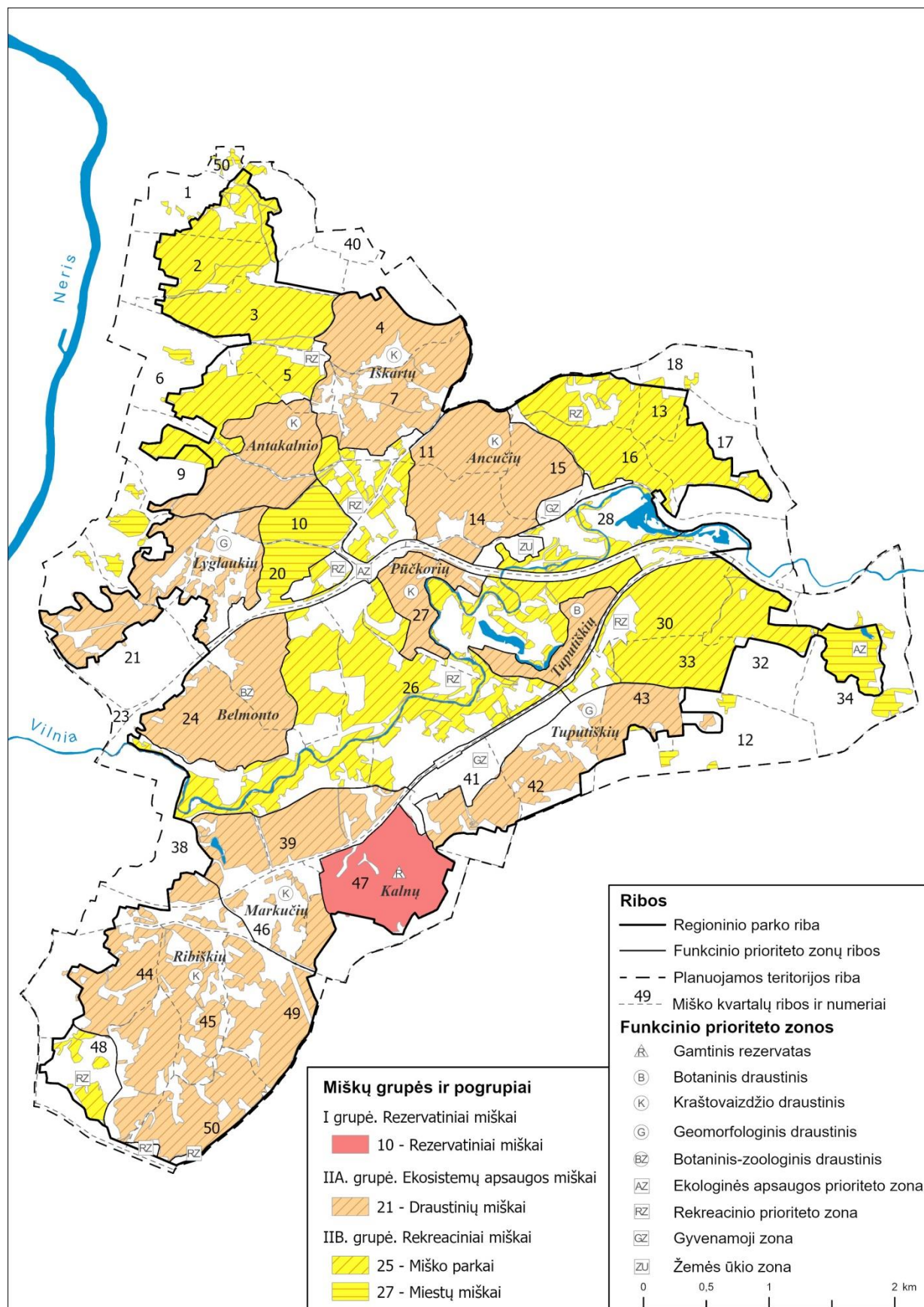
10 priedas. Valstybinės reikšmės miškai

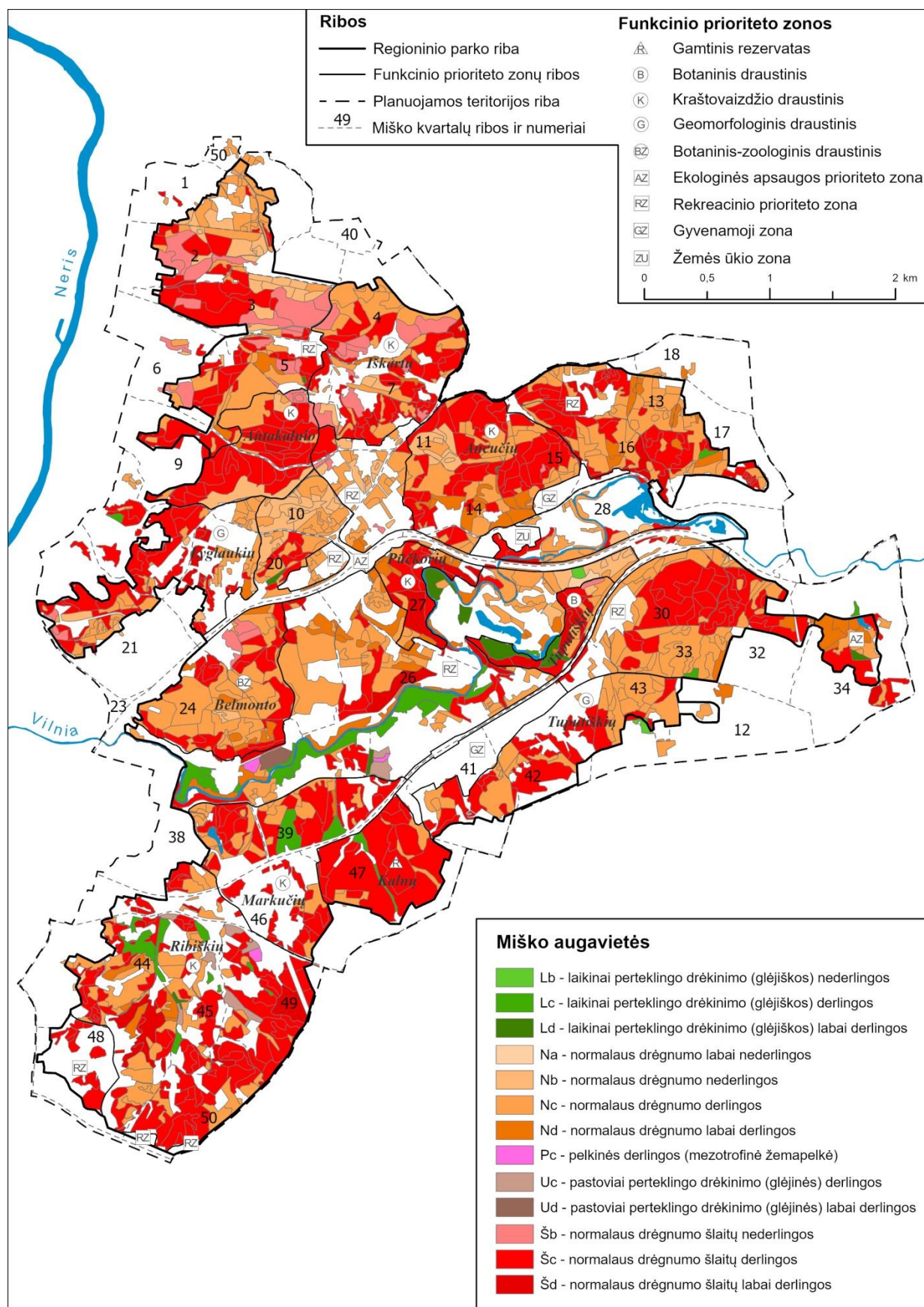
11 priedas. Medynų kilmė

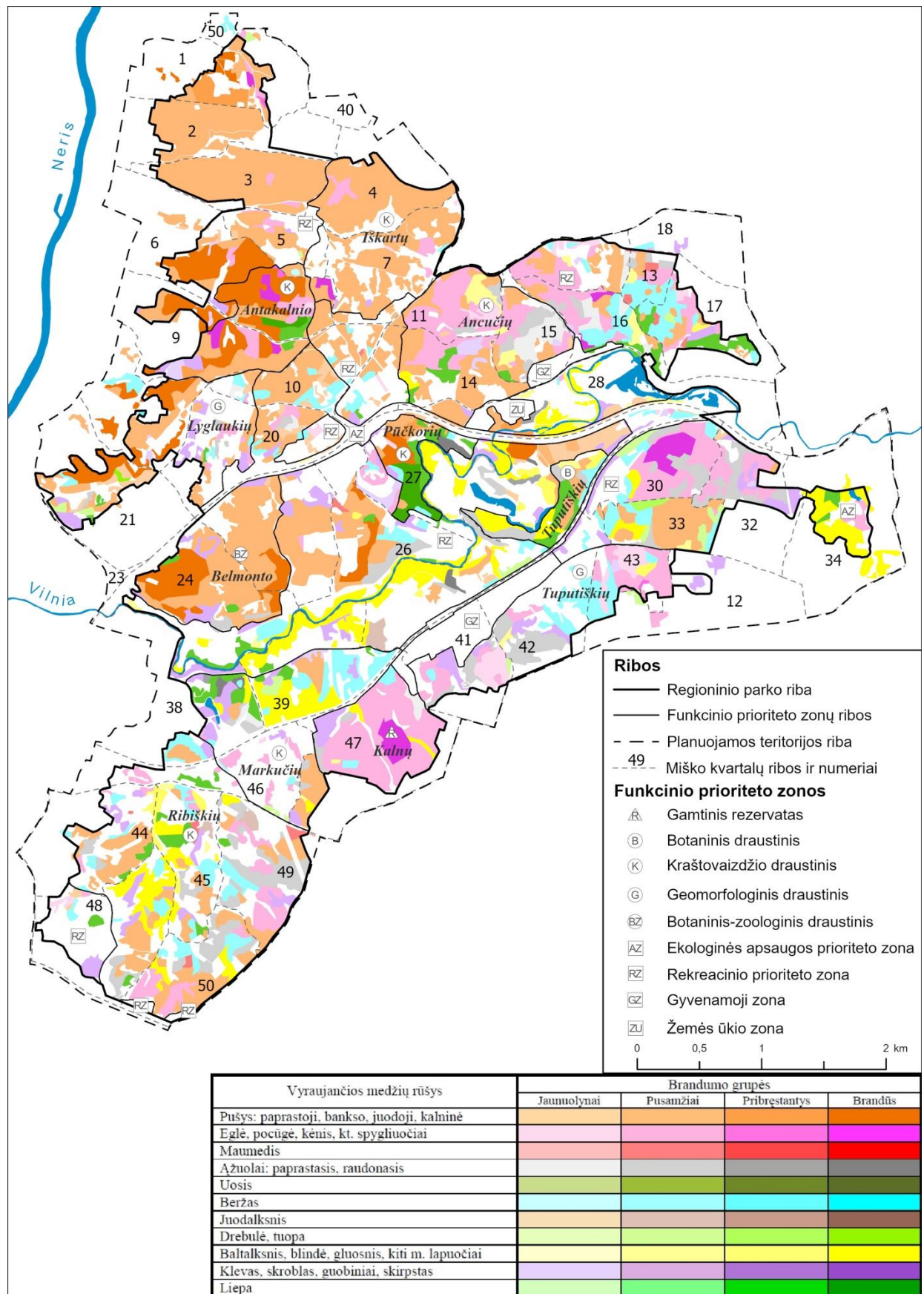
12 priedas. Miškų grupės

13 priedas. Miškų augavietės

14 priedas. Medynai pagal vyraujančias medžių rūšis

15 priedas. Medynų brandumo klasės

